

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**DEZENFORMASYON İLE MÜCADELEDE AÇIK VERİ
KULLANIMI: TÜRKİYE’DEKİ GÖÇMENLER ÖRNEKLEMİNDE
BİR ARAŞTIRMA**

Bilal EREN

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL

TEMMUZ - 2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**DEZENFORMASYON İLE MÜCADELEDE AÇIK VERİ
KULLANIMI: TÜRKİYE’DEKİ GÖÇMENLER
ÖRNEKLEMİNDE BİR ARAŞTIRMA**

DOKTORA TEZİ

Bilal EREN

Enstitü Anabilim Dalı: İletişim Bilimleri

**“Bu tez 01/07/2025 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL	Başarılı
Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI	Başarılı
Prof. Dr. Ömer ÖZER	Başarılı
Prof. Dr. Halil İbrahim GÜRCAN	Başarılı
Doç. Dr. Mustafa BOSTANCI	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Bilal EREN
01/07/2025

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkarılmasında, her koşulda beni destekleyerek, üzerimde çokça emeği olan kıymetli hocam, tez danışmanım, Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel'e, değerli hocalarım Prof. Dr. Ahmet Eskicumalı ve Doç. Dr. Mustafa Bostancı'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bana yoldaşlık ve rehberlik eden eşim Doç. Dr. Esra Yılmaz Eren'e de minnettarım. Çalışmanın herkes adına yararlı olmasını dilerim.

Bilal EREN
01/07/2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: AÇIK VERİ VE DEZENFORMASYON İLİŞKİSİ	5
1.1. Açık Veri İçin Kavramsal Bir Çerçeve.....	5
1.1.1. Giriş	5
1.1.2. Açık Verinin Tanımı ve İlkeleri.....	5
1.1.3. Açık Verinin Tarihsel Gelişimi.....	7
1.1.4. Açık Veri Ekosistemi.....	8
1.1.5. Açık Veri Teknik Ekseni	9
1.1.6. Açık Verinin Kaynakları ve Toplumsal Faydaları.....	13
1.1.7. Açık Veri ve Kişisel Veri İlişkisi.....	14
1.1.8. Açık Veriye İlişkin Kavramsal Genişleme	17
1.1.9. Açık Veriye İletişim Kuramlarından Bakış	19
1.1.10. Türkiye’de Açık Veri Politikaları ve Uygulamaları	21
1.2. İletişim Bilimleri Açısından Dezenformasyon ve Doğruluk.....	23
1.2.1. İletişim Yaklaşımı.....	23
1.2.1.1. Manipülasyon Aracı Olarak Medya	24
1.2.1.2. Yeni İletişim Ortamları ve Gerçekliğin Yeniden Üretimi	26
1.2.2. Dezenformasyon	27
1.2.2.1. Kavramsal Tanım ve Tarihsel Gelişim	27
1.2.2.2. Dezenformasyonun Tipolojisi ve Yayılma Mekanizmaları	30
1.2.2.3. Dezenformasyonun Oluşturduğu Problemler	31
1.2.3. Doğruluk Kavramı	34
1.2.3.1. Felsefi Temeller ve İletişimsel Yorumlar	34
1.2.3.2. Medya Sistemlerinde Hakikat: Temsil, Seçicilik ve Kurumsal İdeoloji	37

1.2.3.3. Gerçeklikten Algıya: Dijital Medyada Doğruluk Krizi	40
1.2.4. Doğruluk Kontrolü ve ve Doğruluk Kontrolü Mekanizmaları	42
1.2.4.1. Doğruluk Kontrolü Nedir? Kavramsal ve Tarihsel Çerçeve.....	42
1.2.4.2. Doğruluk Kontrolü Yöntemleri: Manuel ve Otomatik Yaklaşımlar..	44
1.2.4.3. Kurumsal Mekanizmalar: Küresel ve Yerel Doğruluk Kontrolü Pratikleri.....	45
1.3. Kamu Bilgisini Açık Hale Getirmek: Açık Veri ve Dezenformasyon İlişkisi	47
1.3.1. Açık Veri ve Bilgi Ekosistemi	47
1.3.2. Açık Verinin Dezenformasyonla Mücadelede Rolü	47
1.3.3. Sınırlılıklar ve Eleştiriler	49
1.4. Göçmenler ve Dezenformasyon İlişkisi	50
2. BÖLÜM: YÖNTEM.....	54
2.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı	54
2.2. Araştırmanın Önemi	54
2.3. Araştırma Soruları	54
2.4. Araştırmanın Modeli	55
2.5. Araştırma Evren ve Örneklemi.....	56
2.6. Araştırma Verilerinin Oluşturulması ve Analizi	58
2.6.1. İçerik analizi	58
2.6.1.1. Haber Temaları	58
2.6.1.2. Söylemciler	59
2.6.1.3. Söylemlerin Sınıflandırılması	60
2.6.2. Söylem Analizi	60
2.7. Araştırma Yöntemi	61
2.7.1. Açık Veri Kaynakları ile Dezenformasyonun Tespitine Dair Bir Model Önerisi	61
2.7.1.1. Seçim Aşaması.....	62
2.7.1.2. Analiz Aşaması	63
2.7.1.3. Açık Veri ile Doğrulama Aşaması	64
2.8. Araştırma Kapsam ve Sınırlılıkları.....	67
3. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI ANALİZİ VE YORUMLANMASI.....	69
3.1. Araştırma Bulguları Analizi	69

3.2. Araştırma Bulgularının Yorumlanması	227
3.2.1. İçeriklerin Tematik Yöneliminin Yorumlanması	227
3.2.2. Söylem Üretiminin Yorumlanması.....	228
3.3.3. Doğruluk Derecelerinin Yorumlanması: Açık Verinin Rolü.....	230
SONUÇ	234
KAYNAKÇA.....	240
ÖZ GEÇMİŞ	252

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABB	: Ankara B�y�k����r Belediyesi (ABB)
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACWG	: G20 Yolsuzluk Karşıtı ��alı��ma Grubu
AI	: Artificial Intelligence
EDMO	: European Digital Media Observatory
EU	: European Union
GDPR	: Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Yönetmeliği
��BB	: ��stanbul B�y�k����r Belediyesi
IFCN	: International Fact-Checking Network
KVKK	: Kişisel Verileri Koruma Kanunu
M.�.	: Millattan ��nce
NLP	: Natural Language Processing- Doğal Dil ���leme
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve ���birliği ��rg��t�
OGD	: Açık Devlet Veri Projesi
OSCE	: Organization for Security and Co-operation in Europe
OSCE ODIHR	: Demokratik Kurumlar ve ��nsan Hakları Birimi
PSI	: Public Sector Information
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TU��K	: Türkiye ��statistik Kurumu
T��B��TAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür ��rg��t�

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Tim Berners-Lee'nin Beş Yıldızlı Açık Veri Modeli Tablosu.....	10
Tablo 2: Günümüzde En Yaygın Kullanılan Bazı Veri Formatları ve Açıklamaları Tablosu.....	11
Tablo 3: Haber Kaynağı ve Tarihine Göre Değerlendirmeye Alınan Haber Sayısı Tablosu.....	58
Tablo 4: Haberin Temalarına Göre İçerik Analizi Tablosu.....	59
Tablo 5: Haberin Söylemci Analizi Tablosu.....	60
Tablo 6: Söylemlerin, Tema ve Söylemci Işığında Tasnifi Tablosu.....	60
Tablo 7: Açık Veri Kapsamında Veri Tasnifi Tablosu.....	66
Tablo 8: Doğrulama Kontrolü Yapılabilen Haber Tasnifi Tablosu.....	232
Tablo 9: Kontrol Edilebilen Haberlerin Kaynaklarına Göre Tasnifi Tablosu.....	233

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Önerilen Araştırma Modeli Şekli.....	62
---	----

ÖZET	
Başlık: Dezenformasyon ile Mücadelede Açık Veri Kullanımı: Türkiye’deki Göçmenler Örneğinde Bir Araştırma	
Yazar: Bilal EREN	
Danışman: Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL	
Kabul Tarihi: 01/07/2025	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 252 (ana kısım)
Bu araştırma kapsamında, Türkiye’deki medya ortamında göçmenler hakkında üretilen dezenformasyonun tespitinde açık verinin ne ölçüde etkili bir araç olabileceği analiz edilmiştir. Nitel analiz teknikleri temelinde yürütülen bu çalışma; içerik analizi, söylem çözümlemesi ve açık veri karşılaştırmalarını birleştiren çok katmanlı bir model önererek, iletişim biliminde dezenformasyonla mücadelede yeni bir analitik çerçeve sunmayı hedeflemiştir. Araştırmada incelenen 101 haber, beş ana tema altında sınıflandırılmıştır: göçmen istatistikleri, suç ile ilişkilendirme, afet, seçim gibi olağan üstü dönemler sonrası temsiller, siyasal söylemler ve genel kanaat içerikleri. Bu temaların tümünde, göçmenlerin negatif, indirgemeci ve genelleyici biçimde sunulduğu tespit edilmiştir. Göçmenler çoğunlukla istatistiksel fazlalık, güvenlik tehdidi, sosyal yük ya da siyasi argüman olarak temsil edilmiş; insani boyut ihmal edilmiştir. Dezenformasyonun yalnızca yanlış bilgi sunumu yoluyla değil, bağlamın çarpıtılması, sayısal verilerin abartılması ya da görsellerin yanıltıcı şekilde kullanılması gibi yollarla da üretildiği gözlemlenmiştir. Bu yapıların, özellikle seçim dönemleri, afet süreçleri veya güvenlik krizleri gibi olağanüstü durumlarda daha da yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla dezenformasyon, sistematik bir bilgi üretim biçimi olarak da değerlendirilebilir. Var olan açık veri kaynakları, medya içeriklerinin doğrulanmasında etkin biçimde kullanılabilmiş; özellikle sayısal içerikli haberlerin değerlendirilmesinde güçlü bir referans sunmuştur. Göç İdaresi, TÜİK, UNHCR gibi kurumların yayımladığı veriler, dezenformatif içeriklerin yanlış ya da bağlam dışı olduğunu göstermiştir. Bu kapsamda veri yoksunluğu, veri temelli doğruluk kontrolünün önündeki en büyük engeldir. Ayrıca spekülasyon yorumlar, niyet atıfları ve siyasi retorikler söz konusu olduğunda açık veri zaman zaman yeterli olmamıştır. Bu iki durum, veri temelli doğruluk kontrolünün sınırlılıklarını da ortaya koymuştur. Sonuç olarak bu çalışma, Türkiye’deki medya ortamında göçmen temsillerine ilişkin sistematik bir eleştiri ortaya koymakta; dezenformasyonla mücadelede açık veri temelli doğruluk kontrolü uygulamalarının hem gerekliliğini hem de uygulanabilirliğini göstermektedir. Ayrıca medya okuryazarlığı, açık veri politikaları ve doğruluk kontrolü mekanizmalarının geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmakta; iletişim bilimine veriye dayalı bir analiz modeli sunulmaktadır.	
Anahtar Kelimeler: Açık Veri, Kamu Verisi, Dezenformasyon, Göçmen, Suriyeliler	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Using Open Data to Combat Disinformation: A Study on a Sample of Immigrants in Turkey	
Author of Thesis: Bilal EREN	
Supervisor: Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL	
Accepted Date: 01/07/2025	Number of Pages: viii (pre text) + 252 (main body)
Within the scope of this research, it was analyzed to what extent open data can be an effective tool in detecting disinformation about immigrants produced in the media environment in Turkey. This study, which was conducted on the basis of qualitative analysis techniques, aimed to present a new analytical framework in the fight against disinformation in communication science by proposing a multi-layered model combining content analysis, discourse analysis and open data comparisons. The 101 news items examined in the study were classified under five main themes: immigration statistics, association with crime, representations after extraordinary periods such as disasters and elections, political discourses and general opinion content. In all of these themes, it was determined that immigrants were presented in a negative, reductionist and generalizing manner. Immigrants were mostly represented as statistical redundancy, security threat, social burden or political argument; the human dimension was neglected. It has been observed that disinformation is produced not only through the presentation of false information, but also through distortion of context, exaggeration of numerical data, or misleading use of visuals. It has been determined that these structures become more intense in extraordinary situations, especially during election periods, disaster processes or security crises. Existing open data sources have been used effectively in verifying media content; they have provided a strong reference, especially in evaluating numerical news. Data published by institutions such as the Migration Administration, TÜİK, and UNHCR have shown that disinformation content is false or out of context. In this context, the lack of data is the biggest obstacle to data-based fact-checking. In addition, open data has sometimes been insufficient when it comes to speculative comments, attributions of intent, and political rhetoric. These two situations have also revealed the limitations of data-based fact-checking. In conclusion, this study presents a systematic critique of immigrant representations in the media environment in Turkey; it demonstrates both the necessity and applicability of open data-based fact-checking practices in the fight against disinformation. It also emphasizes the need to develop media literacy, open data policies and fact-checking mechanisms; and it presents a data-based analysis model for communication science.	
Keywords: Open Data, Public Data, Disinformation, Immigrant, Syrians	

GİRİŞ

Bilgi çağında kamu yönetimi, yalnızca hizmet sunan bir yapı olmaktan çıkmış; aynı zamanda hesap verebilir, şeffaf ve veri temelli karar alma süreçleriyle donatılmış bir yönetim anlayışına evrilmiştir. Bu bağlamda, kamu kurumlarının veri üretimi, bu verilerin açık erişimli ve denetlenebilir biçimde paylaşılması, çağdaş demokrasilerde yurttaşların bilgiye erişim hakkını güçlendirmenin yanı sıra, dezenformasyonla mücadelede de önemli bir araç hâline gelmektedir.

İnsanlık tarihi boyunca bilgiye ulaşma ve onu doğru kullanma çabası, düşünce sistemlerinin, felsefi yaklaşımların ve bilimsel devrimlerin merkezinde yer almıştır. Epistemolojik bağlamda, bilginin güvenilirliği, kaynaklarının şeffaflığı ve doğrulanabilirliği, hem bireysel ve toplumsal karar alma süreçlerinin hem de kamusal politikalara yönelik güvenin temel yapı taşlarındandır. Hem bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde hem de modern kamu yönetimi organizasyonlarında bu durum, açık veri politikaları ile ete kemiğe bürünmekte; Avrupa Birliği, Kanada ve Estonya gibi ülkelerde örnek uygulamalarla desteklenmektedir. Kamu verisinin düzenli ve güncel olarak paylaşımı, vatandaşın yönetime daha fazla katılmasını ve ortak aklın güçlenmesini sağlayarak sorunların çözümünde büyük fırsatlar sunmaktadır.

Bu bağlamda son yıllarda göç ve göçmenler üzerinden yürütülen tartışmalar, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yanlış bilgi yayılımının ve kamu otoritesine duyulan güvensizliğin merkezinde yer almaktadır. Açık veriye dayalı şeffaf göç politikalarının eksikliği de bu alandaki dezenformasyonun büyümesine zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda kamu kurumlarının veri paylaşımındaki sorumluluklarını tartışmaya açmak, açık verinin dezenformasyonu önlemedeki işlevini örneklerle ortaya koymak ve göç konulu haberlerin söylem analizini, açık veriyle desteklenmiş içerik çözümlemeleri ile sunmak gerekmektedir.

Bu doktora çalışmasının çıkış noktası, kişisel birikimler ile profesyonel deneyimlerinin bir araya gelmesinden doğan özgün bir motivasyona dayanmaktadır. Türkiye’de alanında ilk ve tek olma özelliği taşıyan Açık Veri ve Teknoloji Derneği’nin kurucu yönetim kurulu başkanı olarak, açık veri kavramının yalnızca teknik bir düzenleme veya idari bir uygulama değil; aynı zamanda demokratikleşme, şeffaflık, açıklık ve ortak aklın inşası

gibi kültürel ve toplumsal değerlerle doğrudan ilişkili olduğunu gözlemleme fırsatım olmuştur.

Bilgisayar mühendisliği alanında aldığım eğitim ve profesyonel yaşamımda veri odaklı çözümler geliştiren bir şirketin kurucusu olarak yürüttüğüm faaliyetler, verinin teknik işlevleri kadar, hangi koşullarda ve hangi amaçlarla paylaşıldığının da belirleyici olduğunu göstermiştir. Veri, yalnızca nicel bilgi aktaran bir araç değil; aynı zamanda yönetim anlayışının, kamusal güvenin ve toplumsal iletişimin de arka planını şekillendiren bir kültür unsurudur.

Doğru ile yanlışın iç içe geçtiği, bilginin hem düzensizliği hem karmaşasının yoğunlaştığı çağımızda, doğruluğu kanıtlanmış ve kamu yararı için paylaşılmış verinin önemi daha da kritik hale gelmiştir. Özellikle dezenformasyonun giderek artan etkisi, açık veri kaynaklarının ne denli güçlü bir araç olabileceğini ortaya koymaktadır. Tersten incelemek gerekir ise veri yoksunluğunun yarattığı krizler ve kamu otoritelerinin veya uluslararası kuruluşların açık veri paylaşımındaki eksiklikleri, yalnızca akademik araştırmaları değil, aynı zamanda toplumsal güveni ve kamuoyunun sağlıklı bilgilendirilmesini de doğrudan etkilemektedir.

Bu araştırmanın temel motivasyonu, dezenformasyon tespitinde açık veri kaynaklarının nasıl kullanılabileceğini ve veri eksikliğinin krizlere nasıl yol açtığını göstermek üzerine kuruludur. Son yıllarda ülkemizdeki dezenformasyon üreten konuların başında gelen göçmenler özelinde yürütülen araştırma, bu bağlamda hem güncel hem de kritik bir toplumsal meseleye ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma ile hem dezenformasyon tespiti ve mücadelesinde yeni bir bakış açısı geliştirmek hem de iletişim bilimleri bağlamında açık verinin önemini gözler önüne sermek amaçlanmaktadır. Böylece araştırma, akademik literatüre katkı sağlamanın yanı sıra, toplumsal faydayı önceleyen bir vizyonu da beraberinde getirmektedir.

Literatürde açık verinin doğrudan dezenformasyonla mücadele bağlamında ele alınmasına ilişkin ciddi bir boşluk bulunmaktadır. Mevcut çalışmalar daha çok açık verinin yönetim, kamu hizmetleri veya teknik standartlar üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Ancak dezenformasyonun giderek arttığı bir dönemde, açık veri ile dezenformasyon arasındaki ilişkiyi, özellikle göç gibi tartışmalı ve hassas bir mesele üzerinden inceleyen akademik çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu tez, bu eksikliği gidermeyi ve yeni bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

Dezenformasyon tespitinde açık verinin etkin biçimde kullanılamamasına odaklanan araştırmanın temel problem cümlesi şu şekilde ifade edilebilir: “Dezenformasyonun yoğun olduğu bir bilgi ortamında, açık verinin kullanılmaması veya eksik paylaşılması, toplumsal güveni ve doğru bilgilendirme süreçlerini nasıl etkilemektedir?”

Bu sorun tanımı, araştırmanın yönünü belirlemekte ve açık veri paylaşımının neden yalnızca teknik bir mesele değil, aynı zamanda demokratik ve kültürel bir mesele olduğunu ortaya koymaktadır.

Yöntemsel olarak bu çalışma, Silverman ve Tsubaki (2014) modelinden uyarlanan yeni bir model şeklinde üç aşamalı bir analiz çerçevesi kullanmaktadır. Seçim aşamasında söylemci, tema ve söylem türü belirlenmekte; analiz aşamasında içerik, kaynak ve söylem çözümlemesi yapılmakta; son aşamada ise elde edilen bilgiler kamuya açık verilerle doğrulanarak sonuca varılmaktadır. Bu model, yalnızca medya söylemini değil, aynı zamanda kamu kurumlarının veri üretimi ve paylaşımındaki rollerini de incelemektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, kamu kurumlarının sadece veri üreticisi değil, aynı zamanda bilgi ekosisteminin güvenliğini sağlayan aktörler olarak konumlanmasının gerekliliğini vurgulamakta ve kamuoyunun doğru bilgiye erişiminin sağlanmasının, demokratik toplumların sürdürülebilirliği açısından yaşamsal bir öneme sahip olduğunu ileri sürmektedir.

Araştırmanın Konusu

Bu çalışma, Türkiye’de göç ve göçmenlik ekseninde yayımlanan medya içeriklerinin iletişim bilimleri bağlamında söylem analizini ve bu söylemlerin açık veriyle doğrulanabilirliğini incelemektedir. Özellikle göçmenler üzerine yayımlanan haber, köşe yazısı, televizyon yayınları ve siyasi söylemler, dezenformasyonun izlerini sürmek amacıyla Silverman ve Tsubaki’nin (2014) üç aşamalı modeli örnek alınarak geliştirilen yeni bir model önerisine göre analiz edilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın temel konusu, göçmenlik üzerine şekillenen medyatik ve siyasi söylemlerin doğruluk kontrolü süreçlerinde açık veri kaynakları ile ne derece ilişkilendirilebileceğidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Türkiye’de göçmenlere ilişkin söylemlerin içeriksel, söylemsel ve doğruluk açısından analizini yaparak dezenformasyon tespitinde açık veri kaynaklarının önemini ortaya koymaktır. Ayrıca, kamu kurumlarının açık veri paylaşım düzeyleri ile dezenformasyon karşısındaki şeffaflık ve hesap verebilirlik rollerini analiz

etmek de çalışmanın amaçları arasındadır. Bunun yanında hedef, sadece bulguların yorumlanması değil, aynı zamanda dezenformasyonla mücadelede açık veriye dayalı metodolojik yaklaşımların medya ve iletişim alanına ne tür katkılar sunduğunu ortaya koymaktır.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde dijital medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte bilgi kirliliği ve dezenformasyon, kamuoyunu yanıltıcı bir güç haline gelmiştir. Göç ve göçmenlik konusu ise bu bilgi kirliliğinin en yoğun yaşandığı alanlardan biridir. Bu nedenle, kamusal verilerin açık ve erişilebilir biçimde sunulması hem kamu denetimi hem de doğru bilgiye ulaşım açısından büyük önem arz etmektedir. Bu araştırma, özellikle şeffaflık ve veri paylaşımı konularında kamu kurumlarının görevlerini sorgulamakta ve açık veri uygulamalarının etkinliğini değerlendirmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden söylem analizi ve içerik analizi bir arada kullanılmıştır. Analizler, Silverman ve Tsubaki (2014) modelinin doğruluk kontrolü çerçevesinden uyarlanan yeni bir model ile yapılmıştır. Bu bağlamda; ilk aşama olan seçim aşamasında tema ve söylemci seçimi ile söylemler sınıflandırılmış, ikinci aşama olan analiz aşamasında içerik, söylemci ve söylem analizleri ile kaynak güvenilirliği her bir içerik bakımından değerlendirilmiş ve son aşamada da içeriklerin doğruluğu açık veri kaynakları üzerinden kontrolü yapılarak, sonuçlandırılmıştır.

Bu çerçevede Türkiye'deki en çok takip edilen, farklı siyasal motivasyonlara sahip, ulusal yayın yapabilen hem geleneksel hem dijital medya kuruluşlarından (T24, Sözcü, Haber7, Milliyet, HaberTürk); haber, köşe yazıları, siyasi kampanya videoları ve televizyon yayınları analiz edilmiş, her içerik bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları sistematik formatlarda sunulmuş ve bulgular tez boyunca karşılaştırmalı biçimde yorumlanmıştır.

1. BÖLÜM: AÇIK VERİ VE DEZENFORMASYON İLİŞKİSİ

1.1. Açık Veri için Kavramsal Bir Çerçeve

1.1.1. Giriş

Bilgi toplumunun gelişimiyle birlikte, veriye erişim hakkı hem bireysel özgürlükler hem de kamusal denetim açısından kritik bir öneme sahip hale gelmiştir. Bu bağlamda “açık veri” kavramı, yalnızca teknik bir uygulama değil; demokratikleşme, şeffaflık, hesap verebilirlik ve vatandaş katılımı gibi temel ilkeleri de içinde barındıran bir yönetim paradigması olarak ortaya çıkmıştır. Açık veri, özellikle kamu kurumlarının ürettiği veri setlerinin, herhangi bir engel olmaksızın herkes tarafından erişilebilir, kullanılabilir ve yeniden dağıtılabılır hale getirilmesini ifade eder. Bu bölümde açık verinin tanımı, tarihsel gelişimi, ilkeleri, ekosistemi ve sunduğu toplumsal faydalar iletişim bilimleri perspektifinden ele alınacaktır.

1.1.2. Açık Verinin Tanımı ve İlkeleri

Açık veri, telif hakkı, patent ya da başkaca kontrol veya sınırlama mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından serbestçe erişilebilen, özgürce kullanılabilen ve dağıtılabilen veri türü olarak tanımlanmaktadır (Pfenninger vd, 2017; TÜBİTAK, 2009, 1). Açık Veri Vakfı (Open Knowledge Foundation) açık olmanın bir bilginin herkes tarafından serbestçe erişilmesi, kullanılması, değiştirilmesi ve herhangi bir amaç için paylaşılması anlamına geldiğini; buna bağlı olarak açık veri ve içeriklerin, herkes tarafından herhangi bir amaç için serbestçe kullanılabilen, değiştirilebilen ve paylaşılabilen veriler olduğunu ifade etmektedir (Open Knowledge Foundation, 2012: 6). Açıklık hususu detaylı olarak ele alındığında verilerin uygun makineler tarafından okunabilmesi açıklığın teknik boyutunu ifade ederken; hukuki olarak açıklık, veri lisanslamasını ifade etmektedir (Kaya Bensghir, 2017: 86). “Birlikte çalışabilirlik” ise çeşitli sistem ve kuruluşların birlikte çalışma yeteneğini ifade etmektedir. Açık veride birlikte çalışabilirlik önemlidir. Çünkü farklı bileşenlerin birlikte çalışmasına izin verir ve büyük karmaşık sistemleri inşa etmek için önemsenir (Open Knowledge Foundation, 2012: 6). Açık veriyle ilgili literatürde çeşitli tanımlar mevcuttur.

Açık veri olarak ifade edilen veriler en genel haliyle üç unsurdan oluşmaktadır. İlk unsur olan “makine okunabilirliği”; ulaşılan veya üretilen verinin bilgisayar tarafından

işlenmesine; teknik engellere takılmadan sınıflandırılmasına ve elenmesine imkan sağlanması ayrıca ücretsiz yazılımlar kullanılarak erişilen standart dosyaların kullanılmasını ifade etmektedir. İkinci unsur ise söz konusu verilerin yeniden kullanımı veya paylaşılmasında engelleme olmaması olarak açıklanabilecek olan “tekrar erişim izni” unsurudur. Son olarak verilerin etkileşimli biçimde çevrimiçi sunulması gerekmektedir (Dünya Bankası, 2019).

Hangi verilerin açık veri olarak nitelendirilebileceğine ilişkin olarak “Sebestopol İlkeleri (Sebestopol Principles)” temel kriterleri belirlemektedir (Malamud vd., 2007). Bu ilkelere göre verilerin açık veri olarak sayılabilmesi için şu şartları taşıması gerekmektedir:

- Veriler birincil olmalıdır.
- Veriler eksiksiz olmalıdır.
- Veriler gerçek zamanlı olmalıdır.
- Veriler erişilebilir olmalıdır.
- Veriler makine tarafından okunabilir olmalıdır.
- Veriye erişimde ayrımcılık olmamalıdır. Dolayısıyla veriler hiçbir bir kısıtlama olmaksızın herkes tarafından kullanılabilir olmalıdır.
- Veri formatları, hiçbir varlığın özel denetiminin olmadığı biçimde kullanılabilir olmalıdır.
- Veriler makul gizlilik ve güvenlik kapsamında kısıtlanabilir. Ancak hangi verilerin yasal kısıtlamaya tabi olacağı konusunda sınırlar net olmalıdır. Herhangi bir kısıtlamaya tabi olmayan veriler açıkça kamu malı olarak belirlenmelidir.
- Veriler mümkün olduğunca doğru olmalıdır.
- Veriler herhangi bir kullanım maliyeti taşımamalıdır.
- Veriler kalıcı olmalıdır. Başka bir deyişle veriler herhangi bir süreye tabi olmaksızın olabildiğince sabit bir veri formatında sunulmalıdır.

Açık veri hususunda ele alınması gereken bir başka mesele de “açıklık” kavramından ne anlaşılması gerektiğidir. Mevcut verilerin uygun makineler tarafından okunabilmesi açıklığın teknik boyutunu ifade ederken; hukuki olarak açıklıktan, veri lisanslaması kastedilmektedir (Kaya Bensghir, 2017: 86). “Birlikte çalışabilirlik” ise çeşitli sistem ve kuruluşların birlikte çalışma yeteneğini ifade etmektedir. Açık veride birlikte

alışabilirliğin sağlanması önemlidir zira farklı bileşenlerin birlikte çalışması yeni bilgilerin oluşturulması için son derece gereklidir (Open Knowledge Foundation, 2012: 6).

Tüm bu değerlendirmeler ışığında açık verinin tekrar kullanım ve dağıtıma izin veren koşullar altında, sınırlama olmaksızın özgürce herkes tarafından kullanılması ve bir bütün olarak ve makul bir tekrar üretim maliyetini aşmayacak biçimde ve değiştirilebilir bir şekilde tercihen internet üzerinden ücretsiz olarak elde edilebilir bir biçimde sunulması gerekmektedir (Open Knowledge Foundation, 2012: 6).

Sayılan bu ilkeler, yalnızca açık verinin teknik özelliklerini belirlemekle kalmamakta; aynı zamanda şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir yönetişimin altyapısını oluşturan etik bir ereve de sunmaktadır (Janssen, Charalabidis & Zuiderwijk, 2012). Açık veriler veri kaynağına atıf yapma ve kaynak belirtme gibi şartlar dışında özgürce kullanılabilirler.

Açık verilerin özellikleri belirlenirken dikkate alınması gereken bir başka metin de G20 Yolsuzluk Karşıtı alışma Grubu (ACWG) tarafından belirlenen G20 Yolsuzluk Karşıtı Açık Veri Prensipleri'dir. Kamu alanında şeffaflığın ve erişilebilirliğin sağlanmasında açık verini önemini vurgulayan metin yolsuzluk karşıtı açık veri prensiplerini verilerin açık olması, güncel ve kapsamlı olması, erişilebilir ve kullanılabilir olması, karşılaştırılabilir ve birlikte çalıştırılabilir olması, gelişmiş yönetişim ve vatandaş katılımını sağlaması, kapsayıcı olması ve gelişim ve inovasyonun amaçlanmış olması olarak sıralamaktadır (G20 Turkey, 2015: 3).

Açık veri kavramı, özellikle kamu kurumlarının ürettiği verilerin kamu yararı doğrultusunda erişime aılmasıyla önem kazanmıştır. Bu veriler; evre, ulaşım, sağlık, eğitim, nüfus gibi pek çok alanda olabilir. Dolayısıyla tüm vatandaşların gündelik hayatına dokunma potansiyeline sahip açık veri, yalnızca teknik bir mesele değil; demokratikleşme, hesap verebilirlik ve katılımcı yönetişimle de yakından ilişkilidir. Bu nedenle hem bilgi toplumu kuramları hem de iletişim etiği açısından ele alınması gereken çok katmanlı bir yapıya sahiptir.

1.1.3. Açık Verinin Tarihsel Gelişimi

Verilerin kamunun erişimine elverişli hale getirilmesine ilişkin çalışmalar arasında ilk örnek, 1766 tarihli "İsveç Bilgi Edinme Kanunu" olarak kabul edilmektedir. Açık veri hareketi, 2000'li yılların başında özellikle kamu kurumlarının ürettiği verilerin kamuya

açılması yönündeki taleplerle gündeme gelmiştir. 2003 yılında Avrupa Komisyonu’nun “Kamu Sektörü Bilgilendirme Direktifi (Public Sector Information Directive)” bu alanda önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. 2005 yılında Dünya Bankası, 2010 yılında Birleşmiş Milletler, 2012 yılında Avrupa Birliği açık veri portalları oluşturarak verilerini erişime açık hale getiren uluslararası örgütlerdir. Benzer şekilde Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) de 2012 yılından itibaren üye ülkelerde açık veri uygulamalarını desteklemek amacıyla “Açık Devlet Veri Projesi’ni (OGD)” yürütmektedir (Bensghir, 2017: 202). Ayrıca AB kurumları ve organları tarafından yayınlanan açık verilere erişim sağlayan “EU Open Data Formal” (Commission, 2023) ve ABD hükümetinin açık veri platformu olan “DATA.GOV” bu nitelikteki gelişmelere örnek gösterilebilir.

Öte yandan 2009 yılında ABD Başkanı Barack Obama’nın yayımladığı “Open Government Directive” belgesi, açık veri stratejilerinin devlet politikası haline gelmesine öncülük etmiştir. Aynı dönemde Birleşik Krallık’ta da benzer yönde adımlar atılmış; data.gov.uk gibi ulusal açık veri portalları oluşturulmuştur.

Avrupa Birliği, “PSI Direktifi” (Public Sector Information Directive) ile kamu verilerinin yeniden kullanımı üzerine yasal bir çerçeve oluşturmuştur. OECD ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar da açık veriyi, sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetim için temel araçlardan biri olarak tanımlamaktadır (Ubalı, 2013).

1.1.4. Açık Veri Ekosistemi

Açık veri sadece bir veri tabanının yayımlanmasından ibaret olan teknik bir sistem değildir. Açık veri çok aktörlü ve çok katmanlı yapıda işlev gösterir. Bu ekosistem veri üreticileri, veri kullanıcıları, ara yüz geliştiriciler ve düzenleyici kurumlar gibi paydaşlardan oluşmaktadır. Veri üreticileri genellikle Belediyeler, Bakanlıklar veya TÜİK gibi kamu kurumlarıdır. Veri kullanıcıları ise vatandaşlar, araştırmacılar, gazeteciler, yazılımcılar, sivil toplum kuruluşları gibi her kesimden veri ile bağı olan kişi ve kurumları kapsamaktadır. Sistemin teknik ayağını oluşturan ara yüz geliştiriciler, açık veriyi okunabilir, analiz edilebilir ve kullanılabilir hale getiren teknoloji aktörleridir. Son olarak açık verinin etik, hukuki ve teknik standartlara uygunluğunu denetleyen düzenleyici kurumlar ile açık veri ekosistemi tamamlanmış olmaktadır. Sayılan bu paydaşlar yanında STK’lar ve akademi de bu sistem içinde yer alan diğer aktörlerdir. Bu

ekosistem; verinin üretilmesi, standardize edilmesi, paylaşılması, yeniden kullanılması ve denetlenmesini içeren bir yapı oluşturmaktadır.

Günümüzde gelişen teknoloji aracılığıyla çok miktarda verinin toplanması ve farklı paydaşlarca paylaşılması açık veri portallarında paylaşılacak devlet verisini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda açık veri yönetimi ve şeffaflık çerçevesinde birçok ülkenin farklı uygulamaları bulunmaktadır. ABD açık veri uygulaması olan “data.gov” internet sitesinde paylaşılan verilere göre halihazırda 53 ülkede farklı düzeylerde açık veri uygulamaları bulunmaktadır.

1.1.5. Açık Veri Teknik Eksen

Açık veri, dijital çağın en kritik yapı taşlarından biri haline gelmiş ve şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcı demokrasi gibi ilkelerin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle kamu yönetimi, akademik araştırma, gazetecilik ve sivil toplum faaliyetleri için açık veri, bilgiye erişimi demokratikleştiren bir enstrümandır. Bu bağlamda, açık verinin teknik eksen, yalnızca verinin içeriği değil, aynı zamanda kaynakları, formatı, makine okunabilirliği, lisans durumu, erişilebilirlik düzeyi ve birlikte çalışabilirlik (interoperabilite) gibi parametreleriyle de değerlendirilmektedir.

Tim Berners-Lee tarafından önerilen “Beş Yıldızlı Açık Veri Modeli”, açık verinin teknik gelişimini ve etki potansiyelini göstermek açısından önemlidir. Bir yıldız düzeyi, verinin çevrimiçi erişilebilir olduğunu; iki yıldız, yapılandırılmış veri formatında sunulduğunu; üç yıldız, standartlaştırılmış bir formatta erişilebildiğini; dört yıldız, açık standartlara dayalı bir tanımlayıcıya sahip olduğunu ve beş yıldız, bağlantılı veri (Linked Data) olarak diğer veri kümeleriyle ilişkisel erişime açık olduğunu belirtir. Bu model, verinin yalnızca paylaşılmasını değil, aynı zamanda etkin şekilde kullanılabilirliğini ve yeniden kullanılabilirliğini de vurgular. (Berners-Lee, 2012).

★	Verinizi internet üzerinde herhangi bir formatta yayınlayın. (Örnek: PDF)
★★	Yapılandırılmış veri formatı kullanın. (Örnek: XLS)
★★★	Makine tarafından okunabilir açık standart formatlar tercih edin. (Örnek: CVS)
★★★★	URI ile tanımlama sağlayın, böylece başkaları sizin verinize bağlanabilsin. (Örnek: RDF)
★★★★★	Diğer veri kümeleriyle bağlantı kurarak, konuşturun. (Örnek: LOD)

Tablo 1: Tim Berners-Lee'nin Beş Yıldızlı Açık Veri Modeli Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Günümüz teknolojik yetenekleri göz önünde alındığında verinin yalnızca kamuya sunulması değil, aynı zamanda işlenebilir, yeniden kullanılabilir ve paylaşılabilir olabilmesi için makine tarafından okunabilir formatlarda olması gerekmektedir. Bu nedenle açık veri formatları, verinin işlenebilirliğini ve birlikte çalışabilirliğini doğrudan etkileyen bir faktördür. Sade, yaygın kullanılan ve açık kaynak sistemlerle uyumlu olacak biçimde yapılandırılmış veriler için kullanılan yaygın açık formatlar arasında CSV, JSON ve XML yer alırken; belgeler için PDF, harita verileri için GeoJSON, KML gibi formatlar öne çıkmaktadır. Bu formatların tercih edilmesi hem geliştiricilerin hem de araştırmacıların veriye erişimini ve onu analiz etmesini kolaylaştırmaktadır.

Veri Formatı	Açıklama
CSV	Satırların verileri, virgüllerin sütun ayrımını tanımladığı en yaygın ve sade açık veri formatıdır.
JSON	Veriyi hiyerarşik biçimde saklayan ve web servisleriyle uyumlu modern bir formattır.
XML	Etiket tabanlı yapısı ile veri taşımak ve saklamak için kullanılan bir formattır.
XLS/XLSX	Tablolar halinde veri sunan bir tablo formatıdır.
TXT	Düz metin formatıdır.
PDF	Belgeleri, platformdan bağımsız paylaşmak için kullanılan bir belge formatıdır.
HTML	Web sayfalarının biçimlendirilmesi için kullanılan dil ve formattır.
TSV	Sekme ile ayrılmış değerler formatıdır.
GeoJSON	Harita ve coğrafi bilgi sistemleriyle uyumlu coğrafi veri formatıdır.
DOC	Metin ağırlıklı belge formatıdır.
JPEG	Sıkıştırılmış görsel veriler için yaygın olan bir formattır.
MP4	Ses ve görüntüyü birleştirerek medya verilerini içeren bir formattır.
API	Uygulamalar arası veri alışverişine olanak tanıyan arabirim formatıdır.

Tablo 2: Günümüzde En Yaygın Kullanılan Bazı Veri Formatları ve Açıklamaları
Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Açık verinin teknik eksenini, bu kavramın yalnızca normatif boyutunu değil, aynı zamanda uygulama, standardizasyon, paylaşım yöntemleri ve lisanslama gibi unsurlarını da içerir. Bu bağlamda açık veri sistemleri yalnızca veriyi uygun formatta yayınlamaz; üretim kaynağı, verinin sınıflandırılıp kataloglanması, içerik açıklaması (meta veri), lisans bilgisi, erişim metodu (API erişimi) gibi bileşenleri de kapsar. Bu bileşenlerin uluslararası standartlara göre düzenlenmesi, verilerin farklı platformlar arasında kullanılabilirliğini ve güvenilirliğini artırır. Veri setlerinin içerik açıklamaları (meta veri) ile semantik web üzerinde tanımlanması ve kolayca bulunabilmesi için DCAT, SKOS, FOAF, Dublin Core, Schema.org, ISO 19115; verilerin yönetilebilmesi yani hem sınıflandırılıp hem de kataloglayabilmesi için açık kaynaklı platformlar CKAN; verilere erişim protokol ve metotlarını belirleyen RESTful API, GraphQL, OpenAPI/Swagger; verilerin anlamsal düzeyde sorgulanmasını sağlayan W3C ve OWL gibi web tabanlı teknolojiler ve standartlar bulunmaktadır.

Açık veri teknik ekseninde standartlar, uygulama, paylaşım yöntemleri gibi lisanslama da bulunmaktadır. Verilerin nasıl kullanılabileceği ve paylaşılabileceği açık veri lisanslarıyla belirlenir. Bir anlamda hukuki çerçeveyi belirleyen, açık veri lisansları, verinin ticari veya ticari olmayan amaçla kullanımı, atıf zorunluluğu ve paylaşım sınırlarını düzenler. Atıfla kullanım veya kamu malı lisansı sağlayan Creative Commons (CC-BY, CC0), veri tabanı kullanımı üzerine geliştirilmiş lisans sağlayan Open Data Commons (ODC-By, ODbL) ve Open Government License gibi lisanslar bu alandaki en yaygın lisans standartlarıdır. Türkiye'de henüz yasal açık veri lisans rejimi tam anlamıyla oluşturulmamış olsa da bazı kamu kurumları Creative Commons (CC) lisanslarını tercih etmektedir.

Açık veri, sadece teknolojik değil aynı zamanda demokratik bir araçtır. Veri formatlarının açık olması, standardizasyonun sağlanması ve şeffaf lisanslama gibi aşamalardan sonra kamu verisinin vatandaşın hizmetine sunulması ancak açık veri kaynaklarıyla mümkündür. Erişilebilir kaynaklar, genellikle kamu kurumlarının kurduğu açık veri portalları aracılığıyla kullanıma sunulur. Dünyada en bilinen örnekler arasında ABD'nin data.gov, Avrupa Birliği'nin data.europa.eu, Birleşik Krallık'ın data.gov.uk, Dünya Bankası'nın data.worldbank.org, OECD'nin data.oecd.org, Birleşmiş Milletler Organizasyonu'nun data.un.org gibi açık veri platformları öne çıkmaktadır. Türkiye'de ise yerel yönetimlerin öncü olduğu açık veri kaynakları arasında İstanbul Büyükşehir

Belediyesi'nin data.ibb.gov.tr ve Konya Büyükşehir Belediyesi'ne ait acikveri.konya.bel.tr gibi örnekler bulunmaktadır (Açık Veri Endeksi, 2024). Bu kaynaklar hem yerel hem de ulusal düzeyde yönetsel kararların şeffaflığını sağlamakta, aynı zamanda vatandaşın bilgiye dayalı katılımını teşvik etmektedir.

Açık veri kaynaklarıyla erişilebilen olan veri; eğitim, sağlık, ulaşım, çevre, adalet ve iç güvenlik, bütçe ve harcama, demografi, nüfus ve göç, meclis faaliyetleri gibi tematik alanlara göre sınıflandırılabilir. Sınıflandırılarak sunulan bu veri setleri şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkesi bağlamında; Kenya'da devlete bağlı harcamaların açık veri ile izlenmesi sayesinde yolsuzlukla mücadelede rol oynadığı gibi ABD'de New York Belediyesi açık veri ile ulaşım planlamasını iyileştirerek ekonomik kalkınmaya katkı sağlamıştır. İngiltere'de NHS'in ilaç harcamalarına ilişkin açık veri ile milyonlarca sterlin tasarruf edilmiş, gene İngiltere'de ulaşım verilerinin açık hale getirilmesi, yüzlerce mobil uygulamanın geliştirilmesine olanak sağlayarak inovasyonun önü açılmıştır. Açık verinin sadece şeffaflık değil, aynı zamanda ekonomik katkı, tasarruf, inovasyon, hizmet verimliliği ve vatandaş memnuniyeti açısından da dönüştürücü gücünü gösteren tüm örnekler ve somut çıktılar, Avrupa Birliği'nin hazırladığı "Açık Veri Etkisi" raporunda gözler önünde serilmiştir. (European Union, 2020).

Sonuç olarak, açık verinin teknik eksen; bilgiye erişim hakkı ile teknolojik yeterliliğin, standartlaşmanın, hukuki düzenlemenin ve yönetsel farkındalığın birleştiği çok boyutlu bir alandır. Bu alandaki gelişmeler, sadece bilgi toplumu olma hedefini değil, aynı zamanda daha şeffaf ve hesap verebilir bir kamu yönetimi yapısını da desteklemektedir.

1.1.6. Açık Verinin Kaynakları ve Toplumsal Faydaları

Açık verinin temel kaynakları işin doğası gereği en çok veriye sahip olan kamu kurumları, belediyeler, araştırma merkezleri ve STK'lardır. Son yıllarda teknolojiye yaşanan gelişmeler ve özellikle sosyal medya kullanımı ile devletlere denk ve hatta bazı hallerde devletlerden bile daha fazla veriye sahip olan özel şirketler de gündeme gelmektedir. Ancak bu şirketlerin işlediği veriler büyük oranda kişisel veri niteliğinde olan verilerdir. Buna rağmen söz konusu şirketlerin kişisel verileri işleyerek oluşturdukları açık veri niteliğindeki veriler de esasen bu şirketleri açık veri kaynağı haline getirmektedir.

Ulusal üstü düzey yanında yerel olarak açık veri hususu ele alındığında da özellikle kamusal verilerin, açık erişim olarak yayınlanması; vatandaşlar, kuruluşlar, araştırmacılar ve diğer paydaşlar için verilerin kullanılmasıyla önemli faydalar sağlamaktadır (Lnenicka, s. 7).

Açık verilerin kullanılması ekonomik faydaların yanı sıra şeffaflık, vatandaş katılımı ve medya üretiminde doğruluk gibi sosyal kazanımlar da sağlar. Açık verinin her şeyden önce şeffaflık ve hesap verilebilirliği sağlayarak vatandaşların kamu kararlarını ve bütçeleri denetlemesine olanak tanır. Aynı zamanda katılımcı demokrasiyi güçlendirerek veriye dayalı katılım mekanizmaları gelişir; yurttaş gazeteciliği ve dijital aktivizm teşvik edilir. Açık veri, uygulama geliştiriciler için yenilikçi ürün ve hizmetlerin yaratılmasına imkân sağlar. Açık veri ayrıca veri gazeteciliği ve kamu politikası analizleri için güvenilir kaynak sunar. Şeffaf ve erişilebilir bilgi, bilgi kirliliğine karşı güçlü bir savunma hattı oluşturur ve dezenformasyonla mücadeleleyi destekler.

İletişim disiplini açısından bakıldığında, açık veri bilgi eşitsizliklerini azaltma, kamusal tartışma alanını genişletme ve medyada veri temelli haber üretimini artırma potansiyeli taşır (Gray, Bounegru & Chambers, 2012). Özellikle haber doğrulama süreçlerinde, veri gazeteciliğinde ve dijital vatandaşlık pratiklerinde güçlü bir araçtır. Dezenformasyonla mücadelede açık verinin rolü, verinin güvenilirliğini artırması ve alternatif bilgi kaynakları sunması üzerinden değerlendirilebilir.

1.1.7. Açık Veri ve Kişisel Veri İlişkisi

Açık veri ve kişisel veri, dijital çağda veri yönetimi ve kullanımının temel iki bileşenidir. Ancak, bu iki tür veri arasında önemli bir fark vardır ve bu fark, veri güvenliği, mahremiyet ve etik kullanım açısından kritik bir öneme sahiptir. Açık veri, genel olarak tüm kullanıcılar tarafından erişilebilir ve kullanılabilirken, kişisel veri ise bireylerin kimliklerini tanımlayan ve onları doğrudan etkileyebilecek verilerdir. Bu iki veri türü arasındaki ilişkiyi anlamak, doğru veri yönetimi ve korunması için önemlidir.

Kişisel veri, belirlenmiş veya belirlenebilir olan bir gerçek kişiye ilişkin her türlü veri olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2002: 15). Dolayısıyla bir verinin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için bir kişiye ait olması ve kişinin belirli ya da belirlenebilir olması şeklinde iki koşul aranmaktadır (Küzeci, 2010: 9).

Kişilere ait görüntüler, parmak izleri, hücre örnekleri, doğum günü, yaş bilgisi, doğum günü, fiziksel özellikler, DNA gibi özellikler kişisel veri olarak değerlendirilmektedir. Kişisel veriler, bireylerin mahremiyetini doğrudan etkileyebilir ve bu nedenle yasal düzenlemelere ve gizlilik politikalarına tabidir.

Türk Hukuku açısından bakıldığında 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ayrıca ırk, etnik köken, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep veya diğer inançlar, kılık ve kıyafet, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlık, cinsel hayat, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili veriler ve biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veri olarak tanımlamaktadır (KVKK, mad. 6). Kişisel verilerin işlenmesi, birçok ülkede ciddi yasal düzenlemelere tabidir (örneğin, Avrupa Birliği'nde GDPR-Genel Veri Koruma Yönetmeliği).

Açık veri ise yukarıda da ifade edildiği üzere, herkesin serbestçe erişebileceği, kullanabileceği, paylaşabileceği ve üzerinde işlem yapabileceği veriler olarak tanımlanır. Kamu kurumları, araştırma kuruluşları ve diğer açık veri sağlayıcıları tarafından paylaşılan bu veriler, genellikle anonimleştirilmiş, halkın yararına kullanılmak üzere tasarlanmış ve belirli lisanslar altında sunulur. Örnekler arasında kamuya ait istatistikler, hava durumu verileri, trafik bilgilerinin yer aldığı veri tabanları gibi bilgiler yer alır.

Açık veri kavramına yönelik itirazların en başta geleni verilerin herkes tarafından ulaşılabilir hale getirilmesinin kişisel verilere zarar vereceği mülahazasından hareket etmektedir. Bu noktada açık veri ile kişisel veri arasındaki ilişkiyi doğru belirleyebilmek için kişisel verinin açıklanması yerinde olacaktır. Her şeyden önce belirtmek gerekir ki kişisel veri kapsamında korunan yarar verinin kendisi veya içeriği değil; verinin ait olduğu kişinin haklarıdır (Küzeci, 2002: 13). Kişisel veri kavramı insan hakları hukukunda özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında korunmaktadır. Bu koruma ile kişilerin kendilerine ait verilerin paylaşılması veya kullanılması sonucunda ortaya çıkacak zararlardan korunması amaçlanır.

Kişisel verilere ilişkin korumanın geçmişi çok eski tarihlere dayanmaktadır. Örneğin M.Ö. 5. yüzyılda Hipokrat tarafından geliştirilen ve günümüzde de varlığını devam ettiren Hipokrat yemini, hastaların verilerini korumayı amaçlamaktadır. Benzer şekilde avukatların, bankacıların ve memurların da görevleri gereği öğrendikleri kişisel verileri saklama yükümlülükleri bulunmaktadır (Avukatlık Kanunu, mad 36; Bankacılık Kanunu, mad. 73; Devlet Memurları Kanunu, mad. 31).

Açık veri ve kişisel veri arasındaki ilişkiyi anlamak için iki veri türü arasındaki farklılıkları belirlemek faydalı olacaktır. Bu bağlamda kişisel veri ve açık veri arasındaki ilk fark erişim ve paylaşılabirlik hususunda gündeme gelmektedir. Açık veri herkesin serbestçe erişip kullanabileceği veriler olup, çoğunlukla anonimleştirilmiş ve kişisel veri içermeyen bilgilerdir. Kamuya açık olması, bireylerin bunları kullanabilmesini ve analiz yapabilmesini sağlar. Öte yandan kişisel veri genellikle kişiye özel olup, yalnızca belirli şartlar altında (yasal zorunluluklar, onaylı kullanım vb.) paylaşılabir ve işlenebilir. Kişisel verilerin korunması, özellikle mahremiyetin sağlanması adına çok önemlidir.

Açık veri ve kişisel veri hukuki ve etik sorunlar bağlamında da farklılaşmaktadır. Açık verilerin paylaşılması, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi pozitif sonuçlar doğurur. Ancak, kişisel bilgilerin bu verilerle karıştırılmaması gerekir. Verilerin anonimleştirilmesi, etik ve yasal gerekliliklere uygunluğu sağlamak için önemlidir. Kişisel verilerin korunması, ilgili kişilerin izni olmadan toplanmaması ve işlenmemesi gereken hassas bir alandır. Yasal düzenlemeler, kişisel verilerin korunması adına sıkı kurallar getirmiştir. Kişisel verilerin yanlış kullanımı, ciddi hukuki ve etik sorunlara yol açabilir.

Bir başka farklılaşma alanı da veri kullanımına ilişkindir. Kamuya açık olan açık veriler, analiz yapılması, araştırma geliştirilmesi ve toplum yararına çeşitli hizmetlerin sunulması için kullanılır. Örneğin, açık veri kaynaklarından elde edilen bilgilerle şehirlerin trafik yoğunluğu analiz edilebilir veya çevre kirliliği hakkında daha fazla bilgi edinilebilir. Öte yandan kişisel veriler, genellikle pazarlama, sağlık takibi, finansal hizmetler ve benzeri bireysel hizmetler için kullanılır. Ancak kişisel verilerin izinsiz kullanımı, gizlilik ihlali anlamına gelir.

Bu bilgiler ışığında açık veri ve kişisel veri arasındaki ilişkiyi incelemek, bu iki tür verinin birbirine nasıl dönüştürülebileceğini, birbirini nasıl etkileyebileceğini ve birlikte nasıl yönetilmesi gerektiğini anlamak açısından önemlidir.

Açık veri ile kişisel veri arasındaki ilk etkileşim anonimleştirme ve veri koruma açısından gündeme gelebilir. Bu noktada belirtmek gerekir ki açık veri, kişisel verilerle karışmamalıdır. Ancak bazı hallerde kamu verileri, anonimleştirilerek paylaşıldığında, bireylerin kimlik bilgileri korunarak veri seti anonim hale getirilebilir. Anonimleştirilmiş veriler, genellikle açık veri setlerinin temelini oluşturur. Anonimleştirme veya pseudonimleştirme teknikleri, kişisel verileri korurken bu verilerin analiz ve araştırma

amacıyla kullanılmasına olanak sağlar. Ancak anonimleştirilmiş bir veri seti, bazı durumlarda yeniden deşifre edilebilir, bu nedenle dikkatli bir yaklaşım gereklidir.

Bu aşamada dikkate alınması gereken bir başka husus da veri güvenliği ve mahremiyettir. Açık verilerin paylaşılması, özellikle kişisel veriler içermediği takdirde, veri güvenliği açısından genellikle daha az risklidir. Ancak kişisel veriler, ilgili kişi ya da kurum tarafından izinsiz bir şekilde kullanıldığında, gizlilik ihlali oluşabilir. Açık veri ile kişisel veri arasındaki sınırların çizilmesi ve düzenli denetimler yapılması, veri güvenliğinin sağlanması açısından gereklidir. Kişisel verilerin açık verilere dönüştürülmesi, yalnızca güvenli anonimleştirme teknikleriyle yapılabilir. Kişisel verilerin, açık veri setlerine dahil edilmesi, yalnızca hukuki sonuçlar doğurmakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin mahremiyetine büyük zararlar verebilir. Örneğin, bir şehirdeki halk sağlığı verilerinin açık veri olarak paylaşılması, bireylerin hastalık geçmişi gibi kişisel bilgilerini içerebilir ve bu veriler kötü niyetli kişiler tarafından kullanılabilir. Bu tür ihlallerin önlenmesi için, açık veri politikalarının kişisel verileri kesinlikle dışarıda tutacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Açık veri ile kişisel veri arasındaki ilişki, dikkatle yönetilmesi gereken bir konudur. Açık verilerin toplum yararına kullanılması, kişisel verilerin ise güvenli bir şekilde korunması önemlidir. Bu nedenle, kişisel verilerin açık veri setlerine dahil edilmeden önce anonimleştirilmesi ve veri güvenliği açısından titiz bir yaklaşım benimsenmesi gereklidir. Hem yasal düzenlemelere hem de etik kurallara uygun bir veri yönetimi yaklaşımı, bireylerin mahremiyetini korurken, açık verilerin faydalı bir şekilde kullanılmasını sağlar.

1.1.8. Açık Veriye İlişkin Kavramsal Genişleme

Açık veri literatüründe öne çıkan "Open by Default" ilkesi, verilerin varsayılan olarak açık biçimde sunulmasını savunur. Bu ilke, kamu kurumlarının verilerini varsayılan olarak açık biçimde yayımlamasını ve yalnızca özel durumlarda (örneğin güvenlik veya gizlilik) kapalı tutulmasını savunur (Open Knowledge Foundation, 2015). Bu ilke, veri erişimi üzerindeki gereksiz kısıtlamaların kaldırılması gerektiğini ve kamu kurumlarının açıklık yönünde proaktif bir politika benimsemesini önerir. "Open by Default" ilkesi, açık veri politikalarının temel taşı olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşım, kamu kurumlarının hesap verebilirlik düzeyini artırırken, vatandaşın bilgiye erişim hakkını da güçlendirmektedir. Ancak uygulamada birçok kamu kurumu, verilerin açılmasına

kurumsal veya siyasi direnç gösterebilmektedir. Bu durum, veri kontrolünün aynı zamanda bir iktidar biçimi olarak işlediğini göstermektedir (Yu & Robinson, 2012).

Açık veri ayrıca şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleriyle doğrudan ilişkilidir. Şeffaflık, kamu yönetiminin işlemlerinin kamuoyuna açık olması anlamına gelirken; hesap verebilirlik, bu işlemlerin denetlenebilirliğiyle ilişkilidir (Fung, Graham & Weil, 2009). Açık veri uygulamaları bu iki ilkenin gerçekleşmesini destekleyen araçlardır. Kamusal verilerin erişilebilir olması, kamu yöneticilerinin karar alma süreçlerinde topluma karşı sorumlu olmalarını sağlar. Bu sayede demokratik katılım ve kamu denetimi güçlenir. Ancak bazı durumlarda, yalnızca belirli veri setlerinin paylaşılması yoluyla şeffaflık illüzyonu yaratılabilir. Bu tür sınırlı açıklık, şeffaflığın araçsallaştırılması riskini doğurur (Birchall, 2015).

Açık veri politikaları teknik olarak herkese açık olsa da pratikte herkesin eşit biçimde veriye ulaşabileceği anlamına gelmez. Dijital okuryazarlık, teknolojik altyapı ve erişim imkânları bakımından toplumsal gruplar arasında farklar bulunmaktadır. Dijital eşitsizlikler, teknik okuryazarlık düzeyleri ve altyapı eksiklikleri, verinin kullanım kapasitesini sınırlayan başlıca etkenlerdendir. Bu durum, açık veri sistemlerinin yalnızca belirli gruplar tarafından etkin kullanılabildiğini göstermektedir (Van Dijk, 2005). Bu eşitsizlik, bilginin demokratikleşmesini sınırlayabilir ve veri adaletini zedeleyebilir (Dencik, Hintz & Cable, 2016). Bu bağlamda açık veri, yalnızca bir teknoloji sorunu değil; aynı zamanda toplumsal adalet ve erişim hakkı meselesi olarak da ele alınmalıdır. Dezenformasyonun yaygınlaştığı dijital çağda, açık veri kamuoyunun doğru bilgiye erişimini mümkün kılarak alternatif bilgi üretimini teşvik eder. Özellikle sosyal medya ortamlarında yayılan yanlış bilgilerin karşısına nesnel, kaynaklı ve doğrulanabilir veriler koymak, toplumsal bilincin geliştirilmesinde kritik rol oynamaktadır. Açık veri, özellikle çevrimiçi dezenformasyonla mücadelede doğru ve kaynağı belirlenebilir bilgiye dayalı iletişim stratejilerinin kurulmasında önemli bir işlev görebilir (Wardle & Derakhshan, 2017). Açık ve doğrulanabilir veri setleri, sosyal medyada yayılan yanlış bilgilerin etkisini azaltmak için kullanılabilir. Bununla birlikte, verinin güncel olmaması ya da bağlamından kopuk sunulması hâlinde, açık veri de yanlış yorumlara neden olabilir (Gray, Bounegru & Chambers, 2012). Bu nedenle açık veri sadece erişim değil, aynı zamanda okuryazarlıkla da desteklenmelidir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki her ne kadar açık veri kavramı “açıklık” ve “erişim” üzerinden tanımlansa da uygulamada birçok sınırlılıkla karşılaşılır. Bu sınırlılıklardan ilki veri seçiciliğidir. Zira hangi verinin açılacağına dair kararlar çoğunlukla siyasi irade tarafından belirlenir. Dolayısıyla verinin niteliği veya sağlayacağı potansiyel fayda tartışılmaksızın siyasi bir irade ile istene veriler açık hale getirilmektedir. Ayrıca bir başka sınırlılık da veri formatlarına ilişkin olarak görülebilir. Bazı hallerde açık gibi görünen veriler esasen analiz edilemeyecek biçimde sunulmaktadır. Bu durumda bizzat verinin formatı açık ve erişilebilir olmayı engellemektedir. Açık verinin herkes için açık olmasını engelleyen bir başka sınırlılık da dijital uçurumdur. Açık veriye erişim teknik yeterlilik ve altyapı gerektirir. Bu durum teoride açık ve erişilebilir olan verilerin pratikte erişim eşitsizliklerine yol açmasına neden olmaktadır. Bu noktada dikkate alınması gereken bir başka husus da gözetim riskidir. Gerçekten de açık veri projeleri bazı durumlarda bireylerin izlenmesini kolaylaştıracak yapılarla iç içe geçebilir. Bu durum verilerin açık hale getirilmesi ile sağlanmak istenen fayda ile bu veriyi kullanan kişilerin kişisel verilerine yönelik bir çatışma doğurma potansiyeli barındırmaktadır. Dolayısıyla açık veri, her zaman toplumsal faydaya hizmet eden tarafsız bir araç değildir; güç ilişkileri, teknoloji politikaları ve veri okuryazarlığı gibi değişkenlerle birlikte değerlendirilmelidir. Açık veri, günümüz dijital toplumlarında hem kamusal bilgiye erişim hem de demokratik katılım açısından merkezi bir konumdadır. Ancak yalnızca verinin varlığı değil, bu verinin nasıl sunulduğu, kimler tarafından kullanılabilirdiği ve ne amaçla kullanıldığı da önem taşır. Bu nedenle açık veri, iletişim biliminin eleştirel bakışıyla yorumlanmalı; sadece bir veri deposu değil, aynı zamanda bilgi üretiminin ve kamusal denetimin bir aracı olarak ele alınmalıdır.

1.1.9. Açık Veriye İletişim Kuramlarından Bakış

Açık veri kavramını iletişim kuramları açısından değerlendirmek bu kavramın doğru bilgiye ulaşmadaki rolünü anlamayı kolaylaştıracaktır. Açık veri hususunda ilk olarak Habermas kamusal alan kavramı üzerinden değerlendirmek faydalı olacaktır. Habermas'ın kamusal alanın yapısal dönüşümü ile ilgili kuramını nasıl geliştirdiğini anlamak için Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'ndeki süreci aydınlatıcı olacaktır. 1950'lerde Frankfurt'ta Horkheimer ve Adorno ile Aydınlanma üzerinde çalışmaya başlayan Habermas, kamusal alan konusunda Amerikan, Fransız devrimlerini ve politik

dönüşümlerini incelemiştir. Habermas, görüşlerini büyük oranda 19. yüzyıl liberal piyasa kapitalizmi ve 20. yüzyıl Frankfurt Okulu'nun görüşleri üstüne inşa etmiştir. 1960'lı yıllarda Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nde yaptığı çalışmalar tüketim toplumunun eleştirisi, akılcılık, iş ve boş zaman, medya, kamuoyu ve bunların ardından kamusal alan üzerinedir. Sonraki çalışmalarında pozitivizm tartışmalarına müdahil olmuş, Marksizm çerçevesinde teori-pratik birliğini savunmuştur. Antik Yunan'ın katılımcı demokrasilerini, radikal demokrasi için örnek olarak önüne koymuştur. Habermas'ın kamu ve kamusal alan kavramları, kamu alanına sahip olanlar anlamında devleti, bazen de devletin/kamu erkinin dışında kalan özneleri işaret etmektedir. Siyasal kamu ve siyasal kamusal alanın içeriğine baktığımızda ise “kollektif müzakerenin siyaseti, siyasal iktidarı ve devleti konu edinmesi durumunda, kamunun ve kamusal alanın özel biçimleri ortaya çıkar. “Siyasal kamunun, basın dışındaki başlıca iletişim ve kanaat üretme araçları; dilekçe verme, dernekler, partiler, kulüpler, siyasal toplantılar ve tabi demokratik bir rejimde, seçimler, yerel ve merkezi parlamentolardır”. Bu çerçevede özetlenen burjuva siyasal kamu modeli olan “serbest ve devlet müdahalesinden bağımsız fikir mübadelesi ilkesi” liberal ekonominin malların mübadelesi ilkesinden türetilmiştir. Devletin görevi hem kamusal alanda hem de ekonomik alanda düzenlemeler yaparak, katılımcıların düzenlemelere göre hareket etmesini sağlamaktır. Habermas'ın kamusal alan kuramı, açık veriyi dijital ortamda demokratik katılımın aracı olarak değerlendirme fırsatı sunar. Ancak dijital eşitsizlikler bu ideali zorlaştırır. Açık veri, yalnızca teknik bir uygulama değil; demokratik tartışma ve katılımın aracı olarak da değerlendirilebilir. Bu bağlamda Habermas'ın kamu alanı kuramı önemli bir teorik arka plan sunar. Habermas, kamu alanını bireylerin rasyonel tartışma yoluyla ortak çıkarlar etrafında birleştiği bir tartışma zemini olarak tanımlar. Açık veri, bu zemini dijital ortamda yeniden kurma potansiyeline sahiptir.

Ancak Habermas'ın “ideal konuşma durumu” varsayımı, dijital eşitsizlikler, bilgi okuryazarlığı ve teknolojik erişim farklılıkları nedeniyle çoğu zaman gerçekleşmez. Bu durum, açık verinin yalnızca erişilebilir olmasıyla değil, etkin kullanılabilirliğiyle de ilgilenmeyi gerekli kılar.

Açık veri noktasında dikkate alınabilecek bir başka kuramcı da Castells'dir. Manuel Castells'in “ağ toplumu” kuramı da açık veri kavramını anlamak açısından yol göstericidir. Castells'e göre bilgi üretimi, artık endüstriyel üretimden çok ağlar

aracılığıyla dolaşıma giren dijital içeriklerle şekillenmektedir. Açık veri, bu ağlar içinde “bilgi nesnesi” olarak dolaşıma girer ve değer kazanır. Ancak bu değer, yalnızca teknik değil; ekonomik ve politik bağlamlarla iç içedir. Bu nedenle açık veri yalnızca bir “paylaşım nesnesi” değil, aynı zamanda bilgi iktidarının yeniden üretildiği bir araç olarak da görülmelidir.

Bir başka bakış açısı da Eleştirel veri çalışmaları (Critical Data Studies), kapsamında tartışılabilir. Eleştirel veri çalışmaları görüşü verinin nötr, tarafsız ve evrensel bir bilgi biçimi olmadığını; aksine verinin üretimi, sunumu ve kullanımı sürecinde çeşitli ideolojik, ekonomik ve kültürel yapıların etkili olduğunu vurgular. Gitelman ve Jackson’un (2013) ifadesiyle, “veri her zaman önceden yapılandırılmıştır” (data are always already cooked). Bu çerçevede açık veri projeleri, sadece açıklığın bir ifadesi olarak değil; aynı zamanda hangi bilgilerin görünür, hangilerinin görünmez kılındığını da sorgulamamız gereken yapılar olarak değerlendirilmelidir. Açık veri, çoğu zaman veriyle ilgili teknik sorunlara çözüm önerisi sunarken; politik, sosyal ve kültürel eşitsizlikleri görmezden gelebilir.

1.1.10. Türkiye’de Açık Veri Politikaları ve Uygulamaları

Türkiye’de açık veri alanındaki gelişmeler, diğer birçok ülkede olduğu gibi dijital dönüşüm politikaları ile paralel yürümüştür. 2019 yılında kurulan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, açık veri ile ilgili stratejik planlama ve koordinasyon görevini üstlenmiştir. 2021 yılında yayımlanan “Türkiye Açık Veri Stratejisi ve Eylem Planı (2021–2023)”, kamu verilerinin standartlara uygun şekilde paylaşımını amaçlayan ilk ulusal politika belgesi olmuştur. Bu belgede açık veri; şeffaflık, hesap verebilirlik, vatandaş katılımı ve ekonomik katma değer üretme aracı olarak tanımlanmış; hedef olarak açık veri portallarının kurulması, veri kataloglarının oluşturulması ve kamu kurumlarının teknik kapasitesinin artırılması belirlenmiştir. Ancak strateji belgesinin uygulama süreçleri, beklenen hızda ve kapsamda gerçekleşmemiştir. Bu durum, açık veri konusunun hâlâ siyasi iradeye bağlı olarak sınırlı biçimde ilerlediğini göstermektedir. 2021 yılında acikveri.gov.tr adresinde yayımlanan ulusal açık veri portalı, çeşitli kamu kurumlarına ait veri setlerini vatandaşların erişimine sunmayı hedeflemiştir. Ancak bu portalda sınırlı sayıda kurum yer almaktadır. Ayrıca veri setleri güncel ve bütüncül değildir ve çoğu veri yalnızca excel formatında sunulmakta ve açık veri standartlarını tam

olarak karşılamamaktadır. Verilerin lisanslanması, API erişimi ve otomatik güncelleme gibi işlevler büyük ölçüde eksiktir. Bu durum, teknik olarak “açık veri” statüsü taşısa da pratikte yarı-açık bir sistemle karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir.

Türkiye’de açık veri uygulamalarının en somut örnekleri yerel yönetimlerde gözlemlenmektedir. Özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB), açık veri portalları kurarak çeşitli hizmet verilerini halkın erişimine açmıştır. İBB Açık Veri Portalı (data.ibb.gov.tr) ulaşım, çevre, altyapı, demografik yapı gibi çok sayıda veri seti sunmaktadır. Ayrıca API desteği, veri görselleştirme araçları ve kategorik arama imkânı vardır. ABB Açık Veri Portalı (acikveri.ankara.bel.tr) kütüphaneler, yeşil alanlar, nüfus yoğunluğu gibi konularda veri sağlamaktadır.

Bu portallar hem belediyelerin şeffaflık politikalarını desteklemekte hem de veri gazeteciliği, akademik araştırma ve vatandaş girişimciliğine zemin hazırlamaktadır. Ancak güncelleme sıklığı, kullanıcıya yönelik teknik destek ve verilerin ayrıntı düzeyi bakımından hâlâ gelişmeye ihtiyaç vardır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki Türkiye’de açık veri politikalarıyla dezenformasyonla mücadele arasında henüz doğrudan bir kurumsal bağlantı bulunmamaktadır. Teyit.org gibi sivil doğrulama inisiyatifleri, açık kaynakları kullanmakta ancak kamusal veri setlerine erişimlerinde kısıtlamalar yaşamaktadır. TÜİK gibi kurumlara ait verilerin zaman zaman kamuoyuna açıklanmaması ya da metodolojik tutarsızlıklar taşıması, bilgi şeffaflığının zedelendiği alanlar olarak görülmektedir. Bu durum, dezenformasyonla mücadelenin sadece içerik denetimiyle değil; veri üretiminde şeffaflık ve erişimde adalet ilkeleriyle birlikte yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Açık verinin dezenformasyon karşısında güçlü bir araç haline gelebilmesi için, Türkiye’de hem yasal çerçevenin güçlendirilmesi hem de veri üretiminde hesap verebilirliğin sağlanması gerekmektedir. Türkiye’de açık veri ekosistemi henüz gelişme aşamasındadır. Ancak Avrupa Birliği ve ABD gibi bölgelerde uzun süredir sistematik olarak yürütülen açık veri stratejileri, verinin değer zincirinde nasıl dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bu yapı içinde en kritik sorunlardan biri veri kalitesidir. Veri eksikliği, standart eksikliği ve güncellik sorunları, açık veri projelerinin etkinliğini azaltmaktadır. Türkiye özelinde bakıldığında, açık veri girişimlerinin son yıllarda hızlandığı, ancak henüz kurumsallaşma

düzeyine ulaşmadığı görülmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2022).

1.2. İletişim Bilimleri Açısından Dezenformasyon ve Doğruluk

1.2.1. İletişim Yaklaşımı

Kitle, en basit tanımıyla cinsiyetlerine, uyruklarına veya mesleklerine bakılmaksızın yan yana gelmiş bireyler topluluğu olarak tanımlanabilir. Ancak terim bunun da ötesinde psikolojik açısından farklı anlam ifade etmektedir. Belirli hallerde ve belirli koşullar altında insanların toplamı, bu toplamı oluşturan bireylerin toplamından daha farklı bir karaktere sahiptir (Le Bon 2002: 1) Başka bir deyişle kitle tek tek kendisini oluşturan bireylerden farklı bir oluşuma dönüşür. Kitle içindeki birey tek başına iken davranamayacağı şekilde davranır.

İletişimin tarihi insanlık tarihi kadar eski olsa da kitle iletişimi diğer iletişim türlerinden farklı özellikler göstermektedir. Thompson kitle iletişimini “enformasyon veya sembolik içeriğin sabitlemesi veya iletimi yoluyla sembolik malların kurumsallaşmış üretimi ve genelleşmiş dağıtımı” olarak tanımlamaktadır (Thompson 2008: 49).

İnternetin yaygınlaşması ve sosyal medya uygulamaları ile bilginin yayılması tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar hızlı hale gelmiştir. Çevrimiçi haber kanallarının gazete ve televizyonlar gibi geleneksel haber kanallarına kıyasla pek çok avantajı bulunmaktadır. Bu avantajlar arasında kesintisiz biçimde ve bilgisayar veya akıllı telefon ile kolayca erişim sağlanabilmesi ve pek çok haber kaynağına eşzamanlı erişim gibi imkanlar sayılabilir. Ayrıca, sosyal medya platformları, vatandaşların terör saldırıları (Kasım 2015 Paris saldırıları) veya doğal afetler (6 Şubat depremi vb.) sırasında etkilenen bölgelerden en güncel bilgileri almalarına olanak tanımıştır. Ancak her türlü bilginin herhangi bir filtreleme mekanizması olmaksızın herkes tarafından dolaşıma sokulabilmesi bilginin kaynağı ve niteliğine ilişkin pek çok endişeyi de beraberinde getirmektedir.

Konvansiyonel medya uygulamalarında bilginin kamusal hale getirilmesi, editoryal süreç gibi denetim mekanizmalarını barındırırken yeni medya düzeni herkesin gazeteci sıfatıyla hareket edebilmesinin önünü açmıştır.

1.2.1.1. Manipölasyon Aracı Olarak Medya

Bilginin oluşturulması, dağıtılması, erişimi, yeniden yapılandırılması gibi farklı süreçlerden oluşan yapı, günümüzde daha önce belki de hiç olmadığı kadar yanlış bilgi ile dolu durumdadır. Bu durum değişen bilgi iletim usulleri yanında bilgiyi üreten, yayan, tüketen veya yorumlayan farklı aktörlerin sistemi manipüle etmelerinden kaynaklanmaktadır. Süreçte dezenformasyon, propaganda veya malenformasyon gibi uygulamalarla farklı amaçlara hizmet edildiği görülmektedir. Son dönemde teknolojik gelişmelerle medya manipölasyonunun hızı, kapsamı artmış gibi görünse de devletlerin çok erken çağlardan itibaren yalan haberi farklı amaçlarla kullanmışlardır (Bennett & Livingston, 2018).

Propaganda ve dezenformasyon kavramları güncel kullanımda bilginin bir amaca yönelik olarak ve sistemli biçimde manipüle edilmesi olarak benzer şekilde kullanılsa da propaganda kavramı, fikirlerin bir amaca yönelik olarak yayılmasını ifade ederken, dezenformasyon ise bu sistemli ve amaca yönelik enformasyon yaymanın aldatma unsuru ile yapılması anlamına gelmektedir.

Propaganda kavramı Martin Luther'in Kilise'nin görüşlerine karşı başlattığı kışkırtıcı yazılarına (Özer, 2016) ve 17.yy. da Vatikan tarafından Katolik inancın yayılması amacıyla kurulan Sacra Congregatio de Propaganda Fide isimli kurula kadar götürülmektedir.

Dezenformasyon ise, Sovyet kökenli bir kelime olarak (dezinformatsiya) Büyük Sovyet Ansiklopedisi'ndeki (1952) "kamuoyunu aldatma amacıyla basın, yayın, radyo vb. araçlar üzerinden yayılan yanlış bilgi" üzerinden kavramsallaştırılmaktadır (Bentzen, 2015). Hempel (2017) Roma döneminde yanlış bilgi üretilerek geleneksel usullerle yayıldığına dikkat çekerek yalan haberin çok eski bir geçmişe sahip olduğunu ifade etmektedir.

Daha yakın tarihten bir örnek veren Allcott ve Gentzkow (2017) ise 1835 yılında New York Sun gazetesinin Ay'da yaşamın olduğuna ve bunun keşfedildiğine dair bir seri halinde yayınladığı makalelerin, yalan haber konusunun, gazeteciliğin kurumsal olarak yapılmaya başlandığı döneme ait ilk örneklerinden biri olarak kabul edilebileceğini belirtirler. Yalan haber kavramı yeni olmasa da sosyal medya platformları yalan haberin oluşturulması ve yayılmasında farklı bir aşamayı temsil ettiği de gerçektir (Roggenkamp, 2005: 7).

Bu noktada 2016 tarihli Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimlerinin kavrama ilişkin önemli bir örnekliliği teşkil ettiğini de belirtmek gerekir. Gerçekten de farklı web siteleri üzerinden paylaşılan yalan haberlerin, seçimin sonucuna ciddi oranda etki ettiği sıklıkla vurgulanmıştır (Waisbord, 2018). Özellikle X vasıtasıyla yanlış bilgi ve dikkat çekici haberlerin paylaşılması kitlelerin seçim tercihlerini etkilemiştir.

Swire ve diğerleri (2017) yaptıkları araştırmada Trump'ın siyasal kampanyasının başarısını Twitter üzerinden yaydığı yanlış ifadelerle dayandığını; takipçi ve siyasi destekçi kazandıran bu usulün seçim sonucunda önemli etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Rusya'nın civar devletlere uyguladığı çatışmacı yaklaşımı desteklemek için kullandığı propaganda faaliyetleri de yalan haber ile propaganda faaliyetlerine örnek gösterilebilir.

Rusya'nın Avrupa Birliği'ne karşı geliştirdiği propaganda faaliyetlerini analiz eden 2017 tarihli çalışma Rusya'nın yürüttüğü kampanyanın, kitlelerin kafasını karıştırmak, insanları olayların birçok yorumunun olduğu konusunda ikna etmek ve insan hakları alanında çatışmalar ortaya çıkarmak için karmaşık ve çelişkili bilgiler içeren mesajları farklı kanallardan yaydığını ortaya koymaktadır (Avrupa Birliği Batı StratCom Özel Görev Komitesi, 2017).

Hem kullanıcılar tarafından sağlanan veri temelli hem de makine öğrenmesi temelli yöntemler geliştirme çabasında olan Twitter, Facebook'un da uyguladığı bir yöntem olan etiketleme yöntemiyle birçok farklı formu bulunan yalan haberleri gün yüzüne çıkarmanın ve böylece, en çok suiistimale uğrayan sosyal medya platformlarından biri olarak, yalan haberlere karşı kullanıcılarını bilgilendirmenin ve çözüm önerileri geliştirmenin peşindedir.

İnternet platformları yalan haberlere en çok olanak tanıyan ana kanallar haline dönüşmüştür. Amerika'da 2017 yılında yapılan bir araştırmaya göre (Shearer & Gottfried, 2017) Amerikalıların üçte ikisi, en az birkaç habere, kullandıkları Facebook, Twitter gibi öne çıkan sosyal medya kanalları üzerinden ulaşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında doğrulama ve teyit mekanizmaları her zamankinden daha büyük önem arz etmektedir.

Yalan haberlerin temel dolaşım alanını sosyal medya mecraları oluşturmaktadır. Sosyal medya kuruluşlarının etik değerlerle hareket etme zorunluluğu yanında bilgi

ekosistemini, mevcut şartlara uygun olarak düzenlenmesi ve doğruluğu ön plana alan yeni bir haber anlayışını yayılması gerekmektedir (Lazer vd., 2018).

1.2.1.2. Yeni İletişim Ortamları ve Gerçekliğin Yeniden Üretimi

Yeni iletişim teknolojileri; bilgisayar tabanlı işlemler gerçekleştirebilen, böylece bilgi ve kullanıcı etkileşime imkân sağlayan veya söz konusu etkileşimi zorunlu kılan teknolojiler olarak tanımlanmaktadır (Rice, 1984: 35). Timisi (2003) de yeni iletişim teknolojilerini enformasyon teknolojileri olarak isimlendirerek bu teknolojilerin “bilginin toplanmasında, saklanması, işlenmesinde ve aktarılmasında sayısal sistemlerden yararlanmalarının ayırıcı özellikleri olduğunu ifade eder.

Yeni iletişim teknolojilerini farklı kılan asıl ölçüt iletişim araçlarının sahip olduğu özelliklerdir. Geleneksel iletişim araçlarından farklı olan bilginin tüketiciye ulaşımına ilişkin araçlar ve zaman üzerinden gerçekleşmektedir. Yani, bir bilginin alıcıya özerk bir zaman dilimi içerisinde ulaştırılması ve ayrıca kullanım esnasındaki ilişkinin değişimi iletişim teknolojilerini yeni veya eski olarak sınıflandırmanın ayırıcı unsurudur (Timisi, 2003: 80). “Yeni medya” terimi bilgi ve iletişim teknolojileri ile bunlara bunlarla bağlantılı iletişim cihazlarını, bu cihazlar kullanılarak geliştirilen iletişim biçimlerini ve sayılanlar etrafında şekillenen sosyal örgütlenmeyi kapsayan bir kavramdır (Lievrouw ve Livingstone, 2006).

Törenli, eski ve yeni kavramlarını bir arada ele alarak; yeni medyayı, bilgisayarlara özgü bilgi-işlem işlemesi ve geleneksel iletişim araçlarına özgü haberleşme, telekomünikasyon ve yayıncılık işlemlerini gerçekleştiren iki yönlü “melez” bir iletişim ortamı olarak tanımlamaktadır (Törenli, 2005: 87). Yeni medya ile teknoloji arasında çok sıkı bir bağ olduğu görülmektedir. 1993-2003 arası “Web 1.0” olarak tanımlanan dönem basit arama motorlarının ve kısıtlı içerik üretme imkanlarının kullanıldığı döneme tekabül etmektedir. 2004 yılı itibarıyla Web 2.0 uygulaması devreye girmiş; bloglar ve sosyal paylaşım ağları sayesinde kullanıcılar içerik yazma ve yayınlama olanağına sahip olarak sistemde sadece tüketen değil üreten pozisyonuna da geçmişlerdir. World Wide Web olarak adlandırılan ağ ve özellikle sosyal medya uygulamaları; kullanıcıların birbirleriyle etkileşime girmeleri için tasarlanmıştır. (Laughey, 2010: 162-165).

Yukarıda ifade edilen tüm bu gelişmeler kaçınılmaz biçimde haber üretimi ve gazeteciliği de dönüştürmüştür. Yeni teknolojiler aracılığıyla geleneksel gazetecilik, yazılı ortamdan

çevrimiçi ortama geçerken çevrimiçi haber portalları, blog haberciliği, Twitter ve yurttaş gazeteciliği gibi alternatif medya imkanları da ortaya çıkmıştır (Yeğen, 2015: 183). Bu gelişmeler arasında en önemlisi şüphesiz geleneksel medyanın zaman kısıtlı ve tek yönlü haber akışının aksine ve zaman ve mekân kısıtlaması olmayan çoğu zaman kişiye özel ve ses, görüntü gibi özellikleri barındıran etkileşimli bir yapıya dönüşmüş olmasıdır (Sayımer & Çetinkaya, 2015: 225). Bu bağlamda çevrimiçi metin geleneksel medya metinlerinden farklıdır. Zira bu metinler herkese açık olduğu ve bağlantı noktaları (linkler) kullanıldığı için kullanıcı metin içerisinde dilediği gibi hareket edebilmektedir. Hipermetin (hypertext) olarak adlandırılan bu metin pek çok metin ile bağlantılı ve başı ve sonu olmayan bir metinsel gezinim anlamına gelmektedir (Mitra ve Cohen, 1999: 183). Bu bakış açısıyla Karaduman geleneksel ve yeni medya arasındaki farkları; haberin çok hızlı bir şekilde ve güncelleme içinde verilmesi, okuyucuya sunulan içeriğe ulaşma özgürlüğü, ses, görüntü ve grafik dosyalarını kullanabilme, arşive kolayca ulaşabilme ve depolama, haber üreticisi ve okur arasında etkileşimi sağlama, habere ilişkin arka plan bilgilerine çevrimiçi ulaşabilme ve geleneksel medyada yer almayan özgün haberlere ulaşabilme olarak sıralamaktadır (Karaduman, 2005, s. 146-147).

1.2.2. Dezenformasyon

1.2.2.1. Kavramsal Tanım ve Tarihsel Gelişim

Doğru olmayan bilgiler yayılış amacı ve niteliğine göre farklı şekillerde ifade edilmektedir. “Dezenformasyon”, kasıtlı olarak yanlış ya da yanıltıcı bilgi üretilmesi ve bu bilginin sistemli biçimde kamuoyuna yayılmasıdır. Türk Dil Kurumu tarafından “bilgi çarpıtma” olarak tanımlanan dezenformasyon; bir kişiye, topluluğa, örgüte veya devlete zarar vermek amacıyla yanlış bilginin kasıtlı olarak yayılması olarak ifade edilebilir. UNESCO (2020) dezenformasyonu zarar vermek amacıyla oluşturulmuş ve yayılan bilgi olarak tanımlar. Avrupa Komisyonu (2018) ise dezenformasyonu, 'kamuya zarar verme amacı güden, kasıtlı olarak yanıltıcı veya tamamen sahte içerikler' olarak tanımlamaktadır. Dezenformasyon yapan kişi bilginin yanlış olduğunu bilerek kasten yaymaktadır (Dal&Erdoğan, 2020: 4). Bu bağlamda dezenformasyonun özünde niyet ve sistematiklik yer alır.

Tarihsel açıdan bakıldığında ilk uygulamalarda kasıtlı yanlış bilgilerin bilinmeyen devlet yetkilileri tarafından yayıldığı ve toplumda farklı reaksiyonlar oluşması amaçlandığı

anlaşılmaktadır. Tarihi olarak dezenformasyon, Soğuk Savaş dönemi boyunca istihbarat faaliyetleri ve propaganda savaşları çerçevesinde ele alınmıştır. Rid (2020), bu dönemde dezenformasyonun siyasi rejimleri etkilemek amacıyla kullanılan “aktif önlemler” kapsamında değerlendirildiğini belirtir. Ancak ilerleyen süreçte devlet yetkilileri dışında da siyasi çıkar güden aktörler tarafından yayılan ve kamu güvenini zayıflatma amacı taşıyan bilgiler de bu başlık altında incelenmiştir. Dijital çağda, sosyal medya, yapay zekâ ve mikro-hedefleme gibi araçlarla dezenformasyon daha yaygın ve karmaşık bir hal almıştır (Marwick & Lewis, 2017).

Yanlış bilgi bağlamında kullanılan bir başka kavram ise “mezenformasyon”dur. Dezenformasyondan farklı olarak kişiler paylaştıkları bilginin doğru olduğuna inanmakta ve zarar verme kastı olmaksızın paylaşmaktadırlar. Kişisel bilgilerin çıkar sağlamak veya zarar verme amacıyla başka bir deyişle kötü amaçla yayılması kavramı ise “malenformasyon” kavramı ile ifade edilmektedir. İletişim bilimleri açısından bu bilgilerin kullanılması ise kişiler arası ilişkilerde yayılan yanlış bilgilerden daha ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. Bu bağlamda medyada paylaşılan haberleri taklit eden, kasıtlı olarak üretilmiş, çoğu zaman tepki çekecek nitelikte kalem alınmış, sansasyonel veya duygusal bir dil kullanarak hazırlanmış, kişileri yanlış yönlendiren ya da bütünüyle yanlış olan haberler sahte haber (fake news) olarak tanımlanmaktadır. Her ne kadar yanlış bilgi ve haberlerin yayılması iletişim devriminin bir sonucu olarak görülse de esasen tarihin her döneminde farklı araçlar kullanılarak yanlış bilgilerin yayılmış ve belli amaçlara ulaşmak için propaganda yapılmıştır. Örneğin; Roma döneminde Antonius’un Kleopatra ile tanıştığı süreçte Octavian’ın, Antonius’un itibarını lekelemek için bir propaganda kampanyası başlattığından söz edilmektedir. “Sikkeler üzerine yazılmış arkaik tweetler tarzında kısa ve keskin sloganlar” şeklindeki karalama kampanyası Antonius’u kadın avcısı bir sarhoş ve Kleopatra’nın kuklası olarak betimlemektedir. Bu kampanya başarılı olmuş ve Octavianus Augustus ilk Roma İmparatoru olmuştur. Böylece sahte haberler ve dezenformasyon kullanarak Octavianus cumhuriyet yönetimini sonsuza dek hacklemiştir (Kamingska, 2017).

İletişimde yapı taşı sayılabilecek bir başka gelişme olan matbaanın icadı dezenformasyon ve yanlış bilgilerin yayılma şekli ve çapını da geriye dönülemez biçimde etkilemiştir. 1835’te gerçekleşen ilk haber sahtekârlığının matbaa olmadan gerçekleştirilmesi mümkün değildir. New York Sun gazetesi, ayda yaşamın keşfi haberini paylaşırken

yayınladığı 6 makalede insan benzeri yarasa yaratıklara ve mavi sakallı tek boynuzlu atlara yer vermiştir (Thornton, 2020).

Bu örneklerden görüleceği üzere iletişim imkanlarının çeşitliliği sadece haberlerin de çeşitli hale gelmesini sağlamamış aynı zamanda yalan haberlerin de çeşitlenmesine ve hızla yayılmasına sebep olmuştur. 20. yüzyıla gelindiğinde ise özellikle radyo ve televizyonun ortaya çıkmasıyla birlikte yanlış haber yanında haber mizahının da gelişmesi haberlerin doğruluğuna ilişkin ihtimalleri daha da karmaşık hale getirmiştir. Gerçekten de iletişim şekilleri gelişmeye başladıkça, haber mizahı da evrilmiştir ve bu durum zaman zaman haber tüketicilerinin gerçek haberle mizahi haberi karıştırmalarıyla sonuçlanmıştır. 20. yüzyılın sonlarında internetin ve ardından 21. yüzyılda sosyal medyanın gelişi, yanlış bilgi, dezenformasyon, propaganda ve sahtekarlık risklerini önceki dönemle kıyaslanamayacak ölçüde arttırmıştır. Hem yanıltıcı hem de sahte içerikler artık eşitler arası dağıtım (çoktan-çok iletişim) yoluyla hızla yayılmıştır. Ayrıca haber mizahı sıkça yanlış anlaşılmakta ve sosyal medya kullanıcıları tarafından doğru haber gibi yeniden paylaşılmaktadır. Artık hedefli propagandalar, devlet destekli trol orduları ve teknolojilerle, haber sitelerini taklit edebilme ve ses ve videoyu sorunsuz bir şekilde manipüle etme yeteneğine sahip bir dünyada yaşıyoruz. Bu ortamda, gerçeğin ne olduğundan bağımsız olarak insanlar görüşlerine uyan “haber” etrafında kutuplaşmakta ve birçok haber tüketicisi kendi gerçeklerini seçme ya da yaratma hakkına sahip olduklarını hissetmektedirler.

Fallis (2015), dezenformasyonu yanlış olduğuna inandığı bilgiyi kasıtlı olarak sunmak olarak tanımlar ve bu durumu bilgi felsefesi bağlamında ele alır. Bu tanım, yalnızca bilgi içeriğine değil, bilginin üretimindeki kasıtlı niyete de dikkat çeker. Wardle ve Derakhshan (2017), dijital çağda bilgi bozulmasını açıklamak üzere misinformation (kasıtsız yanlış bilgi), disinformation (kasıtlı yanlış bilgi) ve malinformation (zarar verme niyetiyle bağlamından koparılmış doğru bilgi) ayrımı yapmışlardır. Bu tipoloji, dijital içeriklerin etkilerini değerlendirirken yalnızca doğruluk/yanlışlık değil, aynı zamanda bağlam ve niyet gibi faktörlerin de önemli olduğunu ortaya koyar.

Tüfekçi (2017), dezenformasyonun dijital ağlar üzerinden sadece yanlış bilgi üretimi değil, aynı zamanda dikkat dağıtma, bilgi boğma ve şüphe üretme gibi yöntemlerle işlediğini savunur. Bu bağlamda, dezenformasyon yalnızca içerik değil, aynı zamanda iletişim stratejisidir.

Floridi (2011), dezenformasyonun etik boyutunu bilgi felsefesi üzerinden değerlendirir ve bu durumu “epistemik zarar” olarak nitelendirir. Dezenformasyon, yalnızca bireylerin bilgiye erişimini değil, aynı zamanda toplumsal bilgi üretimini de tehdit eder.

Bayer vd. (2019), Avrupa Parlamentosu için hazırladıkları raporda dezenformasyonla mücadelede alınan yasal önlemlerin ifade özgürlüğü açısından tehlikeli olabileceğini belirtirler. Özellikle dezenformasyonun kriminalize edilmesi, demokratik rejimlerde sansür uygulamalarının artmasına yol açabilir. Bu bağlamda, dezenformasyonla mücadelede etik sınırlar, demokratik ilkelerle uyumlu olmalı; bilgi denetimi ile ifade özgürlüğü arasında hassas bir denge gözetilmelidir.

McIntyre (2018), post-truth çağda hakikat yerine inançların ve duyguların geçtiğini ve bu ortamda dezenformasyonun daha kolay yayıldığını belirtir. Bu ortamda bilgi, kanıt değil aidiyet üzerinden meşrulaşır. Dezenformasyon bu yapıda doğru olmasa da işlevsel hale gelebilir. Farkas ve Schou (2018), dezenformasyon kavramının iktidar söylemleri içinde araçsallaştırıldığını ve çoğu zaman muhalif görüşlerin bastırılması için kullanıldığını öne sürer. Özellikle “yalan haber” söyleminin iktidar tarafından sansür mekanizması olarak benimsenmesi, dezenformasyon kavramının normatif gücünü zayıflatır.

Bu çerçevede, dezenformasyonun kavramsal sınırlarının dikkatle çizilmesi, hukuki, etik ve iletişimsel boyutlarıyla netleştirilmesi gerekmektedir.

1.2.2.2. Dezenformasyonun Tipolojisi ve Yayılma Mekanizmaları

Dezenformasyon, dijital çağda yalnızca yanlış bilgi üretimiyle sınırlı kalmayan, aynı zamanda toplumsal algıları ve siyasal süreçleri etkileyen çok yönlü bir iletişim fenomenidir. Akademik literatürde bu kavram genellikle kasıtlı yanlış bilginin sistemli biçimde yayılması olarak tanımlanır (Fallis, 2015). Ancak bu çerçeve, dijital ortamdaki bilgi bozulmalarını açıklamakta yetersiz kalabilir. Bu nedenle, dezenformasyonu farklı biçim ve niyetlere göre ayırtıran tipolojik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Örneğin Wardle ve Derakhshan (2017), dezenformasyonu üç temel kavramsal kategori altında sınıflandırır: mezenformasyon (misinformation / kasıtsız yanlış bilgi), dezenformasyon (disinformation/ kasıtlı yanıltıcı bilgi) ve malenformasyon (malinformation/zarar verme amacıyla doğru bilginin bağlamından koparılarak paylaşılması). Bu sınıflama, sadece bilgi içeriğinin niteliğini değil, aynı zamanda niyet, bağlam ve etki boyutlarını da dikkate almaktadır (Tandoc vd., 2018). Bu bağlamda örnek vermek gerekirse Brennen ve diğerleri

(2020), COVID-19 hakkında yayılan yanlış bilgilerin %59'unun dezenformasyon, %38'inin dezenformasyon, geri kalanının ise malenformasyon olduğunu tespit etmiştir. Dezenformasyonun dijital ortamdaki etkisi, yalnızca içerik üretimine değil, içeriğin nasıl dolaşıma sokulduğuna da bağlıdır. Bu süreç algoritmik yönlendirme, ağ tabanlı yayılım ve duygusal öğeler şeklinde üç temel mekanizma üzerinden işlemektedir. Vosoughi, Roy ve Aral (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada, dezenformasyon hususunda algoritmik yönlendirmeye dikkat çekmişlerdir. Araştırma bulgularına göre yanlış bilgilerin Twitter'da yanlış bilgiler doğru bilgilere kıyasla daha hızlı ve yaygın biçimde dolaşıma girmektedir. Başka bir deyişle algoritma yanlış bilgiyi daha çok dolaşıma sokmaktadır. Benkler ve diğerleri (2018) ise çalışmalarında dijital ağların doğruluk, etik gibi filtreler üzerinden değil ideolojik yatkınlığa veya yakınlığa göre bilgiyi dağıttığını iddia etmektedir. Son olarak içeriklerin dolaşımında doğruluklarından çok duygusal olmalarının etkili olduğu vurgulanmaktadır (Brady vd., 2017). Başka bir deyişle duygusal olarak çekici olarak, duygulara hitap eden içerikler doğru olup olmadıklarına bakılmaksızın sosyal medyada daha hızlı yayılmaktadırlar.

Sayılan bu hususlar yanında dezenformasyonun üretimi ve yayılımında yapay zeka ve otomatikleştirilmiş içerik üretiminin etkisi de vurgulanmalıdır. Özellikle bot hesapları, deepfake sistemler ve amaca odaklı troll grupları dezenformasyonda önemli bir yere sahiptirler. Devletler yanında özel şirketler ve hatta şahıslar kamusal algı oluşumunda bu içerik üreticilerinden faydalanmaktadırlar. Ferrara (2020), COVID-19 sürecinde sosyal medya üzerinde sağlıkla ilgili yanlış bilgilerin yayılmasında botların etkili olduğunu ortaya koymuştur.

İlginç olan bir başka parametre de sosyal mecralara göre dezenformasyonun farklılaşmasıdır. Gerçekten de dezenformasyonun türü ve yayılım biçimi, kullanılan mecra ile doğrudan ilişkilidir. Guess, Nagler ve Tucker (2019) yaptıkları çalışmada, Facebook'ta mezenformasyonun daha yaygın olduğunu, Twitter'da dezenformasyonun öne çıktığını ve WhatsApp gibi kapalı mecralarda ise her türün hızla yayıldığını göstermektedir.

1.2.2.3. Dezenformasyonun Oluşturduğu Problemler

İletişim teknolojileri ve sosyal medya haberleşme ve basın üzerinde önemli etkiler doğurmuştur. Bu etkinin iki boyutu olduğunu söylemek mümkündür. İlk boyut yeni

medya platformlarının gazeteciliği meslek olarak edinmemiş, gerekli eğitime ve etik kural bilgisine sahip olmayan herkesin gazeteci gibi bilgi yaymasına imkan sağlamasıdır. Bilgiye herhangi bir yolla vakıf olan ve gerekli iletişim araçlarına sahip olan her kişi neredeyse kurumsal basın organlarıyla denk düzlemde bilgi paylaşabilmektedir. Bu paylaşımı yaparken bilgiyi doğrulama, bilgide yer alan kişilerin haklarını gözetme ve söz konusu bilginin yayılmasında veya gizli tutulmasındaki kamu yararını değerlendirme gibi sorumluluklardan da azade biçimde hareket etmektedir. Bir yönüyle “vatandaş gazeteciliği” olarak da tanımlanan hatta teşvik edilen bu durum kaynağı ve niteliği belirsiz olan pek çok bilginin dolaşıma girmesine yol açmaktadır.

Bir başka etki ise doğrudan gazetecilik mesleğine ilişkindir. Yukarıda sayılan ve gazetecilik eğitimi almamış kişiler yanında profesyonel olarak gazetecilik yapan kişiler ve basın kurumları da haber sitelerinin daha çok ziyaret edilmesi veya çevrimiçi reklam geliri için yeterince araştırılmamış haberleri paylaştıkları veya doğru bir haberi ilgiyi arttırmak için çarpıcı ve manipülatif başlıklarla sundukları ve sarı gazetecilik yaptıkları gözlenmektedir (Barfar, 2019: 173).

Dezenformasyon çevrimiçi haberciliğin tüm avantajlarını gölgeleyecek kadar büyük bir etki oluşturmaktadır. Amerikan yetişkinlerinin yaklaşık %70'inin, haber almak için sosyal medyayı kullandıklarını belirtmekte; bu kullanıcıların %57'si sosyal medya haberlerini "çoğunlukla yanlış" olarak görmelerine rağmen platformları haber kaynağı olarak görmektedirler. ABD'li yetişkinlerin yaklaşık %43'ü günlük haberlerini Facebook'tan alırken, bu platform haber almak için sosyal medya platformları arasında lider konumdadır (Shearer&Matsa, 2018).

Sosyal medya platformlarındaki hızlı bilgi akışının kendisi bir problem teşkil etmemektedir. Ancak yapılan çalışmalar bu platformlardaki yanlış bilgi dolaşımının doğru bilgiden daha fazla olduğunu göstermektedir. Örneğin sosyal medya platformlarındaki siyasi dezenformasyon hacminin, çevrimiçi siyasi bilgi hacminden daha büyük olduğu tahmin edilmektedir (Tucker vd., 2018). Bunun en önemli nedenlerinden biri doğruluğu şüpheli olan haberlerin hazırlanması ve yayılmasının çevrimiçi ortamda neredeyse maliyetsiz olmasıdır. Tıklama siteleri, aşırı parti yanlısı medya, sahte haber siteleri, yabancı hükümetler ve botlar ve troller gibi propaganda araçları maddi veya ideolojik nedenlerle siyasi dezenformasyonu yaymaktadır. Ayrıca, haber sıralama algoritmalarının çeşitli tekniklerle manipüle edilebilmesi de

dezenformasyonun görünme olasılığını arttırmaktadır. Çevrimiçi platformlarda siyasi dezenformasyonun daha fazla görülmesinin bir diğer sebebi de kullanıcı davranışından kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle sosyal medya kullanıcıları tarafından paylaşılan bilgilerin çoğu partizan nitelikte siyasi bilgilerdir ve bu durum da çevrimiçi siyasi bilgilerin kalitesini düşürmektedir (Bakshy, Messing ve Adamic, 2015).

Vosoughi, Roy ve Aral (2018) tarafından yapılan bir çalışma da Twitter'da gerçek haberlere kıyasla yanlış söylentilerin daha hızlı, daha derin ve daha geniş bir şekilde yayıldığını göstermektedir.

Ayrıca dezenformasyon sosyal medyadaki söylemlerin daha sert ve kaba hale gelmesine de yol açmaktadır. Dahası tartışmalar daha seviyesiz hale geldikçe maalesef daha çok ilgi çekmektedir. 2016 ABD Başkanlık seçimleri sırasında Reddit platformundaki tartışmalar siyasi nitelikte olmayan tartışmalara oranla daha saldırgan ve kaba içeriklere sahip olmuştur (Nithyanand, Schaffner, & Gill, 2017). Benzer şekilde New York Times web sitesinde de edebe aykırı ve siyasi söylemler haber izleyicilerinden en fazla etkileşimi alan içerikler olarak öne çıkmaktadır (Muddiman & Stroud, 2017).

Siyasi dezenformasyonun Facebook takipçileri üzerindeki bilişsel ve duygusal etkileri inceleyen bir çalışmada ise Facebook'taki siyasi dezenformasyona verilen yanıtlarda bilişsel düşünmenin eksik olduğunu ve öfke ile nezaket eksikliği (incivility) gibi duyguların yaygın olduğunu göstermiştir (Barfar, 2019: 173). Öte yandan, sonuçlar gerçek haberlere verilen yanıtlarda daha fazla anksiyete bulunduğunu da ortaya koymuştur. Siyasi dezenformasyona yönelik yorumlar üzerinde yapılan daha derinlemesine metin analizi, aşırı muhafazakâr ve aşırı liberal dezenformasyona verilen tepkilerin benzer (düşük) düzeylerde bilişsel düşünme ve olumlu duygular taşıdığını göstermiştir.

Siyasi dezenformasyon hususunda dikkate alınması gereken bir başka etmen de yankı odalarıdır. Pek çok kişi siyasi konuları sosyal medya platformları üzerinden özgürce ve rastgele takip ettiğini ve bilgi edindiğini düşünse de esasen pek çok kişi sadece kendi yakınlık duyduğu siyasi görüşün fikirlerine erişebildiği sanal ortamlardan bilgi akışına maruz kalmaktadır.

Yankı odaları olarak adlandırılan bu topluluklar en basit haliyle “bu kadar insanın inandığı ve paylaştığı bilginin doğru olması gerektiği kabulüyle” siyasi dezenformasyonun çok hızlı biçimde yayılmasına yol açmaktadır (Sunstein, 2017, s. 57).

Nitekim yönlendirilmiş, manipülatif haberler çelişen bilgilere vakıf olsak bile yanlış kanaatler oluşturulmasını teşvik etmektedir (Garrett, Weeks, & Neo, 2016).

Ayrıca yapılan çalışmalar Facebook'ta açıkça yanlış habere bir sefer maruz kalmanın söz konusu haberin doğruluğuna yönelik daha sonraki algıyı pekiştireceğini belirtmektedir (Pennycook, Cannon & Rand, 2018). Ayrıca farklı görüşlerin serbestçe paylaşılmasını amaçlarından bir olarak gösteren sosyal medya platformlarının bu amaca sanıldığı kadar hizmet etmemekte; hatta Bail ve diğerleri (2018) çalışmasında belirtildiği üzere Twitter'da karışık görüşlere maruz kalmak kutuplaşmayı arttırabilmektedir.

1.2.3. Doğruluk Kavramı

1.2.3.1. Felsefi Temeller ve İletişimsel Yorumlar

Doğruluk kavramı hem felsefi hem de iletişimsel düzeyde çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Felsefi düzlemde doğruluğun ne olduğu sorusu, bilginin kaynağına ve hakikatle olan ilişkisine dair temel bir epistemolojik tartışmayı barındırır. Bu bağlamda klasik bilgi kuramları doğruluğu üç temel kuram üzerinden açıklamaktadır:

Uygunluk kuramı (Correspondence Theory): Bu kuram bilginin gerçekliğe birebir uygun olması gerektiğini savunur. Örneğin “kar yağıyor” önermesinin doğruluğu, dış dünyada gerçekten kar yağıp yağmadığına bağlıdır (Russell, 1912).

Tutarlılık kuramı (Coherence Theory): Bu kurama göre bir bilginin doğru kabul edilebilmesi için, mevcut bilgi sistemleriyle ve diğer doğrularla çelişmemesi gerekir.

Pragmatik kuram (Pragmatic Theory): Bu kuram ise doğruluğu bilginin işe yararlılığı ve toplumsal faydası ile ilişkilendirir (James, 1907).

İletişim bilimi perspektifinden bakıldığında doğruluk yalnızca bir içeriğin nesnel olup olmamasıyla değil; o bilginin nasıl üretildiği, kim tarafından sunulduğu, hangi mecrada dolaşıma girdiği ve alıcı tarafından nasıl algılandığıyla birlikte düşünülmektedir (McQuail, 2010). Bilişsel psikoloji literatüründe öne çıkan “onaylama yanlılığı” (confirmation bias), bireylerin kendi inançlarını destekleyen bilgileri daha kolay doğru olarak kabul ettiklerini, çelişen bilgileri ise görmezden geldiklerini göstermektedir (Nickerson, 1998). Zira doğruluk kavramı yalnızca bilginin içsel yapısı veya kaynağına değil; aynı zamanda alıcının algısal ve psikolojik eğilimlerine de bağlıdır. Örneğin bir kişi göçmen karşıtı bir görüşe sahipse, sosyal medyada bu görüşü destekleyen herhangi

bir bilgi parçasını doğruluğu ne olursa olsun daha kolay kabul etme eğilimindedir. Bu durum doğruluğun, yalnızca içeriğin niteliğiyle değil; alıcının zihinsel şemalarıyla da belirlendiğini gösterir.

Bu noktada dikkate alınması gereken bir başka husus da doğruluğun toplumsal ve kültürel bağlamda tanımlanmasının da önemli olduğudur. Foucault'nun (1980) "hakikat rejimi" (regime of truth) kavramı, doğruluğun yalnızca bireysel ya da teknik bir mesele değil, toplumsal olarak inşa edilen bir sistem olduğunu vurgular. Her toplum, belirli bilgi türlerini "doğru" kabul ederken, diğerlerini dışlayabilmektedir. Örneğin Devlet kurumlarının yayınladığı istatistikler "resmi doğru" olarak kabul edilirken, sivil toplum kuruluşlarının sunduğu veriler "alternatif" veya "güvenilmez" olarak damgalanabilir. Bu durum, doğruluğun üretim ve dolaşım süreçlerinde iktidar ilişkilerinin etkisini gözler önüne serer.

Bu iki farklı etmen yanında günümüzde doğruluk kapsamında dikkate alınması gereken bir başka unsur da teknolojinin etkisidir. Dijital platformlar, bireylere sundukları içerikleri kişisel geçmiş, beğeni ve etkileşim verilerine göre şekillendirmektedir. Bu algoritmik sistem doğruluk kavramının kullanıcıya özel hale gelmesine neden olur. Kullanıcılar artık nesnel doğrularla değil, kişiselleştirilmiş doğrularla karşı karşıyadır (Gillespie, 2014). Örneğin, Google'da aynı anahtar kelimelerle arama yapan iki farklı kişi, coğrafi konumuna, daha önceki aramalarına ve cihazına göre farklı sonuçlar alabilir. Bu durum "tekil hakikat" kavramının aşınmasına neden olur ve esasen algoritmik hakikat üretiminin bir sonucudur (Gillespie, 2014).

Sayılan bu etmenler yanında McIntyre (2018) içinde bulunduğumuz post-truth çağda, doğruluğun çoğu zaman duygusal durum ve ideolojik yakınlığa dayanmakta olduğuna dikkat çeker. Başka bir deyişle kullanıcılar, kendilerini iyi hissettiren veya inançlarını pekiştiren bilgileri "doğru" olarak kabul etme eğilimindedir. Sonuç olarak, doğruluk kavramı günümüzde yalnızca felsefi bir mesele olmaktan çıkmış; iletişim teknolojileriyle şekillenen, toplumsal ilişkiler ve medya yapıları tarafından inşa edilen bir fenomen haline almıştır. Bu nedenle dezenformasyonla mücadelede yalnızca doğru bilgiyi yaymak değil; aynı zamanda doğruluğun nasıl inşa edildiğini anlamak da gereklidir.

Teknolojik ilerlemeler gazeteciliği ve haberciliği; içerik, işleyiş, düzenlenme, hedef kitle, haber kaynağı ve organizasyon yapısı bakımından değiştirmiştir (Pavlik, 2000: 229). Ancak sistem ne kadar değişirse değişsin haber almanın veya bilgi edinmenin temel amacı

olan doğru bilgiye erişim hep aynı kalmaktadır. Bu durum tüketici açısından doğru bilgiye erişim hakkını ifade ederken, haberciler bakımından hem bir ifade hakkı görünümü olan haber verme özgürlüğü hem de sorumluluğu anlamına gelmektedir. Bu bağlamda aktarılan hususların doğruluklarının tespit edilmesi, güvenilir kaynaklardan bilgi alınması ve haberin doğru bağlamda aktarılması sistem ne kadar değişirse değişsin temel etik değerleri ifade etmektedir.

Aktarılan bilginin niteliğini doğru tespit edebilmek için öncelikle bilgi kavramını incelemek faydalı olacaktır. Bilgi kavramının karşılığı olarak information/enformasyon ya da knowledge kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. Türkçe kaynaklarda bu iki kavram çoğu zaman değişken biçimde kullanılmaktadır. İngilizce literatürde ise information kelimesi enformatiği karşılayacak şekilde kullanılırken; knowledge bilgi olarak ifade edilmektedir. Bilgi enformasyonun zihinde değerlendirilmesi ve kişiye özel hale getirilmesi sonucu oluşan ürün olarak ifade edilmektedir (Kautz & Thaysen: 2001). Böylece enformasyon genel ve ham nitelik arz ederken bu yapı işlenecek ve öznelleştirilerek enformasyona dönüştürülmektedir. Böylece aktarılan bilgi bu sürecin ürünü olmaktadır. Çapar (2005) da Bilginin temeli veri ve enformasyondan oluşmakta; bilgi enformasyon zihinsel süreçten geçirilerek ortaya çıkmakta ve böylece esasen karar verme, planlama, karşılaştırma ve değerlendirme süreçleri sonucunda bilgi oluşmaktadır (Çapar, 2005).

Doğru bilginin karşıtı yalan bilgi olarak tanımlanabilir. Yalan (fake) bilgi kavramı “gerçek olmayan fakat gerçek gibi görülmesi amacıyla kasıtlı olarak kullanılan ifade” şeklinde tanımlanmaktadır (Cambridge İngilizce Sözlüğü, 2019). Türk Dil Kurumu ise aynı kavramı “doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz” şeklinde tanımlanmaktadır Türk Dil Kurumu, 2019). Medya aracılığıyla iletilen yanlış bilgiye dayalı haberler ise en genel başlıkla “yalan haber (fake news)” kavramıyla kullanılmaktadır. Yanlış bilgi bilginin dolaşıma sokulmasındaki niteliğe göre farklı anlamlar kazanmaktadır. Wardle ve Derakhshan (2017) “enformasyon bozukluğu” başlığı altında yanlış bilgi (mis-information), çarpıtılmış bilgi (dis-information) ve zarar verici bilgi (mal-information) kavramlarını karşılaştırmışlardır. Buna göre mis-information (yanlış bilgi); zarar verme amacı dışında paylaşılan yanlış bilgi iken dis-information (çarpıtılmış bilgi); zarara yol açacağının bilinmesiyle paylaşılan yanlış bilgiyi; mal-information (zarar verici bilgi) ise doğrudan zarara yol açmak için paylaşılan gerçek bilgi olarak sınıflandırılabilir. Yanıltıcı

bilgi (misinformation) ise kasten yayılmayan yanlış bilgiyi ifade etmektedir. Yanıltıcı bilgi dezenformasyondan farklı olarak niyet açısından nötrdür ve propagandanın aksine her zaman doğru olmayan hususlara atıfta bulunmaktadır.

Bu noktada incelenmesi gereken bir başka kavram da propagandadır. Propaganda; tarihsel açıdan bakıldığında ilk olarak devlet yetkilileri tarafından yayılan, ancak günümüzde genellikle siyasi rakipler tarafından da yayılan ve doğru olup olmadığı belirsiz olan bilginin kullanılarak siyasi olarak karşıt görüşü olumsuz bir ışık altında sunarak kamu desteği kazanmaya çalışılması olarak tanımlanabilir. Propaganda farklı siyasi fikirlerin serbestçe dolaşıma girdiği geleneksel halk diplomasisinden farklıdır. Propagandada kullanılan bilgi ya tümünden yanlıştır ya da bilgi doğru unsurlar içermektedir ancak hedef kitlenin anlayışını veya siyasi bütünlüğünü bozmak, bölmek, kafa karıştırmak veya başka şekilde zarar vermek amacıyla duygusal nitelikte rasyonel olmayan ikna yöntemleri kullanılmaktadır (Born, 2017: 4).

1.2.3.2. Medya Sistemlerinde Hakikat: Temsil, Seçicilik ve Kurumsal İdeoloji

İletişim bilimi, doğruluk ve dezenformasyon kavramlarını yalnızca içerik üzerinden değil, üretim, dolaşım ve alımlama süreçleriyle birlikte ele alır. Bu bağlamda medya sistemleri, iletişim araçları ve toplumsal bağlamlar, dezenformasyonun oluşumunda ve yayılımında belirleyici rol oynar. Modern iletişim kuramları, özellikle bilgi toplumu ve medyatik gerçeklik tartışmaları bu bağlamda değerlidir.

Hakikatin medya ortamında temsili, bilginin nesnelliğinden çok, nasıl yapılandırıldığı, çerçevelendiği ve dolaşıma sokulduğu ile ilgilidir. İletişim araştırmalarında medya, yalnızca bilgi aktaran bir araç değil, aynı zamanda hakikati yeniden üreten bir iktidar mekanizması olarak ele alınır (Couldry, 2012). Bu çerçevede, medyada doğruluk üretimi dört düzeyde incelenebilir: Gündem belirleme, çerçeveleme, ekonomi politik ve dışlama/sessizlik pratikleri. Medya, özellikle kitle iletişim araçları döneminden itibaren kamuoyu oluşturma gücüne sahip bir aktör olarak tanımlanmıştır. Bu güç, kimi durumlarda bilgi manipülasyonu ve gerçekliğin çarpıtılması yoluyla kullanılabilir. Örneğin Wolton'a göre internet bir talep mantığından çok bir arz mantığına cevap verir; dolayısıyla kamusal alanda birleşmesini değil daha çok parçalanmasını kolaylaştırır. (Wolton, 1999). Bu açıdan bakıldığında internetin esasen kitle iletişim araçları gibi kamuya açılma nesnesi olmadığı söylenebilir. Zira kullanıcıları yönlendiren talep mantığı

bilgi açısından yorucu olmak, yanlış yönlendirmek, üretken olmamak ve insanları yalnızlaştırmak gibi pek çok yetersizlikleri bulunmaktadır (Maigret, 2016: 343).

Yeni medyaya ilişkin bu eleştirilerin ardından ilk olarak gündem belirleme ve bilginin seçici görünürlüğü hususunun ele alınması aydınlatıcı olacaktır. McCombs ve Shaw'un (1972) ortaya koyduğu gündem belirleme kuramı, medyanın haber seçiminde uyguladığı sistematik filtreler aracılığıyla kamuoyunun algı ufkunu şekillendirdiğini savunur. Medya, hangi konuların gündeme geleceğini belirleyerek esasen neye dair düşünülmesi gerektiğini de belirler. Bu süreç, bazı gerçekliklerin hiper-görünür kılınmasına, diğerlerinin ise tamamen görünmezleşmesine neden olur. Scheufele ve Tewksbury (2007), medya gündeminin bireylerin "önceliklendirilmiş gerçeklik setleri" geliştirmelerine neden olduğunu ve bu bağlamda hakikatin kamusal alanda medya mantığına göre inşa edildiğini ileri sürer.

Medyanın hakikat üzerindeki etkisini anlamak için önemli bir başka kuram da çerçeveleme (framing) kuramıdır. Entman'ın (1993) çerçeveleme kuramı, bir olayın medya içeriklerinde nasıl anlamlandırıldığını açıklamak üzere geliştirilmiştir. Çerçeveleme yalnızca bilgi sunumu değil, aynı zamanda bilgiye ilişkin yorumlayıcı ön kabullerin aktarımıdır. Her çerçeve, bir olayın nedenini, sorumlusunu ve çözümünü ima eden bir anlatı üretir. Aynı zamanda ilgili bilgiye dair bir çerçeve çizerken tercih edilen hususları çerçevenin içine dahil ederek okuyucuyla paylaşır. Bununla beraber seçilmeyen hususlar ise çerçeve dışında bırakılır. Dolayısıyla haber metnini hazırlayan kişi kendi tercihleri ile önemli ve önemsiz ayrımı dışında görülen ve yok sayılan belirlemesi de yapmaktadır. Gamson ve Modigliani (1989), medya çerçevelerinin "anlam paketleri" aracılığıyla oluştuğunu, bu paketlerin de kültürel kodlar, metaforlar ve görsel göstergeler üzerinden işlediğini vurgular.

Doğruluğun belirlenmesinde dikkate alınması gereken bir başka husus medya organlarının ekonomik çalışma modelleridir. Habercilik veya gazetecilik etiği tartışmalarında yasama, yürütme ve yargıdan sonra 4. kuvvet olarak ifade edilen medya, demokratik bir toplum için son derece önemli olan kamusal bekçi rolünü yerine getirmektedir. Ancak çalışanları ve okuyucuları ile büyük bir topluluk oluşturan medya organları, varlıklarını devam ettirebilmek için kar odaklı bir çalışma prensibi benimsemektedirler. Esasen etik değerlere dayalı bir kar odaklı sistem habercilik açısından herhangi bir sakınca barındırmaz. Ancak kar odaklılık sınırları aşıldığında ve

medyanın sesi özellikle farklı grupların veya hükümetlerin hizmetine sunulduğunda doğruluğun belirlenmesi de zorlaşmaktadır. Bu hususta yazılmış en önemli eserlerden biri olan “Rızanın İmalatı”nda Herman ve Chomsky (Herman ve Chomsky 2017: 15) “propaganda modeli” adını verdikleri kuramsal çerçevede ABD medyasının kendini denetleyen ve finanse eden güçlü toplumsal grupların çıkarlarına hizmet ettiğini ve onların lehine propaganda yaptıklarını ve medyanın iktidar mekanizmaları tarafından nasıl denetlendiğini incelemektedirler. Yazarlar bu denetimi mülkiyet yapısı, reklam gelirleri, haber kaynaklarına bağımlılık, karşıt görüşlerin bastırılması ve ideolojik kontrol olmak üzere beş filtre üzerinden açıklar (Herman ve Chomsky 2017: 15). Benzer şekilde Curran (2002) da medya sahipliğinin içerik çeşitliliğini sınırladığını ve bu durumun alternatif hakikatlerin dolaşımını engellediğini belirtir. Böylece bilginin metalaşması, doğruluğun da metalaşması anlamına gelmektedir.

Öte yandan internet ve yeni iletişim teknolojilerinin şirketlerin gazetecilik üzerindeki denetimini kırmış ve interaktif demokratik bir medya dönemi açtığı da iddia edilebilir. Bu bağlamda Shirky sosyal medyanın siyasi kullanımının özgürlüğü güçlendirdiğini ifade etmektedir.

“Sosyal araçlar, dünyadaki özgürlük miktarında, iktisatçıların az yönlü pozitif şok dedikleri şeyi yaratır. [...] Çevrimiçi konuşmak ve çevrimiçi yayımlamak başkalarıyla bağlantı kurmak demektir. Küresel olarak erişilebilir yayıncılığın gelişile birlikte, ifade özgürlüğü artık basın özgürlüğüdür ve basın özgürlüğü toplanma özgürlüğüdür” (Shirky 2008: 172).

Böylece ana-akım medyanın getirdiği engeller büyük ölçüde aşılmıştır. Ancak buna rağmen internet aracılığıyla iletişimin de kendi sınırlılıkları vardır. Herşeyden önce pek çok kişinin internete erişimi bulunmamaktadır ve kaynaklardan yoksun kitleler için internet bir kitle iletişim aracı değildir (Herman ve Chomsky 2017: 20).

Medya yalnızca neyi sunduğuyla değil, neyi sunmadığıyla da hakikati şekillendirir. Medyada kimlere yer verildiği, kimlerin beyanlarının kitlelerle paylaşıldığı kadar kimlerin sesinin kısıldığı da hakikatin belirlenmesi için önemlidir. Spivak’ın (1988) “Madun (Subaltern) konuşabilir mi?” sorusu, tam da bu biçimde epistemik yapılar içinde bazı grupların sistematik olarak sessizleştirildiğini gösterir. Bu tür dışlama, Fricker’in (2007) ifadesiyle epistemik adaletsizlik biçiminde işleyerek, belirli toplumsal aktörlerin bilgi üretiminde önemsizleştirilmesine neden olur.

1.2.3.3. Gerçeklikten Algiya: Dijital Medyada Doğruluk Krizi

Dijital çağ, hakikatin üretim, dağıtım ve kabul görme süreçlerinde yapısal bir dönüşüm yaratmıştır. Geleneksel medya sistemlerinde kurumsal kontrol ve mesleki etik ilkeler doğruluğun sınırlarını belirlerken, sosyal medya platformlarının yükselişiyle birlikte bu sınırlar muğlaklaşmış ve kişiselleştirilmiştir. Bu dönüşüm, doğruluğun artık sabit ve evrensel bir norm değil; toplumsal, duygusal ve teknolojik bağlamlarla şekillenen bir algı nesnesi haline gelmesine yol açmıştır (Marwick & Lewis, 2017; McIntyre, 2018).

Bu dönemi ifade eden bir kavram olan Post-truth kavramı, hakikatin kamu politikaları ve toplumsal söylemlerde duygular, inançlar ve kimlik bağlılıkları tarafından şekillendiği bir dönemi tanımlar (Lewandowsky vd., 2017). Bu noktada önemli bir belirleyici kavram olan post-truth kavramına biraz daha detaylı bakmak yararlı olabilir. Oxford İngilizce Sözlüğü tarafından 2016 yılında yılın kelimesi olarak seçilen post-truth kavramı “gerçek-ötesi/sonrası, ya da “hakikat-ötesi/sonrası” şeklinde açıklanmaktadır. Anlam olarak ise hakikatlerin öneminin yitirildiği bir dönemi ifade etmek için kullanılmaktadır.

Keyes “Hakikat Sonrası Çağ” adlı kitabında yeni dönemde gerçek ve yalandan başka muğlak ve arada olan üçüncü bir türe işaret etmektedir. Yumuşak veya hafif gerçekle birlikte artık gerçeğin üstünün kapatılması ile yalan söyleme basitleşecek ve aldatma sıradan hale gelecektir. İnternet de bu çağa uygun olarak neyin doğru neyin yanlış olduğu ayırt edilmeksizin tüm bilgileri hızlıca aktaran bir görev ifa etmektedir. Böyle bu ekosistemde doğruluk mutlaklığını ve nesnellliğini kaybederek göreceli ve çevrimiçi değişen bir hale gelmiştir (Keyes, 2017: 266).

McIntyre (2018), post-truth çağda bilginin doğruluğundan çok kimin söylediği ve ne kadar duygusal özdeşim ürettiğinin belirleyici olduğunu savunur. Farkas ve Schou (2018), dijital medya ortamlarında doğruluğun ideolojik yakınlıkla meşrulaştırıldığını ve gerçekliğin topluluklar içinde inşa edildiğini gösterir. Başka bir deyişle doğruluk nesnellikten öznelliğe evrilmiştir. Kişilerin öznel tercihlerinin ve algılarının gerçekliği kavramalarındaki bu yadsınamaz etkisi sosyal medya platformlarının algoritmalarında kendine yer bulmuştur. Esasen kişilerin ilgili platformlara dahil olmaları ve mümkün olduğu kadar çok süre geçirmeleri amacıyla bu algoritmalar oluşturulmuş olsa da zaman içinde bu öznelleştirilmiş yapı çok daha büyük bir amaca hizmet etmiştir. Artık hakikatin belirlenmesinde algoritmanın kişiye özel belirlemeleri de önem arz etmektedir. Bu husus en çok filtre balonları ve yankı odaları ile görünür hale gelmektedir. Pariser’in (2011)

filter bubble kavramı, bireylerin yalnızca kendi görüşlerine yakın içeriklerle karşılaşmasını ifade eder. Sunstein (2017) bu durumu epistemik kapanma olarak tanımlar. Gillespie (2014), algoritmaların görünüşte tarafsız yapılar olmasına rağmen kültürel ve ideolojik önyargılar taşıyabileceğini ve bu yolla algoritmik hakikat rejimleri oluşturduğunu belirtir. Bakshy, Messing ve Adamic (2015), Facebook kullanıcılarının karşılaştığı haberlerin büyük oranda kendi politik görüşlerini yansıttığını ve bunun da bilgi çeşitliliğini azalttığını bulgulamıştır. Böylece kişiler duygu durumlarına ve tercihlerine uygun bilgilerle karşılaşmakta ve esasen kendi inançlarını pekiştirmektedirler. Başka bir deyişle duygular bilişselliği bastırmakta ve asıl doğru silikleştirmektedir. Bu noktada bir başka dikkate alınması gereken husus da bu duyguların mantığı da geride bırakması ve duygusal paylaşımların daha görünür olmasıdır.

Gerçekten de Brady vd. yaptıkları çalışmada (2017), sosyal medyada ahlaki ve duygusal açıdan daha yoğun nitelikteki içeriklerin diğer içeriklere göre %20 daha fazla paylaşıldığını bulgulamıştır. Papacharissi (2015) da benzer şekilde, dijital çağda duyguların medyatik performans üzerinden inşa edildiğini ve haber içeriklerinin birer duygu pratiği haline geldiğini ifade eder. Bu durum, doğruluk yerine etik şok, öfke ya da aidiyet hissi gibi duyguların bilgi yayılımında belirleyici hale gelmesine neden olmuştur. Bu noktada dijital platformların pozisyonu da oldukça önemlidir. Sosyal medya platformları bilginin üretimi, dolaşımı ve algılanmasında daha önce geleneksel medya araçlarının hayal bile edemeyecekleri güce ve etkiye sahip olmuşlardır. Bu mecralar Gillespie (2018), sosyal medya platformlarının bu bağlamda yalnızca teknik araçlar değil, aynı zamanda kültürel düzenleyiciler olduğunu vurgular. Suzor (2019), içerik kaldırma süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik eksikliğinin, platformların bilgi rejimi üzerindeki etkisini artırdığını savunur. Bu platformlar, hangi bilginin görünür olacağına karar vererek dijital epistemolojinin belirleyicisi ve hatta bekçisi haline gelmektedirler. Tocqueville düşüncenin başkalarına inanmaya başladığı zaman ortaya çıktığını belirtir. Düşünür “Fransız Devriminin Tarihi” (1856) adlı eserinde Fransız Devrimi sonrasında bizzat kilisenin ve kiliseyi destekleyenlerin fikirleri ve inançları nedeniyle dışlanmaktan ve zarar görmekten korktukları için hakim olan görüş karşısında kendi görüşlerini gizlediklerine atıf yapmaktadır Suskunluk sarmalı olarak ifade edilen bu teoriye göre çoğunluğun görüşünden farklı görüşe sahip olan insanlar toplumda tepki çekmemek için

fikirlerini gizler ya da baskın görüşü benimsemek zorunda kalırlar (Noelle-Neumann, 1998, s. 33; Ünal-Çolak, 2022).

İnsanın kendi başına herşeyi düşünmesi mümkün değildir çoğu zaman başkalarından duyduğumuz veya öğrendiğimiz fikirleri benimser ve kendi kanaatimiz haline getiririz. Esasen bu durum sistematik görüşlerin ve gazeteciler, politikacılar, akademisyenler gibi medya alanındaki seslerin varlığının temel sebeplerinden biridir. Kitle medyası birlikte görmek veya başkasının gördüğünü görmek, beğenilen veya eleştirilenden haberdar olmak üzerine yapılandırılmıştır (Maigret, 2016: 344). Bu nedenle kitle iletişiminde yer alan içeriklerin doğru olması büyük önem arz etmektedir.

Doğrunun gerçekten ne olduğunun adeta önemini yitirmesi ve doğrunun kişilere göre amaçlara göre ve bazen zamana göre belirlenebilir olması yukarıda sayılanlar dışında pek çok toplumsal sonuçlara yol açmaktadır. Kişilerin kendi öznel durumlarına göre farklı doğruluklarla karşılaşması ve alternatiflerden haberdar olmadan ve bazen haberdar olsa bile önem vermeden yaşam inşa etmesi aynı toplumdaki insanların farklı yaşam kümeleri oluşturmalarına yol açmaktadır. Özellikle yankı odaları ile hep aynı fikre maruz kalan insanlar kendi görüşleri ve hakikat algıları konusunda pekişmekte, keskinleşmekte ve hatta radikalleşmektedirler. Bu durum ortak yaşam kurmayı, farklı görüşlere hoşgörülü davranmayı imkansız hale getirmektedir. Bu durum da esasen bir arada yaşama ve yurttaş olmayı olanaksız kılar. Wardle ve Derakhshan (2017), dijital medya kullanıcılarının farklı gerçeklik kümeleri içinde yaşadıklarını ve bu kümelerin giderek birbirinden koptuğuna dikkat çekmektedir. Couldry ve Hepp (2017), datafikasyon sürecinde toplumsal ilişkilerin dijital altyapılara bağımlı hale geldiğini ve bu süreçte hakikatin sistemsal olarak müzakere dışı bırakıldığını öne sürer. Bu durum, sadece bilgiye erişimi değil; demokratik uzlaşmayı da tehdit etmektedir.

1.2.4. Doğruluk Kontrolü ve ve Doğruluk Kontrolü Mekanizmaları

1.2.4.1. Doğruluk Kontrolü Nedir? Kavramsal ve Tarihsel Çerçeve

Doğruluk kontrolü (fact-checking), kamuya açık bilgi, iddia ya da haberlerin güvenilirliğinin ve doğruluğunun bağımsız, şeffaf ve sistematik yöntemlerle sınanması sürecidir. Bu pratik, özellikle dijitalleşmenin hız kazandığı 21. yüzyılda, yanlış bilginin yayılımını sınırlamak ve kamusal alanda bilgi kalitesini yükseltmek amacıyla öne çıkmıştır (Graves, 2016). Doğruluk kontrolü, yalnızca bir gazetecilik tekniği değil; aynı

zamanda demokratik toplumlarda bilgiyle kurulan ilişkinin yeniden tanımlanması sürecidir.

Doğruluk kontrolü uygulamaları ilk olarak ABD'de 1990'ların ortalarında, özellikle medya içeriklerine yönelik halkın güveninin sarsılması ile ivme kazanmıştır. Snopes.com (1994), internet söylentilerini kontrol etmeye yönelik ilk örneklerden biri olarak kabul edilir. 2003'te Annenberg Kamu Politikası Merkezi bünyesinde kurulan FactCheck.org, siyasi aktörlerin kamuya dönük iddialarını analiz etmeye başlamış ve bu model zamanla yaygınlaşmıştır (Graves, 2016). PolitiFact (2007) ve Washington Post'un Fact Checker bölümü de bu hareketin gazetecilikle entegrasyonunu göstermektedir. Bu yapıların ortak noktası; kanıta dayalı, kaynaklı ve kamusal denetime açık yöntemler kullanmalarıdır.

Amazeen (2015), doğruluk kontrolünü gazetecilik normlarının dijitalleşen medya ekosistemine uyarlanmış bir biçimi olarak değerlendirir. Bu bağlamda doğruluk kontrolü, hem haberciliğin kendi içinde öz denetimini sağlar hem de kamuoyunun bilgiye olan güvenini artırmayı hedefler. Walter ve Tukachinsky (2020), doğruluk kontrolünün yalnızca yanlış bilgiyi düzeltmekle sınırlı olmadığını, aynı zamanda risk iletişimi işlevi gördüğünü ve bireylerin yanlış inançlara dayalı kararlar almalarını önleyebildiğini ifade eder.

Avrupa Komisyonu, 2018 yılında “Avrupa’da Çevrimiçi Dezenformasyonla Mücadele” başlıklı bildiride, doğruluk kontrolü kuruluşlarının, medya okuryazarlığını artırma ve demokratik süreçlere olan güveni yeniden tesis etme açısından önemli rol oynadığını belirtmiştir. Avrupa’da Full Fact (Birleşik Krallık), Correctiv (Almanya) ve Demagog (Polonya) gibi doğruluk kontrolü platformları, Avrupa Birliği’nin desteklediği ve şeffaflık ilkelerine dayalı çalışan yapılardır.

Türkiye bağlamında en bilinen doğruluk kontrolü platformlarından biri olan Teyit.org, özellikle sosyal medyada hızla yayılan görsel ve yazılı içeriklerin kaynağını, bağlamını ve doğruluğunu analiz etmeye odaklanmaktadır. Teyit.org, Uluslararası Doğruluk Kontrolü Ağı (IFCN) tarafından akredite edilmiş ve şeffaflık, metodoloji ve hesap verebilirlik kriterlerini karşılayan kurumlardan biridir (Poynter Institute, 2022).

Bununla birlikte, doğruluk kontrolü uygulamalarının etkisi üzerine yapılan araştırmalar, bu araçların her zaman etkili sonuçlar doğurmadığını göstermektedir. Nyhan ve Reifler (2010), bireylerin ideolojik eğilimleriyle çelişen doğrulama içeriklerini reddetme eğiliminde olduğunu ve bunun “geri tepme etkisi” (backfire effect) yaratabileceğini

belirtmektedir. Bu durum, doğruluk kontrolünün yalnızca teknik değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyolojik boyutları da olan bir uygulama olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak doğruluk kontrolü, dijital bilgi çağında yalnızca haber içeriklerini doğrulamakla kalmayan, aynı zamanda kamusal bilginin epistemolojik güvenilirliğini tesis etmeye çalışan bir pratik olarak değerlendirilmektedir. Bu uygulama, medya etiği, dijital okuryazarlık ve demokratik katılımı doğrudan ilişkilidir.

1.2.4.2. Doğruluk Kontrolü Yöntemleri: Manuel ve Otomatik Yaklaşımlar

Doğruluk kontrol yöntemleri manuel doğruluk kontrolü, otomatik doğruluk kontrolü ve hibrit yöntemler olarak tasnif edilmektedir.

Manuel doğruluk kontrolü, haber içerikleri, sosyal medya paylaşımları ya da siyasal söylemler gibi bilgilerin insan editörler, gazeteciler ya da uzman ekipler tarafından kaynaklara dayanarak doğruluk açısından analiz edilmesi sürecini ifade eder. Bu yöntemde kullanılan temel teknikler arasında resmi belge analizi, görsel doğrulama, alan uzmanı görüşlerine başvurma, tarih ve yer bilgisi karşılaştırması gibi yöntemler yer alır (Graves, 2016).

Amazeen (2015), manuel doğruluk kontrolünün gazetecilik mesleğinin denetim işlevi ile doğrudan ilişkili olduğunu ve özellikle siyasi aktörlerin beyanlarının analizinde şeffaf bir denetim aracı işlevi gördüğünü vurgular. Bu yöntem, derinlemesine analiz olanağı sunduğu için özellikle bağlamı karmaşık iddiaların değerlendirilmesinde tercih edilmektedir.

Ancak manuel doğruluk kontrolü, zaman alıcı olması, insan kaynaklı hatalara açık olması ve büyük hacimli veriyle başa çıkmakta sınırlı kalması nedeniyle eleştirilmiştir. Ayrıca, ideolojik önyargılar doğrulama sürecine sızabilir ve bu durum tarafsızlık ilkesine zarar verebilir (Graves & Nyhan, 2020).

Otomatik doğruluk kontrolü ise, doğal dil işleme (NLP), makine öğrenmesi ve yapay zekâ algoritmalarını kullanarak metinlerdeki iddiaların doğru olup olmadığını analiz etmeye yönelik sistemlerdir. Bu teknolojiler, geniş veri kümeleri üzerinde otomatik tarama yaparak, iddiaların açık kaynaklarla karşılaştırılmasını sağlar (Thorne et al., 2018). ClaimBuster, Full Fact AI ve Google Fact Check Tools bu alandaki öncü uygulamalardır. ClaimBuster, iddiaları tespit edip doğruluk potansiyeli olan içerikleri önceliklendirirken;

Full Fact AI, İngiliz parlamentosundaki konuşmaları gerçek zamanlı analiz edebilme kapasitesine sahiptir (Vlachos & Riedel, 2014).

Bununla birlikte, otomatik doğruluk kontrolü yöntemleri bağlamdan kopma riski, ironiyi anlayamama, dilsel nüansları değerlendirememesi ve sınırlı kaynaklara dayanma gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Ayrıca algoritmaların nasıl çalıştığına dair şeffaflık eksikliği, doğruluk kontrolünün güvenilirliğini zayıflatabilir (Graves, 2018).

Son dönemde manuel ve otomatik doğruluk kontrolü yaklaşımlarının birlikte kullanıldığı “hibrid sistemler” yaygınlık kazanmaktadır. Bu sistemlerde yapay zekâ destekli ön analiz araçları, doğrulama ekiplerine önceliklendirme ve iddia tespiti konusunda yardımcı olur; son değerlendirme ise insan editörler tarafından yapılır. Teyit.org bu yaklaşıma örnek teşkil eden platformlardan biridir. Görsel doğrulama, arama motoru tersine görsel arama, metadata analizleri ve açık kaynaklı veri karşılaştırmaları ile insan uzmanların yürüttüğü değerlendirmeler, dijital araçlarla desteklenmektedir.

Avrupa Komisyonu, 2020 yılında başlattığı EDMO (European Digital Media Observatory) platformu aracılığıyla, Avrupa’daki doğruluk kontrolü ve medya izleme ağlarını hem insan hem de makine katkılı sistemlerle desteklemektedir (European Commission, 2021). Bu yapı hem doğruluk hem de dezenformasyon izleme süreçlerinde ortak protokoller geliştirilmesini amaçlamaktadır.

1.2.4.3. Kurumsal Mekanizmalar: Küresel ve Yerel Doğruluk Kontrolü Pratikleri

Doğruluk kontrolü uygulamaları, dijital medya ekosisteminde yalnızca bireysel bir gazetecilik pratiği olarak değil, aynı zamanda kurumsal düzeyde organize edilen, etik ilkelerle yapılandırılmış ve küresel ağlarla bütünleşmiş bir biçimde çalışan bir bilgi denetim mekanizması olarak ortaya çıkmaktadır. Kurumsal mekanizmalar, doğruluk kontrolünün meşruiyeti, güvenilirliği ve sürdürülebilirliği açısından kritik önemdedir (Graves, 2016).

Uluslararası Kuruluşlar ve Ağ Yapılarına bakıldığında 2015 yılında Poynter Institute bünyesinde kurulan Uluslararası Doğruluk Kontrolü Ağı (International Fact-Checking Network-IFCN), göze çarpmaktadır. Bu ağ dünya genelindeki doğruluk kontrolü kuruluşlarını ortak etik çerçevede bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. IFCN’in oluşturduğu beş temel ilke -kaynak şeffaflığı, metodolojik açıklık, mali bağımsızlık,

düzeltilme politikası ve tarafsızlık- kurumların akreditasyon sürecinde dikkate alınmaktadır (Poynter Institute, 2023).

Graves ve Cherubini (2016), Avrupa’da hızla çoğalan doğruluk kontrolü kuruluşlarının IFCN çatısı altında standartlaştırıldığını ve böylece kamusal güven oluşturulmasında önemli bir rol oynadığını savunur. Örneğin Full Fact (Birleşik Krallık), Chequeado (Arjantin) ve Africa Check (Güney Afrika) gibi kuruluşlar bu akreditasyona sahiptir ve ulusal politik gündemleri etkileyen önemli aktörler haline gelmiştir.

Öte yandan bölgesel girişimler ve Avrupa uygulamaları incelendiğinde Avrupa Komisyonu destekli olarak dezenformasyonla mücadelede bölgesel iş birliklerini artırmak amacıyla kurulan European Digital Media Observatory (EDMO) önemli bir yere sahiptir. EDMO; araştırmacılar, gazeteciler, medya kurumları ve doğruluk kontrolü kuruluşları arasında veri paylaşımını ve metodolojik uyumu teşvik etmektedir (European Commission, 2021). Correctiv (Almanya), Demagog (Polonya) ve Les Décodeurs (Fransa) gibi platformlar EDMO’nun koordinasyonu ile yerel medya okuryazarlığı projeleri yürütmekte ve doğruluk kontrolü uygulamalarını eğitimle entegre etmektedir. Marchi (2022), bu entegrasyonun özellikle genç nüfusun dijital bilgilere karşı daha eleştirel yaklaşmasını sağladığını belirtmektedir.

Türkiye’deki doğruluk kontrolü uygulamalarına bakıldığında Türkiye’de doğruluk kontrolü çalışmalarının son yıllarda çeşitlendiği ve kurumsallaştığı söylenebilecektir. Teyit.org, Doğruluk Payı ve Malumatfuruş bu alandaki öncü örnekler arasında yer alır. Teyit.org, sosyal medya platformlarında yayılan yanlış bilgi ve görselleri açık kaynak doğrulama yöntemleriyle analiz ederken; Doğruluk Payı daha çok politik figürlerin söylemlerini analiz etmektedir. Malumatfuruş ise medya metinlerinin tarihsel ve bağlamsal doğruluğunu ele almaktadır (Çoban & Uğur, 2022).

Bu kuruluşlar hem metodoloji hem de konu odaklı farklılıklar gösterse de ortak amaçları, dijital bilgi ortamında doğruluk ilkesinin yaygınlaştırılmasıdır. Teyit.org’un IFCN tarafından akredite edilmiş olması, bu alandaki uluslararası normlara uyum açısından önemlidir.

Doğruluk kontrolü kuruluşlarının kurumsallaşması, bilgi güvenliği ve demokratik hesap verebilirlik açısından önemli kazanımlar sunmaktadır. Ancak bu kurumlar, siyasi baskılar, finansal bağımlılık, kamuoyunun kutuplaşmış yapısı ve algoritmik görünürlük sorunları gibi yapısal sınırlılıklarla karşı karşıyadır (Walter et al., 2020). Graves (2016),

doğruluk kontrolü kuruluşlarının uzun vadede etkili olabilmesi için yalnızca teknik doğrulama değil, aynı zamanda medya okuryazarlığı, şeffaflık ve toplumsal katılım gibi bileşenlerle desteklenmesi gerektiğini vurgular. Örneğin Full Fact, doğrulama sonuçlarını açık veriye dönüştürerek kamu yararı için yeniden kullanılabilir hale getirmektedir (Graves & Cherubini, 2016).

1.3. Kamu Bilgisini Açık Hale Getirmek: Açık Veri ve Dezenformasyon İlişkisi

1.3.1. Açık Veri ve Bilgi Ekosistemi

Açık veri, herhangi bir teknik, yasal veya finansal engel olmaksızın, herkesin kullanabileceği, yeniden dağıtabileceği ve paylaşabileceği veriler bütünüdür. Open Knowledge Foundation (2015), açık veriyi, özellikle kamu kurumları tarafından üretilen ve herkesin erişimine açık olması gereken veri türü olarak tanımlar. Açık veri, kamuya açık, erişilebilir ve serbestçe kullanılabilen verilerdir. Bu veriler, genellikle kamu kurumları tarafından sağlanır ve herhangi bir kısıtlama olmaksızın, farklı amaçlarla kullanılabilir. Örneğin, nüfus verileri, hava durumu verileri, trafik bilgileri, sağlık istatistikleri gibi kamu kaynaklı veriler açık veriye örnek gösterilebilir.

Açık verinin yaygınlaştırılması, vatandaşların devletin faaliyetlerini daha iyi izlemesine ve veriye dayalı kararlar almasına yardımcı olur. Aynı zamanda şeffaflık, inovasyon ve ekonomik fırsatlar yaratabilir. Janssen vd. (2012), açık verinin, kamu hizmetlerinin kalitesini artırmak, vatandaş katılımını güçlendirmek ve ekonomik büyümeyi desteklemek gibi çeşitli işlevleri olduğunu savunur. Açık veri aynı zamanda bir bilgi ekosisteminin yeniden düzenlenmesini sağlar. Bu ekosistem içerisinde devlet kurumları, medya, sivil toplum, akademi ve teknoloji geliştiricileri karşılıklı veri üretimi ve paylaşımı yoluyla etkileşime girer. Zuiderwijk ve Janssen (2014), açık veri politikalarının demokratik yönetim için önemli bir araç olduğunu vurgular. Kamu bilgisinin açık hale getirilmesi, devletin ve kamu kurumlarının vatandaşlara ve topluma şeffaflık sunarak, hesap verebilirliğini artırmasını amaçlayan bir uygulamadır. Bu süreçte açık veri ve dezenformasyon arasındaki ilişki pek çok fırsat sunmaktadır.

1.3.2. Açık Verinin Dezenformasyonla Mücadelede Rolü

Dezenformasyon, yukarıdaki bölümde detaylı olarak anlatıldığı üzere kasıtlı olarak yanıltıcı, yanlış veya eksik bilgi yayma sürecidir. Bu bilgi, toplumun bir kesimini yanlış

yönlendirmek ve yanıltmak amacıyla paylaşılır. Dezenformasyon, özellikle sosyal medya ve dijital platformlarda hızla yayılabilir ve toplumda güvensizlik, yanlış anlamalar veya toplumsal kutuplaşmalara yol açabilir. Dezenformasyon genellikle manipülasyon amacıyla oluşturulur ve gerçekleri saptırarak toplumsal algıyı değiştirme hedefi taşır. Bu, siyasi amaçlar, ekonomik çıkarlar veya sosyal huzursuzluk yaratma gibi çeşitli nedenlerle yapılabilir.

Dezenformasyon, bilgiye dair şüphe ve belirsizlik yaratarak toplumsal güveni sarsarken; açık veri, güvenilir, erişilebilir ve şeffaf bilgi sağlayarak bu süreci dengelemeyi hedefler. Gray vd. (2012), veri gazeteciliğinin açık veriler yoluyla dezenformasyona karşı güçlü bir doğruluk zemini sunduğunu belirtir.

Açık verinin sağlanması ve erişilebilir hale getirilmesi, dezenformasyonla mücadele için önemli bir fırsat sunar. Ancak, açık veri uygulamalarının yanlış bir şekilde kullanılması, dezenformasyonun yayılmasına da katkı sağlayabilir.

Açık veri, devletin, kurumların ve bireylerin daha şeffaf bir şekilde bilgiye erişmesini sağlar. Bu şeffaflık, dezenformasyonun yayılmasını engellemeye yardımcı olabilir. Çünkü insanlar, doğru ve güvenilir verilere doğrudan erişebilirler ve yanlış bilgiye dayalı manipülasyonları kolayca fark edebilirler. Açık veriler doğru kullanıldığında, yanlış ve yanıltıcı bilgilerin çürütülmesine yardımcı olabilir. Örneğin, bir haber kaynağında yayılan yanlış bir sağlık verisi, resmi sağlık verisiyle kolayca doğrulanabilir ve yanlışlık düzeltilebilir.

Örneğin COVID-19 pandemisi sırasında Johns Hopkins Üniversitesi'nin yayımladığı açık veri tabanları, dünya genelinde sağlık bilgilerine ilişkin doğru veri akışının sağlanmasında ana kaynak haline gelmiştir (Kitchin, 2020). Bu tür veriler hem medya kuruluşları hem de doğruluk kontrolü platformları tarafından referans gösterilerek yanlış bilgilerin önlenmesine katkı sunmuştur. Açık veri temelli medya uygulamaları, özellikle veri gazeteciliği pratiklerinde öne çıkmaktadır. Gray ve diğerleri (2012), açık verinin medya içeriğine entegre edilmesiyle, karmaşık sosyal sorunların daha şeffaf ve doğrulanabilir biçimde kamuoyuna sunulabildiğini belirtir.

The Guardian, ProPublica ve Civio gibi medya kuruluşları, hükümet harcamaları, polis şiddeti ve sağlık sistemleri gibi konularda açık veriye dayalı özel raporlar üretmektedir. Örneğin ProPublica'nın ABD'de COVID-19 yardımlarının dağılımına ilişkin hazırladığı

veri tabanları, kamu kaynaklarının kullanımına dair çok sayıda habere veri sağlamıştır (Parasie, 2015).

Türkiye’de Teyit.org, doğruluk kontrolü süreçlerinde açık kaynaklardan elde ettiği verileri (örneğin TÜİK verileri, belediye bütçeleri, kamu duyuruları) analiz ederek, sosyal medyada hızla yayılan yanlış bilgilerin düzeltilmesine katkı sağlar. Bu uygulama, açık verinin dijital doğruluk kontrolüyle nasıl entegre edilebileceğini göstermektedir.

1.3.3. Sınırlılıklar ve Eleştiriler

Her ne kadar açık veri dezenformasyona karşı önemli bir araç olsa da bazı yapısal ve uygulamaya dönük sınırlılıkları bulunmaktadır. Zuiderwijk et al. (2015), açık verinin etkili kullanımının önünde üç temel engel bulunduğunu belirtir: veri okuryazarlığı eksikliği, teknik kapasite yetersizliği ve eşitsiz erişim koşulları.

Dawes ve diğerleri (2016), özellikle siyasi olarak hassas konularda açıklanan verilerin bağlamından kopararak manipülatif amaçlarla kullanılabileceğine dikkat çeker. Bu durum, açık verinin dezenformasyonu azaltmak yerine yeni türden bilgi çarpıtmalarına neden olabileceği riskini doğurur. Bu noktada dikkat çekmek gerekir ki açık veriler, eğer yanlış yorumlanırsa veya kasıtlı olarak çarpıtılırsa, dezenformasyona yol açabilir. Örneğin, belirli bir veri seti, bağlamından çıkarılarak veya eksik bilgiyle sunulurken yanıltıcı olabilir. Bu durumda, veriye dayalı yanlış bir algı oluşabilir ve toplumu yanıltmak amacıyla kullanılabilir. Ayrıca açık veri, tüm bireyler için erişilebilir olsa da bu verilere dair doğru analiz yapabilmek için gerekli bilgi birikimine sahip olmak önemlidir. Bu nedenle, veriye erişimi olan ve veriyi doğru analiz edebilenler, kamuoyu oluşturma açısından daha etkili olabilir. Fakat bu, aynı zamanda verilerin yanlış analiz edilmesi durumunda dezenformasyonun yayılma olasılığını da artırır. Açık veri kaynakları kötü niyetli kişiler tarafından da manipüle edilebilir. Veri kaynakları, sosyal medya platformlarında yanlış bilgilere dayanarak yayıldığında, dezenformasyonun daha hızlı yayılması sağlanabilir. Bu durum, verilerin doğru bir şekilde işlenip yorumlanmaması ve sorumsuzca kullanılmasından kaynaklanabilir.

Ayrıca, bazı devletlerin açık veri politikalarını yalnızca sembolik veya stratejik görünürlük sağlamak amacıyla yürüttüğü ve pratikte yeterli veri paylaşımında bulunmadığı da eleştirilmektedir (Janssen vd., 2012).

Kamu bilgisinin açık hale getirilmesi, toplumu bilgilendirmek ve şeffaflık sağlamak açısından büyük bir adım olsa da doğru kullanım ve etik sorumluluk gerektirir. Açık veri, dezenformasyonla mücadelede önemli bir araç olabileceği gibi, aynı zamanda yanlış analiz ve kötü niyetli kullanım sonucunda dezenformasyonun yayılmasına da zemin hazırlayabilir. Bu nedenle, açık veri kullanımı ve dezenformasyon arasındaki ilişkiyi anlamak, kamu politikaları, medya okuryazarlığı ve eğitimle daha verimli bir şekilde yönetilmelidir.

1.4. Göçmenler ve Dezenformasyon İlişkisi

Göçmenler, genellikle savaş, yaygın şiddet, insan hakları ihlalleri, iklim değişiklikleri veya ekonomik zorluklar gibi sebeplerle ülkelerinden ayrılan ve başka bir ülkeye sığınan veya göç eden kişilerdir. Sığınma arama hakkı Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi (madde 18) gibi uluslararası metinlerde bir insan hakkı olarak düzenlenmiş olsa da göçmenler, bulundukları yeni toplumlarda sıklıkla önyargılar, ayrımcılık ve yanlış bilgilendirmeye maruz kalabilirler. Dezenformasyon (yanlış ve kasıtlı olarak yayılmaya çalışan yanlış bilgi) ise bu süreçte önemli bir sorun haline gelir. Göçmenler ve dezenformasyon arasındaki ilişki hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumların yaşamını olumsuz etkileyebilir.

Dezenformasyon göçmenler üzerinde sosyal, ekonomik ve politik anlamda oldukça geniş etkiye sahiptir. Esasen yeni medya ortamlarında her bireyi etkileyecek nitelikte etik sorunlar gündeme gelmektedir. Bu etik sorunlara özel yaşamın gizliliğinin ihlal edilmesi, telif ve patent haklarının ihlali, içeriğin asıl kaynağının belirtilmemesi, üretilen içeriklerin doğruluğu teyit edilmeden yayılması, kişisel verilerin güvenliğinin sağlanamaması, veri madenciliği, dijital gözetim, haber ve ticari enformasyonun sınırlarının belirsizleşmesi, kullanıcıların aşırı reklama maruz bırakılması, içeriklerin yanıltıcı olarak başlıklandırılması veya etiketlenilmesi ve nefret söylemleri örnek verilebilir (Binark ve Bayraktutan, 2013: 57). Ancak konu vatandaşlara oranla daha kırılgan durumda bulunan göçmenler olduğunda dezenformasyonun etkisi çok daha yıkıcı hale gelebilmektedir.

Dezenformasyon her şeyden önce toplumda göçmenlere yönelik önyargı ve düşmanlık oluşmasına sebep olmaktadır. Göçmenler hakkında yanlış ve tahrif edilmiş bilgiler yayılması, toplumda göçmenleri dışlamak ve onlara karşı düşmanlık oluşturmak amacıyla

kullanılabilir (Adıgüzel, 2024: 145). Özellikle, sosyal medya platformlarında yayılan yalan haberler ve asılsız iddialar, göçmenlerin ekonomik sistemden yarar sağladığı, vatandaşlardan daha nitelikli ve öncelikli hizmet aldığı, toplum düzenini bozduğu veya suç oranlarını artırdığı gibi yanlıştan ibaret olan görüşlere yol açabilir. Bu tür dezenformasyon, göçmenlere yönelik nefret suçlarının artmasına, toplumsal kutuplaşmaya ve ayrımcılığa sebep olabilir (Bostancı, 2016: 49). Örneğin, "göçmenler ülkeye büyük yük getiriyor" veya "göçmenler suç oranlarını artırıyor" gibi yanlış bilgiler, toplumu yanlış yönlendirebilir.

Bu noktada göçmenlerin sıklıkla maruz kaldığı nefret söylemlerine değinmek faydalı olacaktır. “Nefret söylemi” Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından yayınlanan “Nefret Söylemi” başlıklı 97(20) sayılı Tavsiye Kararı’nda şu şekilde tanımlanmıştır:

“Nefret söylemi kavramı, ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan ulusalcılık ve etnik merkezilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır. Bu anlamda “nefret söylemi” belirli bir kişiye veya gruba yönlendirilmiş yorumları kapsamaktadır.”

Belirli ifadelerin “nefret söylemi” olarak sınıflandırılmasının pek çok sonucu olmaktadır. AİHM içtihadında nefret söylemi oluşturan ifadeler ifade özgürlüğü korumasından yararlanamazlar (Weber, 2009: 6). Nefret söylemlerinin hedef gruplarının başında yabancılar ve göçmenler gelmektedir. Yeni medya araçları da nefret söyleminin en sık gerçekleştiği ortamlar arasındadır. Bazı hallerde gündemle ilişkili haberler veya yorumlar üzerinden gelişen nefret söylemleri kullanıcıların bazen desteklemeleri ve bazen de sessiz kalmaları ile yayılmaktadır. Özellikle kitle psikolojisinin etkisiyle kişiler sonuçlarını öngöremedikleri bir dalganın içine dahil olabilmektedirler.

Bu noktada büyük oranda nefret söylemlerinin dolaşıma girerek yaygınlaşması ile nefret suçlarına zemin hazırlandığını da belirtmek önemlidir. OSCE ODIHR (Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Birimi) nefret söylemi ile nefret suçları arasındaki bağa dikkat çekmektedir. Örgütlü nefret grupları görüşlerini çeşitli yayınlar, popüler müzikler ve gösterilerle ifade etmektedirler ve bu faaliyetler yaygınlaştıkça nefret suçları da normalleşmeye veya meşru görülmeğe başlanmaktadır (ODIHR, 2009: 53) (Çomu, 2012: 132). Dolayısıyla dezenformasyon aracılığıyla pekişen nefret söylemi, ev sahibi topluluğun göçmenlere karşı düşmanca tutum sergilemesine sebep olmaktadır.

Dezenformasyonun ev sahibi toplum üzerindeki etkileri dışında göçmenler üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Göçmenler, genellikle yeni bir ülkeye yerleşirken farklı dil ve kültür engelleriyle karşılaşır. Bu durum, onları doğru bilgiye erişim açısından daha savunmasız hale getirir. Yanlış bilgi ve dezenformasyon, özellikle de sosyal medyada hızla yayıldığı için, göçmenlerin hakları, toplumsal normlar ve yaşam standartları hakkında yanlış kararlar almalarına yol açabilir. Örneğin, bir göçmen, kendi hakları veya bir sosyal hizmete nasıl başvuracağı konusunda yanıltıcı bilgilere maruz kaldığında, bu, hayatını zorlaştırabilir ve yasal süreçlerde sıkıntılar yaşamasına neden olabilir.

Dezenformasyonun bir başka etkisi ise siyasi manipülasyona kapı aralamasıdır. Popülist liderler ve gruplar, göçmenlere karşı yanlış bilgi yayarak, kendilerini güçlendirmek ve seçimlerde avantaj sağlamak için bu bilgileri kullanabilirler. Özellikle, göçmenlere karşı olumsuz algıyı körüklemek, toplumdaki bölünmeleri derinleştirerek siyasi destek kazandırabilir. Göçmen karşıtı söylemler, sosyal medya ve haber sitelerinde hızla yayıldıkça, daha fazla insan bu söylemleri benimseyecek ve toplumda göçmen karşıtı hareketler güçlenecektir. Bu durum çoğu zaman göçmenlerin bulundukları toplumla entegrasyonunu da zorlaştırabilir. Zira göçmenlerin entegrasyon süreci, toplumun farklı kesimlerinin birlikte yaşama becerisi ile doğrudan ilişkilidir. Ancak dezenformasyon, özellikle sosyal medya aracılığıyla yanlış bilgiler yayarak toplumu daha da kutuplaştırabilir. Bu da göçmenlerin, ev sahibi toplumla uyum içinde yaşamasını zorlaştırır. Göçmenler, yanlış bilgi yüzünden daha fazla dışlanabilir, ayrımcılığa uğrayabilir ve toplum tarafından "düşman" veya "öteki" olarak görülebilir. Bu bakış açısı toplumdaki sorunların sorumlusu olarak göçmenlerin hedef gösterilmesine sebep olabilir. Dezenformasyon, toplumda göçmenlere dair olumsuz bir algı oluşturduğunda, insanlar göçmenlerin toplumsal yapıyı olumsuz etkilediğine inanabilirler. Bu, göçmenlerin toplumdaki rolünü ve katkısını göz ardı etmeye neden olabilir. Oysaki birçok göçmen hem kültürel çeşitliliği hem de iş gücü katkısını artırarak ev sahibi ülkenin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Yanlış bilgiler, bu katkıları görmezden gelerek göçmenlere dair yanlış bir önyargı geliştirebilir.

Göçmenler ve dezenformasyon ilişkisini yönetmek için çeşitli stratejiler geliştirmek gereklidir. Her şeyden önce eğitim ve bilinçlendirme kampanyaları yapılmalıdır. Hem ev sahibi toplumu hem de göçmenleri dezenformasyon konusunda eğitmek, yanlış bilgilere karşı bir farkındalık yaratabilir. Medya okuryazarlığı programları, bireylerin doğru

bilgiye nasıl ulaşacaklarını ve yanlış bilgileri nasıl ayırt edeceklerini öğrenmelerine yardımcı olabilir.

Bir başka önemli adım ise elbette medyanın sorumlu hareket etmesidir. Medya, yanlış bilgilerin yayılmasını engelleme konusunda büyük bir rol oynar. Medyanın doğru ve güvenilir bilgi sunma sorumluluğu vardır. Ayrıca, dezenformasyonla mücadele için sosyal medya platformlarında daha sıkı denetimlerin ve algoritmaların kullanılması da önemlidir. Dezenformasyon, göçmenlerin toplumla entegrasyonunu engelleyen, önyargıların artmasına ve toplumsal huzursuzlukların derinleşmesine neden olan ciddi bir tehdit oluşturur. Hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplumların doğru bilgiye erişimini artırmak, dezenformasyonla mücadelede etkili bir çözüm olabilir. Bu süreçte medya, eğitim ve kamu politikaları, doğru bilginin yayılması için önemli araçlar olacaktır. Ayrıca göçmenlere yönelik haberlerin doğrulanmasına ilişkin algoritmalar oluşturulması yanlış ve kasıtlı bilgilerin dolaşımını azaltabilecektir. Esasen bu çalışmanın amacı da söz konusu platformlara katkıda bulunmaktır.

2. BÖLÜM: YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Göçmenlerle ilgili dezenformasyonla mücadelede açık veri kaynaklarının etkinliğinin araştırılması amaçlanmaktadır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Son yıllarda yeni iletişim ortamlarında hızla yayılan yalan haberlerin önüne geçebilmek amacıyla pek çok yöntem ve kavramsal tartışma yapılmaktadır. Günümüzün çevrimiçi iletişim ortamları farklı motivasyonlu aktörler tarafından, çeşitli hedefler doğrultusunda yayılan, zarar verici, yanlış ve yönlendirici bilgilerle çevrelenmiştir. Bu çevrelenmiş ortam içinde çeşitli doğruluk kontrolü yöntemleri söz konusu mesajları incelemekte, doğrulukları ve yanlışlıkları hakkında, elde edilen bulgular neticesinde de çeşitli kanaatler geliştirmektedirler. Bu açıdan, haber doğrulama sürecinin aşamalarına ve doğruluk kontrolü yöntemlerine yeni kaynak sunacağımız bu model çerçevesinde, verilerin kamuoyu ile paylaşılarak veri şeffaflığının sağlanmasının önemi vurgulanacaktır.

2.3. Araştırma Soruları

1. Haberlerde öne çıkan göçmenlere ilişkin temalar nelerdir?
2. Haberlerde öne çıkan içerik ve söylemler nelerdir?
3. Haberlerde öne çıkan söylemciler (siyasiler-uzmanlar-diğer) kimlerdir?
4. Dezenformasyonun tespitinde açık veri kaynakları yeterli mi?
5. Açık veri kaynaklarının kullanımı doğrulama kontrolü süreçlerinde etkili olur mu?

2.4. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın araştırma modeli, iletişim bilimlerinde medyadaki içerik doğrulama süreçlerine yönelik Silverman ve Tsubaki (2014) tarafından önerilen doğrulama metodolojisine dayanmaktadır. Bu model, günümüz dijital çağında artan veri bolluğu içinde, özellikle habercilikte doğruluk, güvenilirlik ve şeffaflık ilkeleriyle içerik üretim ve tüketim süreçlerinin nasıl şekillendiğine dair kapsamlı bir çerçeve önerir. İletişim araştırmalarında yöntemsel olarak içerik analizi, söylem analizi ve kaynak değerlendirmesi gibi yaklaşımların entegre edilmesiyle ortaya çıkan bu model hem nitel hem de nicel metodolojiler açısından değerlendirilebilir.

Model, özellikle medya içeriklerinin analizi ve dezenformasyon tespiti amacıyla kullanılan kapsamlı ve çok boyutlu bir analiz çerçevesi sunar. Modelin temel amacı, bir bilginin ya da haberin yalnızca metinsel içeriğiyle değil, bağlamsal, söylemsel ve verisel boyutlarıyla birlikte analiz edilmesini sağlamaktır. Silverman ve Tsubaki'nin önerdiği model, medya içeriklerinin doğrulanmasını sistematik bir şekilde ele alır. Bu çalışmada kullanılan modelde de benzer şekilde seçim aşaması, araştırma & analiz aşaması ve doğrulama aşaması üzerinden bir yapı oluşturulmuştur. Bu yapı, iletişim araştırmalarında sıklıkla başvurulmuş içerik analizi ve söylem çözümlemesi gibi tekniklerle örtüşmektedir. Seçim Aşaması'nda temaların ve söylemcilerin belirlenmesi, medya mesajlarının ideolojik ve politik bağlamda nasıl konumlandığını anlamayı sağlar. Araştırma ve Analiz Aşaması, metin içeriğinin ve söylem biçiminin detaylı incelenmesini içerir. Doğrulama Aşaması ise, medya içeriğinin açık bilgi karşılaştırılmasıyla nesnelliğin ölçülmesini mümkün kılar.

Ayrıca medya analizine dair iletişim bilimlerinde sıklıkla kullanılan tematik analiz, eleştirel söylem analizi gibi yöntemlerle birleştiğinde, bu model araştırmacıya hem yapılandırılmış hem de keşfedici bir analiz yolu sunmaktadır. Modelin akademik araştırmalara, gazetecilik eğitime ve medya okuryazarlığı programlarına entegre edilmesi ile de medyada doğruluk ve güvenilirlik normlarının yerleşmesine katkı sağlamaktadır.

2.5. Araştırma Evren ve Örneklemi

İlk aşamada Türkiye’de en çok takip edilen, farklı siyasal motivasyonlara sahip, ulusal çapta yayın yapabilme kabiliyeti bulunan geleneksel medya kuruluşlarından Milliyet, Sözcü ve Habertürk ile dijital medya kuruluşlarından T24 ve Haber7 platformları seçilmiştir. Tarih aralığı olarak ise göçmenlerin medyada çoğunlukla gündem olduğu Türkiye Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekiliği Genel Seçimleri (14 ve 28 Mayıs 2023) ve Türkiye’nin yaşadığı en büyük afetlerden biri olan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri esas alınarak 1 Şubat ile 31 Mayıs 2023 tarihleri esas alınmıştır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki araştırma kapsamında sadece Suriyeli göçmenlere yer verilmemekle birlikte ekseriyetle Suriyeliler bağlamında haberler yapıldığı gözlemlenmiştir. Suriye’de yaşanan iç çatışma neticesinde 2011 sonrası başlayan kitlesel akın Türkiye’yi dünyanın en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkesi konumuna getirmiştir. Daha önce farklı milletlerden sığınmacılara ev sahipliği yapan Türkiye bakımından bu deneyim yeni bir deneyimdir. Zira Türkiye transit ülke veya hedef ülke olarak pek çok göçmene kapılarını açmış olsa da hem sayı olarak hem de kalıcılık ve entegrasyon bakımından yeni bir tecrübe ile yüzleşmek zorunda kalmıştır. Bu bağlamda “göçmen karışıklığı” olarak ifade edilebilecek ve izleri medyada takip edilen süreç büyük oranda Suriyeli göçmenler üzerinden şekillenmiştir.

Bu kapsamda, seçilen yayın organlarının internet sitelerinde tarih aralığı olarak Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs 2023 ayları ayrı ayrı seçilerek “mülteci”, “göçmen”, “göç” ve “Suriyeli” anahtar kelimeleri ile arama yapılmıştır. Bu aşamada söz konusu kavramlar gündelik kullanım anlamları ile ele alınmış, kavramlar arasındaki hukuki farklar veya Suriyelilerin doğru hukuki statüsü olan geçici koruma statüsü gibi hukuki tanımlamalar göz ardı edilmiştir. Arama sonucunda elde edilen içerikler; araştırmamıza konu olan “Türkiye’deki Göçmenler” örneklemini kapsamında bir elemeye tabi tutulmuş ve kapsam dışı (Ukraynalı mülteciler, Avrupa’daki göç gibi) haberler örneklem dışı olarak kabul edilerek, analize dahil edilmemiştir.

Haber Kaynağı-1: T24.COM.TR

T24 Arşivinde Şubat ayında toplam 11 adet habere rastlanmıştır. Bu haberlerden konu dışı olanlar çıkarılarak 3 habere ulaşılmıştır. Bu haberlerin 2 tanesi köşe yazısıdır. Mart ayında ise toplam 4 habere rastlanmış, bu haberlerden sadece 2 tanesi konu kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Nisan ayında 8 haberden 4 tanesi değerlendirmeye dahil edilmiştir. Mayıs ayında yer alan 13 haberden hepsi değerlendirmeye alınmıştır.

Haber Kaynağı-2: HABER7.COM

Haber7.com arşivinde Şubat ve Mart aylarında 2'şer, Mayıs ayında ise 6 haber yapıldığı görülmektedir. Nisan ayında ise konuya ilişkin bir haber girişi bulunmamaktadır.

Haber Kaynağı-3: HABERTÜRK GAZETESİ

HaberTurk.com arşivinde Şubat ayında 4 haberden 2 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Mart ayında yer alan 2 haber Almanya'ya göçle ilgili ve kapsam dışıdır. Nisan ayında konuya ilişkin 2 video, Mayıs ayında da 1 video haber yapıldığı görülmektedir.

Haber Kaynağı-4: MİLLİYET GAZETESİ

Milliyet gazetesinde Şubat ayında çıkan 8 haberden 3 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Mart ayında 3 haberden 1 tanesi kapsam dahilindedir. Nisan ayı 5 haber, Mayıs ayı 11 haberden 7 haber kapsam dahilindedir.

Haber Kaynağı-5: SÖZCÜ GAZETESİ

Sözcü gazetesinde Şubat ayında çıkan 30 haberden 12 tanesi kapsama alınmıştır. Mart ayında çıkan 16 haberden 3 tanesi; Nisan ayında çıkan 40 haberden 18 tanesi; Mayıs ayında çıkan 22 haberin 15 tanesi değerlendirmeye dahil edilmiştir.

"SURİYELİ- GÖÇ- GÖÇMEN- MÜLTECİ" ANAHTAR KELİMELEİ BAĞLAMINDA HABER KAYNAĞI VE TARİHİNE GÖRE DEĞERLENDİRMEYE ALINAN HABER SAYISI (Toplam 101 Haber)				
HABER KAYNAĞI	Şub.23	Mar.23	Nis.23	May.23
T24.com.tr	3	2	4	13
HABER7.com	2	2	0	6
HABERTURK	2	0	2	1
MİLLİYET	3	1	5	7
SÖZCÜ	12	3	18	15

Tablo 3: Haber Kaynağı ve Tarihine Göre Değerlendirmeye Alınan Haber Sayısı
Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

İkinci aşamada ise örneklem sayımı yapılarak amaçsal örnekleme tekniğine göre sonuçlar amaca uygun olarak daraltılmıştır. Bu kapsamda haber kaynağı, tarihi ve seçilen anahtar kelimelere göre Türkiye'deki göçmenlere yönelik belirlenen toplam 101 haber incelenecektir.

2.6. Araştırma Verilerinin Oluşturulması ve Analizi

2.6.1. İçerik analizi

İçerik analizi, haber metinlerinde belirli temaların, söylemcilerin ve bilgi kaynaklarının sistematik biçimde kodlanması ve sınıflandırılması sağlamıştır. Krippendorff (2019) çerçevesinde yürütülen bu süreçte, haber içerikleri beş ana temada kodlanmıştır:

2.6.1.1. Haber Temaları

Amaçsal örnekleme tekniğine göre daraltılan haberler, içerik analizi çalışması sonucunda 5 tema çerçevesinde sınıflandırılmıştır.

- Göçmenler ile ilgili istatistikler: Toplam göçmen sayısı, yakalanan kaçak göçmen sayısı, sınır dışı edilen göçmen sayısı, geri gönderilen göçmen sayısı, vatandaşlık verilen göçmen sayısı istatistikleri ilgili haberler.

- Göçmenlerin suça karışması: Suriyeli göçmenlerin Türkiye içindeki kolluk ve adli suçlarını içeren haberler.
- Göçmenler ve deprem: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi nedeniyle oluşan gündem içinde deprem yardımları, depremin göçmenler üzerindeki etkisi gibi başlıklar kapsamında Suriyeli göçmenler ile ilgili haberler.
- Göçmenler ve seçim vaatleri: 14 Mayıs 2023 tarihindeki Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri öncesi oluşan seçim gündemi nedeniyle siyasiler tarafından göçmenler ve politikaları hakkında söylem ve vaatlerini içeren haberler.
- Diğer: Suriyeli göçmenler ile ilgili resmi kaynakların ve/veya gazetelerin bilgilendirme içeren haber, yorum, açıklama veya yazıları.

TOPLAM 101 HABERİN TEMALARINA GÖRE İÇERİK ANALİZİ				
İstatistikler	Suç Karışma	Deprem	Seçim Vaatleri	Diğer
32	16	7	9	37

Tablo 4: Haberin Temalarına Göre İçerik Analizi Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.6.1.2. Söylemciler

Habere konu olan söylemlerin resmi kaynaklar, siyasiler, uzmanlar veya diğer kişiler/kurumlar tarafından ifade edilmesi bağlamında bir tasnif yapılmıştır. Buna göre; Resmi Kaynaklar: Haberler bir bütün olarak incelendiğinde ulaşılan 101 haberden 26 tanesinin resmi kaynakların bilgilendirme içeren haberleri olduğu tespit edilmiştir. Bu 26 haberin 16 tanesi, Göç İdaresi Başkanlığı'nın, sınır dışı edilen veya ülkesine dönen göçmenlere ilişkin veri açıklamasını içermektedir. Denizde kurtarılan göçmen sayısı, yakalanan kaçak göçmen sayısı gibi verilerin kamuoyuyla paylaşılmasını içeren Emniyet Genel Müdürlüğü veya İçişleri Bakanlığı gibi kolluk açıklamalarına ilişkin haber sayısı ise 10'dur.

Siyasiler: Haberler bir bütün olarak incelendiğinde ulaşılan 101 haberden 21 tanesinin parti genel başkanı ve/veya milletvekili gibi siyasilerin söylemlerini içeren haberler olduğu görülmüştür.

Uzmanlar: Gazeteci, köşe yazarı, kanaat önderi gibi Suriyeli göçmenler ile ilgili yorum ve fikirlerini yazan/ifade eden kişiler, uzman söylemci kategorisinde değerlendirilmiştir. Haberler bir bütün olarak incelendiğinde 101 haberden 20 tanesinin bu kapsamda giren köşe yazısı, haber, program ve analiz olduğu tespit edilmiştir.

Diğer: İstatistiki veri içeren birçok gazete haber, analiz ve yurttaş görüşleri diğer kategorisinde değerlendirilmiştir. Bu bağlamdaki haber sayısı 34'tür.

TOPLAM 101 HABERİN SÖYLEMCİ ANALİZİ			
Resmi Kaynak	Siyasiler	Uzmanlar	Diğer
26	21	20	34

Tablo 5: Haberin Söylemci Analizi Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.6.1.3. Söylemlerin Sınıflandırılması

Söylemler, tema ve söylemciler ışığında tasnif edilerek ve öne çıkan temalar belirlenmiştir.

İNCELENEN 101 HABER BAĞLAMINDA SÖYLEMLERİN, TEMA ve SÖYLEMCİ İŞİĞİNDA TASNİFİ				
Söylemci	Seçim Vaatleri	Deprem	Suç Karışma	İstatistikler
Siyasiler	7	2	4	8
Uzmanlar	4	2	5	9
Resmi Kaynaklar	0	1	5	20
Diğer	0	1	10	23

Tablo 6: Söylemlerin, Tema ve Söylemci Işığında Tasnifi Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.6.2. Söylem Analizi

Söylem analizi sürecinde, haber içeriklerinde yer alan bilgi kaynaklarının temsil biçimleri, dilsel stratejiler ve ideolojik kurgular değerlendirilmiştir. Fairclough'un (1995) eleştirel söylem çözümlemesi modeline dayalı olarak geliştirilen yapı doğrultusunda,

metinlerin hem mikro hem makro düzeydeki sözcük seçimi, çerçeveleme, öznellik ve genelleme biçimleri analiz edilmiştir.

Ayrıca Van Dijk'in (2006) söylem-toplum-iktidar üçgenine dayanan modelinden yararlanılarak haberlerdeki aktör temsil biçimleri (örneğin devlet yetkilileri, siyasiler, uzmanlar, vatandaşlar) ve bu aktörlerin konumlandırılması değerlendirilmiştir. Tüm bu sınıflandırmalar sonrası; toplam göçmen sayısı, yakalanan kaçak göçmen sayısı, sınır dışı edilen göçmen sayısı, geri gönderilen göçmen sayısı, vatandaşlık verilen göçmen sayısı istatistikleri ilgili veri içeren haberler öne çıkmaktadır. Bu söylemlerin sahipleri daha çok resmi kaynaklar ve diğer kategorisinde bulunan incelenen gazetelerdir.

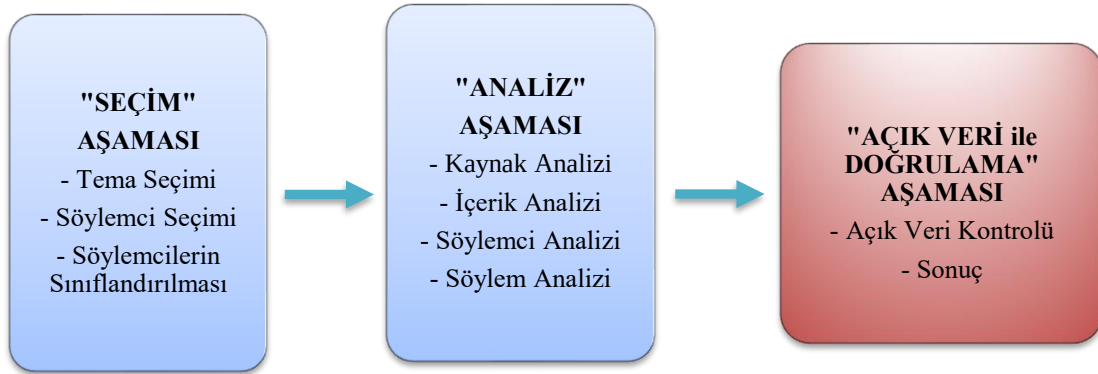
İkinci öne çıkan grup ise, araştırma için seçilen tarihler nedeniyle 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi ve 14 Mayıs 2023 tarihindeki Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekilliği Genel Seçimleri ile ilgili söylemlerdir. Ayrıca bu haberlerin doğruluğu ile ilgili süreçler araştırma yöntemi aşamasında incelenerek, sonuçlar paylaşılacaktır. Her iki analiz sürecinin ardından seçilen haber içerikleri, Göç İdaresi Başkanlığı, TÜİK, UNHCR ve açık veri portallarındaki resmi istatistiklerle karşılaştırılarak doğruluk kontrolü sağlanmıştır. Bu süreçte, açık veri kullanımı yalnızca teknik bir doğrulama aracı değil, aynı zamanda medya söylemlerinin bilgi temelli sorgulaması için bir yöntem olarak benimsenmiştir.

2.7. Araştırma Yöntemi

2.7.1. Açık Veri Kaynakları ile Dezenformasyonun Tespitine Dair Bir Model

Önerisi

Bu çalışma kapsamında kullanılan metodolojiler; medya içeriklerinin yapılandırılmış bir şekilde analizine olanak tanıyan, söylem çözümlemesi, içerik analizi ve açık veri kaynakları ile doğrulanması temelli yaklaşımlara dayanmaktadır. Özellikle Silverman ve Tsubaki'nin (2014) modelinden esinlenen bu yeni model; dezenformasyon tespitinin üç farklı aşamadan oluştuğu, iletişim bilimleri bağlamında yedi ana yöntem üzerinden doğrulama yapılabilecek kaynakların kontrolü ile pratiğe dökülebilecek bir tasnif ileri sürmektedir. Bu tasnif; Seçim Aşaması, Analiz Aşaması ve Açık Veri ile Doğrulama Aşaması olmak üzere üç temel aşamayı kapsamaktadır. Her aşama, farklı disiplinlerden türetilmiş kuramsal ve metodolojik bileşenlere dayanmaktadır. Aşağıda bu aşamalar, ilgili akademik yöntem ve kaynaklarla birlikte açıklanmıştır.

Şekil 1: Önerilen Araştırma Modeli Şekli

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.7.1.1. Seçim Aşaması

2.7.1.1.1. Tema Seçimi

İçerik analizinin ilk adımı olarak ele alınan tema seçimi, araştırmanın yönünü belirleyen temel konuların tanımlanması sürecidir (Krippendorff, 2018). Bu adımda haberin veya söylemin ele aldığı ana temalar – örneğin göç, güvenlik, ekonomi – sınıflandırılır. Temalar, haberin içeriğinden türetilen kodlar üzerinden oluşturulur.

2.7.1.1.2. Söylemci Seçimi

Söylemci seçimi, söylemi oluşturan kişinin kimliği, mesleki konumu ve temsil gücü üzerinden yapılır (Fairclough, 1995). Politikacı, kamu görevlisi, gazeteci, uzman gibi aktörlerin söylemleri; güç ilişkileri ve temsil ettikleri yapılarla birlikte analiz edilir.

2.7.1.1.3. Söylemcilerin Sınıflandırılması

Yapısal söylem analizine dayanan bu adım, söylemlerin içeriğine göre kategorize edilmesini içerir. Örneğin, popülist, güvenlikçi, hak temelli, ekonomik söylemler gibi. Bu

sınıflama, Van Dijk'in (2006) ideolojik söylem çözümlemesi çerçevesinde gerçekleştirilir.

2.7.1.2. Analiz Aşaması

2.7.1.2.1. Kaynak Analizi

Bu aşamada, haberi yapan, yayınlayan veya paylaşan kişi ve kuruluşların, isimleri, yetkinlikleri incelenir. Güvenilir bir kaynak olup olmadıkları, mevcut konum ve statüleri, daha önceki pozisyonları üzerinden yorum ve çıkarımlar yapılarak doğruluklarının analizi gerçekleştirilir.

2.7.1.2.2. İçerik Analizi

İçerik analizi, yazılı veya görsel medyada yer alan metinlerin sistematik ve sayısallaştırılabilir şekilde çözümlemesidir (Neuendorf, 2017). Bu yöntemde belirli kavramların, kelimelerin veya çerçevelerin ne sıklıkla geçtiği, hangi bağlamda kullanıldığı gibi unsurlar analiz edilir.

2.7.1.2.4. Söylemci Analizi

Söylemci analizi, söylemi üreten kişinin kimliği, inandırıcılığı, toplumsal pozisyonu ve söylem üzerindeki etkisi bağlamında yapılır. Bu yaklaşım, Goffman'ın (1981) çerçeveleme kuramı ile ilişkilendirilerek söylemciye atfedilen otorite ve niyetlerin okunmasına olanak tanır.

2.7.1.2.5. Söylem Analizi

Söylem analizi, söylemin yapılandırılma biçimini, kullandığı retorik araçları ve ideolojik içeriğini inceler. Fairclough'un eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi bu bağlamda temel alınır (Fairclough, 1995). Ayrıca Entman'ın (1993) çerçeveleme kuramı da söylemin hangi yönlerinin vurgulandığını, hangi temaların öne çıktığını, hangilerinin dışlandığını analiz etmek için kullanılır.

2.7.1.3. Açık Veri ile Doğrulama Aşaması

2.7.1.3.1. Açık Veri Kontrolü

İlgili haberin açık veri ile doğrulama aşaması; söylemde yer alan iddiaların kamuya açık, doğrulanabilir veriler aracılığıyla test edilmesini içerir. Open Government Data (OGD) ilkelerine dayalı olarak, kamusal veri olarak adlandırılan devlet kurumlarının resmi açık veri kaynakları (TÜİK, Göç İdaresi, BM, Eurostat gibi), raporları, yasa, tüzük, yönetmelik gibi mevzuatları, ilgili resmi kurum ve yetkililerinin açıklamalarına bakılır. (Janssen vd., 2012). Bu yöntem, dijital çağda doğruluk kontrolünün temelini oluşturur.

2.7.1.3.1.1 Açık Veri Kapsamında Farklı Kaynakların Değerlendirilmesi

Bu çalışmanın literatür kısmında tüm detaylarını sunmaya çalıştığımız açık veri, kişisel veri, devlet sırrı, ticari sır, patent ve telif gibi kontrol mekanizmalarına kısıtlaması olmaksızın herkesin ücretsiz ve özgürce tekrar tekrar erişebileceği, indirebileceği, paylaşabileceği, makine okunabilir formatta sunulan, lisans koşullarıyla yeniden kullanım hakkı tanıyan ve standartlaştırılmış yapıda olan verilerdir. Eğer bir veri seti bu kriterlerin tamamını karşılamıyorsa, “açık veri” değil, başka bir kategoriye girmektedir. Örneğin, açık veri ve kamusal veri terimleri sıklıkla birlikte kullanılır ve kulağa benzer gelse de aslında çok farklıdırlar. Açık verilerle ilişkili hem erişimi hem de kullanımı kolaylaştıran belirli standartlar, kamusal alanda bulunan herhangi bir veri anlamına gelen kamusal veriler için geçerli olmayabilir. Kamusal veriler, yalnızca bilgi edinme özgürlüğü talebiyle erişilebilen veri kümelerini, belgeleri ve makine tarafından okunabilir biçimde olmayan verileri de içerebilmektedir. Dolayısıyla kamuya açık veriler her zaman açık veri değildir. Bu çerçevede, farklı kaynaklardan gelen verilerin “açık veri” olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı meselesi hem teknik hem de normatif kriterler açısından değerlendirilmelidir. Bu bölümde, resmi kurumların açıklamaları, basın haberleri, akademik raporlar ve sosyal medya içeriklerinin açık veri bağlamındaki statüsü tartışılacaktır.

Resmi kurumlar (bakanlıklar, müdürlükler, kamu ajansları vb.) tarafından yapılan açıklamalar ve yayımlanan basın bültenleri, genellikle kamuya açık bilgi niteliği taşır. Ancak bunların açık veri olarak kabul edilebilmesi için makine tarafından okunabilir formatlarda (örneğin .csv, .json, .xml) ve standart lisanslarla paylaşılması gerekir. Aksi

halde yalnızca “erişilebilir veri” olup, açık veri statüsüne ulaşamazlar (Open Knowledge Foundation, 2018).

Gazeteciler tarafından hazırlanan haber ve analizler, kamuoyunu bilgilendirme işlevi taşımakla birlikte genellikle telif hakkına tabidir ve veri olarak değil, metinsel içerik olarak değerlendirilir. Bu nedenle doğrudan açık veri sayılmazlar. Ancak haberlerde yer alan istatistiksel veriler veya kamu kurumlarına dayandırılan bilgiler, açık veri kaynaklarına yönlendirme işlevi görebilir.

Üniversiteler, araştırma kuruluşları ve sivil toplum örgütleri tarafından yayımlanan raporlar, kamu yararına bilgi üretmeyi amaçlar. Ancak açık veri olarak değerlendirilebilmeleri için verilerin ham haliyle, uygun formatlarda ve açık lisansla paylaşılması gerekir. Veri ekleri sunulmayan ya da sadece PDF biçiminde yayımlanan raporlar bu nitelikleri taşımadığında açık veri tanımına girmez (Janssen vd., 2012).

Sosyal medya içerikleri (tweet, video, gönderi vb.) kamuya açık olmakla birlikte açık veri niteliği taşımaz. Çünkü bu içerikler platform kuralları, telif hakları ve kişisel veri koruması gibi çeşitli düzenlemelere tabidir. Ayrıca standart formatlarda sunulmaz ve yapısal değildir. Ancak sosyal medya üzerinden yayımlanan resmi açıklamalar veya link verilen veri kaynakları, açık veri erişimine aracı olabilir.

Sonuç olarak, bir içeriğin açık veri olarak tanımlanabilmesi için yalnızca kamusal erişime açık olması yeterli değildir. Verinin formatı, lisans durumu, yeniden kullanılabilirliği ve teknik erişilebilirliği gibi unsurlar da dikkate alınmalıdır. Bu nedenle resmi açıklamalar, haber içerikleri ve raporlar açık veri potansiyeli taşımakla birlikte, teknik ve hukuki standartlara uygunlukları oranında açık veri olarak değerlendirilebilirler.

2.7.1.3.1.2. Açık Veri Dışında Kalan Verilerin Sınıflandırılması

Bu bölüm, açık veri olarak tanımlanamayan ancak kamuya açık bilgi türlerinin hangi kavramsal çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda açık veri, yarı açık veri, kamu verisi ve açık kaynak verisi terimlerinin ayrıştırılması gerekmektedir. Açık olmayan formatlarda sunulan, makine tarafından ya hiç ya da kısıtlı okunabilen, kısıtlı erişim ve lisans koşulları belirlenmeyen verileri, “yarı açık veri” kategorisinde sınıflandırmak mümkündür. PDF formatındaki raporlar, taranmış belgeler, infografik şeklindeki görseller, API’si olmayan web siteleri bu sınıflandırma içindeki tipik örnekler olarak gösterilebilir. Resmî kurumların basın bültenleri, devlet

görevlilerin açıklamaları, meclis konuşmaları gibi örneklerini sayabileceğimiz herkesin erişimine açık ancak kamuoyu baskısı ve/veya bilgi edinme talebiyle elde edilebilen, yapısal olmayan ve makine okunamayan veriler, “kamu verisi” olarak sınıflandırılabilir. Gazete haber ve köşe yazıları, sosyal medya içerikleri, TV programları gibi kamuya açık her türlü kaynaktan toplanan ve analiz edilen veriler ise “açık kaynak verisi” olarak tanımlanabilir. Bu farkların net olarak tanımlanması hem akademik çalışmalarda hem de dezenformasyonla mücadelede doğru kaynak değerlendirmesi yapabilmek açısından kritiktir.

Veri Kaynağı Kategorisi	Tanım	Tipik Örnekler
Açık Veri	Herkesin erişimine açık, lisanslı, yapılandırılmış, düzenli ve makine okunabilir formatlardaki veriler.	Çevrimiçi ulaşılabilen CSV, XML formatındaki veriler gibi
Yarı Açık Veri	Açık olmayan formatlarda sunulan, makine tarafından kısıtlı okunan, kısıtlı erişimli ve lisanssız veriler.	PDF raporlar, taranmış belgeler, veri paylaşımı olan ama API’si olmayan web siteleri, infografikler gibi
Kamu Verisi	Herkesin erişimine açık ancak tekrar kullanımına dair düzenleme olmayan, yapılandırılmamış, makine tarafından okunamayan veriler.	Bakan açıklamaları, resmi konuşmalar, basın bültenleri gibi
Açık Kaynak Verisi	Kamuya açık her türlü kaynaktan toplanan ve analiz edilen veriler.	Gazete yazısı & haberleri, sosyal medya içerikleri gibi

Tablo 7: Açık Veri Kapsamında Veri Tasnifi Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Açık veri paylaşımı bağlamında hem dünyada hem de Türkiye’de aşılması gereken kültürel, teknik, hukuki ve politik kısıtların olması nedeniyle hem nitelik hem de nicelik yönünden başlangıç aşamasında olmamıza karşın, açık veri standartlarına uymayan ama özelde açıklık kültürünü besleyen ve bilgi toplumu hedeflerine katkı yapan, özelde ise

dezenformasyon ile mücadelede güçlü kılan tüm açık kaynaklar önemli bir vazife görmektedir. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında tüm bu açık kaynaklar, açık veri olarak kabul edilmiş, haberlerin açık veri kontrolü ve sonuç bölümlerinde ise sınıflandırmaya uygun olarak açık veri, yarı açık veri, kamu verisi ve açık kaynak verisi bilgi olarak belirtilmiştir.

2.7.1.3.2. Sonuç

Bu kısımda, ilgili haberin tüm süreçlerinin tamamlanması ve açık veri kontrolü sonrası ortaya çıkan analize göre sonuç hükme bağlanır. Tüm verilerin değerlendirilmesinden sonra haberin açık veri ile ne ölçüde doğrulanabilir, spekülasyon veya yanlış yönlendirici olduğu sonuç bölümünde yazılır.

2.8. Araştırma Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında önerilen haber doğrulama modeli çerçevesinde analizi yapılan haberler, belirlenen araştırma soruları kapsamındaki temalar, evren ve örnekleme ile amaçsal örnekleme tekniğine göre seçilmiştir. Türkiye'nin ulusal çapta en çok okunan ve takip edilen hem geleneksel hem de dijital medya kuruluşları taranmıştır. Bu kuruluşlar arasından tirajı yüksek olan ve farklı siyasi görüşlerden beş medya kuruluşu (Sözcü, Milliyet, HaberTürk, T24, Haber7) seçilmiştir. Haber kaynaklarının belirlenmesinden sonraki aşamada çalışmamızın verimli bir sonuç verebilmesi için bir tarih aralığı belirlenmesi gerekmiştir. Bu tarih aralığı göçmenlerin medyada daha görünür olduğu düşünülen ve dolayısıyla dezenformasyonun riskinin yüksek olabileceği 14-28 Mayıs 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekilliği Genel Seçimleri ve olağan üstü bir afet dönemi olan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerini kapsayacak şekilde 1 Şubat 2023 ile 31 Mayıs 2023 tarihleri olarak belirlenmiştir. Bu tarihler arasında yer almış olan göçmenlere ilişkin haberler incelenerek “Türkiye’deki Göçmenler” örnekleme kapsamında bir elemeye tabi tutulmuş ve kapsam dışı (Ukraynalı mülteciler, Avrupa’daki göç gibi) haberler örneklem dışı olarak kabul edilerek, analize dahil edilmemiştir. Sonraki aşamada belirlenen haberler içerik analizi çalışması sonucunda göçmenler ile ilgili istatistikler, göçmenlerin suça karışması, deprem, seçim vaatleri ve diğer (genel yorum ve açıklamalar) şeklinde beş tema ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca habere konu olan

söylemlerin resmi kaynaklar, siyasiler, uzmanlar veya diğer kişiler/kurumlar tarafından ifade edilmesi bağlamında da bir tasnif yapılmıştır.

Veri yoksunluğu olarak tanımlanan kamu otoritelerinin veya uluslararası kuruluşların açık veri paylaşımındaki eksiklikleri ile hali hazırda ulaşılabilen verilerin uluslararası standartlarda uygun olmayan formatlarda paylaşılması da araştırmamızın sınırlıklarını oluşturmaktadır.

3. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI ANALİZİ VE YORUMLANMASI

3.1. Araştırma Bulguları Analizi

HABER 1:

Haber Başlığı: “Yönetimde bilgi ve şeffaflık: Türkiye ve AB’de geçici koruma”

Yayın: T24

Tarih: 1 Şubat 2023

Link: <https://t24.com.tr/yazarlar/ercan-uygur/yonetimde-bilgi-ve-seffaflik-turkiye-ve-ab-de-gecici-koruma,38503> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu yazının temel teması, Türkiye ve Avrupa Birliği bağlamında geçici koruma rejimlerinin şeffaflık ve bilgi paylaşımı açısından nasıl yapılandırıldığıdır. Göç yönetimi ve kamu yönetiminde açıklık ilkesi ekseninde şekillenen analiz, kamu idaresinin hesap verebilirlik düzeyini karşılaştırmalı biçimde ele almaktadır. Yazı hem yasal düzlemde hem de idari uygulama açısından bilgiye erişim meselesini merkeze alır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yazının yazarı Ercan Uygur’dur. Uygur, akademik ve analitik dil kullanan bir köşe yazarıdır. Söylemci, uzman pozisyonundan ve veri temelli kamu yönetimi perspektifinden yazmaktadır. Dolayısıyla söylemci, kamusal bilgilenme hakkını savunan konumda yer alır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Yazıdaki söylem, eleştirel-analitik sınıfa girer. Türkiye’nin göç yönetiminde şeffaflık eksikliği yapısal bir sorun olarak değerlendirilirken, AB uygulamaları daha kurumsal ve hesap verebilir bulunur. Söylemde ideolojik bir yönlendirme yoktur; akademik nesnellik korunmuştur.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazı kamuya açık uluslararası raporlara ve Avrupa Komisyonu verilerine dayanmaktadır. Bunun yanında Türkiye’de şeffaflığın eksikliğini vurgularken, özellikle Göç İdaresi

Başkanlığı'nın güncel veri paylaşmaması eleştirilmiştir. Kaynaklar açık şekilde belirtilmiş ve karşılaştırma yapılacak temel verilere yer verilmiştir.

2.2 İçerik Analizi:

Yazı, geçici koruma mekanizmasının uygulanışında bilgi paylaşımı, hesap verebilirlik ve kamuya açıklık konularını işler. Özellikle “karşılaştırmalı analiz” tekniğiyle Türkiye’deki uygulama eksiklikleri, AB düzeyinde oluşturulan şeffaflık mekanizmalarıyla kıyaslanır. İçerik, tematik olarak göç yönetiminde bilgi erişiminin kritik rolüne odaklanır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci akademik dille kaleme alınmış bir analiz sunmaktadır. Uzmanlık pozisyonundan hareketle öneri geliştirme çabası görülür. Dil oldukça ölçülüdür; veri ile desteklenmiş ve genelleyici ya da sansasyonel unsurlardan uzak durulmuştur.

2.4 Söylem Analizi:

Metin, yönetsel şeffaflık eksikliğini yapısal bir sorun olarak betimler. Söylemde “karşılaştırmalı normatif standart” uygulanmaktadır: AB'deki uygulamalar ideal olarak sunulurken, Türkiye'deki pratikler bu norm temelinde eksik ve kapalı olarak değerlendirilir. Söylemde çağrısız bir boyut da vardır: kamuoyunun bilgi talebi yükseltilmelidir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yazıda belirtilen eleştiriler açık veri eksikliği üzerine kuruludur. Türkiye'deki Göç İdaresi Başkanlığı geçici koruma ile ilgili istatistik, rapor ve basın açıklamalarının çok sınırlı ve geç güncellenmiş olması doğrulanabilmektedir. Öte yandan AB ülkelerine ilişkin Eurostat ve Avrupa Komisyonu’nun açık veri portallarında geçici koruma istatistikleri düzenli ve şeffaf biçimde yayımlanmaktadır. Bu da yazıdaki temel savı desteklemektedir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (E.T. 22/05/2024).

(2) <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Yazı doğruluk açısından akademik düzeyde güvenilirdir. İddialar açık kaynak verileri ile desteklenmiş; eksiklikler, somut veri ve raporlarla gerekçelendirilmiştir. Açık veriyle örtüşmeyen yönler ise zaten yazının eleştirdiği konular arasındadır. Bu nedenle metin metodolojik ve söylemsel olarak tamamen doğruluk taşımaktadır.

HABER 2:

Haber Başlığı: “Göç İdaresi Başkanlığı: Geçtiğimiz ay 10 bin 520 düzensiz göçmen sınır dışı edildi”

Yayın: T24

Tarih: 2 Şubat 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/goc-idaresi-baskanligi-gectigimiz-ay-10-bin-520-duzensiz-gocmen-sinir-disi-edildi,1089394> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin temel teması, Türkiye’de göç yönetimi ve sınır dışı uygulamalarıdır. Özellikle düzensiz göçle mücadele kapsamında devletin yetkinliğini ve faaliyetlerini kamuoyuna duyurma çabası göze çarpmaktadır. Göç idaresinin veri açıklamaları üzerinden kamu güvenliği ve sınır kontrolü vurgusu öne çıkmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki bilgi kaynağı doğrudan kamu kurumu olan Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Söylemci, resmi bir otorite pozisyonundadır ve göçle mücadelede devlet kapasitesini göstermek amacıyla açıklama yapmaktadır. T24 ise bu açıklamayı aktaran medya kuruluşudur.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylem, güvenlik temelli ve istatistik odaklıdır. Devletin göç yönetiminde kontrol mekanizmalarını aktif biçimde işlettiğini göstermek amaçlanmaktadır. Söylem, teknik ve bürokratik düzlemde sınıflandırılabilir; politik bir içerik taşımaz ancak dolaylı olarak kamuoyuna devletin müdahale kapasitesi mesajını verir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak, Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Bu yönüyle haber güvenilir ve doğrudan resmi beyana dayalıdır. Haberde ikincil kaynak ya da yorum bulunmamaktadır. Veriler açık biçimde sunulmuştur; 10 bin 520 düzensiz göçmenin sınır dışı edildiği bilgisi verilmiştir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik büyük oranda sayısal veriye dayalıdır. Yılın ilk iki ayında sınır dışı edilen toplam göçmen sayısı, uyruklara göre dağılım ve önceki yıllarla kıyaslama gibi istatistiksel detaylara yer verilmiştir. Metin açıklayıcı, kısa ve veri odaklıdır.

2.3 Söylemci Analizi:

Göç İdaresi, resmi bir kurumdur ve kamu adına konuşmaktadır. Bu nedenle söylemci otorite konumundadır. T24 ise aktarıcı rolündedir; söylemi değiştirmeden sunmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, kamu düzenini sağlama ve göçmen akışlarını kontrol etme vurgusu üzerine kuruludur. İfade biçimi sade, resmi ve açıklayıcıdır. Yorum içermemektedir ancak göçmenleri “sorun” ve “tehdit” olarak kodlayan dolaylı bir çerçeveleme mevcuttur.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmî internet sitesinde yer alan yarı açık veri kategorisindeki istatistikler bu haberle uyumludur. Haberde verilen sayılar (10.520) açık kaynaklar verileri ile de örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (E.T. 22/05/2024).
- (2) <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/goc-idaresi-baskanligi-gecen-ay-10-bin-520-duzensiz-gocmenin-sinir-disi-edildigini-bildirdi/2804769> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber doğruluk açısından güvenilirdir. Hem söylemci hem içerik bakımından resmi bilgiye dayanmaktadır ve yarı açık verilerle desteklenmiştir. Bu nedenle haber doğru olarak sınıflandırılabilir.

HABER 3:

Haber Başlığı: “2022’de sınır dışı edilen göçmen sayısı açıklandı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 2 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/2022de-sinir-disi-edilen-gocmen-sayisi-aciklandi-wp7578041> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, göç yönetimi, sınır dışı uygulamaları, düzensiz göçle mücadele ve kamu politikalarıdır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın kurumsal açıklaması Sözcü gazetesi aracılığıyla aktarılmıştır. Söylemci hem kamu otoritesi hem de haber aktarıcısı medya kurumudur.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Devletin kontrol mekanizmalarını ön plana çıkaran, başarı vurgulu ve performans temelli resmi söylem. Medya bu söylemi yeniden üretmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, Göç İdaresi'nin 2022 yılına dair resmi istatistiklerine dayanmaktadır. Kurumun kendi açıklamaları dışında bağımsız bir kaynak ya da eleştirel değerlendirme içermemektedir.

2.2 İçerik Analizi:

2022 yılında Türkiye'nin toplam 124 bin 441 düzensiz göçmeni sınır dışı ettiği belirtilmiştir. Veriler milliyetlere göre sınıflandırılmış ve Avrupa ülkeleriyle karşılaştırmalı biçimde sunulmuştur. Haberde uygulama sürecine ya da hukuki standartlara dair herhangi bir ayrıntı verilmemektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Göç İdaresi'nin açıklamaları Sözcü gibi muhalif çizgideki bir gazete tarafından aktarılmış olsa da bu haberde eleştirel ya da bağımsız yorum gözlemlenmemektedir. Söylemci olarak kurumun performansını öne çıkaran ve meşrulaştıran bir yaklaşım sergilenmiştir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber dili nesnel görünmekle birlikte, sayısal başarı vurgusu ile güçlenen bir yönetsel söylem mevcuttur. Bu tarz haberler, kamuoyunun güvenlik algısını pekiştirir ve devletin kontrol kabiliyetini görünür kılar.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

İçişleri Bakanlığı'nın resmî web sitesinde kamu verisi sınıfındaki basın açıklamaları haberde yer alan rakamları genel hatlarıyla doğrulamaktadır. Sınır dışı edilenlerin milliyetlerine göre dağılımı ve toplam sayılar, açık veri kaynaklarında mevcuttur. Ancak bireysel süreçlerin yasal zeminine dair detaylar kamuya açık değildir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.goc.gov.tr/yilbasindan-bu-yana-8-bin-571-duzensiz-gocmen-sinir-disi-edildi3> (E.T. 22/05/2024).

(2) <https://www.goc.gov.tr/basin-aciklamasi-20052023> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin içeriği açık veri ile büyük ölçüde doğrulanabilir niteliktedir. Sayısal veriler kurumsal açıklamalarla örtüşmektedir. Ancak haberin söyleminde göçmen hakları, geri gönderme sürecinin uluslararası hukukla uyumu gibi eleştirel çerçeveler yer almamaktadır. Söylem, yalnızca yönetsel etkinliğe odaklanmakta, insani yönleri görmezden gelmektedir.

HABER 4:

Haber Başlığı: “Son bir haftada 2 bin 281 düzensiz göçmen yakalandı”

Yayın: Haber7.com

Tarih: 4 Şubat 2023

Link: <https://m.haber7.com/guncel/haber/3299508-son-bir-haftada-2-bin-281-duzensiz-gocmen-yakalandi> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin ana teması, düzensiz göçle mücadele kapsamında Türkiye’de yürütülen denetim ve yakalama faaliyetlerinin kamuoyuna duyurulmasıdır. Göç yönetimi, güvenlik, kamu düzeni ve devlet kapasitesi haberin merkezinde yer almaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin kaynak söylemcisi Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Haber7 ise bu bilgiyi kamuoyuna yansıtan medya kuruluşudur. Devletin göç yönetimi kapasitesini göstermek üzere oluşturulan söylem, Haber7 tarafından doğrudan ve yorum katılmadan aktarılmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylem, güvenlik odaklı ve bürokratik temellidir. Devletin göç akışlarını kontrol altına alma kapasitesi vurgulanırken, düzensiz göçmenler genellikle yakalanması gereken hedef olarak sunulmaktadır. Söylem, teknik olduğu kadar kamusal güvenlik açısından meşrulaştırıcı bir çerçeveye sahiptir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde aktarılan veriler Göç İdaresi Başkanlığı’na dayanmaktadır. Sayısal veriler (örneğin “2 bin 281 düzensiz göçmen yakalandı”) doğrudan kaynak gösterilerek sunulmuştur. Haberde ikincil yorum veya editoryal değerlendirme yer almamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik yalnızca sayısal ve istatistiki bilgilerden oluşmaktadır. Türkiye genelinde yapılan operasyonların sayısı, yakalanan kişi sayısı ve sınır dışı edilenlerin oranı gibi veriler kısa ve teknik bir dille aktarılmıştır. Yorumdan arındırılmış, bildiri tarzı içerik tercih edilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberin üretici söylemcisi kamu otoritesidir. Medya kuruluşu yalnızca bilgiyi taşımaktadır. Söylemci pozisyonu, kamu güvenliği ve göç kontrolü meşruiyeti ekseninde kurulmuştur. Yorum içermediği için söylemci konumunun ideolojik yönü arka plandadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan dil nötr görünse de “yakalanan”, “düzensiz göçmen”, “sınır dışı edilen” gibi ifadelerle göçmenler kriminal bir bağlamda çerçevelenmektedir. Söylemde göçmenlerin özne değil nesne olarak temsil edildiği görülmektedir. Böylece, kontrol eden devlet – kontrol edilen göçmen ikiliği üretilmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

2.281 kişilik yakalama verisi, Göç İdaresi resmi sosyal medya hesaplarından yapılan videolu mesaj ile verilmiştir. Kamu verisi sınıfındaki bu veri, haber kanalları tarafından alıntılanarak haberleştirilmiştir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.milliyet.com.tr/milliyet-tv/goc-idaresi-baskanligi-paylasti-iste-27-ocak-2-subat-verileri-video-6898592> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, güvenilir resmi verilere dayandığı için “doğru” olarak sınıflandırılabilir. Söylem güvenlik merkezli olmakla birlikte, açık veriyle desteklendiğinden dolayı bilgiye erişim ve hesap verebilirlik açısından olumludur. Sonuç olarak haber, doğruluk kontrolü açısından doğru kategorisinde değerlendirilebilir.

HABER 5:

Haber Başlığı: “AB, Türkiye’ye “gelin göçü konuşalım” mektubu gönderdi”

Yayın: Milliyet

Tarih: 6 Şubat 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/ab-turkiyeye-gelin-gocu-konusalim-mektubu-gonderdi-6899059> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması göç diplomasisidir. AB-Türkiye arasındaki göç iş birliği, dış politika ve sınır yönetimi temel konulardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberde hem Avrupa Birliği yetkililerinin hem de Türkiye'deki hükümet temsilcilerinin potansiyel pozisyonları ima edilmektedir. Söylemci konumunda AB Kurumları yer almaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylem diplomatik, yapıcı ve iş birliğine açık bir çerçeveye taşınmaktadır. AB'nin, göçü ortak sorumluluk kapsamında ele almak istediği vurgulanmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde AB yetkililerinden gelen yazılı açıklamaya dayanan bilgiler aktarılmaktadır. Haberde doğrudan belgenin tam metni yer almasa da güvenilir basın kaynakları üzerinden aktarılması nedeniyle kaynak orta düzeyde güvenilirirdir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, AB'nin göç politikalarındaki rolünü yeniden tesis etmek ve Türkiye ile iş birliğini güncelleme amacıyla iletilen mektuba odaklanmaktadır. Yapıcı bir dil kullanılarak Türkiye'nin pozisyonuna ilişkin doğrudan bir eleştiri yöneltilmemektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci olarak Avrupa Birliği kurumları konumlandırılmıştır. AB'nin söylemi, karşılıklı sorumluluk ve çözüm arayışı üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla aktarılan içerik yüksek meşruiyet taşıyan bir diplomatik söylemdir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem; yapıcı, çağrıcı ve iş birliğine açık bir tonla kaleme alınmıştır. Her iki tarafı müzakere zeminine çekmeye çalışan, uzlaştırıcı bir çerçeveleme mevcuttur. Haberde hegemonik veya yönlendirici bir alt metin gözlemlenmemektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

AB Komisyonu’nun resmi açıklamaları ve basın bildirileri incelendiğinde, benzer temada açıklamaların kamuoyuyla paylaşıldığı görüldüğünden haber, kamu verisi ile kısmen desteklenebilir boyuttadır. Ancak söz konusu mektubun tam metni, halka açık platformlarda yayımlanmamıştır. Türkiye Dışişleri Bakanlığı’ndan da resmi teyit veya yalanlama yapılmamıştır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) https://enlargement.ec.europa.eu/news/joint-press-release-eu-turkiye-high-level-dialogue-migration-and-security-2023-11-24_en (E.T. 22/05/2024).
- (2) <https://www.politico.eu/article/oliver-varhelyi-eu-commissioner-enlargement-western-balkans-serbia-human-rights-democracy-rule-of-law/> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, AB kaynaklarına dayanmakla birlikte, açıklamaların tam metinleri açık veri formatında yayımlanmadığı için kısmen doğrulanabilir kabul edilmektedir. Söylem dengelidir ve haber içeriksel olarak diplomatik mesajların özetlenmesini içermektedir.

HABER 6:

Haber Başlığı: “Vahap Seçer’den Suriyeli tepkisi: Planlı olarak gönderiyorlar”

Yayın: Sözcü

Tarih: 11 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/vahap-secerden-suriyeli-tepkisi-planlari-olarak-gonderiyorlar-wp7588563> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, Suriyeli sığınmacıların bölgesel dağılımı, yerel yönetimlerin yükü, merkezi hükümet politikaları ve demografik yapı şeklinde özetlenebilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer. Yerel yönetici kimliğiyle sahaya hâkim bir aktör olarak değerlendirilmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Eleştirel politik söylem içermektedir. Sığınmacıların bilinçli şekilde yönlendirildiği iddiası, kamuoyu oluşturma ve merkezi yönetime karşı hesap sorma çağrısı niteliğindedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Belediye başkanının kişisel gözlemleri ve iddiaları üzerine kuruludur. Resmî belge veya istatistikle desteklenmemektedir. Bu da haberin doğrulanabilirliğini sınırlamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Vahap Seçer, sığınmacıların özellikle belli bölgelere yönlendirilmesinin tesadüfi olmadığını savunmakta ve bu uygulamanın “planlı nüfus mühendisliği” anlamına gelebileceğine işaret etmektedir. Bu tür söylemler, yerel halkın duyarlılıklarını harekete geçirebilir.

2.3 Söylemci Analizi:

Belediye başkanı, siyasi muhalefet pozisyonundaki bir partiyi temsil etmektedir (CHP). Bu nedenle söylemleri hem kurumsal deneyime hem de politik pozisyona dayanmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, yerel yönetim ile merkezi yönetim arasında bir gerilim çerçevesine oturmaktadır. “Bilinçli yönlendirme” ifadesi, göç politikalarının şeffaflığına yönelik bir sorgulamayı da beraberinde getirmektedir. Göçün yönü ve etkisi, kentsel planlama ve sosyal bütünleşme bağlamında ele alınmaktadır.

3. AÇIK VERİ İLE DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Mülteciler Derneği’nin altı ayda bir yayımladığı şehir bazlı sığınmacı dağılımını gösteren yarı açık verileri, Mersin’deki Suriyeli sayısının 2022 Haziran ile 2023 Haziran arasında bir miktar da olsa azaldığını göstermektedir. Ayrıca “planlı yönlendirme” iddiasını doğrudan destekleyen açık veri bulunmamaktadır. Bu tür iddialar ancak kamu kurumlarının iç yazışmaları veya bakanlık açıklamaları ile doğrulanabilir niteliktedir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-haziran-2022/> (E.T. 22/05/2024).
- (2) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-aralik-2022/> (E.T. 22/05/2024).
- (3) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-haziran-2023/> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Söylem, doğrudan bilgi sunmaktan çok politik uyarı niteliği taşımaktadır. Bu iddiaların doğruluğu ancak merkezi kurumların içsel belgeleriyle netleşebilir. Dolayısıyla söylem, veri yoksunluğu sebebiyle açık veri kaynakları ile doğrulanamayan kategorisinde sınıflandırılabilir.

HABER 7:

Haber Başlığı: “Suriye’den yeni göç dalgası mı geliyor? Göç İdaresi Başkanlığı açıkladı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 12 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyeden-yeni-goc-dalgasi-mi-geliyor-goc-idaresi-baskanligi-acikladi-wp7589726> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, göçmen akınları, Suriye'deki iç savaşın etkileri, Türkiye'nin göç politikası ve sınır güvenliği olarak özetlenebilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber Sözcü Gazetesi tarafından hazırlanmış ve Göç İdaresi Başkanlığı'nın açıklamalarına dayandırılmıştır. Söylemci konumunda hem resmi kurumlar hem de medya yer almaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmi bilgilendirme söylemi ile kamuoyu kaygılarını giderici açıklamalar iç içe geçmiştir. Haber, potansiyel bir göç dalgası hakkında çıkan söylentilere karşı kurumun güven verici açıklamalarını ön plana çıkarmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde Göç İdaresi Başkanlığı'nın yazılı açıklamalarına yer verilmiştir. Bu, haberin doğruluk düzeyini yükseltmektedir. Ayrıca olayın yerinden doğrudan alıntılar değil, kurumsal değerlendirmeler sunulmuştur.

2.2 İçerik Analizi:

İddialara göre Suriye'den yeni bir göç dalgası beklentisi oluşmuştur. Ancak Göç İdaresi Başkanlığı, herhangi bir toplu göç hareketi bulunmadığını açıklamıştır. İçeriğin odak noktası, söylenti ve kaygıların resmî açıklamalarla dengelenmesidir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haber kurumsal söylemlerden oluşmaktadır. Devlet kurumu olarak Göç İdaresi'nin söylemi, kriz algısını önleme ve kamuoyunu yatıştırma amacı taşımaktadır. Sözcü gazetesi ise bu söylemi kendi yayın dili içinde aktararak çoğaltmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde panik yaratan bir dil kullanılmamış; aksine resmi açıklamaların sakinleştirici ve bilgi verici dili benimsenmiştir. Söylem, kamuoyundaki endişeleri giderme ve bilgi dezenformasyonunu azaltmaya yöneliktir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmî internet sitesinde yer alan yarı açık veri kategorisindeki istatistikler, yeni göç dalgası niteliğindeki bir artışı göstermemektedir. Ayrıca bu yöndeki söylemlere karşı ilgili Göç İdaresi resmi sosyal medya hesaplarından yalanlama içeren bir paylaşım yapıldığı görülmüştür.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (E.T. 22/05/2024).

(2) <https://x.com/Gocidaresi/status/1624843461458333698> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber doğruluk açısından yüksektir. Resmi kaynaklara dayandığı ve açık veriyle desteklenebildiği için doğruluğu yüksektir. Söylemde dezenformasyon veya spekülasyon bulunmamaktadır.

HABER 8:

Haber Başlığı: “Çavuşoğlu’ndan Suriyeli sığınmacı akını iddiasına yanıt”

Yayın: Sözcü

Tarih: 13 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/cavusogludan-suriyeli-siginmaci-akini-iddiasina-yanit-wp7590536>

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, sığınmacı politikaları, kamuoyunda Suriyelilere yönelik artan hassasiyet ve dezenformasyonla mücadele olarak özetlenebilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun resmi açıklamaları temel alınmıştır. Ayrıca Sözcü Gazetesi, bu açıklamaları haberleştirerek kamuoyuna aktaran medya söylemcisi konumundadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Devletin resmi ve güvence verici söylemi ile medya söylemi bir aradadır. Haber, gerilimi azaltıcı açıklamalara odaklanarak bilgi kirliliğini önlemeye çalışan bir çizgide ilerlemektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı Dışişleri Bakanı'nın resmi açıklamalarıdır. Bu, haberin güvenilirliğini artırmakta ve dezenformasyon riskini azaltmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, kamuoyunda oluşan yeni bir Suriyeli sığınmacı akınına dair söylentilere karşı Çavuşoğlu'nun açıklamaları yer almaktadır. Bakan, sınırların güvenlik altında olduğunu ve herhangi bir olağanüstü durumun söz konusu olmadığını vurgulamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Bakan, resmi söylemi temsil eder. Açıklamaları doğrudan kamusal panikleri yatıştırma ve iddiaları yalanlama amacı taşır. Sözcü Gazetesi, bu söylemi çerçeveyerek kamuoyuna aktarmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, bilgi veren ve güvenlik teminatı sağlayan niteliktedir. Aynı zamanda panik söylemlerinin etkisini azaltmak için düzenleyici bir dil kullanılmıştır. Medya, haber metninde tarafsız bir aktarım dili benimsemiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

İlgili dönem kapsamında İçişleri Bakanlığı'nın kamu verisi sınıfındaki basın bülteni ve açıklamaları ile sosyal medyadaki açık kaynak verisi kategorisindeki kullanıcı paylaşımları da Çavuşoğlu'nun açıklamalarını destekler niteliktedir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/basin-aciklamasi-20052023> (E.T. 22/05/2024).

(2) <https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (E.T. 22/05/2024).

(3) <https://asylumineurope.org/reports/country/turkiye/overview-main-changes-previous-report-update/> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, resmi kaynaklara dayalıdır ve açık veri ile uyumludur. Doğruluk derecesi yüksektir. Söylemsel olarak güven verici bir rol üstlenmektedir.

HABER 9:

Haber Başlığı: “Afet paraları göç ve güvenliğe gitti”

Yayın: Sözcü

Tarih: 13 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/afet-paralari-goc-ve-guvenlige-gitti-wp7589837> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, bütçe dağılımı, afet sonrası kamu kaynaklarının kullanımı, göç ve güvenlik politikalarıdır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemciler, Sözcü gazetesi muhabirleri ve haberde atıf yapılan TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleridir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Eleştirel söylem içermektedir. Afet kaynaklarının göç ve güvenliğe aktarılması üzerinden hükümet politikalarına dair sorgulayıcı yaklaşım sergilemektedir. Ayrıca kamusal kaynakların kullanımına ilişkin hesap sorma çağrısı dikkat çekmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

TBMM bütçe belgeleri, Sayıştay raporları ve milletvekillerinin beyanları temel alınmıştır. Haber, resmi verilere dayansa da analitik bir çerçeveye sunulmamış; eleştirel ifadeler öne çıkarılmıştır.

2.2 İçerik Analizi:

2023 yılı bütçesinde afetle ilgili harcamaların bir kısmının göç ve güvenlik harcamalarına yönlendirildiği vurgulanmaktadır. Haberdeki çerçeve, “afet mağdurlarına gitmesi gereken kaynakların göçmenlere ve kolluk kuvvetlerine yönlendirilmesi” gibi hassas bir zemine oturtulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Sözcü gazetesi, hükümet politikalarını eleştirme konusunda bilinen bir yayın organıdır. Haberde doğrudan hükümet yetkililerine yer verilmemiş, muhalif sesler öne çıkarılmıştır. Söylemci, eleştirel medya pozisyonunda konumlanmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber söylemi, kamusal bütçenin dağıtımındaki önceliklere dair normatif bir çerçeve sunmaktadır. Güvenlik ve göç gibi “kontrol” temalı harcamaların, sosyal adalet ve afet yardımı gibi refah temalı harcamalara tercih edilmesi eleştirilmektedir. Bu söylem, kamu kaynaklarının yönetiminde adalet ve şeffaflık talebini içermektedir (Habermas, 1984).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi kalemlerinde İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı ve Jandarma Komutanlığı’na ayrılan paylar yarı açık veri ile doğrulanabilir niteliktedir. Ancak “afet paralarının yön değiştirdiği” gibi yorumlar, Sayıştay raporlarına dayansa da doğrudan açık verilerle birebir karşılaştırma yapılmasını zorlaştırmaktadır. Özellikle bütçe içi transferlerin şeffaflığı sınırlı olduğu gibi Sayıştay raporları da bilgi güvenliği politikaları nedeniyle erişime kapalıdır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/01/2a-2023-Yili-Genel-Butceli-Idareler-Ekonomik-Kod-Icmali-ile-2024-2025-Gider-Tahminleri.pdf> (E.T. 22/05/2024).
- (2) <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/3/2025/01/Vatandas-Kesin-Hesap-Raporu-2023-1.pdf> (E.T. 22/05/2024).
- (3) <https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/zlgXGd3oAZ-afet-ve-acil-durum-yonetimi-baskanligi> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin ana tezi, resmi kaynaklarla kısmen doğrulanabilir durumdadır. Ancak bütçesel aktarımın etik boyutlarına ilişkin değerlendirme yoruma dayalıdır. Söylem güçlü bir kamusal eleştiri barındırmakta; açık veri kullanımını teşvik edici bir potansiyele sahiptir.

HABER 10:

Haber Başlığı: “Göçmen/Mülteci Uyum Strateji Belgesi’nde Neler Olmalı?”

Yayın: Milliyet

Tarih: 14 Şubat 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/dusunenlerin-dusuncesi/gocmen-multeci-uyum-strateji-belgesi-nde-neler-olmali-1-2610356> (E.T. 22/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, göçmen ve mülteci politikalarında toplumsal uyumun stratejik çerçevesi, kamu politikası oluşturma, sosyal bütünleşme ve uzun vadeli entegrasyon hedefleridir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yazar, Metin Çorabatır çeşitli platformlarda analizler yapan, toplumsal ve kamu yönetimi alanında politika önerileri sunan bir düşünce platformunu temsil etmektedir. Resmi veya hükümet temsiliyeti olmasa da kamusal bir kanaat üreticisidir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem öneri odaklıdır. Kamu politikası üretimi için yol haritası çizen, pragmatik ve çözüm arayışlı bir çerçeve sunar. Siyasi değil, teknik ve sosyolojik temellidir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazıda doğrudan kaynaklar veya açık veri alıntıları bulunmamakla birlikte, kamu politikası belgeleri ve geçmiş uygulamalara atıf yapılarak sistematik bir analiz önerilmektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Makale, Türkiye'nin uyum stratejisi açısından temel ilkeleri tanımlar: eğitim, istihdam, sağlık, sosyal uyum, dil öğrenimi, yerel yönetimlerin rolü gibi başlıklarda sistemli öneriler sunmaktadır. İçerik, uygulama eksikliklerini vurgularken eleştirel olmaktan çok yapıcıdır.

2.3 Söylemci Analizi:

Yazar, bir uzmanlık pozisyonundan konuşmakta ve öneri düzeyinde söylem kurmaktadır. Söylemci konumu, teknik uzman – politika danışmanı düzeyindedir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, devletin sosyal politika üretme kapasitesini güçlendirmeye yönelik olup yönlendirici değil, önerici bir dil barındırır. Belirli bir siyasi pozisyon almaksızın kamusal çözüm üretimi hedeflenmiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Makale doğrudan açık verilerle desteklenmemiştir. Ancak bahsedilen alanlara ilişkin Göç İdaresi Başkanlığı, UNHCR ve bazı belediyelerin yayımladığı uyum strateji belgeleri, yarı açık verilerle dolaylı doğrulama imkânı sunmaktadır. Örneğin 2018-2023 Uyum Strateji Belgesi ana çerçeveye örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/UYUM-STRATEJI/Uyum-Strateji-Belgesi-ve-Ulusal-Eylem-Plani.pdf> (E.T. 22/05/2024).

3.2 Sonuç:

Yazı öneri niteliği taşıdığı ve ampirik veri sunmadığı için doğrulanabilirlik açısından sınırlıdır. Ancak kamu politikası çerçevesine dair öneriler, mevcut stratejik belgelerle tutarlılık göstermektedir. Dolayısıyla içerik kısmen doğrulanabilir ancak akademik tartışmaya elverişlidir.

HABER 11:

Haber Başlığı: “Sahil Güvenlik Ege’de bir gecede 125 göçmen 3 organizatör yakaladı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 15 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/sahil-guvenlik-egede-bir-gecede-126-gocmen-3-organizator-yakaladi-wp7593017> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Sınır güvenliği, düzensiz göç, insan kaçakçılığı, kamu güvenliği ve devlet müdahalesi haberin tematik çatısını oluşturur.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın resmi açıklamasına dayanmaktadır. Sözcü gazetesi ise bu açıklamaları kamuya paylaştan medya söylemcisi konumundadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Göç kontrolü ve kamu düzeninin sağlanmasına ilişkin bilgilendirme amacı taşıyan resmi söylem olarak sınıflandırılabilir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın resmi duyurusudur. Bu, haberin doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, Ege Denizi'nde düzenlenen operasyon sonucu yakalanan göçmen sayısı, zaman aralığı, operasyonun coğrafi konumu ve yakalanan organizatörler gibi detaylar verilmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci olan Sahil Güvenlik Komutanlığı, devletin kolluk gücüdür. Sözcü gazetesi ise haber aktarımı sırasında tarafsız bir dil kullanmakta, yalnızca bilgi iletimine odaklanmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, güvenlik ve kamu düzeni çerçevesinde kurulmuştur. Devletin kapasitesi ve müdahale kabiliyeti öne çıkarılmıştır. Panik yaratmayan, bilgilendirici ve açıklayıcı bir dildir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın resmi internet sitesinde Şubat 2023'te benzer tarihli operasyon bilgisi kamu veri ile doğrulanmıştır. Operasyonun gerçekliği ve verilen rakamlar, kamuya açık resmi duyurularla örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://en.sg.gov.tr/comparative-irregular-migration-statistics-between-the-years-2022-and-2023-in-all-seas-surrounding-turkiye> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, yüksek doğruluk oranına sahiptir. Resmi açıklamalara dayandığı ve açık veriyle desteklendiği için doğrulanabilirliği yüksektir. Devletin göçle mücadele kapasitesini gösteren örnek bir içeriktir.

HABER 12:

Haber Başlığı: “Suriyeliler, depremzede yakınları için ülkelerine gidiyor”

Yayın: Sözcü

Tarih: 16 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyeliler-depremzede-yakinlari-icin-ulkelerine-gidiyor-wp7593517> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Deprem sonrası göç hareketliliği, geçici geri dönüş, sığınmacı politikaları, afet sonrası göç yönetimi haberin tematik çatısını oluşturmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmi açıklamasına dayanmaktadır. Sözcü gazetesi ise bu açıklamaları kamuyla paylaşan medya söylemcisi konumundadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmi açıklamalara dayanan, düzenleyici ve yatıştırıcı söylem olarak değerlendirilebilir. Kamuoyunu bilgilendirme, algı yönetimi ve güvenlik eksenli kontrol söylemi içermektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde Göç İdaresi Başkanlığı'nın yaptığı açıklamalar temel alınmıştır. Dolayısıyla kaynak resmidir ve açıklama doğrudan kuruma dayanmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Deprem bölgesinden ayrılan Suriyelilerin ülkelerine geçici olarak dönebildiği belirtilmiştir. Sürecin kontrollü olduğu ve dönüşlerin tek yönlü olacağı özellikle vurgulanmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Göç İdaresi Başkanlığı göç politikalarının resmi yürütücüsüdür. Sözcü gazetesi ise bu açıklamaları kamuoyuna iletmekte, çoğunlukla nötr bir dil kullanmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde, kamuoyunda oluşabilecek yanlış anlaşılmanın önüne geçilmek istenmektedir. “Geri dönüş” söylemi, “ülkeye yeniden kalıcı yerleşme” değil, “geçici ziyaret” olarak çerçevelenmektedir. Söylem, krizin yönetilebilir olduğu mesajını verir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

İçişleri Bakanlığı'nın basın toplantıları ve sosyal medya açıklamaları haberi desteklemektedir. Haberdeki bilgilerin büyük kısmı doğrudan kamu verisinden türetilmiştir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.iha.com.tr/kilis-haberleri/icisleri-bakani-yerlikaya-huzurumuzu-bozanlari-112yi-arayarak-ihbar-edin-58712442> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber doğruluk açısından güçlüdür. Kamu verisi içermesi nedeniyle güvenilirlik düzeyi yüksektir. Söylem, kamuoyunu bilgilendirme ve yatıştırma amacı taşımaktadır.

HABER 13:

Haber Başlığı: “Deprem ve Mülteciler”

Yayın: T24

Tarih: 16 Şubat 2023

Link: <https://t24.com.tr/yazarlar/ercan-uygur/deprem-ve-multeciler,38728> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu yazının ana teması, Şubat 2023 depremlerinin ardından Türkiye’deki mültecilerle ilgili kamuoyunda oluşan söylemler, ayrımcılık ve dezenformasyondur. Yazı, afet sonrası kriz ortamında mültecilerin hedef haline getirilmesini, yanlış bilgi üretimini ve bunun kamu politikalarına ve sosyal barışa etkilerini analiz etmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yazar Ercan Uygur, akademik ve eleştirel yaklaşımı benimseyen bir köşe yazarıdır. Söylemci, sosyal bilimsel bir arka planla, eleştirel söylem çözümlemesine dayalı, toplumsal ayrımcılığı sorgulayan bir pozisyonundan yazmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Yazıdaki söylem, eleştirel ve insan hakları temelli bir söylemdir. Afet sonrası dönemde, mültecilerin “suçlu”, “yük” veya “hak gasp edici” gibi sunulmasına karşı durmakta; eşit yurttaşlık, insani yardıma erişim hakkı ve dezenformasyonla mücadele kavramları ön plana çıkarılmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazı, resmi istatistiklerden ziyade medya ve sosyal medya söylemlerine referans vermektedir. Örneğin, mültecilerin yardım malzemelerine el koyduğu ya da öncelikli muamele gördüğü gibi söylentiler analiz edilmektedir. Kaynakların çoğu dolaylıdır ancak sosyal gözlem ve medya söylemiyle desteklenmektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Yazının içeriği, deprem sonrası mültecilerle ilgili yayılan yanlış bilgilere odaklanmaktadır. Özellikle dezenformasyonun toplumsal kutuplaşmayı nasıl artırdığı, mültecilere yönelik olumsuz algının nasıl üretildiği ve siyasiler ile medyanın bu süreçteki rolü sorgulanmaktadır. İçerik yoğun biçimde normatif ve eleştireldir.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci açıkça bir pozisyon almaktadır: toplumsal barışı savunmakta ve ayrımcılığı eleştirmektedir. Söylemci kamu politikalarının eşitlik temelinde şekillenmesi gerektiğini savunur. Yazarın dili duygusal değil, akademik-eleştirel çerçevededir.

2.4 Söylem Analizi:

Yazı, ötekileştirme söylemini ifşa etmeyi amaçlayan bir çerçevelenmeye sahiptir. “Suriyeliler yardımları aldı”, “öncelik onlara tanındı” gibi iddiaların temelsiz olduğu vurgulanmakta; söylem, dayanışma, adalet ve kamu sorumluluğu ekseninde yapılandırılmaktadır. Metin ayrıca medya okuryazarlığına yönelik örtük bir eleştiri de içermektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı, AFAD ve UNHCR gibi kurumların açık veri tabanlarında deprem yardımlarına erişim, kamplarda kalan mülteci sayıları veya özel hak tanımları gibi veriler bulunmamaktadır. Ayrıca yardım süreçlerinin yönetiminde önceliklendirme yapıldığına dair bir açık veri ya da belge sunulmamaktadır. Bu da yazının, iddiaların doğrulanamaz olduğuna dair yaklaşımını destekler niteliktedir.

3.2 Sonuç:

Yazı, kamuoyunda oluşan söylemlerin ve dezenformasyonun çözümlemesini yapmakta; açık veri eksikliğini dolaylı biçimde eleştirmektedir. Doğrudan bir sayısal iddia taşımamakla birlikte, resmi bilgiyle çelişen sosyal medya kaynaklı iddiaların temelsizliğini sorgulayan yönüyle yüksek metodolojik değer taşır. Sonuç olarak metin, doğruluk oranı yüksek ve eleştirel medya analizine katkı sunan bir içerik olarak değerlendirilebilir.

HABER 14:

Haber Başlığı: “Suriyeliler ülkelerine dönüyor”

Yayın: Miliyet

Tarih: 19 Şubat 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/suriyeliler-ulkelerine-donuyor-6905800>

(E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, deprem sonrası gönüllü geri dönüş başlığı altında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların ülkelerine dönmeleri, kamu politikası, sınır kontrolü ve insani hareketlilik gibi konuları içermektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Milliyet gazetesi muhabirleri ve İçişleri Bakanlığı kaynaklı bilgiler. Haberdeki veriler devlet kaynaklarına dayalıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmi açıklamalara dayalı, olumlu çerçeveleme içeren, geri dönüşü kamu yararı perspektifinde sunan söylem. İktidarın göç politikasını meşrulaştırıcı bir ton taşımaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde İçişleri Bakanlığı kaynaklı verilere dayalı bilgiler sunulmaktadır. Sayısal veriler açıklanmış ancak açık veri bağlantıları yer almamaktadır. Kaynak resmi olup güvenilirlik açısından güçlüdür fakat şeffaflık açısından sınırlı kalmıştır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, dönüş yapan Suriyeli sayısını 10 binin üzerinde göstermekte ve bu sürecin “gönüllü geri dönüş” çerçevesinde yürütüldüğünü vurgulamaktadır. Deprem sonrası geri dönüşün insani gerekçeleri öne çıkarılmıştır. Ancak alternatif görüş veya STK açıklamalarına yer verilmemiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Milliyet gazetesi, ana akım medyada yer alan, hükümetle yakın ilişkisi bilinen bir yayın organıdır. Söylemci pozisyonu kamuya bilgi aktarma ama aynı zamanda devlet söylemini güçlendirme yönündedir.

2.4.Söylem Analizi:

Haberin söylemi, dönüşlerin düzenli ve gönüllü olduğu, devletin kriz yönetimini başarıyla yönettiği fikrine dayanmaktadır. Ancak haberde geri dönüş koşulları, bireysel görüşler veya bağımsız doğrulamalar yer almamaktadır. Söylem tek yönlüdür ve alternatif anlatılara kapalıdır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2023 yılı içinde bazı genel verileri yarı açık veri olarak yayımlamıştır. Ancak 10 bin kişinin dönüşüyle ilgili açık veri kaydı bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber doğrulanabilir bazı veriler sunsa da açık veri kaynaklarında tam karşılık bulamamaktadır. İddialar resmi açıklamalara dayansa da kamuya açık veri eksikliği nedeniyle bağımsız doğrulama yapılamamaktadır. Geri dönüş söylemi politik bir çerçevede sunulmuş, çok seslilik içermemektedir.

HABER 15:

Haber Başlığı: “Van’da 410 kaçak göçmen ile 6 organizatör yakalandı”

Yayın: Haber7.com

Tarih: 22 Şubat 2023

Link: <https://www.haber7.com/guncel/haber/3304068-vanda-410-kacak-gocmen-ile-6-organizator-yakalandi> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin temel teması, düzensiz göçmen taşımacılığı ve organizatörlük faaliyetlerine karşı yürütülen güvenlik operasyonudur. Bu çerçevede kamu güvenliği, sınır kontrolü ve insan kaçakçılığıyla mücadele başlıkları öne çıkarılmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin kaynağı kolluk kuvvetleri ve Göç İdaresi Başkanlığı'dır. Haber7 ise resmi açıklamaları ve operasyon bilgisini doğrudan aktaran medya organı konumundadır. Söylem resmi ve güvenlik eksenslidir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, güvenlik ve suç kontrolü odaklıdır. “Kaçak göçmen” ve “organizatör” gibi kavramlarla göçmenler kriminal bir bağlam içinde sunulmakta, devletin denetim kapasitesi ön plana çıkarılmaktadır. Söylem sınıflandırması açısından bürokratik ve kolluk gücü merkezli bir yaklaşım benimsenmiştir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde geçen bilgiler güvenlik güçlerinin açıklamalarına dayanmaktadır. 410 kişinin yakalanması ve 6 organizatör hakkında adli işlem başlatılması gibi sayısal veriler net biçimde verilmiştir. Haberde ikincil bir yorum veya bağımsız kaynak bulunmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik ağırlıklı olarak operasyona dair teknik bilgilerden oluşmaktadır. Olayın Van’da gerçekleştiği, organizatörlerin tutuklandığı ve göçmenlerin işlemlerinin sürdüğü belirtilmiştir. İçerik açıklayıcıdır, yorum içermez, bilgiye dayalı kısa aktarım yapılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci kamu otoritesidir; olayın tanımlanmasında “kaçak”, “yasa dışı”, “organizatör” gibi kavramlar kullanılarak otoritenin meşruiyeti pekiştirilmiştir. Haberin üretici söylemcisi devlettir, medya yalnızca taşıyıcı işlevindedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haberdeki söylem kriminalleştirme eğilimindedir. Düzensiz göçmenler “kaçak” olarak tanımlanmakta, olay bir güvenlik sorunu olarak çerçevelenmektedir. İnsani ya da sosyolojik boyutlara yer verilmemiştir. Söylem, göçmenleri bir güvenlik nesnesi olarak konumlandırır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Van Valiliği’nin basın açıklaması şeklindeki hem sitesindeki hem de haber ajanslarına ilettiği operasyonlara dair verilere kamu verisi olarak ulaşmak mümkündür. 410 kişinin yakalanması ve organizatör sayısı, açıklanan güvenlik bültenleriyle örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/van/vanda-410-kacak-gocmen-ile-6-organizator-yakal-2210053> (E.T. 24/05/2024).
- (2) <https://www.van.gov.tr/vali-ozan-balci-guncel-asayis-olaylarini-acikladi> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber güvenilir kaynaklara ve doğrulanabilir verilere dayandığı için doğruluk düzeyi yüksektir. Söylem kriminalleştirme eğiliminde olsa da içerik açısından veri temelli ve açık kaynaklıdır. Bu nedenle haber doğru olarak sınıflandırılabilir.

HABER 16:

Haber Başlığı: “Depremi ardından geri göç... İşte ülkesinde dönem Suriyeli sayısı!”

Yayın: Habertürk

Tarih: 24 Şubat 2023

Link: <https://www.haberturk.com/depremin-ardindan-geri-goc-iste-ulkesine-donen-suriyeli-sayisi-son-dakika-deprem-haberleri-3568301> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin temel teması, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geçici olarak geri dönüş sürecidir. Geri dönüş ve sınır yönetimi ile afet sonrası göç hareketliliği haberin ana eksenini oluşturur.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki söylemci Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Habertürk haber ajansı ise resmi makamların açıklamasını aktaran taşıyıcı rolündedir. Bilgi, resmi kanallar aracılığıyla kamuoyuna duyurulmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberin söylemi, resmi ve teknik bilgi aktarımı şeklindedir. Geri dönen Suriyelilerin sayısı (40 bin kişi) verilerek, kamuoyunda oluşan yanlış anlamaları düzeltme amacı taşımaktadır. Söylem, göç hareketliliğini kontrol altında ve gönüllü çerçevede sunarak devleti düzenleyici aktör olarak konumlandırır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Kurumun yaptığı açıklamada, 6 Şubat 2023 tarihinden itibaren 40.000’e yakın Suriyelinin ülkelerine gönüllü geçici dönüş yaptığı ifade edilmiştir. Kamu verisini baz alan haberde ikinci el bilgi, tanıklık veya editoryal yorum bulunmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, göç verilerinin kamuoyuna açıklanmasına dayanmaktadır. Haberde geri dönüşün “gönüllü” ve “geçici” olduğu özellikle vurgulanarak hem kamuoyu tepkilerine yanıt verilmekte hem de kurumun kriz döneminde işlevselliği gösterilmektedir. Ayrıca dönüş hareketinin hukuki çerçevede olduğu ifade edilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Göç İdaresi'nin açıklamaları, devletin göç yönetimi ve kriz iletişimi açısından kurumsal pozisyonunu temsil eder. Medya organı bu söylemi aynen aktarmaktadır. Yani haber, ikincil söylemci pozisyonundadır ve bilgi taşıyıcılığı görevi görmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, göçmen karşıtlığını törpüleme amacı taşır şekilde şekillendirilmiştir. “Gönüllü geçici geri dönüş” vurgusuyla zorunlu geri gönderme gibi iddiaların karşısına resmi ve insani bir çerçeve konulmaktadır. Söylem, devletin düzenleyici ve insani bir aktör olduğunu göstermeye yöneliktir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

İçişleri Bakanlığı'nın kamuya açık basın açıklamalarında 6 Şubat sonrasında deprem bölgesinden Suriye'ye “gönüllü geçici çıkışlar” başlığı altında veriler yayımlanmıştır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-bir-ayda-52-bin-622-suriyeli-gonullu-guvenli-onurlu-ve-duzenli-geri-donus-yapti> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber doğruluğu yüksek bir içeriğe sahiptir. Göç İdaresi'nin açıklamasına dayalıdır ve açık veri ile örtüşmektedir. Söylem, resmi otoriteyi koruma refleksi taşısa da haber yapısı açısından doğruluk ve şeffaflık kriterlerine uygundur. Bu nedenle haber doğru kategorisinde değerlendirilmiştir.

HABER 17:

Haber Başlığı: “ABD, depremden etkilenen mülteciler için 50 milyon dolarlık yardım yapacak”

Yayın: Habertürk

Tarih: 25 Şubat 2023

Link: <https://www.haberturk.com/abd-den-depremden-etkilenen-multecilere-50-milyon-dolar-yardim-3568597> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, uluslararası insani yardımlar kapsamında ABD'nin 6 Şubat depremlerinden etkilenen mültecilere yönelik yaptığı mali yardım kararıdır.

Göçmen/mülteci politikaları, afet sonrası dayanışma ve dış politika bağlamları haberin tematik çatısını oluşturur.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki temel söylemci ABD Dışışleri Bakanlığı'dır. Açıklamalar, resmi diplomatik kaynaklara dayandırılmakta ve Türkiye ile Suriye'deki afet bölgelerinde yaşayan mültecileri kapsadığı belirtilmektedir. Medya organı haberin iletimini sağlamaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, insani yardım ekseninde uluslararası dayanışmayı vurgulayan, teknik ve diplomatik dil kullanan yapıya sahiptir. ABD'nin "en büyük bağışçılardan biri" olarak konumlandırılması, küresel sorumluluk ve yardımseverlik söylemini pekiştirmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, ABD Dışışleri Bakanlığı'nın resmi açıklamasına dayandırılmıştır. Açıklamanın detayları haberde özetlenmiş, doğrudan alıntılara yer verilmiştir. İkincil kaynak kullanılmamıştır; haber, birincil diplomatik kaynağa dayalıdır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, afet sonrası mültecilerin korunması ve desteklenmesi ekseninde yapılandırılmıştır. Türkiye ve Suriye'deki mültecilere doğrudan gönderilen 50 milyon dolarlık yardım, haber içerisinde olumlu ve iş birliğine dayalı diplomatik bir eylem olarak sunulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, ABD Dışışleri Bakanlığı olarak devlet temsili bir aktördür. Yardım söylemi hem jeopolitik aktör olarak konumlandırma hem de kamu diplomasisi aracı olarak uluslararası prestij bağlamında değerlendirilmelidir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, kriz zamanlarında mültecilerle dayanışma kuran küresel liderlik yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır. ABD'nin insani yardımlardaki lider pozisyonuna vurgu yapılması, küresel güçlerin yardım eden rolleri üzerinden olumlu çerçeveleme örneğidir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

ABD Dışışleri Bakanlığı'nın resmi web sitesi (state.gov) ve Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA) gibi kaynaklarda, 6 Şubat depremleri sonrası ABD tarafından yapılan 50 milyon dolarlık insani yardım duyurusu doğrulanabilmektedir.

Kamu verisi ile doğrulanabilen haber, yardımın kapsamını Türkiye ve Suriye'deki mültecilere yönelik olarak belirtmiştir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://2021-2025.state.gov/united-states-announces-additional-earthquake-relief-for-the-people-of-turkiye-and-syria/?safe=1> (E.T. 24/05/2024).
- (2) <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9727/CBP-9727.pdf> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, birincil ve resmi diplomatik kaynaklara dayalı olduğu için doğruluğu yüksek bir içeriğe sahiptir. Açık veri kaynaklarıyla desteklenmektedir. Söylem, uluslararası ilişkiler bağlamında kamu diplomasisi temelli bir yardım anlatısı kurmaktadır. Bu nedenle haber doğru kategorisinde değerlendirilmiştir.

HABER 18:

Haber Başlığı: “Tanju Özcan’dan dikkat çeken Suriyeli açıklaması”

Yayın: Sözcü

Tarih: 27 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/tanju-ozcandan-dikkat-ceken-suriyeli-aciklamasi-wp7605185> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmen karşıtı siyasi söylem, yerel yönetim politikaları, mülteci karşıtlığı ve kamuoyunda kutuplaşma olarak tema sınıflandırması yapılabilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki temel söylemci, kamuoyunda sık sık göçmen karşıtı duruşu ile tanınan Bolu Belediye Başkanı ve siyasi figür Tanju Özcan’dır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Milliyetçi, ayrımcı ve dışlayıcı söylem içeren, belirlenmiş bir politik ajandaya hizmet eden ve toplumsal gerilim üreten popülist söylem türü içinde değerlendirilebilir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Sözcü Gazetesi'nin haberi, doğrudan Özcan'ın açıklamalarını aktarmakta, video ve metin olarak doğrudan söylemleri sunmaktadır. Kaynak güvenilirliği, söylem sahibine dayanması nedeniyle yüksektir.

2.2 İçerik Analizi:

Özcan'ın açıklamaları, göçmenlere yönelik olumsuz bir algı oluşturmakta ve seçim kampanyası dilinde kullanılmıştır. Dönüş teşviki, ayrıcalıkların kaldırılması gibi öneriler içerir.

2.3 Söylemci Analizi:

Tanju Özcan, uzun süredir göç karşıtı bir pozisyonda bulunan yerel yönetici olarak bilinmektedir. Söylemleri bireysel görüşün ötesinde, seçmenle ideolojik bir temas kurmayı hedefler.

2.4 Söylem Analizi:

Özcan'ın dili, açık biçimde duygusal ve milliyetçi çağrılar içermekte, “yabancılaştırma”, “yük oluşturma” gibi çerçevelemeler üzerinden halkı mobilize etmeyi amaçlamaktadır (Wodak, 2015).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Özcan'ın iddialarını destekleyecek biçimde, Bolu Belediyesi veya herhangi bir kamu kurumu tarafından kamuya sunulmuş net bir açık veri seti bulunmamaktadır. Mülteciler Derneği'nin yarı açık veri kategorisindeki güncel verileri ise Suriyeli nüfusun kent bazlı dağılımını içermekle birlikte, Özcan'ın açıklamalarıyla örtüşmeyen istatistikler sunmaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://multeciler.org.tr/?s=suriyeli+say%C4%B1s%C4%B1> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Söylem, büyük ölçüde siyasi ve polemik içeriklidir. Kamuoyunu yönlendirme potansiyeli taşıyan söylemde genel ifadeler ve açık veri kaynakları ile desteklenmesi mümkün olmayan iddialar bulunduğu için doğruluğu oldukça zayıftır.

HABER 19:

Haber Başlığı: “Yunanistan’da kaçak göç alarmı: Türkiye sınırına yüzlerce devriye yerleştirdiler”

Yayın: Sözcü

Tarih: 27 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/yunanistanda-kacak-goc-alarmi-turkiye-sinirina-yuzlerce-devriye-yerlestirdiler-wp7604333> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber teması, kaçak göçmen akını, sınır güvenliği, Yunanistan-Türkiye ilişkileri, AB sınır politikaları olarak sınıflandırılabilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü gazetesi editörlüğünde ve haberde doğrudan muhabir belirtilemeyen içerik, uluslararası ajanslar ve resmi açıklamalara dayalıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Güvenlik odaklı haber çerçevesi kullanılmıştır. Ulusal sınırlar, göç tehdidi, önleyici tedbirler bağlamında çerçevelenen temsili bir söylem geliştirilmiştir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yunanistan İçişleri Bakanlığı'nın açıklamalarına ve yerel medya kaynaklarına dayalı olarak hazırlanmış haber, Frontex verilerini de içermektedir. Kaynakların ikincil olması nedeniyle bağlam aktarımı ön plandadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, Yunanistan'ın artan sınır güvenliği önlemlerini ve Türkiye'den Avrupa'ya yönelen göç baskısına dair önlem paketini aktarmaktadır. İfade edilen “yüzlerce devriye” ifadesi, dramatik bir çerçeve yaratmakla birlikte, içerik bilgilendirici niteliktedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberde muhabir ismi yer almamakla birlikte Sözcü'nün genel yayın çizgisi gözetildiğinde, haber ulusal güvenlik temelli söylem aktarımını AB politikaları üzerinden dolaylı biçimde eleştirel şekilde sunmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye karşı sınır politikalarını sertleştirdiği mesajını vermektedir. Haber dili, sınırda “alarm”, “devriye”, “kaçak göç” gibi terimlerle güvenlik temalı bir söylem yaratmaktadır. Bu söylem, “göç krizini güvenlik tehdidi” olarak inşa etmektedir (Huysmans, 2006).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Frontex'in resmî web sitesinde (frontex.europa.eu) ve Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı'nın 2023 ilkbahar bültenlerinde Yunanistan'ın devriye sayılarını artırdığı ve Türkiye sınırında iş gücü takviyesi yaptığı doğrulanmaktadır. Haber hem yarı açık veri hem de kamu verisi ile doğrulanabilmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/Frontex_Annual_Implementation_Report_2023.pdf (E.T. 24/05/2024).
- (2) <https://apnews.com/article/politics-turkey-government-european-union-greece-europe-271147c8ec3a4c0b85458e25ff52a2aa> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haberde aktarılan temel olay ve önlemler, uluslararası açık veri kaynakları (Frontex, Avrupa Komisyonu, Yunan resmi kaynakları) ile örtüşmektedir. Sayısal ifadeler açık veri kaynakları ile kısmî olarak doğrulanabilir niteliktedir. Haber güvenilir çerçevede sunulmuştur.

HABER 20:

Haber Başlığı: “Reuters: Türkiye’den ayrılan Suriyelilerin sayısı artıyor”

Yayın: Sözcü

Tarih: 28 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/reuters-suriyeye-donenlerin-sayisi-hizla-artiyor-wp7605705> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göç hareketleri, sığınmacıların geri dönüşü, geçici koruma rejimi, sınır güvenliği ve insani kriz sonrası göç politikaları olarak tema sınıflandırması yapılabilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, uluslararası medya kuruluşu Reuters kaynaklı olup Türk basınında yeniden çerçevelenmiş şekilde sunulmuştur.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Veri odaklı, nötr, istatistiklere dayalı bilgi verme söylemi içeren haber, kamuoyu bilgilendirme amacına hizmet eden nesnel gazetecilik örneğini temsil etmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Reuters gibi uluslararası güvenilir haber ajanslarının kullanımı ve Göç İdaresi Başkanlığı gibi resmi kurumlara atıf yapılması haberin kaynağını güçlü kılar.

2.2 İçerik Analizi:

Deprem sonrası sığınmacı hareketliliği, geçici izinlerle Suriye'ye geçişler ve bu hareketin nedenleri haberin içeriğinde detaylandırılmıştır. Sayısal verilerle desteklenen anlatım tercih edilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Reuters, küresel habercilikte yüksek güvenilirliğe sahip bir ajanstır. Sözcü Gazetesi ise muhalif kimliğiyle bilinen bir yayın organıdır. Ancak bu haberde muhalif söylem değil, bilgi odaklı yaklaşım görülmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, dramatik veya ideolojik çerçevelmeye başvurmada, gözlemlenen eğilimleri aktarmayı hedefler. Çerçeveleme, doğal bir süreç olarak geri dönüşü sunmakta, bu da söylemin tarafsızlığını artırır (Entman, 1993).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde atıf yapılan Göç İdaresi Başkanlığı'nın çıkış istatistiklerini içeren yarı açık verisi ile haberde geçen veriler kabaca doğrulanabilir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (E.T. 24/05/2024).

(2) <https://www.reuters.com/world/middle-east/around-40000-syrians-return-turkey-after-quake-2023-02-28/> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin büyük ölçüde doğruluğu sağlanmıştır. Hem kaynakların güvenilirliği hem de açık veri ile uyumluluğu nedeniyle haber güvenilir ve tarafsız kabul edilmektedir.

HABER 21:

Haber Başlığı: “Demografik yapı büyük ölçüde Suriyeliler lehine değişiyor”

Yayın: Sözcü

Tarih: 28 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/demografik-yapi-buyuk-olcude-suriyelilerin-lehine-degisiyor-wp7605307> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Türkiye’deki demografik değişim, sığınmacı doğurganlık oranları, vatandaşlık politikaları ve toplumsal yapının dönüşümü olarak tema sınıflandırması yapılabilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, Sözcü Gazetesi yazarlarından Ruhat Mengi’nin İYİ Parti Balıkesir Milletvekili Turnan Çömez ile yaptığı röportajı içermektedir. Sözcü’nün genel yayın çizgisi üzerinden yapılandırılan içerik, veri iddiası taşısa da daha çok yorum ve izlenimleri içermektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Alarm verici, uyarıcı ve kamuoyu tepkisini yönlendirmeye açık bir içerik sunan röportaj, bazı bilgilere dayansa da “Türkiye’nin geleceği tehlikede” gibi duygusal çerçevelmeler barındırmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde yer alan veriler (örneğin doğurganlık oranı, nüfus artışı) akademik ya da resmi açık veri kaynaklarına dayandırılmamıştır. Her ne kadar bazı sayısal bilgiler verilmiş olsa da kaynağı belirsizdir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, Türkiye’deki demografik değişimin boyutlarını ortaya koymaya çalışmakta ancak sistematik bir veri analizinden ziyade genel varsayımlarla ilerlemektedir. Metin içinde yer yer spekülasyon söylemleri göze çarpmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Sözcü Gazetesi’nin genel yayın çizgisi ile göç ve sığınmacılar konusunda zaman zaman eleştirel ve alarmist tutuma sahip İYİ Parti Milletvekili Turhan Çömez’in düşünceleri örtüşmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan söylem, “nüfus tehdidi”, “demografik baskı” ve “Türk toplumunun geleceği” gibi ifadelerle dramatize edilmiştir. Bu durum söylemi akademik nesnellikten uzaklaştırmakta, ideolojik çerçeveleme etkisi yaratmaktadır (Entman, 1993).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

TÜİK ve Göç İdaresi Başkanlığı'nın yarı açık veri kategorisindeki verilerinde Suriyeli sığınmacıların nüfus artış oranları hakkında çeşitli bilgiler bulunmasına rağmen, bu haberde belirtilen “doğurganlık oranı 5,3” gibi rakamların kaynağı gösterilmemiştir. Yarı açık veri olarak tanımlanabilecek akademik çalışmalarda ise Suriyeli kadınların doğurganlık oranının 3,9 ile 4,5 arasında değiştiği belirtilmektedir (Erdoğan, 2020; İçduygu, 2019).

Açık Veri Kaynakları:

- (1) https://www.unhcr.org/tr/sites/tr/files/2025-04/suriyeliler_barometresi_2023_1.pdf (E.T. 24/05/2024).
- (2) https://www.researchgate.net/publication/5008241_Age_Structure_Income_Distribution_and_Economic_Growth (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haberde verilen bazı bilgiler kamuoyunun ilgisini çekebilecek nitelikte olmakla birlikte, açık veri desteği ve bilimsel referans eksikliği nedeniyle doğruluğu şüphelidir. Söylem, kamuoyu yönlendirme etkisi taşımaktadır.

HABER 22:

Haber Başlığı: “İYİ Parti’nin Suriyeli sığınmacılarla ilgili önergesine AKP ve MHP’den ret”

Yayın: Sözcü

Tarih: 28 Şubat 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/iyi-partinin-suriyeli-siginmacilarla-ilgili-onergesine-akp-ve-mhpden-ret-wp7606248> (E.T. 24/05/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

TBMM’de sığınmacı politikalarının araştırılması, siyasi partilerin göç politikaları, meclis içi dengeler olarak sınıflandırılabilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü gazetesi editörlüğü; haber, doğrudan muhabir adı verilmeden sunulmuştur. Söylem, parlamento kaynaklarına ve siyasi parti tutumlarına dayalıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberde politik söylemler aktarılmakta, muhalefetin göç karşıtı pozisyonu ile iktidarın ret gerekçeleri bir araya getirilmektedir. Söylem, parlamenter süreç çerçevesinde eleştirel ve haberleştirici özellik taşımaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

TBMM tutanakları, İYİ Parti önergesi ve oturum bilgilerine atıf yapılmaktadır. İktidar ve muhalefet temsilcilerinin ifadeleri doğrudan aktarılmaktadır. Ancak önerge metninin tamamı haber metnine dahil edilmemiştir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde siyasi partilerin göçmen politikaları bağlamında sergiledikleri tavırlar ve gerekçeleri özetlenmiştir. Muhalefet tarafından sunulan araştırma önerisinin içeriği genel hatlarıyla sunulmuş, haber ret kararını öne çıkarmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haber yazan gazeteci doğrudan belirtilmemiştir. Sözcü'nün yayın çizgisi, iktidar eleştirisine eğilimli olduğundan, bu çerçevedeki haber aktarımı da eleştirel ton taşımaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber metni, siyasi kutuplaşma bağlamında kurulmuş bir söylem içermektedir. “İktidar reddetti, muhalefet araştırma istedi” çerçevesiyle dramatize edilmiş bir yapısı vardır. Söylemde tarafların pozisyonları kutupsal biçimde sunulmaktadır (Entman, 1993).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

İlgili tarih TBMM Genel Kurul Tutanağı incelendiğinde İYİ Parti tarafından sunulan önergenin 2023 yılı sığınmacı politikalarının değerlendirilmesini talep ettiği doğrulanmaktadır. AKP ve MHP'nin ret oyu verdiği ve önergenin gündeme alınmadığı da açık oturum kayıtlarında yer almaktadır. Haberin içeriği, kamu verisi ile desteklenebilecek niteliktedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://cdn.tbmm.gov.tr/TbmmWeb/Tutanak20230120/27/6/66/Ozet/c7a65507-5e2c-4c07-9771-b0de6b8cd8ab.html> (E.T. 24/05/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, meclis sürecine ilişkin doğrudan ve resmi belgelerle desteklenebilir veriler içermektedir. Söylem eleştirel olsa da iddialar doğrulanabilir ve spekülasyon içermemektedir. Açık veri kaynakları kullanımını açısından güçlüdür.

HABER 23:

Haber Başlığı: “Göç İdaresi Başkanlığı: Yılbaşından bu yana, 19 bin 405 düzensiz göçmen sınır dışı edildi”

Yayın: T24

Tarih: 7 Mart 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/goc-idaresi-baskanligi-yilbasindan-bu-yana-19-bin-405-duzensiz-gocmen-sinir-disi-edildi,1096589> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Düzensiz göç, sınır dışı uygulamaları, devlet politikaları ve kamu güvenliği olarak sınıflandırılabilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

T24 editöryal kadrosu tarafından yayımlanmış olup, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’ndan alınan resmi verilere dayanmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmi açıklama temelli, bilgilendirici haber söylemi. Güvenlik ve kamu düzeni ekseninde çerçevelenmiş teknik bilgilendirme içerir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Göç İdaresi Başkanlığı’nın resmi açıklamasına dayanmaktadır. Kaynak, devlet kurumu olduğundan yüksek güvenilirlik taşır. Haberde ek kaynak ya da bağımsız doğrulayıcı unsur bulunmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde verilen 19.405 rakamı, yılbaşından bugüne kadar sınır dışı edilen kişi sayısını göstermektedir. İçerik, belirli milliyet gruplarını (Suriye, Afganistan, Pakistan vb.) öne çıkarmaktadır. Haber, göçmen profili ve operasyonların etkinliği gibi yönleriyle detaylandırılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haber, doğrudan resmi söylemi yansıttığı için söylemci pozisyonu tarafsızdır. Muhabirin kimliği verilmemiştir. T24'ün haber dili tarafsız ve tekniktir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem güvenlikçi perspektife dayalıdır. Sınır dışı sayıları ve verimlilik vurgusu üzerinden devlet kapasitesi ve kontrol becerisi ön plana çıkarılmıştır. Söylem, halkın güvenlik algısını olumlu etkileyebilecek biçimde yapılandırılmıştır (Bigo, 2002).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın web sitesinde benzer açıklamalar ve sınır dışı istatistikleri yarı açık veri olarak yayımlanmıştır. Ancak bu verilerin geriye dönük arşiv erişimi sınırlıdır. İçişleri Bakanlığı'nın sosyal medya paylaşımlarında da sınır dışı edilen düzensiz göçmen sayılarının kamu verisi sınıfında zaman zaman duyurulduğu görülmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/charter-promo> (E.T. 11/06/2024).

(2) <https://x.com/Gocidaresi/status/1639672906744569857> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin içeriği, hem geriye dönük arşiv erişimi zorlukları hem de sosyal medya paylaşımlarının toplu bilgiler vermesi nedeniyle kısmi olarak doğrulanabilir niteliktedir.

HABER 24:

Haber Başlığı: “İrkçilerin ‘Yağmacı’ diye hastanelik ettiği mülteci konuştu:

‘Çocuklarımı kurtarabildim’”

Yayın: Haber7

Tarih: 10 Mart 2023

Link: <https://www.haber7.com/guncel/haber/3308301-irkcilarin-yagmaci-diye-hastanelik-ettigi-multeci-konustu-cocuklarimi-kurtarabilirdim> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Deprem sonrası oluşan toplumsal panik ortamında mültecilere yönelik nefret söylemi, linç girişimleri ve ırkçılık teması öne çıkmaktadır. Aynı zamanda kriz anlarında ötekileştirme pratikleri medya yansımalarıyla değerlendirilmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, Haber7 gibi muhafazakâr eğilimli bir medya kuruluşunda yayımlanmıştır. Söylemci konumundaki gazetecinin adı açıkça belirtilmemiştir ancak kurumsal bir bakış açısı mevcuttur. Haberde doğrudan mağdurun ifadelerine yer verilmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Empati kurmaya çalışan, dramatik bir dil kullanan, duygusal ve kişisel anlatılarla örülmüş söylemler hakimdir. Ayrıca kamuoyu nezdinde farkındalık yaratmayı amaçlayan bir haber türüdür.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı Suriyeli mülteci Ömer El Muhammed'in kişisel beyanlarıdır. Kaynağın kimliği açıkça belirtilmiş ve yaşadığı trajedi kendi ağzından aktarılmıştır. Ancak olayın diğer taraflarına (örneğin saldırganlar veya resmi otoriteler) dair görüş yer almamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde mülteci El Muhammed'in yaşadığı linç girişimi ve sonrasında çocuklarını kaybetmesinin yarattığı duygusal çöküntü anlatılmaktadır. Haberin içeriği güçlü bir dramatik çerçeve içinde aktarılmış, olayın ayrıntılarına ise kısıtlı yer verilmiştir. Haberde yalnızca mağdurun perspektifi mevcuttur.

2.3 Söylemci Analizi:

Haber7 genellikle hükümet politikalarıyla uyumlu bir çizgide yayın yapmaktadır. Bu haber ise belirli bir taraf tutmaksızın, empatik bir çerçeve içinde sunulmuştur. Ancak editoryal bir sorgulama ya da çoklu kaynak kullanımı bulunmamaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber söylemi, kurbanlaştırıcı ve duygusal bir dramatizasyona dayanmaktadır. Linç edilen bireyin kişisel anlatısı ön planda tutularak, olayın arka planındaki sistemsel sorunlar (örneğin afet yönetimi, nefret söylemiyle mücadele eksikliği) işlenmemiştir. Hall'in temsiliyet kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, ötekinin pasif kurban olarak sunulduğu bir temsil biçimi söz konusudur.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde aktarılan olayla ilgili resmi bir açıklama veya kamuya açık rapor bulunmamaktadır. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi veya AFAD gibi kurumlardan konuya

ilişkin herhangi bir kayıtlı bilgiye ulaşılammıştır. Sosyal medya üzerinden benzer olaylara dair görseller ve tanıklıklar paylaşılmış olsa da bu özel vaka doğrulanabilir değildir.

3.2 Sonuç:

Olay, belirli medya organlarında yer almakla birlikte resmi kaynaklar tarafından doğrulanmamıştır. Haberin doğruluğu, yalnızca mağdurun anlatısına dayandığı için sınırlı düzeydedir. Ancak olasılık çerçevesinde değerlendirildiğinde benzeri olayların yaşandığı sosyal medyada ve STK raporlarında belgelenmiştir. Yine de açık veri kaynaklarının eksikliği, haberin akademik doğrulama sürecini sınırlandırmaktadır.

HABER 25:

Haber Başlığı: “Suriyeli Yusuf cinayetinde sanıklara 23’er yıl hapis”

Yayın: Sözcü

Tarih: 10 Mart 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-suriyeli-yusuf-cinayetinde-saniklara-23er-yil-hapis-wp7616804> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmen kökenli bir çocuğun maruz kaldığı nefret temelli şiddet ve adalet süreci ile ilgili haber, toplumsal şiddet, ceza yargısı ve mülteci hakları temasında ele alınmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Türkiye’de muhalif yayın çizgisiyle bilinen Sözcü Gazetesi tarafından olay aktarımı yapılmakta ve söylemci konumunda resmi kaynaklar ve mahkeme kararı yer almaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Olay temelli haber söylemi; ceza adaletinin işlediği yönündeki devlet temsiliyle birlikte, Suriyeli göçmenlere yönelik şiddetin medya üzerinden görünür kılındığı insan hakları temelli bir çerçeve içerir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, yerel adliye kaynaklarına ve duruşma kararına dayanmaktadır. Mahkeme kararı, resmi olarak ilan edilmese de haberde açıkça belirtilmiştir. İkincil kaynaklar veya mağdur yakınlarının ifadeleri dahil edilmemiştir.

2.2 İçerik Analizi:

2021 yılında Kayseri’de 17 yaşındaki Yusuf adlı Suriyeli bir gencin dövülerek öldürülmesi olayına ilişkin yargılama sonucunda üç sanığın her birine 23 yıl hapis cezası verildiği aktarılmıştır. Haber, yalnızca ceza miktarını değil, cinayetin nedenini de aktararak olayın nefret suçu içeriğine işaret etmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberde mahkeme kararı dışında herhangi bir görüşe yer verilmemiştir. Ancak olayın aktarımı ve başlıktaki vurgu, haberin söylem düzeyinde göçmen karşıtı şiddeti kınayan bir duruş sergilediğini göstermektedir. Sözcü’nün genel çizgisi, devletin güvenlik politikasını sorgularken, mağdurun kimliğini görünür kılmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberin çerçevesi, Entman’ın (1993) tanımladığı şekilde çerçeveleme stratejileriyle inşa edilmiştir. Şiddet olayı haberleştirilirken Suriyeli kimliği özellikle öne çıkarılmış, bu durum hem mağdurun kimliğini vurgulamak hem de olayın etnik bağlamını ortaya koymak açısından anlamlıdır. Böylece kamu vicdanına hitap eden bir anlatı inşa edilmiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Türkiye Adalet Bakanlığı’nın kamuya açık ceza istatistiklerinde bu olaya özel veri bulunmamaktadır. Yine de Kayseri yerel basını ve dava sürecine dair geçmiş haberlere dayanarak Yusuf’un öldürülmesi olayı ve duruşma süreci açık kaynak verisi olarak yer almaktadır. Yargı kararına dair detaylar, haberlerde tekrar tekrar doğrulanabilir şekilde sunulmuştur.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.kayseriyerelhaber.com/suriyeli-cinayetinde-ceza-belli-oldu> (E.T.

11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, yüksek düzeyde doğrulanabilirlik taşımaktadır. Olay ve cezalar, kamuya açık yargılama sürecine dayandığından, haberin doğruluğu açıktır. Ancak mahkeme kararına dair tam metin ya da duruşma tutanaklarına yer verilmediğinden detaylı hukuki analiz sınırlıdır.

HABER 26:

Haber Başlığı: “Ege’de mülteci faciası! Ölü ve kayıplar var”

Yayın: Sözcü

Tarih: 11 Mart 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/egede-multeci-faciasi-olu-ve-kayıplar-var-wp7617889>
(E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Deniz yolu ile gerçekleşen düzensiz göç, insan kaçakçılığı, mülteci hakları ve ölümle sonuçlanan trajediler temasında ele alınmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü gazetesi muhabirlerinin haberi, resmi kaynaklara (Sahil Güvenlik Komutanlığı) ve yerel tanıklara dayanmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

İnsani dram ve kamu güvenliği temaları iç içe geçmiştir. Söylem, mültecilerin yaşadığı trajediyi vurgulayan dramatik bir anlatı içerirken aynı zamanda kamu otoritelerinin sorumluluğuna da işaret eder.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın açıklamaları, olay yeri bilgileri ve görgü tanıklarının ifadelerine dayanmaktadır. Kaynaklar güvenilir görünmekte olup, kamuya açık bilgilerle desteklenmiştir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, Ege Denizi'nde yaşanan tekne faciasında mültecilerin hayatını kaybetmesini ve bazı kişilerin kaybolduğunu konu ediyor. Sayısal veriler, olay yeri bilgileri ve kurtarma çalışmaları detaylı şekilde aktarılmış.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberi yazan gazeteciler, trajediyi dramatize eden ama ajitasyondan uzak bir dille anlatmıştır. Sahil Güvenlik birimleri ana bilgi kaynağı olarak alınan haber için gazetecilerin yönlendirici değil açıklayıcı konumda oldukları görülmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan “facia”, “ölü ve kayıplar var”, “kaçak göçmen” gibi ifadeler, göç olgusunun dramatik ve güvenlik merkezli çerçevelenmesine yol açıyor. Bu çerçeve hem kamu vicdanını harekete geçirme hem de sınır politikalarını meşrulaştırma amacı taşıyabilir (Entman, 1993; Van Dijk, 2008).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın 2023 yılına ait denizden kurtarma ve göçmen müdahale istatistikleri içinde yarı açık veri olarak benzer olayların yaşandığını teyit etmektedir. Ancak bu haberde verilen tarih ve vaka bilgisi örtüşür şekilde açık bilgi olarak paylaşılmamıştır. Dolayısıyla haberin geneli doğrulanabilirken, olayın güncel teyidi yalnızca resmî açıklamalarla kısmen mümkündür.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.sg.gov.tr/aydin-aciklarinda-27-duzensiz-gocmen-kurtarilmistir> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin büyük kısmı doğrulanabilir olmakla birlikte, açık verilerle olayın tamamı belgelenememektedir. Ancak anlatılan vaka gerçekçidir ve resmi ağzlardan gelen açıklamalara dayandığı için spekülatif değildir.

HABER 27:

Haber Başlığı: “Göç İdaresi Başkanlığı: 10-16 Mart’ta 2 bin 227 düzensiz göçmen yakalandı”

Yayın: Milliyet

Tarih: 18 Mart 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/goc-idaresi-baskanligi-10-16-martta-2-bin-227-duzensiz-gocmen-yakalandi-6919294> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması, düzensiz göçle mücadele ve devletin güvenlik politikaları çerçevesinde yürütülen yakalama operasyonlarıdır. Kamu düzeni, sınır güvenliği ve göçmen kontrolü konularına odaklanmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki bilgi kaynağı Göç İdaresi Başkanlığı'dır. Milliyet gazetesinin haberin yayıncısıdır; merkez sağ ve devlet yanlısı çizgide yayın yapan bir medya organı olarak bilinmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Bürokratik, teknik ve güvenlik temelli bir söylem kullanılmıştır. İstatistiksel veriler ön plana çıkarılmış, insani veya sosyal bağlam sınırlı tutulmuştur. Devlet otoritesinin başarısı vurgulanmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmî açıklamasına dayanmaktadır. Haberde üçüncü taraf görüşlerine yer verilmemiştir. Tek taraflı bir bilgi sunumu yapılmıştır.

2.2 İçerik Analizi:

10-16 Mart tarihleri arasında 2.227 düzensiz göçmenin yakalandığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca 4.417 kişinin sınır dışı işlemleriyle ilgili süreçlerin sürdüğü bilgisi yer alır. Rakamlar ve eylemler belirtilmiş ancak bu kişilerin profilleri, hakları ya da işlem detayları açıklanmamıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Göç İdaresi, yürütme organına bağlı merkezi bir kurumdur. Haberi hazırlayan medya kurumu olan Milliyet, devletin açıklamalarını doğrudan aktaran bir yapıya sahiptir. Eleştirel ya da alternatif görüşler sunulmamıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan söylem, kamu güvenliği ve sınır koruma sorumluluğu çerçevesinde devletin etkinliğini vurgulamaktadır. Sayısal veriler, göçmenlerin bireyden çok toplu ve yönetilmesi gereken bir “kitle sorun” olarak temsil edilmesine neden olmaktadır. Bauman'ın (1991) “göçmenlerin yönetilebilir kitleye indirgenmesi” kavramsallaştırması burada da geçerlidir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın sosyal medya hesapları (özellikle X) ve internet sitesinde bu tarih aralığına dair benzer veriler, kamu verisi olarak yer almaktadır. Ancak haftalık bazda sistematik ve erişilebilir açık veri tabanı mevcut değildir. Haberde aktarılan sayısal bilgiler resmî duyurularla örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://x.com/Gocidaresi/status/1639672906744569857> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, doğruluğu yüksek resmî açıklamalara dayanmaktadır. Ancak tek kaynaklı ve eleştirel perspektiften yoksun olması, haberi analitik değil bilgi aktarımı temelli kılmaktadır. Açık veriyle kısmen doğrulanabilir; süreçlerin detaylarına ilişkin veri eksikliği sürmektedir.

HABER 28:

Haber Başlığı: “Göç İdaresi Başkanlığı: 2023’te 24 bin 287 kaçak göçmen sınır dışı edildi”

Yayın: T24

Tarih: 25 Mart 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/goc-idaresi-baskanligi-2023-te-24-bin-287-kacak-gocmen-sinir-disi-edildi,1100576> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, devletin göç yönetimi, sınır dışı politikaları, kamu güvenliği ve düzensiz göçle mücadele stratejileri olarak belirtilebilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

T24 editöryal kadrosu tarafından yayımlanmış olup, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’ndan alınan resmi verilere dayanmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmi söylemi yansıtan, güvenlik temelli bilgilendirici kamu haberidir. Rapor edici tarzda yazılmıştır ve yönlendirme içermemektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak olarak Göç İdaresi Başkanlığı’nın resmi açıklamaları gösterilmiştir. Haber içerik olarak doğrudan devlet kurumunun yayımladığı sayısal verileri içermekte olup, güvenilirlik seviyesi yüksektir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde yılın ilk beş ayında sınır dışı edilen toplam 24.287 düzensiz göçmen bilgisi verilmektedir. Suriye, Afganistan ve Pakistan uyrukluların öne çıktığı bilgisi

vurgulanmıştır. Haberde yer alan veriler operasyonel etkinlik ve uygulama bölgeleri açısından detaylandırılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberde bireysel muhabir ismi verilmemiştir. Söylem, devlet kurumunun perspektifini tarafsız biçimde yansıtmaktadır. T24, bu haberde editoryal yorumdan kaçınmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, göçün kontrol altında tutulduğunu ve devlet kapasitesinin etkin şekilde işletildiğini vurgulayan bir güvenlik anlatısı üretmektedir. Haberde kullanılan teknik dil, olayları meşrulaştırıcı bir söylem biçimindedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmî web sitesi ve sosyal medya hesaplarında benzer veriler, yarı açık veri olarak paylaşılmaktadır. Haberde belirtilen rakamlar, bakanlık açıklamalarıyla uyumludur. Ancak detaylı veri setlerine açık erişim sağlanamamaktadır. Bu da bağımsız araştırma açısından sınırlandırıcıdır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://x.com/Gocidaresi/status/1639672906744569857> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Veriler büyük oranda kamuya açık kaynaklarla örtüşmektedir. Bu nedenle haber doğruluk açısından güvenilirdir. Ancak açıklanan rakamların metodolojik detaylarına ulaşılamadığı için akademik ölçekte eleştirel doğrulama yapılamamaktadır. Yine de haber, içerik ve kaynak açısından güvenilir bir örnektir.

HABER 29:

Haber Başlığı: “Göç İdaresi Başkanlığı: 17-23 Mart'ta 2 bin 527 kaçak göçmen yakalandı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 25 Mart 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/goc-idaresi-17-23-martta-2-bin-527-kacak-gocmen-yakalandi-wp7632983> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, göçmen kontrolü, düzensiz göçle mücadele ve sınır güvenliği ile Türkiye'nin göç politikası ve kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmış rutin güvenlik ve göç raporunu içermektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü Gazetesi editoryal kadrosu tarafından yayımlanmış olup, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'ndan alınan resmi verilere dayanmaktadır. Devlet kurumları tarafından sağlanan veriler, haberin temelini oluşturmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Göç İdaresi tarafından haftalık faaliyet raporu olarak sunulan istatistiklerin medyada aynen aktarılması yoluyla oluşturulmuş bir kamu bilgilendirme söylemidir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak doğrudan Göç İdaresi Başkanlığı'dır. Haberde aktarılan tüm veriler, devletin resmi istatistiklerine dayanmaktadır. Haber ajansı ya da üçüncü şahıs kaynaklı bilgi kullanılmamıştır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, Türkiye genelinde 17-23 Mart 2023 tarihleri arasında yakalanan düzensiz göçmen sayılarını ve bunlara ilişkin coğrafi dağılımı aktarmaktadır. Ayrıca sınır dışı edilen kişi sayısı ve gözaltı işlemleri gibi kolluk faaliyetleri sayısal verilerle sunulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, devletin göç politikalarının uygulayıcısı olan Göç İdaresi'dir. Kurumsal ve tarafsız bir dille açıklama yapılmıştır. Medya ise aracı konumundadır ve doğrudan etki eden bir yorum getirmemiştir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, devletin göç politikalarını olumlayan bir çerçevede sunulmuştur. “Kaçak göçmen”, “yakalama”, “sınır dışı” gibi kelimeler olumsuz çağrışımlar içerdiği için söylemde güvenlik merkezli bir yapı vardır. Bu durum, göçmenlerin kriminalize edilmesine neden olabilecek bir çerçeveye işaret edebilmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın sosyal medya hesaplarında haftalık göç verileri kamu verisi olarak yayımlanmaktadır. Haber içeriğinde belirtilen tarihlerde yakalanan 2.527 düzensiz göçmen bilgisi, aynı dönem verileriyle uyumludur.

Açık Veri Kaynakları:

https://x.com/Gocidaresi/status/1639672906744569857?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1639672906744569857%7Ctwgr%5E1fe944f1d28d202206ba46816bab1cc9c1d73270%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.mepanews.com%2Fgoc-idaresi-baskanligi-3-ayda-24-bin-gocmen-sinir-disi-edildi-59238h.htm (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, yüksek derecede doğrulanabilir ve resmi verilere dayalıdır. Ancak söylemsel olarak göçmenleri bir güvenlik sorunu çerçevesinde ele alma eğilimi, göçmen hakları perspektifinden eleştiriye açıktır. Dolayısıyla içerik doğru olmakla birlikte yorumlayıcı bağlam analiz edilmelidir.

HABER 30:

Haber Başlığı: “Bir haftada 2 bin 18 düzensiz göçmen sınır dışı edildi”

Yayın: Haber7

Tarih: 26 Mart 2023

Link: <https://www.haber7.com/guncel/haber/3312379-bir-haftada-2-bin-18-duzensiz-gocmen-sinir-disi-edildi> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göç yönetimi, düzensiz göçle mücadele ve sınır dışı uygulamaları temel temalardır. Ayrıca kamu güvenliği, devletin egemenlik hakları ve sınır güvenliği gibi üst söylemler de mevcuttur.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, muhafazakâr ve hükümet yanlısı bir çizgide yayın yapan Haber7'de yayımlanmıştır. Söylemci kurumsal olarak Göç İdaresi Başkanlığı'dır ve haber devletin kurumsal açıklamasına dayanır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmî veri aktarımına dayalı, millî güvenlik ve kamu düzeni eksenli, bürokratik ve güvenlik temelli söylem barındırmaktadır. Göçmen karşıtlığı doğrudan olmasa da dolaylı olarak sınır dışıların vurgulanmasıyla çerçevelenmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı Göç İdaresi Başkanlığı'nın haftalık bilgilendirme açıklamasıdır. Açıklama kamuya açıktır ve kurumun resmî verilerine dayanmaktadır. Üçüncü taraf görüş veya doğrulama yer almamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde, belirli bir hafta içinde sınır dışı edilen düzensiz göçmen sayısı net olarak aktarılmıştır (2.018 kişi). İçerik istatistiksel verilerle yapılandırılmış, ancak bu kişilerin uyrukları, geri gönderilme süreçleri ya da yasal dayanaklar belirtilmemiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Göç İdaresi Başkanlığı, devletin yürütme organına bağlı bir kurumdur. Kurumsal kaynak olarak güvenilirliği yüksektir ancak çıkar odaklı söylem üretimi mümkündür. Medya organı olarak Haber7, hükümet politikalarına paralel yayın politikasıyla bilinir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, teknik ve istatistiksel söylemlerle sınır dışı uygulamalarını meşrulaştırır. İnsani ya da sosyal bağlamlar işlenmemiştir. Bu söylem, göçmenleri sayısal varlıklar olarak çerçeveler ve bireysel hakları görünmez kılar.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın sosyal medya hesaplarında (özellikle X) bu sayısal açıklamanın benzeri verilere kamu verisi olarak rastlanmaktadır. Ancak tam haftalık verinin sistematik olarak yayımlanıp yayımlanmadığı belirsizdir. Geri gönderme merkezlerine dair kamuya açık şeffaf bir veri tabanı mevcut değildir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://x.com/Gocidaresi/status/1639672906744569857> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber genel olarak doğru bilgiye dayanmaktadır. Ancak bağlamdan kopuk bir şekilde yalnızca sayı aktarımı yapması, haberin analiz derinliğini zayıflatmaktadır. Açık veri

kısıtlılığı, süreçlerin detaylarının kamuoyuna açıklanmasına engel teşkil etmektedir. Yine de veri, kısmen doğrulanabilir kategorisindedir.

HABER 31:

Haber Başlığı: “2023 yılında kaç göçmen gönderildi”

Yayın: Sözcü

Tarih: 1 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/2023-yilinda-kac-gocmen-gonderildi-wp7640530> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmen politikalarının yıllık performansı, sınır dışı etme süreçleri ve devletin bu konuda kamuoyuna yaptığı bilgilendirme ana temaları oluşturmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü Gazetesi haberde İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’na ait veriler ve açıklamalara dayalı bilgi aktarımı yapılmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Veriye dayalı ve resmi açıklamalara referans veren söylem. İddialı bir dil kullanılmamakla birlikte haber başlığı dikkat çekici biçimde kurgulanmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, Göç İdaresi Başkanlığı’nın 2023 yılına ilişkin sınır dışı verilerine dayanmaktadır. Kaynak kamu kurumu olduğu için güvenilirlik yüksektir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde yıl boyunca sınır dışı edilen toplam göçmen sayısı, milliyet dağılımı, operasyonların yoğunluğu gibi istatistiksel bilgiler sunulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Sözcü Gazetesi, özellikle göç politikaları konusunda zaman zaman eleştirel yayın yapan bir mecra olsa da bu haberde net biçimde veri aktarımı yapılmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber söylemi doğrudan kamu bilgisini aktarma biçimindedir. Kurgusal ya da çerçeveleyici bir ideolojik yapı gözlemlenmemektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haber, Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan yarı açık verilere ve kamu verisi olarak sayılan kamuoyu bilgilendirme bültenleri ile örtüşmektedir. Resmî kaynaklar arasında çelişki bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, doğruluğu açık veriyle teyit edilebilen, kaynaklarını açık biçimde belirten bir içerik sunmaktadır. Yüksek doğruluk derecesine sahiptir.

HABER 32:

Haber Başlığı: “Van’da tandır evine operasyon: 33 göçmen yakalandı”

Yayın: Milliyet

Tarih: 3 Nisan 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/vanda-tandir-evine-operasyon-33-gocmen-yakalandi-6926274> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmen kaçakçılığı, güvenlik önlemleri, düzensiz göçmen barınması ve yerel güvenlik politikaları temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Ana akım medya kuruluşlarından biri olan Milliyet Gazetesi, haberi muhabir ismi olmaksızın yayımlamış, dolayısıyla kurumsal söylem tercih etmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Güvenlik merkezli söylemler içeren haberde, “gizli bölme,” “şüpheli şahıs,” “operasyon” gibi terimler ön plandadır. Göçmenler pasif nesneler olarak konumlanır; fail olarak "organizatörler" değil, yalnızca “yakalananlar” vurgulanmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, Van Valiliği ve İl Emniyet Müdürlüğü’nün açıklamalarına dayanmaktadır. Açıkça belirtilmemiş olsa da içeriğin “basın bülteni” temelli olduğu anlaşılmaktadır. Muhabir gözlemine veya bağımsız kaynaklara başvurulmamıştır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber metninde operasyonun teknik ayrıntılarına fazlaca yer verilirken, göçmenlerin hangi ülkeden geldiği, yaş, cinsiyet, sağlık durumu gibi insani detaylara yer verilmemektedir. Haberde kullanılan “yakalandı,” “gizli geçit,” “operasyon” gibi ifadeler, göçmenlerin kriminalize edilmesine yol açabilmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Milliyet gazetesi, Türkiye’de merkez sağa yakın, milliyetçi-muhafazakâr değerlere duyarlı bir haber çizgisine sahiptir. Göçmen konularında sıklıkla güvenlik çerçevesini tercih etmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Göçmenlerin “sığınan,” “zor durumda olan” kişiler değil, “yasadışı olarak ülkeye girmiş” ve “gizlenmiş” bireyler olarak kodlandığı bir söylem mevcuttur. Bu, “düzensiz göç”ün yalnızca bir güvenlik sorunu olduğu çerçevesine hizmet etmektedir. Haberde göçün sebeplerine ya da insan hakları boyutuna dair hiçbir atıf yoktur.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yıl boyunca Van’da benzer operasyonların düzenlendiği basına, kamu verisi olarak yansımıştır. Emniyet kaynaklı duyurular ise Van Emniyet Müdürlüğü’nün veya Valiliğin internet sitesinde bu olaya dair birebir açıklama bulunmamaktadır ancak benzer tarihlerde yapılan başka operasyonlara dair bültenler mevcuttur. Aynı haberi birkaç haber sitesi de benzer içerikle yayımlamıştır. Ancak özgün veri sunan bir platform bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.haberler.com/3-sayfa/van-da-tandir-evine-operasyon-33-gocmen-yakalandi-15740481-haberi> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, kurumsal emniyet kaynaklarına dayanmakta ve olayın yaşandığına dair kısmi bir doğruluk içermektedir. Ancak detayların (örneğin gizli bölme, göçmen sayısı, organizatör bilgisi) doğruluğu bağımsız açık kaynaklarla teyit edilememektedir.

HABER 33:

Haber Başlığı: “25 seçmenin 24’ü Suriyeli 1’i Iraklı çıktı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 3 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/25-secmenin-24u-suriyeli-1i-irakli-cikti-wp7641456>

(E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması, vatandaşlık verilen yabancı uyrukluların seçmen kütüklerinde yer almasıdır. Bu bağlamda, seçim güvenliği, vatandaşlık politikası ve kamuoyu hassasiyetleri ön plana çıkmaktadır. Yabancı uyruklulara (Suriyeli ve Iraklı) vatandaşlık verilmesi, seçmen listelerinde görülmeleri ve bu durumun siyasi etkileri haberin temel temasını oluşturmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki ana söylemciler mahalle muhtarı, CHP’li yerel yetkililer ve haberi yapan gazetecidir. Muhtarın yerel gözlem ve tespiti, CHP’li temsilcilerin açıklamaları ise siyasi bir eleştiri niteliğindedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler, seçim güvenliği endişesi, vatandaşlıkta şeffaflık eksikliği ve kamuoyu bilgilendirme eksikliğine yönelik eleştirel ve sorgulayıcı bir çerçevede sunulmuştur. Haberde vatandaşlık süreci ve Suriyelilerin seçmen olarak varlığı üzerine doğrudan bir problem analizi mevcuttur.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Sözcü Gazetesi’dir. Haber, muhtar ve siyasi temsilcilerin açıklamalarına dayanmaktadır. Doğrudan kamu kurumlarından alınan resmi belge veya veri bulunmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde ve paylaşılan görselde 25 kişilik seçmen listesindeki bireylerden 24’ünün Suriyeli, 1’inin Iraklı olduğu ifade edilmektedir. Bu bilgi çerçevesinde vatandaşlık verilirken seçim kütüklerine yansıma süreci sorgulanmakta; yerel örnek üzerinden genel bir duruma dikkat çekilmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Muhtar, yerel yönetim temsilcisi olarak doğrudan gözlem yapan bir aktördür. CHP’li yetkililer ise eleştirel bir siyasi söylem geliştirmektedir. Sözcü gazetesi ise bu söylemleri destekleyecek biçimde çerçeveleme yapmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, vatandaşlık verilen yabancıların seçmen olarak sisteme girmesiyle ilgili şüphe uyandıran bir çerçeveye sahiptir. Seçimlere etkileri bağlamında dolaylı bir siyasi müdahale iması yapılmaktadır. Söylem, kamu otoritesini eleştiren, denetim ve şeffaflık çağrısında bulunan bir dil içermektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

YSK veya Göç İdaresi Başkanlığı tarafından mahalle bazlı vatandaşlık kazanımı veya seçmen listesi paylaşılmamaktadır. Bu nedenle 25 seçmenden 24’ünün Suriyeli olduğu bilgisi bağımsız biçimde doğrulanamamaktadır. Ancak İçişleri Bakanlığı’nın kamu verisi olarak sınıflandırılan genel açıklamalarında 230 bin 998 Suriyelinin vatandaşlık kazandığı teyit edilmiştir. Buna rağmen mahalli düzeydeki dağılım açık veri ile desteklenmemektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.youtube.com/watch?v=gzrpGnylkJ4&t=5166s> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin temel iddiası, yerel gözleme dayalıdır ve açık veri kaynakları ile desteklenmemektedir. Ancak genel kamuoyunun vatandaşlık verilen Suriyelilerin seçmen olarak sistemde yer alması konusundaki endişeleriyle uyumlu bir içerik sunmaktadır.

HABER 34:

Haber Başlığı: “85 düzensiz göçmen ölümden döndü”

Yayın: Sözcü

Tarih: 3 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/85-duzensiz-gocmen-olumden-dondu-wp7642354> (E.T. 11/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber, düzensiz göçmenlerin deniz yoluyla Avrupa'ya ulaşmaya çalışırken karşılaştıkları ölümcül tehlikelere odaklanmaktadır. Göç, sınır güvenliği, insan kaçakçılığı ve göçmenlerin yaşadığı insani dram ana temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin söylemci Sözcü gazetesi olup, göçmen krizine dair kamuoyunu bilgilendirmeyi amaçlayan bir haber aktarıcısı rolü üstlenmektedir. Haber muhabiri belirtilmemiştir, olaylar resmi makamların açıklamaları üzerinden aktarılmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber, bilgi verme amacı taşıyan, dramatik bir dil kullanan ve göçmenlerin yaşadığı mağduriyeti öne çıkaran bir söylem içermektedir. Aynı zamanda sınır güvenliği ve devlet kapasitesi konusunda dolaylı bir eleştirel çerçeve yer almaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı Sahil Güvenlik Komutanlığı'dır. Olayın gerçekleştiği yer, tarih ve müdahaleye dair bilgiler resmi açıklamalara dayanmaktadır. Dolayısıyla kaynak güvenilir ve doğrulanabilir niteliktedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, Yunanistan'a geçmeye çalışan düzensiz göçmenlerin denizde mahsur kalmasını ve Sahil Güvenlik tarafından kurtarılmalarını konu alır. İçerikte göçmenlerin milliyeti, kaçış yolları, organizatörlerin varlığı gibi konulara değinilirken, haber dramatik ve trajik bir dille sunulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Sözcü gazetesi, göçmenlik meselesinde zaman zaman milliyetçi tonlar taşıyan bir çizgide yayın yapmaktadır. Haberde tarafsız bir bilgilendirme hedeflendiği izlenimi verilmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber dili dramatiktir ve göçmenlerin yaşam hakkı bağlamında duygu yüklü ifadeler yer verir. Aynı zamanda insan kaçakçılığı sorunu ve Türkiye'nin göçle mücadelesine dair kamusal beklentiyi güçlendiren söylem biçimleri öne çıkmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın resmi internet sitesinde ve haftalık basın bültenlerinde 85 göçmenin kurtarıldığı olayın yer aldığı kamu veri olarak doğrulanmıştır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.sg.gov.tr/izmir-aciklarinda-42-duzensiz-gocmen-kurtarilmistir-03-04-2023-> (E.T. 11/06/2024).
- (2) <https://www.sg.gov.tr/izmir-aciklarinda-37-duzensiz-gocmen-kurtarilmistir-03-04-2023-> (E.T. 11/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber içeriği büyük ölçüde doğrulanabilir resmi verilere dayandığından, güvenilir kabul edilebilir. Söylem düzleminde dramatik bir ton benimsenmiş olsa da içerik, manipülatif ya da yanlış bilgi barındırmamaktadır.

HABER 35:

Haber Başlığı: “Arkadaşı tarafından bıçaklanan Suriyeli öldü”

Yayın: Sözcü

Tarih: 4 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/arkadasi-tarafindan-bicaklanan-suriyeli-oldu-wp7642836> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması bireysel şiddet, göçmen güvenliği ve kamu düzeni etrafında şekillenmektedir. Suriyeli bir bireyin yine Suriyeli bir kişi tarafından bıçaklanarak öldürülmesi olayı, göçmen toplulukları içindeki içsel şiddet dinamiklerini gündeme taşımaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber Sözcü Gazetesi tarafından yayımlanmıştır. Sözcü, muhalif çizgisiyle bilinen ve göçmen karşıtı söylemleri sık sık haberleştiren bir medya organıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber, göçmenlere ilişkin güvenlik sorunlarını vurgulayan, doğrudan bir yorum içermese de okuyucuda olumsuz duygu uyandıracak şekilde çerçevelenmiş nötrden uzak bir haber söylemine sahiptir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber içeriği, yerel güvenlik kaynaklarına ve adli olaylara dayanmaktadır. Resmi kurumların doğrudan açıklaması verilmemiştir, ancak olayın adli vaka olması nedeniyle güvenlik kurumlarından sızan bilgiler esas alınmış görünmektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde olayın meydana geliş biçimi, failerin kimlik bilgileri ve yaşanan ölüm olgusu anlatılmıştır. Olay Suriyeli bireyler arasında geçtiği için içerik, toplumsal yankılar açısından hassas bir bağlama sahiptir.

2.3 Söylemci Analizi:

Sözcü gazetesi, Suriyelilere yönelik olumsuz kamuoyunu besleyebilecek haber dili kullanmasıyla bilinmektedir. Haberde yorum yapılmamış olsa da başlık ve içerikte seçilen ifadeler bu politik konumla tutarlıdır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, Suriyeli bireylerin şiddetle ilişkilendirilebileceği algısını destekleyen bir söylem çerçevesine sahiptir. Bu çerçeve, okuyucuda suç ve şiddetle göçmenliği eşleştirme potansiyeline sahiptir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde geçen ölüm vakasıyla ilgili açık kaynaklarda (Emniyet Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Başkanlığı, yerel valilik açıklamaları) doğrudan doğrulayıcı bir veri yer almamaktadır. Ancak haberde yer verilen olayın somut detayları (mahalle, olay yeri) açık kaynak veri ile tutarlılık göstermektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/aydin/kuyucak/tartistigi-arkadasi-tarafindan-bicaklanarak-old-2230930> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber doğrulanabilirlik açısından sınırlı verilere dayansa da vaka haberciliği kapsamında gerçek bir olaya dayanmaktadır. Söylem bakımından ise göçmen karşıtı kamuoyunu dolaylı biçimde pekiştirecek bir çerçeve sunmaktadır. Akademik olarak, bu tip haberlerin medyada göçmen temsili açısından sorunlu biçimlere örnek teşkil ettiği söylenebilir (Chouliaraki & Zaborowski, 2017).

HABER 36:

Haber Başlığı: “CHP’li Adıgüzel, tespit edilen seçmen sayısını açıkladı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 5 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/chpli-adiguzel-tespit-edilen-yabanci-secmen-sayisini-acikladi-wp7644147> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Temel tema, Türkiye’de seçim güvenliği, yabancı seçmenlerin seçmen kütüklerine kaydı ve göçmenlerin oy kullanma hakkı etrafında şekillenmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, CHP Ordu Milletvekili ve TBMM Dijital Mecralar Komisyonu üyesi Onursal Adıgüzel’dir. Kamuoyuna yönelik açıklamaları partisel muhalefet bağlamında değerlendirilmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler eleştirel, veri temelli ve uyarı niteliğindedir. İddialar, seçim güvenliğini tehdit eden demografik kaymalar ve kayıtlı seçmen verilerinin analizine dayandırılmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde, Adıgüzel’in Yüksek Seçim Kurulu (YSK) verilerini temel alan açıklamaları aktarılmakta; doğrudan resmi belgeye atıf olmasa da kamu verisine dayandığı ima edilmektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde verilen bilgiye göre, Adıgüzel 2011-2022 arasında 1 milyon 476 bin 368 yabancıya vatandaşlık verildiğini, bunlardan en az 120 bininin seçmen kütüğüne kaydedildiğini öne sürmektedir. İçerik, sayıların kamuoyuna duyurulması üzerinden kurgulanmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Adıgüzel, muhalif partiden bir milletvekilidir. TBMM’nin ilgili komisyonlarında görev alması, söyleminin teknik dayanağını güçlendirmektedir. Söylem, partisel denetim ve seçim güvenliği açısından şekillenmiştir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, kamu yönetiminin şeffaflığını ve göçmen politikalarının seçimlere etkisini sorgulayıcı biçimde ele alır. “Seçim güvenliği” çerçevesi ile şekillenen bu söylemde dramatik rakamlar dikkat çekmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

YSK’nın kamuya açık verilerinde yabancı seçmenlere dair doğrudan bilgi sunulmamaktadır. İçişleri Bakanlığı yetkililerin ve Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün vatandaşlık bilgileriyle ilgili zaman zaman kamu verisi olarak sınıflandırılan sayı paylaşımı olsa da sistematik ve denetlenebilir açık veri eksikliği vardır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.youtube.com/watch?v=gzrpGnylkJ4&t=5166s> (E.T. 15/06/2024).
- (2) <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/nufus-ve-vatandaslik-isleri-genel-mudurlugunden-secmen-kutuklerine-iliskin-aciklama/2754160> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haberde verilen temel bilgiler, söylem sahibinin TBMM’deki konumu ve konuyla ilgili geçmiş açıklamalarıyla uyumludur. Ancak, doğrudan erişilebilen açık veri eksikliği nedeniyle sayısal doğruluk bağımsız biçimde teyit edilememektedir. Söylem dikkatli analiz edilmeli, ancak spekülasyon değildir.

HABER 37:

Haber Başlığı: “TÜİK, ertelenen göç istatistiklerini yayımladı: 2021’de Türkiye’ye göç yüzde 116,9 arttı”

Yayın: T24

Tarih: 6 Nisan 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/tuik-ertelenen-goc-istatistiklerini-yayimladi-2021-de-turkiye-ye-goc-yuzde-116-9-artti,1102757> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göç istatistikleri, kamu bilgisi erişimi, TÜİK’in veri yayınlama politikası, Türkiye’ye yönelik göç akımları temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

T24 editörleri tarafından kaleme alınan haber. Kaynak, resmi istatistik kurumunun (TÜİK) verilerine dayalıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Kamuya bilgi sağlama söylemi ile gecikmiş verilerin açıklanması üzerinden hesap soran ve şeffaflık talep eden bir söylem söz konusudur.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

TÜİK'in 2021 yılı göç istatistikleri temel kaynak olarak kullanılmıştır. Veriler doğrudan devlet kurumu tarafından yayımlandığı için güvenilirdir. Haberde ayrıca istatistiklerin neden geç yayımlandığına dair değerlendirme yapılmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde, Türkiye'ye 2021 yılında göç eden kişi sayısının 739 bin 364 olduğu, bunun bir önceki yıla göre %116,9 artış gösterdiği belirtilmiştir. Göçmenlerin milliyetlerine, yaş gruplarına ve cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir. İçerik istatistik ağırlıklıdır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberi kaleme alan T24, verileri çarpıcı başlıklarla sunmakta ve kamuoyunu bilgilendirme işlevi üstlenmektedir. Söylem doğrudan değil; veriye dayalı ama eleştirel bir çerçeveye içeriyor.

2.4 Söylem Analizi:

Haberin başlığı verideki artışı vurgulayarak dikkat çekmektedir. 'Ertelenen' ifadesiyle TÜİK'in veri yayınlama sürecine dair bir eleştiri ima edilmektedir. Söylem, kamu kurumlarının şeffaflığına yönelik dolaylı bir denetim çağrısıdır (Entman, 1993; Fairclough, 1995).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

TÜİK'in resmi internet sitesinde 2021 yılına ait göç istatistikleri yarı açık veri formatında mevcuttur. T24 haberinde yer alan veriler (toplam göç eden sayısı, cinsiyet oranı, milliyet sıralaması) TÜİK'teki veri setiyle birebir örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Göç-Istatistikleri-2021-45814> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber tamamen doğrulanabilir ve güvenilir açık verilere dayanmaktadır. Söylem kamu yararı açısından değerlidir ve dezenformasyona açık değildir.

HABER 38:

Haber Başlığı: “Ellerini kollarını sallayarak geliyorlar”

Yayın: Sözcü

Tarih: 6 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-ellerini-kollarini-sallayarak-geliyorlar-wp7645578> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Suriyeli, Afganistan ve Pakistanlı gibi düzensiz göçmenlerin Türkiye’ye “serbestçe, ellerini kollarını sallayarak” girişleri, göçmen akını, sınır güvenliği ve kamu düzeni temaları etrafında kurgulanıyor.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin ana söylem kaynağı, Sözcü Gazetesi’nin vatandaşlarla yaptığı röportajlar olup, Sözcü Gazetesi editoryal çalışması ile de kamuoyuna aktarımı yapılmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki röportajların hepsi farklı düşünceler ifade etmiş olsa da; içerik, hem resmi güvenlik söylemi olan “Kaçak göçle mücadele” yetersizliğine atıf, hem de “Ellerini kollarını sallayarak geliyorlar” ifadesi ile sınırlardan rahatlıkla giren göçmenler algısı uyandırmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, rastgele seçilmiş vatandaşların açıklamalarını içermektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Erzurum’da yankılanan vatandaş algıları ve gene vatandaşlar tarafından ifade edilmiş). tanıklıkları içeren söylemler, güvenlik kaygısını öne çıkarmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberi kaleme alan Sözcü Gazetesi, vatandaşların veriye değil gözlemlere dayalı yorumlarını ve güvenlik endişelerini çarpıcı başlıklarla sunmakta ve kamuoyunu bilgilendirme işlevi üstlenmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

“Ellerini kollarını sallayarak” benzetmesi, göçmenlerin serbestçe geliyor algısı yaratıyor; bu da göçmenlere yönelik güvensizlik hissi oluşturabilmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göçmen geçişlerine ilişkin rakamlar Göç İdaresi tarafından yarı açık veri olarak yayınlanmakta ancak tarih, yer gibi kırımları içeren güncel açık verilere ulaşamamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/istatistikler> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haberdeki röportajların hiçbiri açık veriler ile doğrulanamamaktadır. Söylemler kamu yararı açısından dezenformasyona açıktır.

HABER 39:

Haber Başlığı: “Türkiye’den son iki yılda 708 bin 84 kişi yurtdışına göç etti”

Yayın: Sözcü

Tarih: 6 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/turkiyeden-son-iki-yilda-708-bin-84-kisi-yurtdisina-goc-etti-wp7645158> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Temel tema, Türkiye’den yurtdışına artan göç hareketidir. Bu çerçevede beyin göçü, ekonomik nedenlerle göç, genç nüfusun ülke dışına çıkışı gibi alt temalar öne çıkmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, Sözcü Gazetesi tarafından yayımlanmıştır. Söylemci, haberde yer verilen Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerini aktaran haber editörüdür.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem bilgi temellidir. Açık veri (TÜİK) referans alınmış; yorum içermeyen, haber diliyle sunulmuştur.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı TÜİK tarafından yayımlanan göç istatistikleridir. Resmi ve güvenilir bir kaynak olması bakımından içerik doğruluğu yüksektir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, 2021 ve 2022 yıllarına ait yurt dışına göç eden kişi sayılarını sunmakta ve bu göçün yaş, eğitim, ülke tercihleri gibi demografik dağılımlarını belirtmektedir. Özellikle genç ve eğitilmiş bireylerin oranının yüksek olması, dikkat çekici veri olarak öne çıkarılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haber kaleme alan kişi açıkça belirtilmemiştir, ancak Sözcü'nün editoryal çizgisi, kamu politikalarına eleştirel ve sorgulayıcı yaklaşımı ile bilinir. Bu haberde ise yalnızca veri aktarımı yapılmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde, doğrudan hükümet politikalarına bir eleştiri yöneltilmemiştir. Ancak göçün "nitelikli beyin göçü" bağlamında ele alınması ve 708 bin 84 kişinin iki yılda ülkeyi terk etmesi verisi, dolaylı olarak kamu politikasına dair bir sorgulama ihtiyacı doğurmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haber, TÜİK'in 2021 yılına ait göç yarı açık verilerine dayanmaktadır. İlgili veri setleri TÜİK'in resmi web sitesinden erişilebilecek şekilde yayımlanmıştır. Bu nedenle haberin tüm verileri açık veri ile doğrulanabilir niteliktedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Göç-İstatistikleri-2021-45814> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, doğruluğu yüksek açık verilere dayanmaktadır. Bilgilendirici ve tarafsız bir söylemle sunulmuştur. Kamuoyunu bilgilendirme amacı taşıdığı açıktır. Bu yönüyle haber, akademik ve gazetecilik standartlarına uygundur.

HABER 40:

Haber Başlığı: “Göç İdaresi Başkanlığı: 27 bin 900 yabancı sınır dışı edildi”

Yayın: Milliyet

Tarih: 8 Nisan 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/goc-idaresi-baskanligi-27-bin-900-yabanci-sinir-disi-edildi-6929062> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Tema, göç yönetimi, sınır dışı işlemleri, kamu düzeni ve güvenlik politikalarıyla ilgilidir. Haber, devletin göçmen politikalarını ve uygulama araçlarını yansıtmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Milliyet gazetesi, merkez-sağ çizgide yayın yapan, ulusal ölçekte etkili bir medya organıdır. Haber, resmi kaynak olan Göç İdaresi Başkanlığı’nın açıklamasına dayanmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmî, bilgilendirici, bürokratik söylem. Verilen rakamlar teknik bir dille sunulmuş; ancak sosyopolitik bağlamdan bağımsızdır. İstatistikler merkezde yer alır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde Göç İdaresi Başkanlığı’nın verilerine doğrudan yer verilmektedir. Resmî kurumun internet sitesi ya da basın bülteni esas alınmış, üçüncül kaynak veya bağımsız doğrulama yoktur.

2.2 İçerik Analizi:

Metin büyük oranda rakamlara dayalıdır. 1 Ocak ile 1 Nisan 2023 tarihleri arasında 27.900 kişinin sınır dışı edildiği bilgisi aktarılırken, bu kişilerin hangi ülke vatandaşları olduğu, nasıl yakalandıkları ya da hukuki sürecin nasıl işlediği hakkında bilgi verilmemektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberi yayımlayan kurum, haber dilinde eleştirel bir çerçeve bulunmamakta, kamu kurumlarının görüşleri ön plana çıkarmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, göçmenliği bir güvenlik ve kamu düzeni meselesi olarak ele almaktadır. Göç İdaresi'nin başarıya odaklı dili ("etkili sınır dışı politikası") benimsenmiş; insanî ya da hukuki değerlendirme yapılmamıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın sosyal medya hesaplarında kamu verisi olarak paylaşıldığı doğrulanmıştır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://x.com/Gocidaresi/status/1644748780896485376> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber doğruluk açısından büyük oranda güvenilirdir çünkü doğrudan açık verilerle desteklenmektedir. Ancak haber yalnızca istatistiksel bilgilendirme sağlamaktadır; toplumsal etkiler ya da göçmen hakları bağlamı eksiktir.

HABER 41:

Haber Başlığı: "Göç İdaresi Başkanlığı: Vatandaşlık konusu üzerinden yöneltilen iddialar gerçek dışı"

Yayın: T24

Tarih: 12 Nisan 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/goc-idaresi-baskanligi-vatandaslik-konusu-uzerinden-yoneltelen-iddialar-gercek-disi,1103911> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

İstanbul'daki seçimler öncesi mültecilere vatandaşlık verildiği yönündeki iddialara Göç İdaresi Başkanlığı tarafından verilen resmî yanıt.

1.2 Söylemci Seçimi:

Kaynak, Göç İdaresi Başkanlığı kurumsal söylemidir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmî düzeltici ve bilgilendirici söylem ile şeffaflık ve kamuoyunu bilgilendirme amacı taşımaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Açıklama, Anadolu Ajansı kaynaklıdır ve Göç İdaresi Başkanlığı'nın kurumsal açıklamasına dayanmaktadır. Kaynağın güvenilirliği yüksektir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, vatandaşlık verildiği iddialarının gerçeği yansıtmadığına dair teknik, yasal ve istatistiksel verilerle açıklama yapmaktadır. İfade edilen bilgilerin dayandığı yasal mevzuat açıkça belirtilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Göç İdaresi Başkanlığı kamu kurumudur ve söylem, hesap verebilirlik çerçevesinde kamusal açıklama niteliğindedir. Bilgilerin kamuoyunu yanıltacak iddiaları düzeltmek amacıyla sunulduğu görülmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem temelde düzeltici ve netleştiricidir. İddialara karşı doğrudan tepki göstermeksizin veriye ve hukuki çerçeveye dayalı bilgilendirme tercih edilmiştir. Söylem çatışmacı değil, bilgilendiricidir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın web sitesinde vatandaşlık verilen kişi sayıları ve yabancılarla ilgili istatistikler ve ilgili mevzuat zaman zaman kamu verisi olarak paylaşılmaktadır. 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'na göre vatandaşlık verme yetkisi yalnızca İçişleri Bakanlığı'ndadır. Açıklama da bu doğrultudadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/basin-aciklamasi-12042023> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, resmî ve açık kaynaklara dayanmaktadır. Doğruluk derecesi yüksektir. Verilen bilgiler veri ile desteklenmemiş ancak yanlış bilgilerin düzeltilmesine yönelik hazırlanmıştır.

HABER 42:

Haber Başlığı: “İYİ Parti’den mülteci karşıtı seçim videosu: Davetsiz misafir”

Yayın: T24

Tarih: 12 Nisan 2023

Link: <https://t24.com.tr/video/iyi-parti-den-yeni-secim-videosu-davetsiz-misafir,53415>
(E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmen karşıtlığı, ulusal kimlik, demografik değişim ve siyasi seçim çağrısı temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Muhalefet partisi İYİ Parti’nin seçim kampanyası sürecinde yayınlanan resmi propaganda videosudur.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Milliyetçi, alarm verici ve toplumsal tehdit algısı yaratan siyasi propaganda söylemini içermektedir. Göçmen karşıtı temalar öne çıkarılmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak doğrudan partinin kendi iletişim kanallarından yayımlanmış. T24 haber sitesi yalnızca videoyu aktarım işlevi görmektedir. Kaynağın doğruluğu videonun orijinalliği açısından güvenilirdir.

2.2 İçerik Analizi:

Videoda göçmenler, apartmanlara girip Türk vatandaşlarını dışlayan bir grup olarak resmedilmektedir. İroni veya mecaz açıklaması yapılmaksızın gerçeklik iddiası üzerinden kurgulanmış ve görsel/sözel anlatımda kaygı uyandırıcı temalar kullanılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Parti söylemi, seçim kampanyası bağlamında siyasi çıkar odaklıdır. Söylem, doğrudan halkı seçimde tercihte bulunmaya ve göçmen karşıtı bir refleks geliştirmeye çağırmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Kullanılan metafor (apartmana gelen “davetsiz misafir”), kültürel ve ulusal sınırların ihlali algısı oluşturmaktadır. Söylem, kimlik temelli ve biz-onlar ikiliği üzerine inşa edilmiş ve göçmenler “istilacı”, yerli halk ise “mağdur” konumunda kurgulanmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Türkiye’deki göçmen sayısına ilişkin resmi kaynak Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Bu kurumun kamu verisi sınıfındaki verilerine göre 2023 itibarıyla geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler 3,3 milyon civarındadır. Ancak videoda iddia edilen baskın ya da evlerin işgal edilmesine dair herhangi bir açık veri ya da olay kaydı bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Video, kamuya açık verilerle desteklenmemiştir. Gerçek olaylara değil, dramatik anlatım ve siyasi amaçla kurgulanmış sembollere dayalıdır. Göçmenlerin varlığına dair gerilim ve tehdit algısı yaratılmakta, bu da doğruluk açısından yanıltıcıdır.

HABER 43:

Haber Başlığı: “Son iki ayda kaç kişi vatandaş oldu?”

Yayın: Sözcü

Tarih: 12 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/son-iki-ayda-kac-kisi-vatandas-oldu-wp7651139> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmenlere vatandaşlık tanınma süreci, seçmen kütüklerine eklenme ile olası ideolojik ve siyasi etkiler çağrısı, yazının temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü Gazetesi yazarı Deniz Zeyrek köşe yazısında, ismini vermediği avukat kaynağı üzerinden YSK iddiaları ve yerel gözlemlerini kamuoyuna sunmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Duyum temelli söylemler üzerinden seçim güvenliği ve iktidar stratejisi analizi içeren yazı, resmi veri talebi içermektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynağın ana aktörü, yazarın avukattan aldığı duyumlardır. Resmi kurum açıklaması içermediği için de dolaylı bilgi niteliğindedir.

2.2 İçerik Analizi:

Göçmenlerin vatandaşlık onayları hızlandırıldı ve seçmen listelerine ekleniyor iddiasını içeren köşe yazısı, göçmenler oy kullanabilir hale getiriliyor ana teması üzerinden YSK ve iktidara eleştiriler getirmeyi amaçlamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Yazıda olası iktidar manipülasyonu ima edilerek, muhalif partinin stratejik hedeflerine dair eleştiriler getirilmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

“Cepte keklik” benzetmesi ile vatandaşlık alarak, oy kullanma hakkına sahip olan tüm göçmenlerin otomatik ve topluca iktidara oy sağlayabileceği iması yazının ana fikrini oluşturmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

YSK’da ilgili verilere ulaşamadığı için yazıda iddia edilen duyumların bağımsız teyidi yapılamamaktadır. Aralık 2022’de Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü; “18 yaş ve üzeri oy kullanabilecek Türkiye Vatandaşlığı kazanan 163 bin 44 Suriye vatandaşı mevcuttur” açıklamasını kamu verisi olarak yapmıştır. Ancak vatandaşlık kazanarak oyu hakkına sahip olan diğer göçmenler ile ilgili bilgilere açık veri olarak ulaşamadığından tam bir doğrulama yapılması mümkün olamamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/nufus-ve-vatandaslik-isleri-genel-mudurlugunden-secmen-kutuklerine-iliskin-aciklama/2754160> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Yazıda geçen iddialar ciddi olmasına rağmen doğrulanabilir veri eksikliği nedeniyle farklı dezenformasyon riskleri de içermektedir. Köşe yazısı, bu riskler ile mücadelede şeffaflık ve veri paylaşımının önemini göstermesi açısından çok çarpıcı bir örnektir.

HABER 44

Haber Başlığı: “2023’de gönderilen göçmen sayısı açıklandı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 12 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/2023te-gonderilen-gocmen-sayisi-aciklandi-wp7652188> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber, 2023 yılı boyunca Türkiye’den sınır dışı edilen düzensiz göçmen sayılarını kamuoyuna açıklayan resmi verileri temel alır. Göç politikalarının kamu düzeni, güvenlik ve istatistiksel şeffaflık bağlamında ele alındığı bir temayı içerir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, Sözcü gazetesi tarafından yayımlanmış ve Göç İdaresi Başkanlığı’nın resmi açıklamasına dayanarak hazırlanmıştır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmi açıklamaya dayanan, bilgi verme odaklı ve tarafsız habercilik çerçevesinde oluşturulmuş bir söylem yapısına sahiptir. Kamuoyunu bilgilendirme işlevi ön plandadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı, Göç İdaresi Başkanlığı’nın 2023 yılı sınır dışı verileridir. Bu veriler doğrudan resmi kurumsal açıklamalara dayandığı için güvenilir kabul edilebilir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde 2023 yılı boyunca toplam 59 bin 40 düzensiz göçmenin sınır dışı edildiği, en çok sınır dışı edilen grupların Suriye, Afganistan, Pakistan ve diğer uyruklara mensup göçmenler olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, havalimanları ve kara yoluyla gönderim istatistiklerine de yer verilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberde doğrudan bir gazeteci yorumu bulunmamakla birlikte, Sözcü gazetesi kamuoyuna bilgi aktarma misyonu çerçevesinde haberin aktarımını gerçekleştirmiştir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, güvenlik, düzen ve kamu hizmetleri bağlamında devletin göç yönetimi kapasitesini vurgular. Sınır dışı işlemleri, devletin egemenlik uygulamasının bir göstergesi olarak konumlandırılmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın 2023 yılına ait istatistikleri kurumun resmi web sitesinde ve kamuoyuna sunulan basın bültenlerinde yarı açık veri veya kamu verisi olarak doğrulanabilir durumdadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber içeriği büyük ölçüde resmi verilere dayandığı ve açık kaynaklardan doğrulanabilir olduğu için doğruluk açısından güvenilirdir. Sayısal bilgiler açık veri temellidir ve istatistiki açıdan tutarlıdır.

HABER 45:

Haber Başlığı: “Seçmen Neye Göre Sandığa Gidiyor?”

Yayın: HaberTürk

Tarih: 13 Nisan 2023

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=VF9AFVhuxto> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Seçmen davranışları, göç ve göçmenlik politikalarının oy verme kararları üzerindeki etkisi, duyguların manipülasyonu, genç seçmen ve yapısal reformlar röportajın temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Prof. Dr. Selçuk Şirin, akademisyen, toplum bilimci, kamuoyunda tanınan bir uzmandır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Analitik, bilimsel ve eleştirel söylem içeren röportaj, popülist veya partizan bir söyleşiden çok veri temelli ve kamu yararına dönük öneri niteliğinde bir çerçeve içermektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Habertürk yayınındaki röportaj doğrudan akademik uzman görüşüne dayanmaktadır. Görüşlerin büyük bölümü önceki yayınlara (kitaplar, araştırmalar) ve sosyal araştırma verilerine referans içermektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Seçmen davranışları üzerinde duyguların etkisi, göç politikalarının seçimleri etkileme gücü, gençlerin beyin göçü eğilimi ve eğitim-istihdam ilişkisi, kadınların iş gücüne katılımı ve barınma gibi yapısal sorunlar tartışılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Selçuk Şirin söyleminde bilimsel meşruiyet ve sahici toplumsal gözlem ön plandadır. Söylem siyasallaşmadan, ancak siyasi süreçleri açıklayan bir akademik bağlamdadır.

2.4 Söylem Analizi:

Röportajda kullanılan söylem dilinde dramtizasyondan kaçınılmış; istatistikler ve tarihsel verilerle desteklenen, gelecek öngörüsü içeren bir yaklaşım benimsenmiştir. Göçmen karşıtı ya da tarafgir bir dil yerine, yapısal sorunların çözümüne yönelik bir dille analiz yapılmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Söyleşide atıf yapılan gençlerde beyin göçü yurt dışına gitmek isteyen oranı, Göç Araştırmaları Vakfı gibi kuruluşların son yıllarda yayınladığı anketlerle örtüşmektedir. Ayrıca gençlik araştırmaları, kadın istihdamı ve Göç İdaresi Başkanlığı'nın yayımladığı geçici koruma altındaki Suriyelilere ait yarı açık veri ve kamu verileri, röportajda ima edilen göçmen demografisinin varlığını doğrulamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (E.T. 15/06/2024).
- (2) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2021-45814> (E.T. 15/06/2024).
- (3) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yuksekokretim-Beyin-Gocu-Istatistikleri-2021-2023-53839> (E.T. 15/06/2024).
- (4) <https://gocvakfi.org/turkiyede-beyin-gocu-alarm-veriyor> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Söyleşi bilimsel gözleme, kamusal veriyle örtüşen analizlere ve yapısal çözüm önerilerine dayanmaktadır. Duygusal manipülasyondan uzak, kamusal bilgi üretimi içeren söylem biçimiyle yüksek doğruluk derecesine sahiptir.

HABER 46:

Haber Başlığı: “İzmir açıklarında 4 günde 181 göçmen kurtarıldı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 13 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-izmir-aciklarinda-4-gunde-181-gocmen-kurtarildi-wp7652705> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmen kurtarma operasyonları, sınır güvenliği ve insani müdahale haberin temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü Gazetesi haber servisi tarafından devletin resmi kaynaklarına dayanan haberciliktir. Kaynağın devlet yanlısı bir çizgide yer aldığı ve resmi açıklamaları referans aldığı gözlenmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber, olay bildirimini yapan, resmi kurum açıklamalarına dayalı, nötr ve bilgi temelli bir söylem içermektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde kaynak olarak Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın açıklamalarına yer verilmiştir. Bu, resmi ve güvenilir bir kaynaktır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde 4 günlük süreçte gerçekleşen kurtarma operasyonları özetlenmiş, kurtarılan göçmen sayıları ve operasyonların yapıldığı bölgeler açıklanmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Sözcü gazetesi, göçle ilgili haberlerde genellikle kamu güvenliği ve toplumsal etkiler üzerine odaklanan bir çizgi izlemektedir. Bu haber, teknik ve tarafsız sunulmuştur.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde dramatik ya da ajitatif dil kullanılmamış; haber, kamuoyunu bilgilendirme amacı taşımaktadır. İnsani müdahale ve güvenlik temaları vurgulanmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın resmi web sitesinde benzer dönemlerdeki göçmen kurtarma verileri, kamu verisi olarak bulunmaktadır. İlgili tarihlerde yapılan operasyonlar doğrulanmaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.sg.gov.tr/izmir-aciklarinda-24-duzensiz-gocmen-kurtarilmistir-10-04-2023-> (E.T. 15/06/2024).
- (2) <https://www.sg.gov.tr/izmir-aciklarinda-48-duzensiz-gocmen-yakalanmistir-13-04-23-> (E.T. 15/06/2024).
- (3) <https://www.sg.gov.tr/izmir-aciklarinda-39-duzensiz-gocmen-kurtarilmistir-13-04-23-> (E.T. 15/06/2024).
- (4) <https://www.sg.gov.tr/izmir-aciklarinda-24-duzensiz-gocmen-kurtarilmistir-14-04-23-> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Haber ulaşılabilir açık veri kaynakları nedeniyle doğrulanabilir niteliktedir. Resmi kurum açıklamalarına dayandığı için yüksek doğruluk derecesine sahiptir.

HABER 47:

Haber Başlığı: “Bakan Soylu: 19 bin 336 Suriyeli’nin asayiş sorunları sebebiyle ülkeden çıkışı sağlandı”

Yayın: Milliyet

Tarih: 13 Nisan 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/siyaset/bakan-soylu-19-bin-336-suriyelinin-asayis-sorunlari-sebebiyle-ulkeden-cikisi-saglandi-6737243> (E.T. 15/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Kamu güvenliği, içişleri politikaları, göçmen yönetimi, sınır dışı uygulamaları temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Dönemin İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, göç ile ilgili tüm resmi işlerden sorumlu tek kişidir. Söylem, devlet yetkilisinin resmi açıklamasıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Yetkili söylem; idari ve siyasi içeriklidir. Güvenlik söylemi çerçevesine oturur. Kamuoyu bilgilendirme ve aynı zamanda göç karşıtı tutumu yumuşatma söylemi taşır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Milliyet gazetesi kaynaklı haber, Süleyman Soylu'nun resmî açıklamalarına dayanmaktadır. Sayısal veriler bakanın ifadeleri üzerinden verilmiştir. “19 bin 336 Suriyelinin çıkarılması” verisi doğrudan alıntılanmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde, “asayiş sorunları nedeniyle” sınır dışı edilenlerin sayısı belirtilmiştir. Ancak hangi kriterlere göre “asayiş sorunu” olarak değerlendirildiği açıklanmamaktadır. Açıklama tek yönlüdür; muhatapların beyanı yer almamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, kamu otoritesinin en yüksek seviyesindeki İçişleri Bakanı'dır. Açıklamaları siyasi ağırlık taşır. Milliyet gazetesi de hükümete yakın çizgide yayın yapan bir medya organı olarak konumlanmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde göçmenlerin “asayiş sorunu” oluşturduğu yönünde bir çerçeve oluşturulmakta ve bu çerçeve üzerinden sınır dışı etme politikaları meşrulaştırılmaktadır. Bu söylemde sadece kamu güvenliği ön plana çıkartılmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerinde “asayiş sorunları nedeniyle sınır dışı edilen Suriyeliler” şeklinde detaylı bir kırılım yer almamaktadır. UNHCR veya TÜİK gibi kurumlarda bu veri teyit edilememektedir. Söz konusu 19.336 rakamı yalnızca İçişleri Bakanı'nın kamu verisi niteliğindeki açıklamasına dayanmaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://serbestiyet.com/haberler/soylu-2016dan-bu-yana-19-bin-336-suriyeli-asayis-sorunlari-sebebiyle-turkiyeden-gonderildi-89600/> (E.T. 15/06/2024).

3.2 Sonuç:

Açıklanan veri doğrulanabilir değildir çünkü açık veri kaynaklarında teyit edilmemektedir. Sayı doğru olabilir; ancak kamuya açık kaynaklarla desteklenmediği için şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından sınırlıdır.

HABER 48

Haber Başlığı: “Savaş Bitince Suriyeliler Döner mi?”

Yayın: HaberTürk

Tarih: 18 Nisan 2023

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=CNqAgS2UDPg> (E.T. 22/06/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Programın ana teması, Suriye iç savaşının ardından Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin savaş sona erdiğinde ülkelerine dönüp dönmeyeceği sorusudur. Göç, mültecilik, entegrasyon, gönüllü geri dönüş ve uluslararası hukukun ilgili ilkeleri gibi alt temalar da program boyunca işlenmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Habertürk programında üç akademisyen, Prof. Dr. Kemal Kirişçi (Brookings Enstitüsü), Prof. Dr. Şebnem Köşer Akçapar (Ankara Üniversitesi) ve Prof. Dr. Ahmet İçduygu (Koç Üniversitesi) söylem üreticisi olarak yer almıştır. Ayrıca, sunucu Fatih Altaylı’nın da program boyunca çerçeve belirleyici etkisi olduğundan dolayı analiz kapsamına dahil edilmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler, akademik ve analitik, popülist medya, güvenlik ve kamu düzeni, entegrasyon ve sosyal uyum, uluslararası hukuk ve geri gönderme yasağı söylemleri olarak sınıflandırılmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Programın kaynağı Habertürk televizyonunun Teke Tek Bilim adlı programıdır. 2023 yılı itibarıyla yüksek reytingli ve tartışma programı formatında sunulmaktadır. Katılımcılar uzman akademisyenlerden oluştuğu için kaynak güvenilirliği yüksek, ancak sunucunun yönlendirici etkisi analizde dikkate alınmalıdır.

2.2 İçerik Analizi:

Program içeriğinde zorunlu göçün nedenleri, kalıcılık eğilimi, eğitim ve sağlık hizmetleri, kayıt dışı istihdam, demografik değişim ve gönüllü geri dönüş gibi başlıklar öne çıkmaktadır. Söylemler bilgiye dayalı olsa da bazı kavramlar (örneğin “güvenlikli bölge”, “misafirlik”) siyasi belirsizlik yaratmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Prof. Dr. Ahmet İçduygu, demografik analiz, entegrasyon, istihdam ve eğitim verilerine odaklanırken, Prof. Dr. Şebnem Köşer Akçapar, insan güvenliği, küresel eşitsizlik ve göçün sosyolojik boyutlarını vurgulamaktadır. Prof. Dr. Kemal Kirişçi ise tarihsel perspektif ve uluslararası hukuki boyutu gündeme getirmektedir. Sunucu Fatih Altaylı ise kamuoyundaki tepkileri yansıtan, zaman zaman dramatize eden çerçeveleyici bir rol üstlenmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Programda “misafirlik”, “geçicilik”, “kalıcılık”, “güvenlik”, “kültürel uyum” ve “entegrasyon” gibi çerçeveleyici kavramlar öne çıkmıştır. Ayrıca “bayramda gidip dönmek” söylemi, kamuoyunda Suriyelilerin güvenlik ihtiyaçlarını sorgulatan bir yanlış kanıyı desteklemektedir. Söylemler genel olarak akademik bilgiye dayanmakla birlikte, çarpıtılmaya açık başlıklar da bulunmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Prof. İçduygu’nun aktardığına göre Suriyelilerin %70’inin dönmek istediği iddiası, yarı açık veri kategorisindeki Murat Erdoğan’ın 2023 Suriyeliler Barometresi’ne dayanmaktadır (Erdoğan, 2024). Ancak 2023 verileri bu oranın %20’lere gerilediğini göstermektedir. Suriyelilerin büyük kısmının kayıt dışı çalıştığı bilgisi ise akademik çalışmalardaki yarı açık verilerle örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) https://www.unhcr.org/tr/sites/tr/files/2025-04/suriyeliler_barometresi_2023_1.pdf (E.T. 22/06/2024).
- (2) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4065851> (E.T. 22/06/2024).
- (3) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3510898> (E.T. 22/06/2024).
- (4) https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/%40europe/%40ro-geneva/%40ilo-ankara/documents/publication/wcms_739463.pdf (E.T. 22/06/2024).

3.2 Sonuç:

Program, göç olgusunu disiplinler arası şekilde ele alması bakımından değerli olmakla birlikte, bazı kavramların yanlış çerçevelenmesi, veri temelli eksiklikler ya da bağlamdan kopuk yorumlar kamuoyunda dezenformasyona zemin hazırlayabilir. Üçlü çözüm önerisi (entegrasyon, gönüllü dönüş, üçüncü ülkeye yerleştirme) açık veri ile uyumludur ve kamu politikalarının bu çerçevede şekillenmesi önerilmektedir.

HABER 49:

Haber Başlığı: “80 uyruktan düzensiz göçmen”

Yayın: Milliyet

Tarih: 18 Nisan 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/80-uyruktan-duzensiz-gocmen-6739534>
(E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, Türkiye’de artan düzensiz göç olgusunu ele almaktadır. Milliyet gazetesinin haberinde, farklı uyruklardan gelen göçmenlerin ülkeye giriş şekilleri, nerelerde yakalandıkları ve Göç İdaresi’nin bu kişilere yönelik işlemleri ana tema olarak sunulmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, Milliyet Gazetesi ve haberin bağlamında devletin resmi kaynaklarına dayanan haberciliktir. Kaynağın devlet yanlısı bir çizgide yer aldığı ve resmi açıklamaları referans aldığı gözlenmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber, güvenlik temelli ve suç odaklı bir söylem çerçevesinde kurgulanmıştır. Göçmenler, “yakalanan” ve “sınır dışı edilen” bireyler olarak tanımlanmakta, kamu düzeni ve güvenliği vurgusu ön plandadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynakları Göç İdaresi Başkanlığı’nın açıklamalarına dayanmaktadır. Devletin resmî kurumu tarafından yayımlanan veriler doğrudan haberde kullanılmıştır. İkinci kaynak bulunmamaktadır, bu da haberin doğruluğu açısından kamusal açıklamalarla sınırlı olduğunu göstermektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberin içeriği göçmenlerin milliyetleri, yakalanma yerleri ve sayıları gibi istatistiksel verilere odaklanmıştır. Sosyal bağlam, bireysel hikâyeler veya neden-sonuç ilişkileri yer almamaktadır. Göçmenlerin sadece sayısal birer figür olarak sunulduğu görülmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberi yayımlayan kurum olan Milliyet Gazetesi, Türkiye’de ana akım medyada yer alan bir yayın kuruluşudur. Göç konusundaki haberlerinde genellikle devlet politikalarına paralel bir tutum sergilemektedir. Haberde herhangi bir muhalif ya da eleştirel görüş yer almamaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberdeki söylem, göçmenleri potansiyel tehdit olarak konumlandırmakta ve devletin sınır güvenliğini sağlama çabalarını ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda haber söylemi, güvenlik temelli hegemonik söylemle örtüşmektedir (Huysmans, 2000; Bigo, 2002).

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı’nın kamu verisi sınıfındaki 2022 ve 2023 yıllarına ait resmi basın bültenleri incelendiğinde, haber içeriğinde belirtilen rakamların Göç İdaresi tarafından kamuya açık şekilde paylaşıldığı görülmektedir. Ancak göçmenlerin milliyetlerine dair ayrıntılı veri kamuoyuna sunulmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.icisleri.gov.tr/turkiye-2022de-yaklasik-110000-duzensiz-gocmeni-sinir-disi-etti> (E.T. 02/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, içerdiği temel bilgiler açısından resmi açık verilerle kısmen doğrulanabilir durumdadır. Bununla birlikte haber, göçmenlerin bireysel durumlarını ve sosyal bağlamı dışlayan bir çerçevede sunulmuştur. Dolayısıyla doğruluk açısından yüksek, temsil açısından ise sınırlı bir habercilik örneğidir.

HABER 50

Haber Başlığı: “Kılıçdaroğlu; büyükelçilerle iftarda buluştu, mülteci mesajı verdi”

Yayın: Sözcü

Tarih: 19 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/kilicdaroglu-buyukelcilerle-iftarda-bulustu-multeci-mesaji-verdi-wp7659492> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin ana teması, Türkiye'nin göç ve mülteci politikasına yönelik siyasi yaklaşımlardır. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun büyükelçilerle gerçekleştirdiği toplantı ve burada verdiği mülteci mesajları, diplomatik temaslar çerçevesinde ele alınmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci Kemal Kılıçdaroğlu'dur. Muhalefet lideri olarak, devletin resmi göç politikalarından farklı bir vizyon ortaya koymaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, insani değerlere ve uluslararası normlara dayanan, diplomatik bir çerçevede sunulan, eleştirel ancak yapıcı bir politik söylemdir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Sözcü Gazetesi'dir. Sözcü, hükümet politikalarına eleştirel yaklaşımıyla bilinen bir medya organıdır. Haberde doğrudan alıntılar bulunmakta, söylem kaynağın kendisine dayandırılmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, Kılıçdaroğlu'nun mültecilerin güvenli bir şekilde ülkelerine dönmelerine yönelik politikası, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinin önemine atıf yapılarak sunulmuştur. Açıklamalar, mültecilerin uluslararası hukuk temelinde geri dönüşlerini savunmakta, hükümetin uygulamalarıyla karşılaştırmalı olarak değerlendirme sunmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, siyasi bir figür olarak kamuoyunu etkileme gücüne sahiptir. Ulusal ve uluslararası muhataplara hitap eden söylemiyle, alternatif bir göç politikası önerisinde bulunmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem hem iç kamuoyuna hem de uluslararası topluma mesaj vermektedir. Mültecilerin “saygın şekilde dönüşü” ifadesi, uluslararası hukuk ve insan haklarına gönderme yapmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Kemal Kılıçdaroğlu’nun ifadeleri kamuoyuna açık bir iftar toplantısında yapılmış, medyada geniş şekilde yer bulmuştur. Ancak önerdiği “saygın dönüş” politikasının nasıl hayata geçirileceğine dair somut bir açık veri veya politika belgesi mevcut değildir.

3.2 Sonuç:

Haber içeriği doğrudur ve söylemler doğrudan söylemciye dayanmaktadır. Söylem siyasi, diplomatik ve insani yönleri içeren çok katmanlıdır. Ancak ileriye dönük önerilerin uygulanabilirliği, yalnızca söylem düzeyinde kalmaktadır. Bu durum açık veri temelli doğrulamayı sınırlandırmaktadır.

HABER 51:

Haber Başlığı: “Oy kullanacak Suriyeliler ile ilgili çarpıcı açıklama”

Yayın: Sözcü

Tarih: 20 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/oy-kullanacak-suriyelilerle-ilgili-carpici-aciklama-wp7660323> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Siyaset ve göç teması birlikte ele alınmış: “Suriyelilerin ve Afganistan'dan gelenlerin seçimlerde oy kullanması mümkün mü?” sorusu üzerinden kamuoyunun seçim güvenliği ve göçmen seçmen algısı tartışılmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

CHP’li Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş’ın ana söylemci olduğu haberde hükümet veya YSK gibi resmi kurumlar doğrudan yer almıyor. Kamuoyu temsilcisi pozisyonunda Savaş’ın açıklamaları aktarılmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

İddialar/duyumlar, seçim güvenliği ve kayırmacılık, siyasi söylemler olarak sınıflandırılabilir. Özellikle 25 bin Suriyelinin oy kullanacağı iddiası bilgi temelli olmayan, spekülatif bir açıklamadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Sözcü Gazetesi'dir. Söylemci Lütfü Savaş'ın açıklamaları resmi belgelere dayanmamakta, kişisel kanaat ve duyum niteliği taşımaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Suriyeli ve Afgan göçmenlerin oy kullanacağı iddiaları, Hatay özelinde yer almakta ve seçim öncesi dönemde kamuoyunu etkilemeye yönelik açıklamalardır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci siyasi bir aktör olarak pozisyon almakta ve duyumlara dayalı beyanlarda bulunmaktadır. Bilimsel veya resmi bir veri sunulmamıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan ifadeler (“duyum”, “sürprize açık seçim”, “25 bin civarı”) belirsizlik yaratmakta ve kaygı oluşturmaya yöneliktir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Hem yasalar hem de YSK ve Göç İdaresi Başkanlığı yarı açık veri sınıfındaki mevzuatlarına göre Türkiye’de sadece Türkiye vatandaşları oy kullanabilir. Suriyeli ve Afganların oy kullanması hukuken mümkün değildir.

3.2 Sonuç:

Haberde yer alan açıklamalar mevcut açık veri ve yasal çerçeve ile çelişmektedir. İddialar doğrulanabilir bilgiye dayanmamakta ve bilgi kirliliğine yol açma potansiyeli taşımaktadır.

HABER 52:

Haber Başlığı: “Suriyelilerin Türkiye’ye faturası 50 değil 250 milyar”

Yayın: Sözcü

Tarih: 21 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyelilerin-turkiyeye-faturasi-50-degil-250-milyar-wp7087192> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması, Türkiye’nin Suriye politikası bağlamında karşı karşıya kaldığı ekonomik ve güvenlik kaynaklı maliyetlerdir. Bu çerçevede mülteci harcamaları, ticari

kayıplar ve güvenlik harcamaları gibi başlıklar yer almakta, siyasi ve ekonomik etkiler ele alınmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, CHP Genel Başkan Başdanışmanı ve İstanbul Milletvekili Erdoğan Toprak'tır. Siyasi kimliği nedeniyle haber, siyasi bir muhalefet perspektifiyle şekillenmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, eleştirel, siyasi ve maliyete odaklıdır. Devlet politikalarının kamuya olan yükü ve ekonomik zarar üzerinden eleştirilmesi şeklinde yapılandırılmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı, doğrudan bir siyasetçinin açıklamasıdır. Resmî bir veri veya bağımsız ekonomik değerlendirme sunulmamıştır. Yalnızca siyasetçinin beyanına dayanır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, Türkiye'nin Suriye politikasının ekonomik bilançosuna odaklanmıştır. Söz konusu maliyetlerin toplamı 250 milyar dolar olarak ifade edilmiştir: 50 milyar dolar mülteci harcaması, 150 milyar dolar ticaret hacmi kaybı, 50 milyar dolar güvenlik harcaması olarak detaylandırılan rakamlar kesin kaynaklara dayanmamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Erdoğan Toprak, muhalefet partisi CHP mensubu bir milletvekilidir. Söylemi hükümet politikalarının eleştirisine yöneliktir. Bu nedenle ifadeleri siyasi pozisyonla çakışan yorumlar içermemektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, bir maliyet çerçevesi üzerinden "yüklenme" söylemi kurmaktadır. Göçmen politikalarının "ekonomik fatura" üzerinden tartışılması, genel olarak rasyonel ancak potansiyel olarak yabancı düşmanlığını da tetikleyebilecek söylemsel riskler içerebilmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Ne Millî Savunma Bakanlığı veya Hazine ve Maliye Bakanlığı Suriye operasyonlarının maliyetini ne de Göç İdaresi Başkanlığı 2011'den bu yana yapılan toplam harcamaları içeren bilgileri açık veri olarak detaylı açıklamamaktadır. Dolayısıyla söylemcinin iddialarını doğrulayabileceğimiz açık veri kaynakları eksikliği mevcuttur. Ayrıca

söylemcinin, “150 milyar dolarlık ticaret hacmi kaybı” iddiası ise TÜİK’in Suriye ile dış ticaret verilerini yıllık olarak paylaştığı açık veriler ile örtüşmemektedir. 2011 öncesinde yaklaşık 2 milyar dolar olan ticaret hacmi 2020 sonrası 500 milyon dolar seviyesine düşmüştür.

Açık Veri Kaynakları:

<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=dis-ticaret-104> (E.T. 02/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haberde dile getirilen 250 milyar dolarlık toplam zarar kamuya açık verilerle doğrudan doğrulanabilir değildir. Göç harcamaları büyük oranda teyit edilebilir olsa da ticaret ve güvenlik alanına dair rakamlar spekülatif ve siyasal retorik kapsamında değerlendirilmelidir. Ancak genel anlamda, haberin çerçevesi “ekonomik yük” temasıyla kamusal tartışma açma potansiyeline sahiptir.

HABER 53:

Haber Başlığı: “Suriyeli mülteciler evlerini kaybediyor”

Yayın: Sözcü

Tarih: 25 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyeli-multeciler-evlerini-kaybediyor-wp7664979>

(E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Mültecilerin mülklerinin sahte belgelerle ele geçirilmesi ve bu durumun geri dönme sürecine engel oluşturması ana temaları oluşturmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü gazetesi; haberde The Guardian, SIRAJ ve The Day After raporları ile mülteciler ve avukat tanıklıkları kaynak olarak kullanılmıştır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Adalet ve hak ihlalleri eksenli, organize çeteler ve suç iddiaları, geri dönüşü engelleyen yapısal sorunlar söylemlerin çerçevesini oluşturmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

The Guardian ve Anadolu Ajansı dağıtımıyla STK raporları, avukat ve mülteci tanıklıkları kullanılmış ve çoğulcu kaynak çeşitliliği sağlanmıştır. Ancak Suriye makamlarının yanıtı haberde yer almamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Mültecilerden avukatlara, STK'lara kadar çok farklı düzeydeki aktörlerin açıklamaları söz konusudur. Mülk gaspı iddiaları hukuki ve insani perspektifle işlenmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

STK ve bireylerin sesine yer veriliyor, devlet ya da rejimden bir karşı cevap bulunmuyor. Bu da haberin eleştirel ve mağdur merkezli duruşunu güçlendirmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde mağdur kimliği hukuksal zemin üzerinden inşa ediliyor. Hırsızlık iddiaları ve suçlamalar, çeteler ve çetelerin içinde hakim rollere yer veriliyor. Göçün gönüllü dönüşü için güvenlik ve adalet gerekliliği de öne çıkmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

The Guardian ve STK raporları yani hem açık kaynak hem de yarı açık veri kategorisindeki veriler kullanılmıştır. Ancak Suriye iç hukukuna dair açık veri eksikliği söz konusu olduğu için bazı iddialar bağımsız resmi doğrulamaya ihtiyaç duymaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.theguardian.com/global-development/2023/apr/24/scandal-of-syrias-stolen-homes-fraudsters-use-courts-to-legitimise-thefts-from-refugees> (E.T. 02/07/2024).
- (2) https://ilacnet.org/wpcontent/uploads/2021/01/ILAC_Syria_2020_DiscussionPaper_webb-1.pdf (E.T. 02/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, insan hakları ve hukuki güvenlik perspektifinin hakim olduğu, bilgi yoğun içerikli ve analitik bir söylem içermektedir. Açık veri desteği kısmi olsa da anlatının genel güvenilirliği yüksektir.

HABER 54:

Haber Başlığı: “Suriyelileştirerek çökertme hesabı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 25 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyelestirerek-cokertme-hesabi-wp7664314> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

"Suriyeleştirme" söylemiyle Türkiye'nin maruz bırakıldığı sosyal, ekonomik ve siyasi riskler yazının ana temalarını oluşturmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yazı, Sözcü Gazeteci yazarı Murat Muratoğlu'nun köşe yazısı formatında kişisel yorumlarını içermektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Eleştirel yorumlara dayanan, popülist, mizahi ve dilek temelli siyasi söylemler yazının çerçevesini oluşturmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Hiçbir devlet, kurum ve/veya araştırma verisine dayanmayan, kendisini kaynak vererek yorum yapılan bir içerik çerçevesi sunulmuştur.

2.2 İçerik Analizi:

Suriye ilişkisi ve Suriyelilere yönelik sosyal ve mali etkiler ironik göndermelerle süslenen bir eleştiri şeklinde işlenmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Muratoğlu, Sözcü Gazetesi'nin eleştirel üslubuyla uygun köşe yazıları yazmaktadır ancak bu yazı oldukça subjektif ton ile kaleme alınmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Suriyeleştirme ile çökertme" ifadesi, toplumsal korku ve yabancı düşmanlığı üreten söylemlere yakındır. İroni ve popülist eleştiri ile sosyal ayrışmaya açık bir çerçeve kurulmuştur.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yazı içinde geçen veriler, açık veri kaynakları ile doğrulanmamaktadır. Bu nedenle açık veri ile desteklenemeyen bir yorum/eleştiri olarak görülmesi mümkündür.

3.2 Sonuç:

Yazı, edebi ve popülist bir köşe metni olarak değerlendirilmelidir. Akademik analiz için ham madde sağlar ama açık veri temelli kaynaklara dayanmadığı için zayıf doğruluk içermektedir.

HABER 55:

Haber Başlığı: “Akar: Suriyelilerin saygın şekilde dönmelerini amaçladığımızı paylaştık”

Yayın: Sözcü

Tarih: 26 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-akar-suriyelilerin-saygin-sekilde-donmelerini-amacladigimizi-paylastik-wp7665500> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmenlerin gönüllü ve saygın şekilde geri dönüşü, Türkiye’nin Suriye’deki güvenlik, stratejik ve diplomatik hedefleri haberin ana temalarını oluşturmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü gazetesi; Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar’ın söylemlerini DHA aracılığı ile alarak haberleştirmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Resmî ve stratejik unsurlar içeren devlet söylemi ve göçmenlerin saygın ve gönüllü dönüş vurgusu söylemlerin çerçevesini oluşturmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber tek bir kaynağa, yani Bakan Akar’ın açıklamasına dayanmaktadır. Eleştirel değil, bilgi aktarımı niteliğindedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde, bölgesel toplantılar, Türkiye’nin amacı olan “saygın dönüş” ve güvenlik unsurları öne çıkmıştır. Ancak haber metni veri veya bağımsız analiz içermemektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Hulusi Akar, devlet politikalarını temsil eden resmî bir figürdür. Sözcü gazetesi ise haberi doğrudan aktarırken muhalif perspektif sunmamıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Devletin güvenlik ve diplomasi temelli söylemi hâkimdir. “Saygın dönüş” vurgusu insani değerleri öne çıkarıyor gibi görünse de, söylem esas olarak devlet pozisyonunu meşrulaştırmaya yöneliktir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Milli Savunma Bakanlığı ya da ilgili kurumlar tarafından “saygın dönüş” sürecine dair somut veri yayımlanmamıştır. Açıklama bir niyet beyanı niteliğindedir.

3.2 Sonuç:

Haber devletin resmî görüşünü yansıtmaktadır. Ancak açık verilerle desteklenmemesi, haberin doğruluk derecesini sınırlı kılmaktadır. Söylem ağırlıklı ve politiktir.

HABER 56:

Haber Başlığı: “Meral Akşener’e hakaret eden Suriyeli serbest bırakıldı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 26 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/meral-aksenere-hakaret-eden-suriyeli-serbest-birakildi-wp7666175> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, göçmenlerin Türkiye’deki siyasal figürlere yönelik söylem ve davranışlarının kamuoyunda oluşturduğu tepki ve yargı sürecine etkisidir. Ayrıca haber, kamu güvenliği, siyasal aidiyet, hukuk ve göçmenlik rejimi arasındaki ilişkileri de tartışma zeminine taşımaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Sözcü gazetesi tarafından yayımlanan haberin söylemcisi, muhalif kamuoyu tarafından desteklenen bir medya organıdır. Haberin dili, okuyucuyu bilgilendirmenin ötesinde kamu tepkisini yansıtmaya yöneliktir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberin söylemi eleştirel, güvenlik odaklı ve göçmen karşıtı duyguları çağrıştıracı bir çerçeveye sahiptir. Haberde, yargı kararına ilişkin kamuoyu tepkisi vurgulanmakta, Suriyeli bireyin serbest bırakılması olayına yönelik kamu vicdanı üzerinden bir tartışma kurulmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, adli kaynaklara ve olayla ilgili sosyal medya yansımalarına dayanmaktadır. Ancak resmi kurumlardan doğrudan bir açıklama habere yansımamıştır. Kaynağın güvenilirliği, Sözcü'nün yaygın ve ulusal medya organı olmasından ötürü orta düzeyde değerlendirilebilir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, olayın yalnızca sonucunu değil, kamuoyunda oluşan tepkiyi ve sosyal medyadaki yorumları da içermektedir. Özellikle “serbest bırakılma” eyleminin kamu vicdanında oluşturduğu rahatsızlık, içerikte ön plana çıkarılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Sözcü gazetesi, muhalefete yakın yayın çizgisiyle bilinen bir medya kuruluşudur. Bu bağlamda, haberin dili ve çerçevesi muhalif kamuoyunun göçmen karşıtı hassasiyetlerini yansıtmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber söyleminde göçmen bireylerin siyasal düzene tehdit oluşturduğu izlenimi oluşturulmakta, güvenlik temelli ve hukuk devleti ilkelerine dair bir tartışma zemininde ilerlenmektedir. “Hakaret”, “serbest bırakıldı” gibi kavramlar söylemin merkezindedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haber içeriğinde geçen olayın doğruluğu açık kaynak verisi yani sosyal medya kayıtları ve yerel kaynaklarla kısmen teyit edilmiştir. Ancak yargı kararına dair resmi bir mahkeme belgesi ya da İçişleri Bakanlığı açıklaması haber içinde bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://yenibakisgazetesi.com/meral-aksenere-hakaret-eden-suriyeli-serbest-birakildi/>
(E.T. 02/07/2024).

3.2 Sonuç:

Olay gerçektir ve medyada yer bulmuştur. Ancak olayın yargı süreciyle ilgili detaylar kısıtlıdır ve açık bilgi kaynakları ile tam olarak desteklenmemiştir. Bu nedenle haberin doğruluğu kısmen doğrulanabilir olarak sınıflandırılabilir.

HABER 57:

Haber Başlığı: “Sahil Güvenlik Komutanlığı: 602 düzensiz göçmen yakalandı”

Yayın: Milliyet

Tarih: 28 Nisan 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sahil-guvenlik-komutanligi-602-duzensiz-gocmen-yakalandi-6938931> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması Türkiye’nin deniz sınırlarında düzensiz göçle mücadele kapsamında gerçekleştirilen güvenlik operasyonlarıdır. Göç olgusu, sınır güvenliği, kamu düzeni ve göçmen hakları gibi konularla ilişkilendirilmiştir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin kaynağı Milliyet Gazetesi’dir. Söylemci, Milliyet muhabirleri ve resmi açıklamaları aktaran editoryal kadrodur. Ana bilgi kaynağı ise Sahil Güvenlik Komutanlığı’dır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber, bilgilendirici ve devlet odaklı bir söylem kullanır. Güvenlik önlemlerini ön plana çıkaran, göçmenlerin sayısal verilerle nesneleştirildiği bir çerçeveye sahiptir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın resmi açıklamasına dayanmaktadır. Haber, birincil resmi kaynaklara dayanması açısından güvenilirdir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, operasyonun tarihsel ve coğrafi kapsamını sayılarla ortaya koymakta, “kaçak” ve “yasa dışı” gibi kavramlarla göçmenleri kriminalize eden bir dil barındırmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Milliyet gazetesi, genel çizgisi itibariyle resmi politikalarla uyumlu haber dili benimseyen ana akım bir medya kuruluşudur. Bu haber de benzer şekilde devletin eylemlerine odaklıdır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, devletin güvenlik politikalarını meşrulaştıran, göçü bir tehdit olarak kodlayan bir yapıdadır. Göçmenlerin bireysel öykülerine yer verilmemiş, haber teknik ve resmi bir bakış açısıyla sunulmuştur.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın kamu verisi sınıfındaki basın bültenlerinde 602 göçmenin yakalandığı bilgisi teyit edilebilmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/ankara/sahil-guvenlik-komutanligi-602-duzensiz-gocmen-2243104> (E.T. 02/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin temel içeriği resmi kaynakla uyumlu olup doğrulanabilir niteliktedir. Ancak haberin söylemsel yapısı göçmenleri yalnızca “yakalanan nesne” olarak sunmakta, insani bağlamı ihmal etmektedir.

HABER 58:

Haber Başlığı: “Kılıçdaroğlu: En geç 2 yıl içinde bütün Suriyeli kardeşlerimizi Suriye’ye uğurlayacağız

Yayın: Sözcü

Tarih: 29 Nisan 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/kilicdaroglu-en-gec-2-yil-icinde-butun-suriyeli-kardeslerimizi-suriyeye-ugurlayacagiz-wp7669355> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu analizde odaklanılan tema, siyasi söylemlerde göçmen karşıtı retoriğin nasıl yapılandırıldığıdır. Kemal Kılıçdaroğlu’nun Isparta mitinginde Suriyeli mülteciler hakkında yaptığı açıklamalar üzerinden, “geri gönderme” vaadinin söylemsel olarak nasıl inşa edildiği incelenmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci CHP Genel Başkanı ve 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimleri adayı Kemal Kılıçdaroğlu’nun Isparta mitinginde yapmış olduğu politik içerikli konuşmadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem tipi, politik, popülist öğeler içeren ve seçmene vaat üzerinden hitap eden bir metindir. Söylem, açıkça “göçmen karşıtı” bir yön taşımakta; “Sınır namustur”, “yol geçen hanı” gibi ifadelerle ulusal güvenlik vurgusu yapılmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Sözcü Gazetesi’ni haberi doğrudan miting konuşmasına dayanmaktadır ve konuşmanın aktarımında herhangi bir çarpıtma gözlemlenmemektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Kılıçdaroğlu’nun ifadesiyle “en geç iki yıl içinde Suriyelilerin Suriye’ye gönderileceği” ve “sınırların yol geçen hanına çevrildiği” iddiası, mültecilere yönelik ulusal güvenlik tehdidi algısı üretmektedir. Mülteci karşıtı kamuoyunu etkilemeye yönelik doğrudan, net, polemik üretmeye açık bir dildir.

2.3 Söylemci Analizi:

Kılıçdaroğlu, burada seçmen nezdinde kararlılık ve otorite görüntüsü çizmeyi hedeflemektedir. Söylemci, aynı zamanda devletin sınır güvenliğini sağlama yükümlülüğünü kendi liderliğinde “onarma” sözü vermektedir. Bu bağlamda “lider kurtarıcı” imgesi ön plandadır.

2.4 Söylem Analizi:

Sınır güvenliği, namus, yol geçen hanı gibi metaforlar, “milli değerler” üzerinden kamuoyunun duygusal hassasiyetine yöneliktir. Söylemde mülteciler, yanlış politikanın sonucu olarak konumlandırılırken, çözüm geri gönderme olarak kodlanmaktadır. Bu çerçevede söylem, “ulus-devletin sınırlarını tahkim etme” paradigmasıyla uyumludur.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

2023 yılında resmi olarak gönüllü olarak geri dönen Suriyeli sayısı 50.000’in altındadır. İki yıl içinde 3,5 milyonu aşan mültecinin gönüllü ve güvenli dönüşü için hem uluslararası hukuki zorluklar hem de Suriye’deki güvenlik durumu engel teşkil etmektedir. Ayrıca bununla ilgili bir yol haritası ve planlama açık kaynaklarda mevcut değildir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (E.T. 02/07/2024).

3.2 Sonuç:

Kemal Kılıçdaroğlu'nun söylemi, seçmen davranışlarını yönlendirmek amacıyla mülteci karşıtı kamusal duyguları harekete geçiren popülist bir çerçeve taşımaktadır. Söylem, açık veri kaynaklarına ulaşılabilen dünya örnekleri ile karşılaştırıldığında uygulama açısından gerçeklikten uzak ve yüksek belirsizlik içermektedir. Ancak siyasi vaat olarak seçmen mobilizasyonunda etkili bir araç olarak kurgulanmıştır.

HABER 59:

Haber Başlığı: “Suriyelileri Ne Yapmalı?”

Yayın: T24

Tarih: 30 Nisan 2023

Link: <https://m.t24.com.tr/yazarlar/yildiz-tar-insan-manzaralari/suriyelileri-ne-yapmalı,39759> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Suriyeli mültecilerin geleceği, toplumsal uyum, geri gönderme tartışmaları ve kamuoyu algısı temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yıldız Tar, insan hakları odaklı yazılarıyla bilinen bir gazeteci ve köşe yazarıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Eleştirel, hak temelli, etik tartışmaları öne çıkaran ve milliyetçi-popülist bakış açlarına karşı çıkan söylemi içeren bir köşe yazısıdır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazar, doğrudan birincil kaynaklara atıf yapmasa da söylemini güncel toplumsal tartışmalara dayandırmaktadır. Yazı yorum ve analiz niteliğindedir.

2.2 İçerik Analizi:

Yazıda, Suriyeliler hakkında yürütülen ayrımcı politikalar ve söylemler eleştirilmektedir. Devlet politikaları, muhalefet partilerinin stratejileri ve kamusal söylemdeki popülist eğilimler tartışılmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Yıldız Tar, mülteci haklarını savunan bir söylem üretmektedir. Söylemleri çoğunlukla etik ve insan hakları merkezlidir.

2.4 Söylem Analizi:

Yazı, “ne yapmalı” sorusu üzerinden mültecilerin geri gönderilmesi fikrini sorgulamakta, bunun hukuki ve ahlaki zeminini tartışmaktadır. “Gönüllülük” ilkesi, geri gönderme yasakları (non-refoulement), entegrasyon ve barınma hakkı gibi kavramlar öne çıkarılmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi basın açıklamaları ve UNHCR yarı açık verileri, Türkiye’de geçici koruma altında 3,3 milyon civarında Suriyeli bulunduğunu göstermektedir. Yazıda bahsi geçen “geri gönderme” taleplerinin, Türkiye’nin taraf olduğu 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 2013 Geçici Koruma Yönetmeliği ile uyumsuzluğu açıktır.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://data.unhcr.org/en/situations/syria> (E.T. 02/07/2024).

(2) <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> (E.T. 02/07/2024).

3.2 Sonuç:

Yazı, açık verilere dayalı bir değerlendirme yapmamakla birlikte, mevcut hukuki düzenlemelerle tutarlı etik bir argümantasyon sunmaktadır. Bilgi manipülasyonu yoktur.

HABER 60:

Haber Başlığı: “Lütfi Savaş: Hatay’da 2 bin sahipsiz mezar var, yarım milyona yakın kişi göç etti”

Yayın: T24

Tarih: 2 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/lutfu-savas-hatay-da-2-bin-sahipsiz-mezar-var-yarim-milyona-yakin-kisi-goc-etti,1107405> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Temel temalar arasında afet sonrası göç, şehir demografisi, mezarlıklar ve yerel yönetim politikaları öne çıkmaktadır. Haber, depremin ardından yaşanan göç hareketlerini ve kamuya açıklanmayan ölü sayısına dair iddiaları işlemektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, CHP’li Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş’tır. Savaş, yerel yönetim yetkisi çerçevesinde kamuoyunu bilgilendirme sorumluluğu taşıyan bir siyasi figürdür.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler, iddia temellidir ve kamu otoritelerinin açıklamalarıyla çelişen unsurlar barındırmaktadır. Eleştirel ve alarm verici nitelikte olup halkın dikkatini çekmeye yönelik tasarlanmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Açıklamalar doğrudan Lütfü Savaş'ın ifadelerine dayandırılmıştır. İkinci el kaynak kullanımı yoktur ve birincil söylemci, T24 tarafından doğrudan aktarılmıştır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, özellikle göç edenlerin sayısı (yarım milyona yakın) ve sahipsiz mezar sayısı (2 bin) gibi dikkat çekici sayısal ifadeler içerir. Ancak bu rakamların kaynağı belirtilmemiştir. Bu durum, haberin doğruluk derecesini etkileyen önemli bir unsurdur.

2.3 Söylemci Analizi:

Lütfü Savaş, uzun süredir Hatay'da görev yapan bir belediye başkanıdır. Deprem sonrası süreçte kamuoyunun dikkatini merkezi yönetimin eksikliklerine çekmeye çalışan bir tavırla konuşmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber metninde kullanılan ifadeler, kamuoyunu etkilemeye ve kamu politikaları üzerinde baskı kurmaya yöneliktir. Özellikle “sahipsiz mezar” ve “yarım milyon göç” gibi ifadeler güçlü söylem araçlarıdır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Göç İdaresi Başkanlığı'nın henüz deprem sonrası Hatay'daki göç verilerine dair açık ve detaylı bir açıklaması bulunmamaktadır. Sahipsiz mezar sayısı konusunda da resmi mezarlık kayıtları kamuya açık değildir. Bu nedenle açık veri ile doğrulama sınırlıdır.

3.2 Sonuç:

Haber, doğrudan birincil bir kaynaktan alınmış söylemleri yansıtmaktadır. Ancak iddia edilen rakamların açık veriyle desteklenmemesi nedeniyle doğruluk derecesi çok zayıftır. Söylem güçlü, etkili ancak veri temeli zayıftır.

HABER 61:

Haber Başlığı: “Sinan Oğan: 14 Mayıs ülkemiz için bir kader seçimi...”

Yayın: Sözcü

Tarih: 8 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/sinan-ogan-14-mayis-ulkemiz-icin-bir-kader-secimi-wp7677135> (E.T. 02/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber, 2023 seçimlerinin kritik bir eşik olduğu söylemi üzerinden şekillenmektedir. Sinan Oğan’ın açıklamaları, milliyetçi bir çizgide Türkiye’nin güvenliği, istikrarı ve göçmen politikalarına ilişkin kaygılarla şekillenen bir temayı içermektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, ATA İttifakı Cumhurbaşkanı Adayı Sinan Oğan’dır. Kendisi 2023 seçimlerinde cumhurbaşkanı adayı olarak kamuoyuna seslenmektedir. Haber Sözcü Gazetesi tarafından yayımlanmıştır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler, milliyetçi ve güvenlik odaklı bir yaklaşımı temsil etmektedir. Aynı zamanda göç karşıtı bir pozisyon üzerinden şekillenen eleştirel ve kutuplaştırıcı unsurlar da barındırmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Sinan Oğan’ın doğrudan ifadeleridir. Açıklamalarının belirli bölümleri doğrudan alıntı şeklinde verilmiş olup, Sözcü Gazetesi tarafından haberleştirilmiştir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber içeriği, Sinan Oğan’ın seçimlere yönelik beyanatlarını aktarmakta ve Türkiye’nin geleceği, sığınmacı politikası, ulusal güvenlik gibi temalar etrafında şekillenmektedir. İçerikte herhangi bir veri ya da istatistiki bilgi sunulmamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Sinan Oğan, milliyetçi-muhafazakâr bir siyasetçi olarak söylemini seçmenlerin güvenlik endişeleri ve göçmen politikalarına dair rahatsızlıkları üzerine kurmaktadır. Seçim dönemine özgü bir mobilizasyon amacı güdülmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, dramatik ve kader vurgusu içeren güçlü bir dil barındırmakta, kamuoyunu mevcut iktidarın göç politikalarına karşı seferber etmeye çalışmaktadır. Sığınmacı konusu bir güvenlik meselesi olarak çerçevelenmiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberin içeriğinde geçen iddialar doğrudan açık veriyle desteklenmemektedir. Oğan'ın göçmen politikalarına dair eleştirileri somut verilerle değil genel siyasi retorikle sunulmuştur.

3.2 Sonuç:

Haber, bir seçim kampanyası sürecinde verilen politik mesajı yansıtmaktadır. Açık veri ile desteklenmediği için söylemin doğruluğu yalnızca söylemcinin otoritesine dayanmaktadır. Eleştirel medya okuryazarlığı açısından, bu tür haberlerin doğrulanması için resmi kamu verilerinin incelenmesi önem arz etmektedir.

HABER 62:

Haber Başlığı: “Doğumhanelerimizi Suriyeli işgalinden kurtarmak için bir oy değiştir!”

Yayın: T24

Tarih: 9 Mayıs 2023

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=6AINo87Xvck> (E.T. 18/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Video, göçmen karşıtı politik söylemi merkezine alan bir seçim propagandasıdır. Temel teması, Türkiye'deki doğumhanelerin Suriyeli mülteciler tarafından “işgal edildiği” iddiasıyla bu durumun milliyetçi seçmene yönelik bir tehdit olarak sunulmasıdır

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, 2023 seçimleri öncesi cumhurbaşkanı adayı olan Iğdır Milletvekili Sinan Oğan'dır. Milliyetçi ve göçmen karşıtı politik duruşuyla tanınan Oğan, doğrudan seçmene hitap eden keskin bir dil kullanmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, açık şekilde dışlayıcı, milliyetçi ve popülist bir tondadır. Mülteciler, demografik tehdit olarak çerçevelenmekte ve doğrudan “işgalci” şeklinde nitelendirilmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Video, Sinan Oğan'ın kendi resmi YouTube hesabı üzerinden yayımlanmış ve T24 tarafından haberleştirilmiştir. Propaganda videosu niteliğindedir. İçerikte istatistiksel veya ampirik veri kullanılmamaktadır; söylem tamamen duygusal etkiye ve seçmen mobilizasyonuna yöneliktir.

2.2 İçerik Analizi:

Video içeriği çok kısa olup yalnızca şu ifadeye dayanmaktadır: “Doğumhanelerimizi Suriyeli işgalinden kurtarmak için bir oy değiştirir”. Bu ifade hem militarist hem de ötekileştirici bir anlam taşımakta ve doğumhaneler gibi nötr kurumları siyasi tartışmaya çekmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Sinan Oğan, kamuoyunda göçmen karşıtı söylemleriyle tanınan bir siyasetçidir. Söylemleri, toplumsal kutuplaşmayı körükleyebilecek bir potansiyele sahiptir. Video, seçmenleri duygusal ve ulusal kimlik üzerinden harekete geçirmeyi amaçlamaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, mültecileri “işgalci” olarak etiketleyerek dramatik bir çerçeveleme yapmaktadır. Framing teorisine göre (Entman, 1993), bu tarz bir söylem; suçlama, korku yaratma ve milliyetçi duyguların mobilizasyonunu içerir. Söylem, politik bir araç olarak mülteci karşıtlığını kullanmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Türkiye'de doğumhanelerin kullanımına ilişkin veriler, Suriyeli kadınların doğum oranlarını diğer gruplara kıyasla doğrudan kıyaslamaya yeterli şeffaflıkta sunulmamaktadır. BM ve akademik çalışmaların açık veri verilerine göre, Suriyeli mültecilerin doğum oranlarının “işgal” gibi bir sunulmasını gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) https://www.unhcr.org/tr/sites/tr/files/2025-04/suriyeliler_barometresi_2023_1.pdf (E.T. 18/07/2024).
- (2) https://www.researchgate.net/publication/5008241_Age_Structure_Income_Distribution_and_Economic_Growth (E.T. 18/07/2024).

3.2 Sonuç:

Söz konusu video, mülteciler hakkında doğrulanamayan ve açık veriyle desteklenmeyen iddialara dayanmaktadır. Milliyetçi seçmeni mobilize etmek için korku ve tehdit söylemi kullanılmaktadır. Söylem, demokratik değerler açısından sorunlu olup, gerçeğe dayalı olmaktan ziyade seçmen davranışlarını manipüle etmeyi amaçlamaktadır.

HABER 63:

Haber Başlığı: “Öyle kolay değil”

Yayın: Sözcü

Tarih: 12 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/oyle-kolay-degil-wp7681475> (E.T. 18/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Söz konusu yazının ana teması, göçmen politikasının uygulanabilirliği ve özellikle Suriyeli mültecilerin geri gönderilmesine dair kamuoyunda dillendirilen söylemlerin gerçeklikten uzak olup olmadığıdır. Yazar, bu konunun teknik, diplomatik ve insani boyutlarını ele alarak basit siyasi söylemlerin arkasındaki karmaşık yapıyı analiz etmeye çalışmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, gazeteci-yazar Soner Yalçın’dır. Yalçın, muhalif ve araştırmacı kimliğiyle tanınmakta olup, genellikle devlet politikaları ve siyasi gündeme ilişkin eleştirel yorumlarıyla bilinir. Bu çerçevede haberin söylemci seçimi, okuyucuda eleştirel bir bakış açısı oluşturmayı hedeflemektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Yazı içeriği, eleştirel bir düzlemde şekillenmiştir. Yazar, mülteci krizine ilişkin mevcut politik retoriği sorgulamakta ve teknik veri eksikliğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, hem kamu politikalarına yönelik bir eleştiriye hem de kamuoyunun daha gerçekçi bilgilere dayalı pozisyon alması gerektiğini ifade etmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazarın analizinde doğrudan resmi bir belge veya açık veri kaynağına yer verilmemle birlikte, uluslararası ilişkiler ve göç politikaları üzerine genel ve sayısal bilgiler sunulmuştur. Kaynaklar genellikle dolaylı, analitik bilgiye dayalıdır.

2.2 İçerik Analizi:

Yazı, mülteci politikasının uygulanabilirliği konusuna odaklanmakta ve “tüm Suriyelileri göndeririz” şeklindeki siyasi vaatlerin, teknik ve diplomatik süreçler açısından ne kadar gerçekçi olduğunu irdelemektedir. Yazar, bu vaatlerin hem ulusal hem uluslararası hukuk açısından karşılaştığı sınırlamalara dikkat çeker.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci Soner Yalçın, Türkiye'de gazetecilik ve televizyonculuk geçmişi olan, aynı zamanda siyasi analizler yazan bir isimdir. Yalçın'ın söylemi genellikle muhalif, sistem eleştirisi yapan ve politik vaatlerin gerçekçiliğini sorgulayan bir üslup ile, provakatif öğelerde taşımaktadır. Bu yazısında da aynı çizgide, kamuoyunun duygusal değil rasyonel verilere dayalı düşünmesi gerektiği yönünde bir tutum benimsemektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Yazarın söylemi, teknik bilgi eksikliğine vurgu yaparak popülist göçmen karşıtı söylemleri eleştirmekte ve okuyucuyu rasyonel analiz yapmaya davet etmektedir. Söylem, güç ilişkilerini deşifre eden ve siyasi vaatleri sorgulayan bir yapıdadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yazıda sunulan iddiaların bir kısmının doğrulanması için doğrulanması Göç İdaresi Başkanlığı'nın kamu verileri ve yarı açık veri sınıfındaki BM Mülteciler Yüksek Komiserliği verileri kullanılabilir. Büyük kısmı ise doğrulamamaktadır. Ancak yazının içeriğinde bu tür açık veri kaynaklarına doğrudan bir atıf bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> (E.T. 18/07/2024).

(2) <https://data.unhcr.org/en/situations/syria> (E.T. 18/07/2024).

3.2 Sonuç:

Soner Yalçın'ın yazısı, kamuoyuna sunulan göç politikası söylemlerinin basitleştirilmiş doğasına dikkat çekmekte ve bu alanda veri temelli politika üretiminin gerekliliğini vurgulamaktadır. Yazı, açık veri kullanımının eksikliğini dolaylı olarak gündeme getirirken, aynı zamanda söylemsel analiz açısından güçlü bir eleştirel pozisyon ortaya koymaktadır.

HABER 64:

Haber Başlığı: “Arap Medyası: Türk vatandaşı olan Suriyeliler Erdoğan'ı tercih edecek”

Yayın: Sözcü

Tarih: 12 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/arap-medyasi-turk-vatandasi-olan-suriyeliler-erdogani-tercih-edecek-wp7682090> (E.T. 18/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haber, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık kazanımı ve bunun seçim sonuçlarına etkisi üzerine şekillenmektedir. Temel mesele, göçmen politikalarının seçimlerle olan ilişkisi ve yeni vatandaşların siyasi tercihleridir. Haberde, bu grubun Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a olan eğilimi vurgulanarak bir siyasi eğilim aktarılmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, hem Lübnan merkezli dijital medya kuruluşu Cradle hem de Türk vatandaşı olan Suriyelilerdir. Ancak sadece doğruluğu teyit edilemeyen bir kişiye ile yapılan röportaj ilgili habere konu olmuştur. Asıl söylem Arap basınına ait olmakla birlikte, Türk basınında aktarım biçimi de önemlidir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberde yer alan söylem, güvenlik ve milli kimlik odaklı bir politik sınıflandırmaya tabidir. Göçmenlerin seçimlerde belirleyici olduğu iddiası, ulusal aidiyet ve egemenlik üzerine kurulu bir tartışmaya işaret eder. Ayrıca haberde kullanılan dil, örtük şekilde toplumsal endişelere hitap etmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin, dijital medya kuruluşu olduğu belirtilse de doğrudan kaynaklar verilmemiştir. Fikir beyan eden kaynağın kim olduğu da belirsizlik taşımaktadır. Bu nedenle kaynak güvenilirlik açısından zayıf kabul edilmelidir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, seçim sürecinde Suriyeli sığınmacıların oy kullanması ve Erdoğan'a destek verecekleri varsayımı üzerine kurgulanmıştır. İstatistiksel veri bulunmamakla birlikte, genel bir çıkarım yapılmıştır. İddia, doğrulayıcı unsurlardan ziyade kanaate dayanmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, Türk kamuoyunun hassasiyetlerine seslenen milliyetçi bir pozisyondan hareket etmektedir. Haber, Arap medyasındaki iddiayı aktarsa da Türkiye’deki göçmen karşıtı atmosferle örtüşen bir tonda sunulmuştur. Söylemci, bu aktarımı seçim öncesi duyarlılığı artıracak biçimde yapılandırmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberin söylemi, göçmenlerin demokratik katılım hakkını dolaylı biçimde sorgulamakta, vatandaşlık verilmesinin siyasi mühendislik olarak kullanıldığı imasını taşımaktadır. Bu söylem, seçimlerin meşruiyeti üzerine şüphe uyandırabilecek biçimde kurgulanmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan kamu verilerine göre, hem vatandaşlık verilen hem de seçimlerde oy verme hakkı olan Suriyeliler ilan edilmektedir. Ancak oy hakkına sahip olan insanların seçim öncesi oy verme davranışlarını tespit etmek açık veri ile mümkün olmadığı için kontrol sağlanamamıştır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/nufus-ve-vatandaslik-isleri-genel-mudurlugunden-secmen-kutuklerine-iliskin-aciklama/2754160> (E.T. 18/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, dolaylı kaynaklara dayanmakta ve seçimlere ruhuna uygun olarak kimin kime oy verdiği gibi güçlü bir doğrulayıcı açık veri bağlantısından yoksundur. Söylemi, toplumsal hassasiyetleri tetikleyici, seçim güvenliği ve göçmen politikaları konusunda şüphe yaratıcı bir çerçevede kurgulanmıştır.

HABER 65:

Haber Başlığı: “Seçmeni kim okudu, kim okuyamadı: Seçim ve Göçmenler üzerine bir analiz”

Yayın: HaberTürk

Tarih: 16 Mayıs 2023

Link: https://www.youtube.com/watch?v=_oirv5ASs8U (E.T. 18/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Habertürk'te haberleştirilen programın ana temaları, göçmenlerin hem seçim stratejisi hem de seçmenler üzerindeki etkileri, Zafer Partisi ve Sinan Oğan'ın göçmenler ile ilgili söylemleri birçok konu içinde öne çıkmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Programda gazeteciler, Nasuhi Güngör, Muharrem Sarıkaya ve Faruk Aksoy söylem üreticisi olarak yer almıştır. Ayrıca, sunucular Kübra Par ve Mehmet Akif Ersoy'un da program boyunca çerçeve belirleyici etkileri olduğundan dolayı analiz kapsamına dahil edilmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler, popülist medya, güvenlik ve kamu düzeni, entegrasyon ve sosyal uyum, seçmen davranışlarına etkiler gibi söylemler olarak sınıflandırılmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Programın kaynağı Habertürk televizyondaki seçim analiz programıdır. 2023 seçimlerinin ilk turunun hemen ardından yayınlanan analiz programında, katılımcılar çoğunlukla gazeteci kimlikleri nedeniyle izlenimlerini aktarmışlardır. Program da veri temelli akademik bir tartışma düzeyi oldukça düşük gerçekleşmiştir. Ayrıca sunucuların yönlendirici etkisi de analizde dikkate alınmalıdır.

2.2 İçerik Analizi:

Program boyunca mülteciler, milliyetçilik ve HDP ile ilişkilendirilen muhalefet partileri arasında siyasi bir denge kurulmakta; milliyetçi söylem içinde göçmen karşıtlığı stratejik olarak kullanılmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Özellikle Zafer Partisi ve Sinan Oğan'ın seçmen gücü üzerinden yürütülen tartışmalar, “blok seçmen” imasıyla desteklenmektedir. Bu söylemler, programda göçmenlerin oy hakkına ilişkin güvensizlik üretmekte ve halkın politik tutumlarını manipüle edici bir potansiyele sahiptir.

2.4 Söylem Analizi:

Programda “misafirlik”, “geçicilik”, “kalıcılık”, “güvenlik”, “kültürel uyum” ve “entegrasyon” gibi çerçeveleyici kavramlar öne çıkmıştır. Seçimlerde mülteciler üzerinden yürütülen kimi kampanyaların değerlendirilmesi yapılmıştır. Söylemler genel

olarak gazetecilik öngörülerine dayanmakla ve çarpıtılmaya açık başlıklar da bulunmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Programda dile getirilen “Suriyelilerin vatandaş yapılarak seçime sokulduğu”, “Sinan Oğan’ın seçmenini nereye yönlendirirse oraya oy verir” gibi iddialar, açık veriyle doğrulanmamıştır. Resmi makamlara göre vatandaşlık almış Suriyeli sayısı kamuya açık belgelerde yer almaktadır ve programdaki rakamlarla örtüşmemektedir. Dolayısıyla yayın, kamuoyuna açık verilerle desteklenmemiş, öznellik içeren varsayımlarla doludur.

3.2 Sonuç:

Söz konusu program, seçim ve mülteciler hakkında doğrulanamayan ve açık veriyle desteklenmeyen iddialara dayanmaktadır. Söylemler, gazetecilik mesleği bağlamında fikirlerin şeffaflaştırılması olarak görülebilir.

HABER 66:

Haber Başlığı: “14 Mayıs seçimleri ve seçmeni bilgilendirme”

Yayın: T24

Tarih: 18 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/yazarlar/ercan-uygur/14-mayis-secimleri-ve-secmeni-bilgilendirme,40045> (E.T. 18/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Yazının ana teması seçim öncesinde kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi gerekliliğidir. Özellikle seçmenlerin oy verme davranışlarını etkileyen bilgi kirliliği, dezenformasyon ve şeffaflık eksikliği gibi kavramlar ele alınmıştır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yazar Ercan Uygur’dur. Ekonomi ve politika alanında yazılar yazan ve kamu politikaları konusunda görüş bildiren bir yazardır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Yazı, kamuoyunun bilgilendirilmesi gerekliliğini savunan, seçmene sorumluluk yükleyen, açık bilgi akışını talep eden rasyonel ve eleştirel bir söylem barındırmaktadır. Dolayısıyla söylem türü eleştirel/kamusal sorumluluğa çağrı yapan söylem biçimidir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazı herhangi bir resmi belgeye ya da açık veriye dayanmamakta, ancak yazarın analitik gözlemlerine ve deneyimlerine dayanan çıkarımlar içermektedir. Dolayısıyla doğrudan birincil kaynak atfı yapılmamıştır.

2.2 İçerik Analizi:

Yazıda, seçmenlerin bilgilendirilmesi gereği vurgulanırken, özellikle sosyal medyada yayılan yanlış bilgilerin demokratik sürece zarar verebileceği dile getirilmektedir. Bilgi doğruluğunun seçmen davranışları üzerindeki etkisi tartışılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Ercan Uygur'un yazıları genel olarak kamu politikaları ve ekonomi çerçevesinde bilgi temellidir. Bu yazısında da bilgi kirliliği ve kamuoyunun yanlış yönlendirilmesine dikkat çekmektedir. Söylemci güvenilir, akademik temelli ve kamusal sorumluluk bilinciyle hareket eden bir figürdür.

2.4 Söylem Analizi:

Yazı, normatif bir çerçevede yazılmıştır ve kamusal sorumluluğa yapılan vurgu ile demokratik katılımın niteliğine dikkat çekilmektedir. Seçmenin doğru bilgiye dayalı karar vermesi gerektiği vurgulanarak, dezenformasyonla mücadelede sistematik bir yaklaşım önerilmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yazıda doğrudan açık veri kullanılmamış ancak açık veri ihtiyacına dolaylı olarak dikkat çekilmiştir. Seçim sürecinde şeffaf bilgi akışının sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.

3.2 Sonuç:

Yazı, doğruluk kontrolü açısından yorum ve analiz içermektedir. İçerdiği veriler sınırlı ve nitelikseldir. Ancak kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi yönündeki çağrı, tezin çerçevesine uygun düşen eleştirel ve yapıcı bir söylem sunmaktadır.

HABER 67:

Haber Başlığı: “2023’te ikamet izni ile Türkiye’de yaşayan yabancı sayısı 208 bin azaldı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 18 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/2023te-ikamet-izni-ile-turkiyede-yasayan-yabanci-sayisi-208-bin-azaldi-wp7865353> (E.T. 18/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber, 2023 yılında Türkiye’de ikamet izniyle yaşayan yabancı sayısının 208 bin azaldığını bildirmektedir. Bu veri, Türkiye’nin göçmen politikaları ve uygulamalarının etkilerini yansıttığı için temel tema göç ve yabancı nüfus hareketleridir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin söylemcisi İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Bu, resmi bir devlet kurumu olduğundan söylem kurumsal ve bürokratiktir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, istatistik temelli, bilgi verici ve şeffaflık odaklı bir şekilde sunulmuştur. Haberde herhangi bir yorum ya da polemik içeren ifade yer almamaktadır; resmi açıklama üzerinden haber yapılmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’dır. Veriler resmi ve doğrudan kurumdan alındığı için güvenilir kabul edilebilir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, 2023 yılında Türkiye’de ikamet izniyle kalan Suriyeliler başta olmak üzere yabancı sayısının önceki yıla göre 208 bin kişi azaldığı bilgisi verilmiştir. Veri yıl bazında karşılaştırmalı sunulmuştur ve metin içerisinde dramatik veya duygusal ifadeler yer almamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci devlet kurumudur ve söylemin amacı kamuyu bilgilendirmektir. Söylemci, konuya ilişkin tarafsız bir pozisyonda görünmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylemde teknik ve kurumsal bir dil kullanılmaktadır. Haberin amacı, kamuoyuna nüfus hareketleri hakkında bilgi vermektir; herhangi bir siyasi yönlendirme veya duygu yönelimi bulunmamaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde kullanılan veri, Göç İdaresi Başkanlığı'nın kamu verisi sınıfındaki istatistiksel verilerinden alınmıştır. Bu veriler açık veri kapsamında değerlendirilebilir çünkü resmi sitede kamu erişimine açık şekilde paylaşılmıştır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> (E.T. 18/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber içeriği doğrulanabilir niteliktedir ve açık veri kaynaklarıyla uyumludur. İfade edilen istatistik, güvenilir bir resmi kurum tarafından verilmiştir ve kamuya açık şekilde yayınlandığı için doğrulama mümkündür.

HABER 68:

Haber Başlığı: “Suriyelilerin dükkanına saldırdığı esnaf Bursa’yı terk etti”

Yayın: Sözcü

Tarih: 18 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyelilerin-dukkanina-saldirdigi-esnaf-bursayi-terk-etti-wp7688330> (E.T. 18/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması, Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin yerel halkla yaşadığı çatışmaların toplumsal etkileridir. Bu tema, göçmenlerin ekonomik ve sosyal yaşamdaki varlığının yerli esnaf üzerindeki baskıları ve çatışmaları ortaya koymaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, olayın mağduru olan yerli esnaf ve İYİ Parti Bursa Milletvekili Selçuk Türkoğlu görüşleriyle şekillenmektedir. Sözcü gazetesi muhabiri söylemi aktaran kişidir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber söylemi mağduriyet ve güvenlik ekseninde şekillenmektedir. Söylem, yerli halkın zarar gördüğünü vurgulayan, göçmen karşıtı bir anlatıyı destekleyen bir çerçevede sunulmuştur. Bu nedenle söylem, güvenlik odaklı ve eleştirel olarak sınıflandırılabilir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Sözcü gazetesi olup, olayın doğrudan tanığı olduğunu ileten İYİ Parti Bursa Milletvekili Selçuk Türkoğlu ifadelerine dayanmaktadır. Resmi makam açıklaması bulunmamakta, bu durum haberin tek taraflı bir bakış açısıyla oluşturulmuş olabileceğini düşündürmektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber metni, olayın detaylarını vererek saldırı ve sonrasında yaşananları aktarmaktadır. Ancak olayın göçmenler açısından nedeni veya bağlamı verilmemiş, bu da içeriğin tek taraflı olmasına yol açmaktadır. Haberde görsel veya istatistiksel veri bulunmamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, İYİ Parti Bursa Milletvekili Selçuk Türkoğlu'nun aktarımlarıdır. Politik figure olan Türkoğlu'nun söylemleri, toplumsal gerginlikleri görünür kılmakta ancak göçmen tarafının görüşleri yer almamaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberin söylemi, “yerli halk mağdur, göçmenler fail” ikiliği üzerine kuruludur. Bu söylem, toplumsal ayrışmayı pekiştirecek bir çerçeveye sahiptir. Olayın karmaşık doğası dikkate alınmadan tek yönlü anlatım yapılmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Olayın geçtiği mahalle, yerel emniyet kayıtları veya yerel yönetim açıklamaları gibi açık veri kaynaklarında doğrulanabilir bir bilgiye ulaşılamamıştır. Haberde geçen saldırı, yalnızca açık kaynak verisi statüsündeki basına yansıyan bilgilere dayanmaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.bursahakimiyet.com.tr/bursa/iyi-parti-bursa-milletvekili-turkoglu-carsamba-semti-kurtarilmis-bolge-mi-oldu-1059007> (E.T. 18/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, güvenlik temelli bir çatışmayı aktarmakta ve söylem yönelimi itibarıyla göçmen karşıtı bir çerçeve sunmaktadır. Açık veriyle doğrulanamaması, haberin yalnızca iddialar

üzerinden kamuoyunu yönlendirebilecek nitelikte olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, haber içerikleri teyitli verilere dayandırılmalı ve çok taraflı bakış açısıyla hazırlanmalıdır.

HABER 69:

Haber Başlığı: “Dünya Kılıçdaroğlu’nun sert ifadelerini böyle gördü”

Yayın: Sözcü

Tarih: 18 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/dunya-kilicdaroglunun-sert-ifadelerini-boyle-gordu-wp7687954> (E.T. 24/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber, Türkiye’deki mülteci meselesinin uluslararası yansımaları bağlamında ele alınmaktadır. Ana tema, muhalefet lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun Suriyeli sığınmacılar hakkında kullandığı sert ifadelerin uluslararası basında nasıl yer bulduğu ve bu söylemlerin dış basında nasıl yansıtıldığıdır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, ana muhalefet lideri Kemal Kılıçdaroğlu’dur. Aynı zamanda haber metni içerisinde yer alan uluslararası medya organları da söylem üreticisi olarak değerlendirilebilir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, eleştirel ve politik bir ton taşımakta, “sert” ve “kararlı” bir tavırla kurgulanmaktadır. Aynı zamanda “güvenlik” odaklı bir yaklaşımın izleri görülmektedir. Uluslararası medya söylemleri ise bu açıklamaları dikkat çekici ve endişe verici bulmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynaklar arasında Sözcü gazetesi ve dış basında yer alan medya kuruluşları (Reuters, BBC, Al Monitor vb.) yer almaktadır. Haber hem ulusal hem uluslararası kaynaklara dayanmaktadır, bu da çok yönlü bir değerlendirme yapmayı mümkün kılar.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte Kılıçdaroğlu’nun ifadeleri doğrudan alıntılanmakta ve bu açıklamaların dış basındaki yankıları aktarılmaktadır. Haberin dili ciddi ve dramatik bir yapıdadır. İçerikte görsel unsur kullanılmasa da söylem oldukça etkileyici şekilde sunulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Kılıçdaroğlu'nun söylemi politik bir pozisyondan beslenmektedir. Muhalefet lideri olarak yaptığı açıklamalar, seçmen kitlesi ve kamusal tartışma ortamı üzerindeki etkileri dikkate alınarak analiz edilmelidir. Söylemin amacı, hükümet politikalarının alternatifi olduğunu ve seçimlerde ikinci tura giderken ikna edici pozisyonunu vurgulamaktır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, yerli halkın güvenliği, sosyal düzen ve milliyetçilik temaları üzerinden şekillenmektedir. Suriyelilerin ülkelerine geri gönderilmesi yönündeki politik açıklamalar, toplumda göçmen karşıtı duyguları pekiştirecek biçimde yapılandırılmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Kılıçdaroğlu'nun söylemlerine dair somut veriler (örneğin Suriyelilerin sayısı) Göç İdaresi Başkanlığı hem kamu verisi hem de açık veri kaynakları sınıfındaki veriler aracılığıyla doğrulanabilir. Ancak, dış basında yapılan yorumların doğruluğu daha çok medya analizi üzerinden değerlendirilebilir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> (E.T. 24/07/2024).

(2) <https://www.goc.gov.tr/istatistikler> (E.T. 24/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, göçmen karşıtı bir söylemin uluslararası yansımalarını ortaya koyarken, siyasi aktörlerin bu söylemleri iç politika araçları olarak nasıl kullandığını da göstermektedir. Açık verilerle doğrulama sınırlı olsa da haberin çok kaynaklı yapısı içeriğin güvenilirliğini artırmaktadır.

HABER 70:

Haber Başlığı: “Kılıçdaroğlu: İlk iş göndereceğim, Babacan: Yapamaz, kimseyi kandırmayın!”

Yayın: Haber7

Tarih: 19 Mayıs 2023

Link: <https://www.haber7.com/siyaset/haber/3326220-kilicdaroglu-ilk-is-gonderecegim-babacan-yapamaz-kimseyi-kandirmayin> (E.T. 24/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin ana teması, mülteci politikaları bağlamında seçmen yönlendirmesi ve siyasi vaatlerin söylemsel kullanımıdır. Kılıçdaroğlu'nun açıklaması, göçmen politikası üzerinden seçmen desteği arayışına odaklanmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'dur. Söylem, Haber7 gibi hükümete yakın bir medya organı aracılığıyla aktarılmıştır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Kategorik olarak “siyasi propaganda” ve “retorik vaat” kategorilerine giren bir söylemdir. Kılıçdaroğlu'nun sözleri, mültecilerin gönderilmesi üzerinden ulusal güvenlik ve toplumsal huzur temalarıyla ilişkilendirilmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber7'nin haberinde Kılıçdaroğlu'nun doğrudan alıntılanan açıklamaları yer almakta; ancak yorum ve çerçeveleme dili, haber kaynağının siyasi eğilimi doğrultusunda yönlendirme içermektedir. Söylemin doğruluğu, kendi ağzından aktarılan ifadelerle teyit edilebilir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte Kılıçdaroğlu'nun seçildiğinde “ilk iş olarak Suriyelileri göndereceği” vaadine odaklanılmıştır. Aynı zamanda Babacan'ın bu konuda başarısız olacağı yönündeki ifadeleri de verilerek muhalefet içi ayrışmalara da gönderme yapılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Kılıçdaroğlu, muhalefet bloğunun lideri konumundadır. Açıklamaları seçime dönük stratejik bir vaat çerçevesinde şekillenmiştir. Seçmen tabanına yönelik popülist unsurlar içerir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber metni, mülteci karşıtı söylemi yumuşatmadan aktarmakta; söylemin çerçevesi “güvenlik”, “ulusal egemenlik” ve “toplumsal tehdit” bağlamlarında kurulmaktadır. Suriyelilere ilişkin retorik, seçmen mobilizasyonu aracı olarak kullanılmıştır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Kılıçdaroğlu'nun mültecilerin iki yıl içinde gönderileceği vaadi daha önce farklı tarihlerde çeşitli platformlarda da dile getirilmiştir. Ancak bu vaade ilişkin uygulanabilirliğe dair kamuya açık resmi bir plan veya belge yayımlanmamıştır.

3.2 Sonuç:

Haber, doğru bir söylem aktarımı yapmaktadır ancak haberin çerçevelenme biçimi eleştirel mesafeden yoksundur. Kılıçdaroğlu'nun söylemi daha önceki konuşmalarla tutarlıdır fakat kamu politikası açısından doğrulanabilir veri sunulmamaktadır. Söylem, siyasi popülizm içerikli olup seçmen duygularına hitap etmektedir.

HABER 71:

Haber Başlığı: “Göç İdaresi Başkanlığı: 2023’te 93 bin 148 düzensiz göçmenin geçişi engellendi”

Yayın: T24

Tarih: 20 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/goc-idaresi-baskanligi-2023-te-93-bin-148-duzensiz-gocmenin-gecisi-engellendi,1111013> (E.T. 24/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, düzensiz göçün boyutları ve devletin sınır güvenliği siyasetinin etkisini içermektedir. Yan temalar ise “dezenformasyon” vurgusu, güvenlik algısı, sayılarla başarı mesajı vermektir.

1.2 Söylemci Seçimi:

DHA kaynaklı T24 haberine göre resmi söylemci, Göç İdaresi Başkanlığı’nın hazırladığı basın bültenidir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Bilgi temelli söyleme göre; 93.148 engellenen, 40.480 yakalanan ve 37.785 sınır dışı edilen göçmen olduğu belirtilmiştir. “Provokatif dezenformasyonlara karşı” yapılan bu vurgular, “Dünyaya örnek çalışma”, “görülmemiş başarı” gibi ifadeler ile de güçlendirilerek verilmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

T24’ün haberinde haber ajansı DHA referans gösterilerek resmi basın açıklaması esas alınmış ve hiçbir yorum veya analiz yapılmadan yazıya dökülmüştür.

2.2 İçerik Analizi:

Sayısal veriler detaylı olarak verilmiş ve %93 sınır dışı başarı oranı ile sınır güvenliği, kamera ve İHA yetenekleri üzerinde durulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Haber ajansının aktarıcı rolde olduğu haberde, resmi kurum Göç İdaresi'nin güvenlik odaklı bakış açısı öne çıkarılmıştır. Güvenlik vurgusunu önemseyen grupların hedeflendiği haber şekline iyi bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Yüksek sayıların verilmesi ve “örnek başarı” söylemi ilgili resmi kurumun görevlerini yerine getirdiği ve güçlü olduğu aktarılmak istenmiştir. Ayrıca haberde, dezenformasyon karşıtı bir dil benimsenmiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Sayısal veriler, Göç İdaresi tarafından basın açıklaması ile kamu verisi olarak yer almaktadır ancak ilgili kurumların bilgi kaynaklarında bu sayılara ilişkin herkese açık bir veri tabanını bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/basin-aciklamasi-20052023> (E.T. 24/07/2024).

3.2 Sonuç:

Metin doğrulanabilir olsa da kamu şeffaflığı gereği bu sayılara herkesin ulaşabilmesi mümkün olmalıdır. Bu sayede dezenformasyon ile mücadelede başarı oranı artacaktır.

HABER 72:

Haber Başlığı: “Aydın’da yılbaşından bu yana 932 kaçak göçmen sınır dışı edildi”

Yayın: Milliyet

Tarih: 22 Mayıs 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/aydin/aydinda-yilbasindan-bu-yana-932-kacak-gocmen-s-6952065> (E.T. 24/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, Türkiye'deki kaçak göçmen akını ve yerel güvenlik güçlerinin bu konuda yürüttüğü operasyonlardır. Yasa dışı göçle mücadele, kamu düzeni, güvenlik ve sınır kontrolü temaları ön plana çıkmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberde söylemci olarak Aydın İl Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı gibi resmî kurumlar ön plandadır. Ayrıca haber Milliyet gazetesi tarafından aktarılmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, güvenlik odaklı ve bilgilendirici niteliktedir. Haberde herhangi bir ideolojik yönlendirme ya da duygusal söylemden kaçınılmış, daha çok resmi verilere dayalı tarafsız bir bilgilendirme amaçlanmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak olarak kamu kurumları (polis, jandarma) gösterilmektedir. Bu kaynaklar resmi ve güvenilir kabul edilir. Ancak haberde doğrudan yetkili açıklamalarına yer verilmediğinden, ikincil bir bilgi aktarımı söz konusudur.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde Aydın ilinde yılbaşından bu yana 932 kaçak göçmenin yakalandığı, bunlardan bazılarının organizatör olduğunun tespit edildiği ve göçmenlerin sınır dışı işlemlerinin başlatıldığı bilgisi yer alıyor. İçerik açık, veri odaklı ve olaylara dayalıdır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberde kullanılan söylemci, yerel emniyet güçlerinin perspektifinden durumu aktararak resmi söylemi yansıtmaktadır. Söylemci, devletin göç kontrol politikalarının uygulayıcısı konumundadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberin söylemi, yasa dışı göçmen akışını bir güvenlik problemi olarak çerçevelemektedir. Göçmenlerin sayısal verilerle sunulması, olayların kriminalleştirilmesi ve organizatörlere ilişkin vurgular bu çerçeveyi pekiştirmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Aydın Valiliği'nin kamu verisi sınıfındaki basın bülteni, DHA tarafından haberleştirilmiştir. Basın bülteni, valilik web sitesinde bulunamamıştır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.dha.com.tr/yerel-haberler/aydin/aydinda-yilbasindan-bu-yana-932-kacak-gocmen-s-2254786> (E.T. 24/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, basın bülteni temelli şeklinde güvenlik ve göç temelli, kamuoyunu bilgilendirmeyi amaçlayan tarafsız bir içeriğe sahiptir. Ancak doğrulama için kullanılacak açık veri kaynaklarının eksikliği, haberin doğruluğunu dış kaynakla teyit etmeyi güçleştirmektedir. Bu durum, kamuya açık veri paylaşımının yerel düzeyde artırılması gerektiğini göstermektedir.

HABER 73:

Haber Başlığı: “Ağrı’da 136 kaçak Göçmen uçakla ülkelerine gönderildi”

Yayın: Milliyet

Tarih: 22 Mayıs 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/agridan-136-afganistanli-kacak-gocmen-ucakla-ulkelerine-gonderildi-6951772> (E.T. 24/07/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haber, düzensiz göç ve Türkiye'nin sınır güvenliği politikaları kapsamında gerçekleştirilen sınır dışı işlemleri temasını işlemektedir. Göçmen hareketliliği ve devletin bu hareketliliğe verdiği yanıt temel odak noktalarıdır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki temel söylemci, resmi kurum Göç İdaresi Başkanlığı'dır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber, güvenlik odaklı ve kamu düzenini koruma amacını taşıyan bir söylem içinde sunulmuştur. Devletin egemenlik hakları çerçevesinde yapılan uygulamalar vurgulanmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, Milliyet gazetesi tarafından yayımlanmıştır. Kullanılan kaynaklar resmi kurumlardan alınmış verilere dayanmaktadır. Dolayısıyla kaynakların güvenilirliği yüksektir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte 136 düzensiz göçmenin Ağrı'dan sınır dışı edildiği bilgisi verilmektedir. Bu, düzensiz göçmenlerin belirli bir süreçle ülkelerine gönderildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca operasyonların sistematik olduğu, farklı illerden de benzer uygulamaların sürdüğü belirtilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Devlet söylemcisi, kamu düzeni ve sınır güvenliği bağlamında meşru bir otorite olarak kendisini konumlandırmaktadır. Göçmenler ise edilgen bir biçimde sunulmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberin söylemi, göçmenleri bir güvenlik sorunu olarak ele almakta ve devletin eylemlerini bu bağlamda haklı göstermektedir. Bu tür bir söylem, göçmenlerin insan hakları boyutunu geri planda bırakabilir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde verilen bilgiler, Ağrı Valiliği'nin kamu verisi statüsünde olan sosyal medya paylaşımı ile doğrulanabilir niteliktedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://x.com/AgriValilik/status/1656251005967687680?lang=ar> (E.T. 24/07/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, resmi açıklamalara dayanması nedeniyle güvenilir kabul edilmektedir.

HABER 74:

Haber Başlığı: “Yeni Akit yazarı Karataş: Göçmen sorununun çözümü belli hükümet bugüne kadar niye hamle yapmadı bilmiyoruz”

Yayın: T24

Tarih: 22 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/yeni-akit-yazari-karatas-gocmen-sorununun-cozumu-belli-hukumet-bugune-kadar-niye-hamle-yapmadi-bilmiyoruz,1111228> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin teması, göçmen politikaları, hükümetin göçmen sorunu karşısındaki eylemsizliği, kamuoyu eleştirisi olarak sıralanabilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yeni Akit Gazetesi yazarı Abdulkadir Karataş, muhafazakâr-milliyetçi eğilimli bir medya organında köşe yazarlığı yapmaktadır ve çoğunlukla iktidar yanlısı çizgide görüşler belirtmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Hükümeti destekleyen mecrada yer alsa da Karataş, bu yazısında göçmen meselesine yönelik iktidarın pasif tutumunu açıkça eleştiren bir dil kullanmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazı, yazarın kişisel gözlemleri ve kamuoyundaki genel tepkilere dayalıdır. Herhangi bir resmi veriye veya belgeye dayanmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Yazar, göçmen sorununun çözümünün belli olduğunu ancak hükümetin neden hâlâ bir adım atmadığını sorgulamaktadır. Yazının tonu eleştirel olup, özellikle karar verici mekanizmaların pasif kalması sorgulanmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Abdulkadir Karataş, iktidar yanlısı medya içinde zaman zaman iktidarı da eleştirebilen bir konumda yazılar kaleme alabilmektedir. Bu yazısı, kamuoyundaki artan göçmen karşıtlığına dikkat çekerken, hükümetin eylemsizliğini sorgulamaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Yazıda “çözüm belli ama neden yapılmıyor” şeklindeki retorik kullanılarak hükümete dolaylı bir sorumluluk yüklenmekte, pasiflik ve ihmalkârlık üzerinden bir sorunsalın çözümlenmesi yapılmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Hükümetin göçmen politikalarına dair resmi açıklamalar, özellikle Geri Gönderme Merkezleri ve sınır dışı işlemleri gibi konularda paylaşılmaktadır. Ancak Karataş’ın belirttiği üzere, kamuoyunun beklediği net ve kapsamlı bir çözüm planı ya da politika değişikliği şu ana kadar açık kaynaklarda yer almamaktadır. Bu da yazının temel iddiasını destekler niteliktedir.

3.2 Sonuç:

Yazı, göçmen krizine dair kamuoyundaki eleştirilerin hükümete yönelik yön değişimini göstermesi bakımından önemlidir. Söylemci, destekleyici bir pozisyondan eleştiriye geçerek yeni bir yönelimi temsil etmektedir. Açık veriyle tamamen desteklenemese de yazının iddiaları sahadaki gerçeklik ile örtüşmektedir.

HABER 75:

Haber Başlığı: “Sığınmacılar gidemez raporunu unutan Kılıçdaroğlu’nun bütün rakamları yalan çıktı”

Yayın: Haber7

Tarih: 22 Mayıs 2023

Link: <https://www.haber7.com/siyaset/haber/3326777-siginmacilar-gidemez-raporunu-unutan-kilicdaroglunun-butun-rakamlari-yan-cikti> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin temel teması, sığınmacılar konusundaki siyasi söylemlerin doğruluğu ve tutarlılığıdır. Özellikle muhalefet lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun beyanlarının geçmiş belgelerle çeliştiği iddiası üzerine kuruludur.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, hükümete yakınlığı ile bilinen Haber7’dir. Haber, siyasi analiz içerir gibi görünmekle birlikte açıkça muhalefet liderine yöneltmiş eleştirilerle öne çıkmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler eleştirel ve siyasi yönelimlidir. Haberde doğrulama iddiası taşıyan bir ton bulunmakla birlikte, taraflı bir dil kullanılarak muhalefet söylemleri hedef alınmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde bazı belgelerden ve raporlardan bahsedilmekte ancak bu belgeler açık kaynaklarla desteklenmemektedir. Bilginin kaynağı net olarak belirtilmemiştir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, Kemal Kılıçdaroğlu’nun Suriyeli sığınmacıların gönderileceği yönündeki söylemlerine karşıt argümanlar üretmeye yöneliktir. Haberde çeşitli rakamlar kullanılmış ancak bu rakamların hangi kurumlardan alındığı açık değildir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haber7, hükümet yanlısı çizgisiyle bilinen bir medya organıdır. Söylemci konumundaki haber yazarı veya editörün ismi belirtilmemiştir, bu da analizde değerlendirme zorlukları yaratmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, muhalefetin göç politikalarını “yalancılık” ve “çelişki” teması üzerinden eleştirmeye yöneliktir. Haberde kullanılan dil zaman zaman spekülâtif ve genelleyici ifadeler içermektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde geçen “Birleşmiş Milletler raporu”, “göçmen sayıları” gibi detaylar yarı açık veri kaynakları ile desteklenmemiştir. BM kaynaklarında Kılıçdaroğlu’na atfedilen “gidemez” raporu şeklinde bir açık bilgi bulunmamaktadır.

3.2 Sonuç:

Haber, doğrudan doğrulayıcı açık veriye dayanmamakta, siyasi söylemle muhalefeti hedef almaktadır. Bu nedenle içerik, nesnel doğruluk bakımından zayıf; söylem analizi açısından ise politik yönelimli bir örnektir.

HABER 76:

Haber Başlığı: “Zodyak botla Bulgaristan’a geçmeye çalışan 27 göçmen yakalandı, 4 organizatör tutuklandı”

Yayın: Milliyet

Tarih: 22 Mayıs 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/zodyak-botla-bulgaristana-gecmeye-calisan-27-gocmen-yakalandi-4-organizator-tutuklandi-6951627> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması düzensiz göç olgusudur. Türkiye üzerinden Bulgaristan’a yasa dışı yollarla geçmeye çalışan göçmenlerin yakalanması ve bu geçişi organize eden kişilere yönelik operasyon haberde merkezi yer tutmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, olayla ilgili bilgi veren resmi makamlar ve haberi aktaran Milliyet gazetesi muhabirleridir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber, güvenlik odaklı bir söylem içermektedir. Düzensiz göçmen hareketliliği ve buna yönelik güvenlik operasyonları öne çıkarılmakta, göçmenler yasa dışı hareket eden kişiler olarak konumlandırılmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynaklar resmi yetkililere dayandırılmakta olup, operasyonu gerçekleştiren kurumların açıklamaları temel alınmaktadır. Bu kaynaklar güvenilir olarak değerlendirilmektedir ancak haber metninde anonimleştirme ya da doğrudan alıntı yapılmamıştır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, 27 göçmenin zodyak bot ile sınırdan yasa dışı şekilde geçmeye çalışırken yakalandığını ve 4 organizatörün tutuklandığını bildirmektedir. İçerikte operasyonun detayı, tarihsel bağlam ve yer bilgisi verilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci güvenlik aygıtı ve devlettir. Söylem, kamu güvenliğini sağlama sorumluluğu üzerinden şekillendirilmiştir ve düzensiz göçmenler tehdit olarak çerçevelenmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber dili tarafsız gibi görünse de “yakalandı”, “organizatör”, “yasa dışı” gibi ifadelerle kriminalleştirici bir çerçeve sunulmaktadır. Bu da göçmenlerin sosyal bağlamı göz ardı edilerek, yalnızca güvenlik ekseninde konumlandırılmasına neden olmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Bu haber, Kırklareli İl Jandarma Komutanlığı’nın DHA’na ilettiği kamu verisi sınıfındaki basın bülteni ile kısmen doğrulanabilmektedir. Ancak bu basın bültenine, olayın yer ve zamanına dair herhangi bir veri bulunmamakta, detaylı doğrulama yapılamamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.dha.com.tr/gundem/zodyak-botla-bulgaristana-gecmeye-calisan-27-gocmen-yakalandi-4-organizator-tutuklandi-2254578> (E.T. 24/08/2024).

3.2 Sonuç:

Haberin temel verileri güvenilir kaynaklara dayansa da olayın açık veri kaynaklarında doğrudan karşılığı bulunmamaktadır. Bu nedenle, doğrulama sınırlıdır; ancak genel eğilimle tutarlılık göstermektedir.

HABER 77:

Haber Başlığı: “Sığınmacılar ‘gitsin’ ama nasıl?”

Yayın: Milliyet

Tarih: 22 Mayıs 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/tunca-bengin/siginmacilar-gitsin-tamam-ama-nasil-6951415> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Yazının ana teması, Türkiye’deki sığınmacıların geri gönderilmesine yönelik toplumsal taleplerin arttığı bir dönemde, bu sürecin nasıl ve hangi yöntemlerle gerçekleştirilebileceği sorusu etrafında şekillenmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yazının söylemcisi Milliyet gazetesi yazarı Tunca Bengin’dir. Söylemci, gazeteci kimliğiyle sürece dair hem kamuoyundaki eğilimleri hem de yetkili mercilerin planlarını yorumlamaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Yazıda kullanılan söylemler analitik ve politika odaklıdır. Yazar, tarafsız bir gözlemci pozisyonundan süreci değerlendirmekte ve çeşitli stratejilerin uygulanabilirliğini tartışmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazıda doğrudan kaynak alıntısı yapılmamakla birlikte, kamuoyundaki genel görüşler ve siyasi aktörlerin açıklamaları dolaylı biçimde referans olarak sunulmaktadır. Kaynakların çoğu dolaylı ve yoruma dayalıdır.

2.2 İçerik Analizi:

Yazıda sığınmacıların ülkelerine geri dönüşü meselesi üzerinde durulmakta; toplumsal tepkiler, hükümetin söylemleri, teknik ve politik engeller irdelenmektedir. İçerik, gözlemsel ve çözüm arayışına yöneliktir.

2.3 Söylemci Analizi:

Tunca Bengin, köşe yazarı olarak kamuoyuna bilgi ve görüş sunma görevini üstlenmektedir. Yazıdaki söylemler analitik ve dikkatli seçilmiş; provokatif ya da yönlendirici olmayan bir dille yazılmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylemde, sığınmacıların geri gönderilmesinin sosyo-politik ve teknik boyutları ön plandadır. Bu bağlamda çözüm önerilerine açık, nesnel bir dil kullanılmış; kutuplaştırıcı bir söylem tercih edilmemiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yazıda geçen “sığınmacıların geri gönderilmesi gerektiği” yönündeki görüşler ve içerdiği stratejik tartışmaların büyük kısmı yorum niteliğindedir ve açık veriyle doğrudan doğrulanamaz.

3.2 Sonuç:

Yazı, göçmenlerin geri gönderilmesi konusunda kamuoyunun nabzını tutmakta ve çözüm arayışlarına dair düşünsel bir çerçeve sunmaktadır. Açık veri ile bazı genel ifadeler desteklenebilse de yazının temel yapısı yoruma dayalıdır.

HABER 78:

Haber Başlığı: “Binali Yıldırım: 1 milyon mülteci dönecek noktaya geldi”

Yayın: Haber7

Tarih: 23 Mayıs 2023

Link: <https://www.haber7.com/siyaset/haber/3327125-binali-yildirim-1-milyon-multeci-donecek-noktaya-geldi> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin temel teması, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ülkelerine geri dönüş süreçleridir. Seçim öncesi dönemde, mülteci politikalarının kamuoyuna nasıl sunulduğu ve siyasi aktörlerin bu sürece dair retorikleri vurgulanmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki söylemci, AK Parti Genel Başkanvekili Binali Yıldırım'dır. Söylemci, hükümetin göçmen politikasını destekleyen ve olumlayan bir pozisyondan konuşmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, iyimser ve çözüm odaklı bir çerçevede sunulmuştur. Hükümetin politikalarının olumlu sonuçlar doğurduğu iddia edilmekte, geri dönüşlerin gerçekleşmek üzere olduğu vurgulanmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Haber7, Binali Yıldırım'ın açıklamalarını doğrudan vermiş ve video kaydıyla desteklemiştir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, Binali Yıldırım'ın açıklamaları üzerinden Türkiye'nin mülteci krizine yönelik başarılı olduğu algısı yaratılmaktadır. Söz konusu 1 milyon mültecinin dönmeye hazır hale geldiği iddiası öne çıkarılmakta, dönüşlerin güvenli olduğu vurgulanmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Binali Yıldırım, uzun yıllar siyasi tecrübesi olan bir figürdür ve söylemleri siyasi bağlamda değerlendirilmelidir. Haberin veriliş biçimi, söylemcinin pozisyonunu destekleyici ve pekiştirici niteliktedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, hükümet politikalarının başarılı olduğunu kanıtlama çabası içindedir. Söylem, ulusal güvenlik, ekonomik yük ve demografik değişim gibi kaygıları bertaraf etmeye yönelik bir siyasi propaganda aracı gibi kullanılmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

1 milyon Suriyeli mültecinin geri dönecek noktaya geldiğine ifade edilen görüşü doğrulayabilecek bir resmi ve açık veri bulunmamaktadır.

3.2 Sonuç:

Haber, siyasi bir figürün açıklamalarına dayandığı için içerik, nesnel olmaktan uzaktır. İddiaların büyük kısmı açık verilerle tam olarak doğrulanamamaktadır. Söylem, propaganda niteliği taşımaktadır.

HABER 79:

Haber Başlığı: “Suriyelilerin geri gönderilmesi mümkün mü?”

Yayın: T24

Tarih: 23 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/suriyelilerin-geri-gonderilmesi-mumkun-mu,1111426>

(E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Göçmen politikaları, geri gönderme uygulamaları, uluslararası hukuk ve insan hakları çerçevesinde Suriyelilerin Türkiye'den gönderilme tartışmaları haberdeki temel temaları oluşturmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

T24, Alman DW'den aldığı ve Türkçeleştirdiği yazıda, göç ve mülteciler ilgili uzman görüşlerine ve yasal düzenlemelere yer verilmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylemler bilgi temelli, hukuk odaklı ve insan haklarına dayalı söylemlerdir. Söylemci, hükümet politikalarının hukuki sınırlarını eleştirel biçimde tartışmakta ve teknik veri üzerinden pozisyon almaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

DW haberinde uzman akademisyenlerin görüşlerine ve yasal mevzuatlara atıf yapılmaktadır. Kaynaklar güvenilir ve alandaki bilgilere dayalıdır. Açık kaynaklara ve hukuk metinlerine başvurulmuştur.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, Suriyelilerin geri gönderilmesiyle ilgili hukuki çerçeveyi tartışmakta, uluslararası yükümlülükler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Geri Kabul Anlaşmaları gibi metinlere değinmektedir. Türkiye'nin yükümlülükleri haberde detaylı olarak işlenmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberi hazırlayan gazeteci, alanında uzmanların görüşlerine yer vererek konuyu analiz etmektedir. Söylem akademik ve normatif düzeyde ele alınmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylemde, Suriyelilerin geri gönderilmesinin teknik ve hukuki olarak mümkün olup olmadığı sorgulanmaktadır. Siyasi açıklamalar, mevcut yasalarla karşılaştırılmakta ve söylem yapılandırıcı niteliktedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi'nin kamu verisi niteliğindeki açıklamaları ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği yarı açık verileri incelendiğinde, haberdeki geçen bilgilerin bu verilerle tutarlı olduğu görülmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/istatistikler> (E.T. 24/08/2024).

(2) <https://www.goc.gov.tr/basin-aciklamalari> (E.T. 24/08/2024).

(3) <https://www.unhcr.org/refugee-statistics> (E.T. 24/08/2024).

(4) <https://data.unhcr.org/en/situations/syria/location/113> (E.T. 24/08/2024).

(5) <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (E.T. 24/08/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, içerik ve söylem açısından hukuki belgelerle uyumlu, güvenilir kaynaklara dayanan ve kamuoyunu bilgilendirme amacı taşıyan nitelikli bir analiz sunmaktadır. Söylem, dezenformasyondan uzak, normatif ilkeler çerçevesinde yapılandırılmıştır.

HABER 80:

Haber Başlığı: “Özel: Davulla zurna ile tüm Suriyelileri memleketlerine göndereceğiz”

Yayın: Sözcü

Tarih: 23 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-ozel-davulla-zurna-ile-tum-suriyelileri-memleketine-gonderecegiz-wp7692801> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberde ele alınan temel tema, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ülkelerine dönüş süreci ve bu dönüşün muhalefet partisi yetkilisi tarafından nasıl bir siyasal söylemle sunulduğudur. “Davulla zurnayla gönderme” vurgusu, dönüşün gönüllü, kitlesel ve sembolik bir şekilde gerçekleştirileceğine dair politik bir beyan içerir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, ana muhalefet partisi CHP'nin Grup Başkanvekili ve Manisa Milletvekili Özgür Özel'dir. Söz konusu kişi, kamuoyuna hitap eden bir siyasi figür olup, seçim sürecindeki bir mitingde bu açıklamayı yapmıştır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylem, milliyetçi ve popülist bir zemine oturmaktadır. Suriyelilerin geri gönderilmesi meselesi, seçmene yönelik bir vaatte bulunarak, toplumsal rahatsızlığı siyasi avantaja çevirmeye dönük bir stratejiyi yansıtır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak, doğrudan bir siyasi figürün beyanıdır ve mitingde kamuoyuna hitaben yapılmıştır. Bu tür bir açıklama, birincil ve doğrudan bir kaynak niteliğindedir. Ancak siyasi motivasyon taşıdığı için eleştirel analiz gerektirir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte yer alan “davulla zurnayla göndereceğiz” ifadesi, retorik düzeyi yüksek, sembolik ve dramatize edilmiş bir anlatım biçimidir. Bu tür kullanımlar, kamuoyunda güçlü duygusal etkiler yaratmayı hedefler.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, Türkiye’de Suriyelilere karşı yükselen toplumsal tepkiyi ve seçmen hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak bu açıklamayı yapmaktadır. Konuşmacının politik kimliği ve seçim sürecinde olması, söylemin amaç ve işlevine ilişkin değerlendirmeyi gerekli kılar.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, göçmen karşıtlığını teşvik eden, ulusal aidiyet ve sınır vurgusunu ön plana çıkaran bir çerçevede kurgulanmıştır. Bu söylem biçimi, toplumsal kutuplaşmayı derinleştirme riski taşımaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde geçen “davulla zurnayla göndereceğiz” yönündeki ifadeler veriyle doğrudan doğrulanamaz.

3.2 Sonuç:

Haber söylemi, kamuoyunda etki yaratmaya yönelik güçlü retorik ifadeler içermekte olup, teknik ve istatistiki verilerle doğrudan örtüşmemektedir. Bu bağlamda, açıklamanın bir siyasi söylem olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

HABER 81:

Haber Başlığı: “Seçmen sayısı, nüfusa göre neden 6,7 milyon fazla?”

Yayın: T24

Tarih: 23 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/yazarlar/fusun-sarp-nebil/secmen-sayisi-nufusa-gore-neden-6-7-milyon-fazla,40125> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber, Türkiye’deki seçmen sayısı ile resmi nüfus arasındaki tutarsızlığı ele almaktadır. Bu bağlamda seçim güvenliği, şeffaflık, seçmen kütükleri ve demografik veri doğruluğu temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, gazeteci ve yazar Füsün Sarp Nebil'dir. Uzmanlık alanı teknoloji ve veri analizine dayalı haberlerdir. T24 platformunda düzenli olarak yazmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, analitik, sorgulayıcı ve veri temellidir. Yazar, YSK verileri ile TÜİK verileri arasında tutarsızlık olduğunu sayısal analizlerle ortaya koymaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazıda TÜİK, YSK, İçişleri Bakanlığı ve Seçim Kurulu gibi kurumsal kaynaklara açık şekilde atıf yapılmakta, ayrıca geçmiş seçimlere dair karşılaştırmalı verilere yer verilmektedir. Kaynaklar güvenilirdir, ancak yazar doğrudan belge sunmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, Türkiye'nin seçmen nüfusunda görülen 6-7 milyon kişilik artışın gerekçesini ve bunun potansiyel sorunlarını ele alıyor. İçerik eleştirel ama bilgilendirici bir dil içermektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Füsün Sarp Nebil, veri okuryazarlığı ve seçim güvenliği konularında çalışan bir gazetecidir. Söyleminde teknik bilgi ile politik eleştiri arasında denge kurmaya çalışmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Yazarın söylemi net biçimde hükümet uygulamalarını ve seçim süreçlerinin şeffaflığını sorgulayan bir yapıya sahiptir. Söylem, seçmen listeleri ile ilgili şüphe uyandıracak teknik detaylara yer verir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yarı açık veri kategorisindeki TÜİK'in nüfus verisi ile YSK'nın seçmen verileri karşılaştırıldığında haberin içeriğinde geçen farkın doğru olduğu görülmektedir. İlgili tarihlerdeki veriler incelendiğinde ortaya çıkan bu farkın açıklamasına dair resmi bir kaynak veya hükümet açıklaması haberde yer almamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/14%20May%C4%B1s%202023%20Cumhurba%C5%9Fkan%C4%B1%20ve%2025.%20D%C3%B6nem%20MV%20Genel%20Se%C3%A7imleri%20%C4%B0statistikleri.pdf> (E.T. 24/08/2024).

(2) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684> (E.T. 24/08/2024).

(3) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685> (E.T. 24/08/2024).

(4) <https://www.ysk.gov.tr/tr/secim-i%CC%87statistikleri/78318> (E.T. 24/08/2024).

3.2 Sonuç:

Haber içerik olarak teknik analiz barındırmakta ve çeşitli kamu verilerini karşılaştırarak kamuoyuna şeffaflık talebi yöneltmektedir. Söylem temkinlidir ama net sorular içermektedir. Açık veri desteği sınırlı olmakla birlikte içerik büyük ölçüde doğrulanabilir niteliktedir.

HABER 82:

Haber Başlığı: “Binali Yıldırım: ‘1 milyon mülteci gidecek noktaya geldi’”

Yayın: Milliyet

Tarih: 23 Mayıs 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/binali-yildirim-1-milyon-multeci-gidecek-noktaya-geldi-6952141> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin teması, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin geri dönüş süreci ve bu süreçte hükümetin yürüttüğü politikaların kamuoyuna aktarılmasıdır. Binali Yıldırım'ın açıklamaları üzerinden mültecilerin geri gönderilme hedefi ve bu hedefe yaklaşıldığı vurgulanmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, eski Başbakan ve AK Parti Genel Başkanvekili Binali Yıldırım'dır. Aynı zamanda siyasi bir aktör olarak mevcut hükümet politikalarının kamuya anlatılmasında belirleyici bir role sahiptir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, resmi ve güvenlik odaklıdır. Devletin göç politikalarını olumlayan ve güvenli geri dönüş stratejisini destekleyen söylemler öne çıkarılmıştır. Aynı zamanda vatandaşları rahatlatmayı ve kamuoyundaki endişelere yanıt vermeyi amaçlayan bir siyasi iletişim tarzı görülmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Milliyet gazetesidir. Kaynak kurumsal bir medya kuruluşudur ve Binali Yıldırım'ın açıklamaları doğrudan aktarılmıştır. Alıntılar doğrudan ve açıklayıcıdır, bu da söylemlerin güvenilirliğini desteklemektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, mülteci politikalarının mevcut durumu ve hedefleri hakkında bilgi verirken, hükümetin geri gönderme politikalarının başarıya ulaştığı yönünde bir anlatı sunmaktadır. Verilen sayı (1 milyon kişi) üzerinden somut bir ilerleme aktarılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Binali Yıldırım, AK Parti'nin üst düzey bir yöneticisi olarak, devlet politikaları doğrultusunda konuşmaktadır. Söylemi, iktidar pozisyonundan, kamuoyunu yönlendirme amacı taşıyan stratejik bir bağlamda değerlendirilebilir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, güvenlik ve millî menfaat ekseninde kurgulanmış, kamuoyunun sığınmacı konusundaki kaygılarını gidermek üzere yapılandırılmıştır. Aynı zamanda politik meşruiyeti sağlamlaştırma amacı taşımaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

1 milyon Suriyeli mültecinin geri dönecek noktaya geldiğine dair ifade edilen görüşü destekleyecek resmi ve açık veri bulunmamaktadır.

3.2 Sonuç:

Haber söylem analizine uygun biçimde siyasi bir aktörün stratejik iletişimini içermektedir. Açıklamalarda geçen rakamların doğruluğu sınırlı düzeyde açık verilerle teyit edilebilmekte; bu durum haberin kamuoyunu etkileme gücünü artırırken, doğrulama açısından dikkatli analiz gerektirmektedir.

HABER 83:

Haber Başlığı: “Suriyeli sığınmacıların dönüşü için 240 bin konut yapılacak”

Yayın: Milliyet

Tarih: 24 Mayıs 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/suriyeli-siginmacilarin-donusu-icin-240-bin-konut-yapilacak-12-ilde-geri-donusler-icin-ofisler-olusturuldu-6952936> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberde işlenen temel tema, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların gönüllü geri dönüşünü sağlamak üzere planlanan altyapı projeleridir. Bu çerçevede, 12 ilde 240 bin konut yapılacağı ve geri dönüşler için ofislerin kurulacağı bilgisi sunulmaktadır. Temel mesele, mülteci barınma altyapısının oluşturulması ve geri dönüş politikasının uygulanmasıdır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin ana söylemcileri kamu otoriteleridir. İlgili açıklamaları yapan kaynaklar arasında İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ve ilgili devlet yetkilileri yer almaktadır. Bu söylemciler devletin göç yönetim politikasının yürütücüsü konumundadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylem, kamu politikaları çerçevesinde planlanan, yapıcı ve çözüm odaklı bir söylem olarak sınıflandırılabilir. Söylem, güvenlik ve barınma politikalarının teknik bir dille aktarımı şeklinde ele alınmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynaklar kamu kurumlarına dayanmaktadır. Açıklamalar İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'ya ait olup, güvenilirlik düzeyi yüksektir. Ancak haberde bireysel tanıklıklara veya bağımsız uzman görüşlerine yer verilmemiştir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların dönüşünü sağlamak amacıyla planladığı projelerin sayısal verilerle desteklendiği görülmektedir. 240 bin konut, 12 il ve çeşitli sosyal altyapılar örnek olarak sunulmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci kamu otoritesi olduğundan dolayı söylemin meşruiyeti yüksek olarak kabul edilmekte; devlet politikalarının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Söylemci, sığınmacı sorununa çözüm getirme pozisyonundadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, teknokratik ve planlayıcı bir dil taşımaktadır. Sığınmacılar geri gönderilecek bir hedef kitle olarak konumlandırılmış, projeler teknik boyutta aktarılmıştır. Haberde herhangi bir dramatik dil veya ayrımcı ifade yer almamaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haber içeriğinde yer alan yapılacak konut sayısı, il sayısı ve proje kapsamında yapılan çalışmalar gibi unsurlar; AFAD ile Katar Kalkınma Fonu arasında imzalanan protokolün detaylarını içeren yarı açık veri formatındaki AFAD 2023 İdari Faaliyet Raporu'nda ve İçişleri Bakanlığı yetkililerinin kamu verisi sınıfındaki Anadolu Ajansı kaynaklı açıklamalarında mevcuttur. Ancak bu verilerin bazıları güncel olarak detaylandırılmamıştır. Açık veri seti olarak mevcut değildir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kurumsal-Raporlar/2023--AFAD-faaliyet-rapor/2023-idare-faaliyet-raporu_son_web.pdf (E.T. 24/08/2024).
- (2) <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cerablus-ta-gerido%CC%88nu%CC%88s%CC%A7-projesi-temel-atma-to%CC%88renidu%CC%88zenlendi/2905197> (E.T. 24/08/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, kamu kurumlarından alınan bilgilere dayansa da teknik veri setleriyle desteklenmiş bir açık veri niteliği taşımamaktadır. Söylemin devlet politikalarıyla uyumlu olduğu ve planlama odaklı bilgi içerdiği anlaşılmaktadır ve haber doğruluğu yüksektir. Kamuoyunun bilgilendirilmesi açısından yapıcı bir haber formatı taşımaktadır.

HABER 84:

Haber Başlığı: “Türkiye’deki Suriyeli sayısı açıklandı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 24 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-aciklandi-wp7694160> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin temel teması, Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısına ilişkin resmi verilerin kamuoyu ile paylaşılmasıdır. Bu tema, göç, demografi, kamu yönetimi ve sosyal politikalar çerçevesinde değerlendirilebilir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberde kullanılan veriler Göç İdaresi Başkanlığı gibi resmi kurumlara dayandırılmakta olup söylemci kamusal otoriteyi temsil eden devlet kurumlarıdır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, resmi ve bilgilendirici niteliktedir. İdeolojik bir çerçeveden ziyade kamuoyuna açıklama yapma ve bilgi sunma amacı taşıyan teknik ve tarafsız bir söylem olarak sınıflandırılabilir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberdeki temel kaynak, Göç İdaresi Başkanlığı'dır. Kaynağın resmi olması nedeniyle güvenilirlik düzeyi yüksektir. Açıklamalar belirli istatistiklere dayalıdır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, Türkiye'de kayıtlı Suriyeli sığınmacıların sayısının güncel istatistiklerle verildiği görülmektedir. Bu istatistiklerin hangi tarihe ait olduğu da belirtilmiş, böylece veri güncelliği sağlanmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci pozisyonu, devlet kurumlarını temsilen bir bilgilendirme fonksiyonu üstlenmektedir. Söylemci ideolojik değil, teknokratik ve bürokratik düzlemde konumlanmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, doğrudan veri sunumu üzerinden inşa edilmiş olup kamuoyunu bilgilendirmeye yöneliktir. Örtülü bir politik ya da ideolojik yönlendirme bulunmamaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde verilen bilgiler, Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmi internet sitesinde yayımlanan yarı açık veri niteliğindeki istatistiksel raporlar ile doğrulanabilir niteliktedir. Kaynak, kamuya açık ve erişilebilirdir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/istatistikler> (E.T. 24/08/2024).

3.2 Sonuç:

Haberde sunulan bilgiler hem açık veri standartlarına uygun hem de resmi kaynaklardan sağlandığı için güvenilirlik düzeyi yüksek bir içerik sunmaktadır. Bu haber, doğruluğu açık veri ile tamamen teyit edilebilen nadir örneklerden biridir.

HABER 85:

Haber Başlığı: “EMEP Genel Başkanı Gürkan’dan ‘kayyum ve göçmen’ açıklaması: Partimizin tutumu nettir”

Yayın: T24

Tarih: 24 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/emep-genel-baskani-gurkan-dan-kayyum-ve-gocmen-aciklamasi-partimizin-tutumu-nettir,1111717> (E.T. 24/08/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması “Kayyum atamaları ve göçmen politikaları” çerçevesinde iktidarın tutumuna, özellikle göçmenlerle ilişkilenen bir politik durum olarak söylenebilir. Göçmen konusu, kısmî olarak EMEP’in göç karşıtı söylemiyle iç içe geçmiştir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, EMEP Genel Başkanı tarafından yapılmış resmi bir basın açıklamasını içermektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

EMEP’in “Kayyum darbesidir!”, “Halkın iradesi gasp ediliyor” gibi ifadeleri, eleştirel karşı-siyasal söylem kategorisine girer. Göçmen politikaları doğrudan geçmese de “sınır ötesi operasyonlar” ve göçmenlerle ilgili ifadeler üzerinden çoklu güvenlik ve demokrasi argümanı olarak sunulmuştur.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

EMEP bu resmi açıklaması ideolojik ve örgütsel bir söylem içermektedir. Tek tip kaynaklı olduğu için ideolojik önyargı riski bulunmakta, ayrı görüşlerle karşılaştırma gerektiği belirtilmelidir.

2.2 İçerik Analizi:

Basın açıklaması formatındaki haber de göçmen konusu, özellikle “sınır ötesi operasyonlar” bağlamında “göç/iltica” meseleleriyle bağlantılı olarak yürütülmüştür. Duygusal ve tepkisel çağrılar (“karşınızdayız”, “meşru mücadele”) içeren bir üslup kullanılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Muhallif, sol görüşlü parti lideri olarak kurumun dilini yansıtmaktadır. Hem siyasal mobilizasyon hem de hukuksal meşruiyet çağrısı yaparak, tabanına toplumsal hareketi önermektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Göçmen konusuna “sınır ötesi operasyonlar” bağlamından bakarak, uluslararası camianın harekete geçmesini istemektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

EMEP açıklamasında herhangi veri, istatistik veya resmi kaynak sunulmadığı için nitel bir söylem metni olarak doğruluk kontrolü mümkün olamamaktadır. İddialar çoğunlukla değerlendirme, yorum ve siyasi perspektif içermektedir. EMEP’in kayyum karşıtı tutumları ve göçmen politikalarına yönelik görüşleri açık veriyle desteklenmemiştir.

3.2 Sonuç:

EMEP açıklamasında göçmenlerle ilgili somut veriler sunulmamış; bu nedenle “göçmen politikası” bağlamında sübjektif yorumlar yapılmıştır. Söylem, EMEP’in demokratik mücadele bağlamında göçmen sorunlarına dair siyasi çerçevesini ortaya koymakta, fakat analitik titizlik açısından veri eksikliği bulunduğu için dezenformasyona açık hale gelmektedir.

HABER 86:

Haber Başlığı: “HaberTürk yazarı: Kontrolsüz göçün şu an birilerinin işine yaradığı net olarak görülüyor”

Yayın: T24

Tarih: 25 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/haber-turk-yazari-kontrolsuz-gocun-su-an-birilerinin-isine-yaradigi-net-olarak-goruluyor,1111853> (E.T. 02/09/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Bu haberin ana teması, kontrolsüz göçün Türkiye’deki sosyo-politik etkileri ve bu durumdan menfaat sağlayan kesimlere yöneltilen eleştiridir. Yazıda özellikle düzensiz göçmen hareketlerinin siyasi ve ekonomik fayda sağlama aracı olarak kullanıldığı ima edilmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, Habertürk yazarı Bülent Aydemir'dir. Ana akım medyada yer alan ve kamuoyunu yönlendirme gücü bulunan bir figürdür. Sıklıkla siyasi ve toplumsal konularda köşe yazıları kaleme almaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberin söylemi eleştirel ve sorgulayıcıdır. Kontrollü göç politikalarının arkasındaki niyetlere dair şüphe uyandıran, belirli odaklara yönelik örtülü eleştiriler içeren bir söylem mevcuttur.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin temel kaynağı Bülent Aydemir'in köşe yazısıdır. Yazı, T24 tarafından okurlarına değişiklik yapılmadan aktarılmıştır. Yazı, kişisel gözlemlere, yorumlara ve dolaylı verilere dayanmaktadır. Doğrudan resmi belge ya da açık veri referansı bulunmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte kontrolsüz göç ve sığınmacı politikalarının toplum üzerindeki etkileri ele alınırken, özellikle bu politikalardan kimlerin fayda sağladığı sorgulanmaktadır. Aydemir, bu durumu “gizli plan” olarak nitelendirmemekle birlikte açık bir şekilde menfaat ilişkilerine dikkat çekmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Bülent Aydemir, kamuoyunda bilinen bir gazeteci olmakla birlikte görüşleri çoğu zaman tartışma yaratmaktadır. Yazılarında subjektif değerlendirmelere yer verir. Bu bağlamda söylem güvenilirlik açısından mutlak nesnellik taşımasa da etkili ve yaygındır.

2.4 Söylem Analizi:

Yazının söylemi örtük eleştiri ve kamuoyunu bilinçlendirme odaklıdır. “Kontrolsüz göç birilerinin işine yarıyor” ifadesi ile göç meselesinin siyasallaştırıldığı ima edilmektedir. Söylem, kamu yönetimini şeffaf olmaya çağırırken, aynı zamanda okuru bu konuda duyarlılığa davet etmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde yer alan görüşler yoruma dayalı olduğu için doğrudan doğrulanabilir açık veri bulunmamaktadır. Ancak Göç İdaresi Başkanlığı'nın düzenli olarak yayınladığı yarı açık veri sınıfındaki sınır dışı ve giriş verileri incelendiğinde, Türkiye'ye yönelik düzensiz göç

akışının arttığı görülmektedir. Bununla birlikte “bu durumdan kimlerin fayda sağladığı” yönündeki iddialar spekülasyon olup resmi verilerle desteklenmemektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> (E.T. 02/09/2024).

3.2 Sonuç:

Yazı, eleştirel ve yorumlayıcı bir gazetecilik örneği sunmakta; kontrolsüz göç konusunu siyasi çıkarlarla ilişkilendirmektedir. Resmi veri ve belgelerle desteklenmemiş olmakla birlikte toplumsal endişeyi yansıtan tipik bir görüş yazısıdır. Bu bağlamda haberin söylemi “kısmen doğrulanabilir” olarak değerlendirilebilir.

HABER 87:

Haber Başlığı: “Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin çoğu neden kayıt dışı çalışıyor, hükümetin bu konudaki tavrı ne?”

Yayın: T24

Tarih: 25 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/turkiye-deki-suriyeli-gocmenlerin-cogu-neden-kayit-disi-calisiyor-hukümetin-bu-konudaki-tavri-ne,1111811> (E.T. 02/09/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin büyük ölçüde kayıt dışı çalıştıklarını, bu durumun hem göçmenler hem de yerel halk için ekonomik ve sosyal etkilerini konu almaktadır. Kayıt dışı istihdam, sosyal güvence eksikliği ve iş gücü piyasasındaki adaletsizlik temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

T24’ün değiştirmeden BBC Türkçe kaynağından aldığı habere göre, BBC Türkçe muhabiri ve haberde görüşlerine başvurulmuş uzmanlar; akademisyenler ve göç alanında çalışan uzmanlar haberin söylem aktörlerini oluşturmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler genellikle bilgilendirici ve eleştirel niteliktedir. Hükümetin bu alandaki yetersiz politikalarına yönelik dolaylı eleştiri bulunmaktadır. Akademik veriler ve uzman görüşleriyle desteklenen açıklamalar haberin tonunu rasyonel ve açıklayıcı kılmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

T24'ün kaynağı olan BBC Türkçe'nin haberi, uzman görüşlerine ve göç alanında yapılan araştırmalara dayanmaktadır. Görüş bildiren kişiler arasında göç çalışmaları uzmanları ve akademisyenler yer almaktadır. Kullanılan kaynaklar güvenilir olmakla birlikte, hükümet yetkililerinden doğrudan bir alıntı yapılmamıştır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, Suriyeli göçmenlerin neden kayıt dışı çalıştıklarını, bu durumun ortaya çıkardığı sosyal adaletsizlikleri ve hükümetin konudaki tutumunu ele almaktadır. Kayıt dışı çalışmanın hem göçmenleri hem de yerli halkı etkileyen ekonomik etkileri vurgulanmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberde yer alan uzmanlar ve akademisyenler göç alanında güvenilir isimlerdir. Söylemlerinin büyük bölümü veri ve deneyim temellidir. Haberi yazan gazetecinin tarafsızlığı korunmuş, görüşler karışıklık içermeden aktarılmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber, doğrudan bir tarafı hedef almadan, kayıt dışı istihdamın nedenlerini ve sonuçlarını sorgulayan bir çerçeve sunmaktadır. “Neden kayıt dışı çalışıyorlar?”, “Hükümet bu duruma neden müdahale etmiyor?” gibi çerçeveleme soruları söylemi şekillendirmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

TÜİK ve Göç İdaresi Başkanlığı'nın kamuya açık verileri, Suriyeli göçmenlerin kayıt dışı çalıştığına ilişkin sayısal veri sağlamamaktadır. Ancak yarı açık veri niteliğindeki SGK kayıtlarına bakıldığında Suriyeli istihdamının büyük çoğunluğunun kayıt dışı olduğu yönündeki bulgular akademik yayınlarda yer almaktadır. Bu da haberin genel çerçevesini desteklemektedir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4065851> (E.T. 02/09/2024).
- (2) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3510898> (E.T. 02/09/2024).
- (3) https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/%40europe/%40ro-geneva/%40ilo-ankara/documents/publication/wcms_739463.pdf (E.T. 02/09/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, doğrudan hedef göstermeyen, eleştirel ama yapıcı bir dille hazırlanmış; açık verilerle kısmen desteklenebilir niteliktedir. Akademik kaynaklar ve uzman görüşleri, haberin güvenilirliğini artırmaktadır. Söylemin tonu dengeli, sorgulayıcı ve toplumsal etkileri yansıtan niteliktedir.

HABER 88:

Haber Başlığı: “Bakan Soylu: Türkiye’de şu an 3 milyon 381 bin Suriyeli var”

Yayın: Milliyet

Tarih: 25 Mayıs 2023

Link: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/bakan-soylu-turkiyede-su-anda-3-milyon-381-bin-suriyeli-var-6953233> (E.T. 02/09/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin temel teması, Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısal durumu ve göç politikaları çerçevesinde devletin resmi açıklamaları üzerinden kamuoyunun bilgilendirilmesidir. Bu bağlamda göç yönetimi, mülteci sayısı, kamu güvenliği ve devletin göç politikası ön plana çıkmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberde söylemci olarak İçişleri Bakanı Süleyman Soylu öne çıkmaktadır. Söylem, resmi bir devlet yetkilisinin açıklamalarına dayanmaktadır ve doğrudan kamusal güvenlik, göç kontrolü ve devletin resmi söylemi üzerinden şekillenmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, devlet merkezli ve güvenlik odaklı bir çerçevede kurulmuştur. Söylem aynı zamanda şeffaflık ve kamu bilgilendirme unsurlarını içerse de göçmenlerin sayısal ifadesi üzerinden kamuoyunda düzen sağlama ve meşruiyet üretme işlevi görmektedir. Söylem, açıklayıcı ve savunmacı niteliktedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynağı Milliyet Gazetesi olup, Bakan Süleyman Soylu’nun doğrudan yaptığı açıklamalar referans alınmıştır. Kaynak resmi ve doğrudan nitelikte olup, güvenilirlik derecesi devletin kurumsal pozisyonu ile ilişkilidir. Ancak, haberde alternatif kaynakların bulunmaması tek taraflılık riskini barındırmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber metni, Türkiye’de yaşayan geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplam sayısını ve bununla ilgili kamu politikalarını ele almaktadır. Bakan Soylu’nun ifadeleri doğrultusunda, göçle ilgili yapılan denetimlerin ve yönetim stratejilerinin kamuoyuna sunulması amaçlanmıştır. Haber, nicel veriler üzerinden kamu bilgilendirmesi sunmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci olan Süleyman Soylu, devletin güvenlik politikaları ile özdeşleşen bir aktör olarak değerlendirilmelidir. Kamu düzeni, sınır kontrolü ve mülteci yönetimi konularındaki açıklamaları, iktidar pozisyonundan şekillenmekte ve otorite söylemi içermektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan dil ve yapı, güvenlik ve istikrar temalarını ön plana çıkaran bir söylem üretmektedir. Söylemde, devletin güçlü pozisyonu ve kamu yararı vurgulanmakta; göçmen sayılarının kontrolü, başarı göstergesi olarak sunulmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Bakan Soylu’nun belirttiği sayısal veriler, Göç İdaresi Başkanlığı’nın resmi internet sitesindeki basın açıklaması biçimindeki kamu verilerinden ve yarı açık veri sınıfındaki istatistiklerden karşılaştırmalı olarak kontrol edilebilir. Ancak, bu sayının güncelliği, geçici koruma statüsünün tanımı ve kayıt dışı göçmenlerin dahil edilip edilmediği gibi parametrelerde açıklık bulunmamaktadır.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/basin-aciklamalari> (E.T. 02/09/2024).

(2) <https://www.goc.gov.tr/istatistikler> (E.T. 02/09/2024).

3.2 Sonuç:

Haber, resmi bir söylem üzerinden kamuya bilgi sağlamaktadır ancak tek kaynaklı yapı nedeniyle eksik yönler barındırmaktadır. Açık veri kaynaklarına erişim kısmen mümkündür ve doğrulanabilirlik sağlanmaktadır.

HABER 89:

Haber Başlığı: “Üç otobüs dolusu eylemci İstanbul’dan Kapıkule’ye nasıl geldi?”

Yayın: T24

Tarih: 26 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/yazarlar/tolga-sardan-buyutec/uc-otobus-dolusu-eylemci-istanbul-dan-kapikule-ye-nasil-geldi,40158> (E.T. 02/09/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Sivil protesto, sınır güvenliği, kamu düzeni, güvenlik güçlerinin eylem sürecindeki rolü temel temalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Tolga Şardan, T24 yazarıdır ve araştırmacı gazeteci kimliğiyle tanınmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Sorgulayıcı, dolaylı eleştirel, bilgi temelli ve kamusal sorumluluğa vurgu yapan bir söylemi içermektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazı, doğrudan alıntı içermemekle birlikte güvenlik bürokrasisine dair ikincil kaynaklara atıfta bulunuyor. “Gizli tutanak” ve “emniyet çevreleri” gibi ifadelerle kaynaklar örtük şekilde aktarılıyor.

2.2 İçerik Analizi:

Yazar, Kapıkule sınırındaki olayla ilgili kamuoyunun bilgilendirilmemesini, resmi bir açıklama yapılmamasını ve yetkililerin sessizliğini sorguluyor. Belirsizlikler üzerine kurulu, bilgi talebinde bulunan bir içerik sunuluyor.

2.3 Söylemci Analizi:

Tolga Şardan, araştırmacı gazeteci olarak tanınan bir medya profesyonelidir. Yazılarında istihbarat, emniyet ve yargı mekanizmalarına dair önemli bilgiler sunmasıyla bilinir.

2.4 Söylem Analizi:

Yazı boyunca doğrudan suçlama yerine, çerçeveleme yoluyla yetkilileri açıklama yapmaya davet eden bir söylem tercih edilmiştir. Entman’ın (1993) çerçeveleme kuramına uygun olarak bilgi eksiklikleri ve sorumlulara yönelik örtülü sorgulama mevcuttur.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Olayın doğruluğu, sosyal medyada paylaşılan görseller ve videolarla açık kaynak verisi bağlamında teyit edilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili Edirne Valiliği sosyal medya hesapları

ve web sitesinden kamu verisi sınıfında değerlendirilebilecek basın açıklamaları yapılmıştır. Ancak yazıda geçen “üç otobüs” sayısı resmi kayıtlarla desteklenmemiştir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <http://www.edirne.gov.tr/basin-aciklamasi-24052023> (E.T. 02/09/2024).

(2) https://x.com/edirne_valiligi/status/1661368180692975621 (E.T. 02/09/2024).

3.2 Sonuç:

Olayın varlığı doğrulanabilirken, sayısal veriler ve detaylar yalnızca dolaylı tanıklıklara ve isimsiz kaynaklara dayandığı için kısmen doğrulanabilir olarak değerlendirilmiştir.

HABER 90:

Haber Başlığı: “İktidarın sığınmacısı, mültecisi ve siyaseti”

Yayın: T24

Tarih: 26 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/yazarlar/ercan-uygur/iktidarin-siginmacisi-multecisi-ve-siyaseti,40157> (E.T. 02/09/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Ercan Uygur’un yazısında temel tema, iktidarın göç ve sığınmacı politikalarının değişkenliği, tutarsızlığı ve bu politikanın seçim dönemlerinde araçsallaştırılmasıdır. Yazı hem Suriyeli sığınmacılar hem de göç politikası üzerinden yürütülen siyasetin kamuoyuna nasıl yansıdığına odaklanmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Yazar Ercan Uygur, T24’te köşe yazarlığı yapmakta olan bir akademisyendir. Yazılarında eleştirel ve çözümleyici bir dil benimsemektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem sorgulayıcı ve eleştireldir. İktidarın göç politikasındaki tutumu ve bu tutumun toplumda yarattığı duygular ele alınmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Yazar, geçmişte yapılan resmi açıklamaları ve medya haberlerini kaynak olarak kullanmaktadır. Doğrudan isim verilmeden referans yapılan aktörlerin kamuoyunda bilinirliği yüksektir. Açıklamaların tarihsel tutarsızlıkları karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik boyunca, iktidarın seçim öncesi dönemlerde göçmen karşıtı söylemleri sertleştirip seçim sonrası yumuşattığına dair iddialar sunulmuştur.

2.3 Söylemci Analizi:

Ercan Uygur, kamu politikaları ve siyaset üzerine çalışan bir gazeteci olarak bilinmektedir. Bilgi temelli bir dil kullanmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Yazı boyunca söylem, doğrusal bir sorgulama eksenine oturtulmuştur. Retorik açıdan açık sorular ve karşılaştırmalarla iktidar politikaları çelişkilere dikkat çekmektedir. Söylem, eleştirel kamusal bir bilinci harekete geçirmeyi amaçlamaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Yazıda yer verilen bilgilerin çoğu kamuya açık veriler ile doğrulanabilir niteliktedir. Göç İdaresi Başkanlığı'nın yarı açık veri sınıfındaki resmi istatistikleri ve hükümet temsilcilerinin kamu verisi niteliğindeki açıklamaları bu değerlendirmeye temel teşkil etmektedir. Söylemler medya arşivleri ve kamuoyu açıklamaları ile örtüşmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

- (1) <https://www.goc.gov.tr/istatistikler> (E.T. 02/09/2024).
- (2) <https://help.unhcr.org/turkiye/information-for-syrians/temporary-protection-in-turkey/> (E.T. 02/09/2024).
- (3) <https://www.aljazeera.com/opinions/2022/3/23/europe-can-learn-from-turkey> (E.T. 02/09/2024).

3.2 Sonuç:

Yazı, açık veriyle desteklenebilir nitelikte olup büyük ölçüde doğrulanabilir kabul edilmiştir. İktidarın göçmen politikası konusunda zaman içerisindeki değişimleri nesnel veriler ve gözlemler üzerinden yorumlayan, analitik bir içeriğe sahiptir.

HABER 91:

Haber Başlığı: “Suriyeli cinci can çıkardı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 26 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyeli-cinci-can-cikardi-wp7695570> (E.T.

02/09/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin temel teması, Suriyeli bir şahsın cinci hoca olduğu iddiasıyla gerçekleştirdiği uygulama sonucunda bir kişinin ölümüne sebebiyet vermesidir. Bu olay göçmen karşıtlığı, toplumsal önyargılar ve güvenlik temaları etrafında şekillenmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, Sözcü yazarı gazeteci İsmail Saymaz'dır. Yazılarında eleştirel ve çözümleyici bir dil benimsemektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Yazının söylemi, güvenlik odaklı ve dolaylı biçimde göçmen karşıtı olarak sınıflandırılabilir. Olayı aktarmanın yanı sıra, okuyucuda göçmenlerin toplumsal düzeni tehdit ettiği algısını güçlendirebilecek söylemler yer almaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde yer alan bilgiler güvenlik kaynaklarına ve olay yerinden yapılan gözlemlere dayanmaktadır. Ancak uzman görüşü veya resmi bir açıklama ile desteklenmemiştir.

2.2 İçerik Analizi:

Yazı, Suriyeli bir şahsın sahte dini uygulamalarla bir kişinin ölümüne yol açtığını anlatmaktadır. İçerikte olayın detayları aktarılmakta ancak olgusal doğruluk için istatistiki veya resmi veri sunulmamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Yazar, eleştirel ve zaman zaman popülist bir çizgide konumlanmaktadır. Bu bağlamda söylemci, haber dilini dikkat çekici ve duygusal tepkileri harekete geçirecek şekilde yapılandırmıştır.

2.4 Söylem Analizi:

Yazı metninde kullanılan başlık ve dil, "Suriyeli", "cinci", "can çıkardı" gibi dikkat çekici ve önyargı üretebilecek ifadelerden oluşmaktadır. Bu söylem biçimi, haberi sıradan bir adli vaka olmaktan çıkarıp göçmen karşıtlığı ekseninde kurgulanan bir güvenlik sorununa dönüştürmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Köşe yazısının doğruluğunu teyit edebilecek herhangi bir açık veri kaynağına erişim sağlanamamaktadır. Adli vakalar, emniyet olay kayıtları ve otopsi raporları kamuya açık olmadığından, olayın detaylarını bağımsız kaynaklarla doğrulamak mümkün değildir.

3.2 Sonuç:

Haberin genel çerçevesi göçmen karşıtı bir söylem üretmektedir. Açık veri kaynaklarının eksikliği, haberin doğruluğunu teyit etmeyi güçleştirmektedir. Bu tür içeriklerde daha fazla veri temelli, çok kaynaklı ve dengeli bir haber dili kullanılması gerekmektedir.

HABER 92:

Haber Başlığı: “Ümit Özdağ: Son 2 ayda 200 bin Suriyeliye vatandaşlık verildi”

Yayın: Sözcü

Tarih: 27 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/umit-ozdag-son-2-ayda-200-bin-suriyeliye-vatandaslik-verildi-wp7696815> (E.T. 02/09/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberde ele alınan temel tema, Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılara yönelik vatandaşlık politikaları ve kamuoyunda bu konunun yarattığı siyasi ve toplumsal tartışmalardır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberdeki temel söylemci, Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ’dır. Söylemci, politik kimliği nedeniyle güvenlik ve milliyetçilik ekseninde güçlü bir konumdan konuşmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, güvenlik odaklı ve alarmist bir çerçeveye oturmaktadır. Haberde sunulan iddia, toplumsal huzursuzluk ve hükümete karşı güvensizlik oluşturmaya yöneliktir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Kaynak doğrudan Ümit Özdağ’ın açıklamasıdır. Resmi bir veri kaynağına dayandırılmamıştır. Açıklama, kişisel iddiaya dayalıdır ve üçüncü taraf doğrulaması bulunmamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerikte, iki ay içinde 200 bin Suriyeli'ye vatandaşlık verildiği ileri sürülmektedir. Ancak bu sayıya dair herhangi bir açık veri, tarihsel karşılaştırma ya da resmi dayanak sunulmamaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Ümit Özdağ, milliyetçi bir siyasi parti lideri olarak söylemini toplumun belli kesimlerinin göçmen karşıtı hassasiyetleri üzerine kurmaktadır. Söylemin amacı dikkat çekmek, kamuoyunu mobilize etmek ve hükümeti göç politikaları üzerinden eleştirmektir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, “hızlı vatandaşlık verilmesi” gibi bir krizi çağrıştıracak şekilde kurgulanmıştır. Sayısal iddialar somut verilere dayandırılmamakta, toplumsal bir panik havası yaratılmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı yarı açık verileri ve İçişleri Bakanlığı'nın kamu verileri incelendiğinde, 2023 yılı ve öncesine dair vatandaşlık verilen yabancı uyruklularla ilgili açıklamalar yer almaktadır. Ancak “son iki ayda 200 bin kişiye vatandaşlık verildiği” iddiasını destekleyen herhangi bir açık veri bulunmamaktadır. Mevcut resmi veriler, bu iddianın abartılı olduğunu göstermektedir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/istatistikler> (E.T. 02/09/2024).

(2) <https://x.com/suleymansoylu/status/1818221823638532108> (E.T. 02/09/2024).

3.2 Sonuç:

İddia ciddi kamu etkisi yaratabilecek türdedir ancak açık veri ile doğrulanabilir değildir. Bu nedenle dezenformasyon riski taşımakta olup, doğruluk denetim mekanizmaları tarafından dikkatle incelenmelidir.

HABER 93:

Haber Başlığı: “Türkiye mültecilerin işgali altında”

Yayın: Sözcü

Tarih: 27 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/turkiye-multecilerin-iscali-altinda-wp7696709> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberdeki ana tema, Türkiye'nin göçmenler tarafından demografik, sosyal ve ekonomik açıdan "istila" edildiği yönündeki algıdır. Sözcü, "işgal" gibi güçlü ve militarize edilmiş terimleri kullanarak bu temayı dramatize etmektedir. Bu, kamuoyunda korku, tehdit ve güvensizlik duygusunu uyandırmayı hedefleyen güvenlik odaklı bir çerçeve sunar.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haber, Sözcü gazetesi tarafından hazırlanmış ve Gelecek Partisi'nden Muğla Milletvekili seçilen Selçuk Özdağ'ın açıklamalarını aktarmaktadır. Başlıca söylem aktarıcısı, muhalif siyasetçidir. Söylemde resmi makamlara yer verilmemiştir. Bu, söylemci tercihlerinin ideolojik duruşla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler, "istila", "işgal", "tehdit" gibi negatif ve güvenlik odaklı dil kategorileri altındadır. Bu söylemler açıkça manipülatif ve endişe üretmeye yönelik yapılandırılmıştır. Haberde, göçmenler pasif özne olarak değil, aktif tehdit unsurları olarak sunulmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde herhangi bir resmi kaynak (Göç İdaresi, TÜİK, UNHCR gibi) doğrudan kullanılmamıştır. Aktarılan veriler, genellikle üçüncü taraf gazeteciler veya politik figürlerin beyanlarına dayanmaktadır. Bu durum, haber içeriğinin güvenilirliğini sorgulanabilir kılmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberde içerik, ağırlıklı olarak göçmen karşıtı bir bakış açısıyla yapılandırılmıştır. Metin boyunca kullanılan ifadeler; "istila", "nüfus baskısı", "tehdit", "artan suç oranları" gibi dikkat çekici ve yargılayıcı terimlerdir. Haberde nesnel veri yerine yorumlayıcı cümlelere ağırlık verilmiştir. Söylem, istatistiklerle destekleniyor gibi görünse de bu veriler kaynaksızdır ve bağlamdan kopuk biçimde sunulmaktadır. Haber; hükümet politikalarını eleştirme, muhalefet söylemine destek verme ve okuyucuda endişe uyandırma amacı taşıyan bir içerik düzenine sahiptir. Ayrıca, haber boyunca göçmenlerin sesine veya resmi makamlardan gelen açıklamalara yer verilmemiş, yalnızca tek taraflı bir anlatı inşa edilmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, açık biçimde milliyetçi-muhafazakâr bir konumdan seslenmektedir. Söylemcinin göçmen politikaları konusundaki tutumu sistematik biçimde eleştireldir. Bu bağlamda söylem, sosyal homojenliğin bozulduğu, kültürel yozlaşmanın yaşandığı ve devletin egemenliğinin zedelendiği savlarını ima etmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan sözcükler ve metaforlar (“istila”, “nüfus istilası”, “artış” vb.) dramatik ve uyarıcı bir ton taşımaktadır. Bu söylem yapısı, okuyucuda endişe ve tehdit hissiyatı yaratmak için inşa edilmiştir. Haberde istatistik veriler seçmecî biçimde sunulmakta ve bağlamdan kopararak kullanılmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Röportajda verilen rakamlar, Göç İdaresi Başkanlığı, TÜİK veya UNHCR verileriyle birebir örtüşmemektedir. Örneğin 10 milyon sığınmacı iddiası, resmî kayıtlarda doğrulanmamaktadır. 2023 yılı itibarıyla geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı yaklaşık 3,2 milyondur. Bu durum, haberdeki verilerin abartılı olduğunu göstermektedir.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (E.T. 06/11/2024).

(2) <https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20250328-09031368.pdf> (E.T. 06/11/2024).

3.2 Sonuç:

Röportajda içeriği olan söylem, ideolojik ve duygusal çerçevede şekillenmiştir. Resmî veri eksikliği, söylemin doğruluğunu zayıflatmakta; söylemdeki seçmecî dil ve dramatik vurgular, kamuoyunda yanıltıcı bir algı oluşturma riskini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, haberi akademik düzlemde eleştirel söylem analizi bağlamında problemli bulmak mümkündür.

HABER 94:

Haber Başlığı: “Deniz Zeyrek: Ülke göçmen işgali altında; sınır illerinde ‘Suriyeli vatandaşlarımızın’ sayısı, kendi vatandaşlarımızı geçmeye başladı”

Yayın: T24

Tarih: 27 Mayıs 2023

Link: <https://t24.com.tr/haber/deniz-zeyrek-ulke-gocmen-iscali-altinda-sinir-illerinde-suriyeli-vatandaslarimizin-sayisi-kendi-vatandaslarimizi-gecmeye-basladi,1112218>
(E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Yazının temel teması, Türkiye’de göçmen nüfusunun artışı, özellikle Suriyeli göçmenlerin sınır illerindeki demografik etkileri ve bu durumun kamuoyu ile siyasi söylemler üzerindeki etkisidir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Söylemci, gazeteci Deniz Zeyrek’tir. Zeyrek, T24 platformunda köşe yazarlığı yapmaktadır. Kamuoyuna yönelik bilgi ve yorum sunmayı amaçlayan bir medya profesyoneli.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, eleştirel ve uyarıcı bir nitelik taşımaktadır. Demografik kaymalar ve kamu düzeni üzerindeki etkiler üzerinden mevcut göç politikasını sorgulayan, yer yer alarmist (alarm verici) ifadelerle yer veren, ama çözüm önerisi sunmayan bir yapıdadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Zeyrek yazısında doğrudan veri kaynağına yer vermez; ancak çeşitli resmi rakamlardan ve kamuoyuna açık gözlemlerden hareketle yorum yapmaktadır. Sayısal ifadeler teyit edilmeden aktarılmıştır.

2.2 İçerik Analizi:

Yazı, sınır illerinde göçmen nüfusunun yoğunluğu ve bunun Türkiye’nin demografik yapısını nasıl etkilediği üzerine kuruludur. “İşgal”, “geçmeye başladı” gibi ifadeler, içerikte duygusal yoğunluk yaratmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Deniz Zeyrek, kamuoyunda etkili bir gazetecidir. Yazılarını kamu yararı odaklı eleştirel bir perspektifle kaleme almaktadır. Ancak bu yazı özelinde doğruluk kontrolü yapılmamış iddiaların kullanımı, söylemciyi riskli alana yaklaştırmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Yazıdaki söylem, “demografik tehdit” çerçevesine oturtulabilir. Suriyeli göçmenlerin sayısının “kendi vatandaşlarımızı geçmesi” gibi ifadeler, Entman’ın çerçeveleme kuramı

doğrultusunda bir tehlike algısı oluşturmaktadır. Söylem, dolaylı yoldan kamu politikasını eleştirmektedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Göç İdaresi Başkanlığı'nın 2023 yarı açık verilerine göre Türkiye'deki geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı yaklaşık 3,2 milyon civarındadır. Zeyrek'in işaret ettiği gibi bazı sınır illerinde (örneğin Kilis, Hatay) Suriyelilerin yerel nüfusa oranı %30'a ulaşabilmektedir. Bu durum TÜİK ve Göç İdaresi'nin verileriyle kısmen örtüşmektedir. Ancak "kendi vatandaşlarımızı geçtiler" ifadesi tamamen yanlıştır.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (E.T. 06/11/2024).

(2) <https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20250328-09031368.pdf> (E.T. 06/11/2024).

3.2 Sonuç:

Yazının içerdiği temel kaygı, nüfus politikaları ve sosyal entegrasyon sorunlarıdır. Söylem kamuoyunu uyarmaya dönük olsa da bazı sayısal iddialar teyit gerektirmektedir. Dolayısıyla yazının söylem niteliği güçlüdür ancak doğruluk derecesi "kısmen teyit edilebilir" düzeydedir.

HABER 95:

Haber Başlığı: "Tartıştığı kişi tarafından bıçaklanan Suriyeli öldü"

Yayın: Sözcü

Tarih: 27 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/tartistigi-kisi-tarafindan-bicaklanan-suriyeli-oldu-wp7697218> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haber, Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacıların karşı karşıya kaldığı bireysel şiddet vakalarına odaklanmaktadır. Temel tema, mültecilerle yerel halk arasında yaşanan sosyal gerilimlerin bireysel olaylar üzerinden görünür hale gelmesidir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberde olayın tarafları (Suriyeli birey ve bıçaklayan kişi) ile resmi açıklamalar yer almazken, Sözcü gazetesi olayın aktarımında ana söylemci konumundadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylem güvenlik odaklı ve tarafsız bir dille sunulmuştur. Ancak, olayın bir Suriyelinin ölümüyle sonuçlanması, göçmenlere ilişkin kamuoyu algısını etkileyebilecek potansiyele sahiptir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber metninde resmi makamlardan veya tanıklardan alınan doğrudan bir kaynak bulunmamaktadır. Anonim bilgilere dayanılarak verilmiş gibi görünmektedir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik kısa ve bilgi verici niteliktedir. Olayın detaylarına çok fazla girilmeden, kimin öldüğü ve olayın nerede gerçekleştiği aktarılmıştır.

2.3 Söylemci Analizi:

Haberi aktaran söylemci (Sözcü gazetesi) olayı kısa ve basit bir çerçevede sunmakta, yorum katmamaktadır. Bu yönüyle tarafsızlık iddiası taşımaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan dil dramatikleştirilmemiştir. Ancak “Suriyeli” vurgusu, olayın etnik/ulusal yönüne dikkat çekerek toplumsal ön yargıları tetikleme riski taşımaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Olayla ilgili herhangi bir resmi emniyet açıklaması ya da adli tıp verisi açık veri kaynaklarında bulunmamaktadır. Ayrıca açık veri kaynaklarından da teyit edilememiştir. Dolayısıyla haberin doğruluğu açık veri ile teyit edilememektedir.

3.2 Sonuç:

Haber, temel bir olay aktarımı olmakla birlikte sınırlı bilgi içermektedir. Haberle ilgili gazete haberleri dışında teyit edilebilecek bir açık veri kaynağı bulunamadığından haberin güvenilirliği orta düzeydedir. Ancak haberde dramatik veya yönlendirici bir dil kullanılmadığı için manipülatif bir eğilim bulunmamaktadır.

HABER 96:

Haber Başlığı: “Nevşin Mengü’den CHP’lilere ‘Suriyeli Seçmen’ cevabı”

Yayın: Haber7

Tarih: 30 Mayıs 2023

Link: <https://www.haber7.com/siyaset/haber/3328671-nevsin-menguden-chplilere-suriyeli-secmen-cevabi> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Yazının temel teması, özellikle Suriyeli seçmenleri içeren göçmen temelli siyaseti içerir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Nevşin Mengü, muhalif ve iktidar yanlısı söylemler arasındaki dengeyi yorumlayan aktör olarak seçilmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Göçmen temelli oy iddialarını çürüten/sorgulayan bir söylemdir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Nevşin Mengü, doğrudan veri kaynağına yer vermez; ancak çeşitli resmi rakamlardan ve kamuoyuna açık gözlemlerden hareketle yorum yapmaktadır. Ancak söylemde yer alan rakamlar açık veriler ile desteklenmediği sürece bu bir çürütme değil, karşı argüman olarak kalacaktır.

2.2 İçerik Analizi:

Haberdeki ifadelerin nesnel verilerle desteklenip desteklenmediği incelenmiştir.

2.3 Söylemci Analizi:

Nevşin Mengü'nün argümantasyon tarzı, muhalefete yönelik eleştiri tonu, hangi verileri dayanak yaptığı değerlendirilmiştir.

2.4 Söylem Analizi:

Göçmen-vatanlı seçmen karşıtlığı üzerine kurulan iddiaların retoriği; gerçekçi veri bazlı yaklaşımla çürütülmesi incelenmiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

İçeriğin bilgi temelli yerine yorum temelli olmasına rağmen söylemde belirtilen “yabancı seçmen oranı %0,4” ve “235 bin seçmen” gibi ifade edilen veriler, İçişleri Bakanlığı'nın yetkilileri tarafından basın açıklaması ve sosyal medya içerikleri ile kısmen doğrulanmıştır. Resmi rakamlara göre 2023 sonu itibarıyla toplam 238 bin (148 bin reşit olmayan kişi) Suriyeliye vatandaşlık verilmiştir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://x.com/suleymansoylu/status/1818221823638532108> (E.T. 06/11/2024).

3.2 Sonuç:

Şu aşamada bu verilerin kaynağı net olduğu için doğruluk düzeyi yüksektir. Ancak açık veriyle desteklenmediği sürece ise akademik güvenilirliği sınırlıdır.

HABER 97:

Haber Başlığı: “Uşak’ta Suriyeli şahıs Türk vatandaşını bıçakladı” iddiası gerçek değilmiş”

Yayın: Haber7

Tarih: 30 Mayıs 2023

Link: <https://www.haber7.com/guncel/haber/3328670-usakta-suriyeli-sahis-turk-vatandasini-bicakladi-iddiasi-gercek-degilmis> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

İlgili haber, kamu güvenliği ve göçmenlerin suç ile ilişkilendirilmesi ekseninde şekillenmiştir. Bu bağlamda temel tema, toplumsal güvenlik algısı ve göçmenlere yönelik kamuoyu tutumudur.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin kaynağı olarak resmi kurumlar, yerel medya kuruluşları ve sosyal medya içerikleri rol oynamaktadır. Söylemci, hem olayın faili olduğu iddia edilen kişi hem de bu bilgiyi yalanlayan resmi merciler olarak çeşitlenmiştir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haber içerisindeki söylemler; ilk etapta göçmen karşıtı ve suçla ilişkilendirici içerik taşımakta, ancak sonrasında resmi açıklamalarla bu söylemler yalanlanarak düzeltici ve bilgilendirici bir çerçeveye oturtulmaktadır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberin kaynakları arasında sosyal medyada yayılan iddialar ile resmi kurumlar (Uşak Valiliği, Emniyet Müdürlüğü) bulunmaktadır. Sosyal medya kaynaklarının güvenilirliği sınırlı iken, resmi açıklamalar yüksek güvenilirliğe sahiptir.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, ilk olarak bir göçmenin suça karıştığına dair iddiayı içermekte, devamında ise bu bilginin resmi makamlarca yalanlandığı belirtilmektedir. Bu yapı, dezenformasyonun yayılma biçimi ve ardından gelen düzeltme süreçlerini yansıtmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

İlk söylem sosyal medya kullanıcıları üzerinden gelmekte olup, belirli bir grubu kriminalize eden bir yaklaşıma sahiptir. Resmi söylemciler ise güvenlik ve düzeni korumaya yönelik düzeltici ve yatıştırıcı söylemler geliştirmiştir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylemin genel çerçevesi, toplumsal endişe yaratma ve etnik grup temelli önyargıyı besleme yönündedir. Ancak haberin ilerleyen aşamalarında bu söylem resmi verilerle çürütülmekte ve kamuoyuna doğru bilgi sunulmaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

T.C. İletişim Başkanlığı Dezenformasyonla Mücadele Merkezi ve Aydın Valiliği kamu verisi sınıfındaki basın bültenleri ile haberi yalanlamışlardır.

Açık Veri Kaynakları:

(1) <https://x.com/dmmiletisim/status/1663271853203308552> (E.T. 06/11/2024).

(2) <https://www.milliyet.com.tr/gundem/usakta-suriyeli-sahis-turk-vatandasini-bicakladi-iddiasina-iliskin-aydin-valiliginden-aciklama-6956844> (E.T. 06/11/2024).

3.2 Sonuç:

İlk etapta sosyal medya kaynaklı dezenformasyona dayanan haber, açık veri kaynaklarıyla doğrulanarak düzeltmeye konu olmuştur. Bu durum, açık veri erişiminin ve resmi açıklamaların dezenformasyonla mücadelede ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

HABER 98:

Haber Başlığı: “Silahlı paylaşım yapan Suriyeli gözaltına alındı!”

Yayın: Sözcü

Tarih: 30 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/son-dakika-silahlı-paylasimi-yapan-suriyeli-gozaltina-alindi-wp7699565> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberde temel tema, Türkiye’de yaşayan Suriyeli bir bireyin sosyal medya üzerinden silahlı paylaşım yapması ve bu nedenle güvenlik güçlerince gözaltına alınmasıdır. Bu olay, göçmenlerin kamu düzeni ve güvenliği ile ilişkisi bağlamında ele alınmaktadır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberde söylemci olarak güvenlik kaynakları, medya kurumu (Sözcü gazetesi) ve kamuoyuna hitap eden anonim sosyal medya kullanıcıları bulunmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylem, güvenlik odaklı bir çerçevede yapılandırılmıştır. Göçmen karşıtı söylemleri destekleyen bir bağlamda, Suriyeli bireyin eylemi “tehdit” ve “kamu düzenini bozucu” olarak çerçevelenmiştir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberdeki temel kaynak güvenlik birimlerinin açıklamalarıdır. Bu kaynaklar resmi olmakla birlikte, detaylı bilgi veya resmi belge paylaşımı içermemektedir.

2.2 İçerik Analizi:

Haber, bireysel bir eylemin toplumsal güvenlik açısından nasıl algılandığını aktarmaktadır. İçerik, olaya ilişkin görsel veya tanıklıktan ziyade resmi açıklamalara dayandırılmaktadır.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci olan medya kuruluşu, haberin başlığı ve dili üzerinden okuyucuda güvensizlik ve endişe hissi yaratacak şekilde olayları sunmaktadır. Bu söylem, göçmen karşıtı eğilimleri besleyebilecek bir bağlam oluşturmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haber dili, bireysel bir eylemi tüm göçmen topluluğuna atfedebilecek genellemelere açıktır. Sözcük seçimleri ve haberin konumlandırılması, haberin ideolojik çerçevesini güvenlik tehditi olarak belirlemiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Olayın geçtiği yer ve tarih ile ilgili resmî kurumların (Emniyet Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Başkanlığı) internet sitelerinde herhangi bir kamuya açık veri veya basın bildirisine ulaşılamamıştır. Bu nedenle olayın resmi doğrulaması yapılamamaktadır.

3.2 Sonuç:

Haber, güvenlik merkezli söylem üzerinden Suriyeli göçmenleri potansiyel tehdit olarak konumlandırmaktadır. Ancak açık veri eksikliği nedeniyle haberin doğruluğu tarafsız kaynaklardan teyit edilememektedir. Bu durum, medyada dezenformasyon riskine işaret etmektedir.

HABER 99:

Haber Başlığı: “Bugün ‘Suriyeli oylarıyla kazandılar’ diyenler, 31 yıl önce bakın ne demişler!”

Yayın: Haber7

Tarih: 31 Mayıs 2023

Link: <https://www.haber7.com/siyaset/haber/3328903-bugun-suriyeli-oylariyla-kazandilar-diyenler-31-yil-once-bakin-ne-demisler> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberin ana teması, göçmen oyları tartışmasının güncel ve geçmişteki yansımalarıdır. 1989 yılında dönemin siyasetçilerinin sözleri ile günümüzdeki söylemlerin karşılaştırılması yapılarak, Suriyeli seçmenlerin etkisiyle seçim kazanıldığı yönündeki argümanların eleştirisi sunulmuştur.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberde, 1989 yılında dönemin İstanbul Belediye Başkanı olan Bedrettin Dalan’ın söylemi ile günümüzdeki muhalefet figürlerinin söylemleri kıyaslanmaktadır. Söylemci olarak geçmişteki siyasi figürler ile günümüz siyasetçileri, özellikle muhalefet liderleri hedef alınmaktadır.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberin söylemi, politik karşılaştırmalı ve eleştirel bir söylem olup, muhafazakâr ve hükümet yanlısı bakış açısıyla şekillendirilmiştir. Haberdeki eleştiri tonu, muhalefetin göçmenlere yönelik söylemlerinin tutarsızlığını göstermek üzerine kurgulanmıştır.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haber, doğrudan birincil kaynak olan Bedrettin Dalan’ın 1989’daki konuşmasından alıntı yaparak geçmişten bir medya içeriğini kullanmaktadır. Ancak alıntının bağlamı ve özgünlüğü teyit edilmemiştir. Güncel söylemler ise medya yorumları ve siyasi iddialara dayanmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, göçmen seçmenler tartışmasını tarihsel bir bağlama oturtarak muhalefeti eleştirme yönünde yapılandırılmıştır. Haberde geçmiş ve güncel siyasal söylemler arasında bir karşıtlık kurulmakta, okuyucunun muhalefet söylemlerine karşı şüpheyile yaklaşması hedeflenmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci, hükümete yakın bir haber platformudur ve göçmenlik gibi hassas konularda ideolojik duruşunu açıkça yansıtmaktadır. Söylemci, muhalefetin “Suriyeliler oy kullandı” şeklindeki iddialarını itibarsızlaştırmak üzere seçilmiş örnekleri öne çıkarmaktadır.

2.4 Söylem Analizi:

Haberin söylemi, geçmişin söylemleriyle bugünü kıyaslayarak muhalefetin göç politikalarındaki çelişkilerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu söylem hükümetin göç politikalarını dolaylı yoldan meşrulaştırma amacı taşımaktadır.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberin sunduğu tarihsel alıntıların çok azı açık kaynaklar üzerinden teyit edilebilmektedir. İlgili konuşma Refah Partisi’nin 1992’de Kağıthane’de gerçekleştirdiği mitinge aittir ve görüntüler açık kaynaklardan bulunabilmektedir. Ancak Dalan’a atfedilen alıntının tam metnine ulaşmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle içerik bağlam dışı aktarılmış olabilir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.youtube.com/watch?v=YkJOA0vBqSE> (E.T. 06/11/2024).

3.2 Sonuç:

Haberde kullanılan karşılaştırma stratejisi, açık veri ile tam olarak doğrulanamamıştır. Dalan’ın konuşması açık veri formatında ulaşılabilir olmadığından, haber yalnızca yorum temellidir. Bu tür karşılaştırmalı haberlerde bağlamın bütünlüğü sağlanmadan kullanılan içerikler dezenformasyon riski taşır.

HABER 100:

Haber Başlığı: “Reuters, Erdoğan’ın Suriyeli mülteci vaadiyle ilgili analiz yaptı”

Yayın: Sözcü

Tarih: 31 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/reuters-erdoganin-suriyeli-multeci-vaadiyle-ilgili-analiz-yapti-wp7700903> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

İlgili haberin teması, Türkiye'deki mülteci politikaları bağlamında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriyeli mültecilere ilişkin söylemleri ve bu söylemlerin seçim stratejileri çerçevesindeki yansımalarıdır. Reuters'ın analizi, özellikle mültecilerin geri dönüşü, güvenli bölge oluşturma çabaları ve seçmen algısı ekseninde şekillenmektedir.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberin söylemcileri arasında Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, hükümete yakın yetkililer ve Reuters'ın bağımsız analistleri yer almaktadır. Erdoğan'ın beyanları doğrudan alıntılanmakta, analistler ise bu beyanları değerlendirmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Söylemler, “güvenlik odaklı” (mültecilerin geri gönderilmesi), “politik” (seçim stratejileri) ve “uluslararası ilişkiler odaklı” (Suriye'de güvenli bölge planları) olarak sınıflandırılabilir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Reuters gibi uluslararası ve kurumsal bir haber ajansı, kaynak güvenilirliği açısından yüksek düzeyde kabul görmektedir. Haberdeki bilgiler resmi açıklamalara, politika beyanlarına ve gözlemci analizlerine dayanmaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

Haber içeriğinde Erdoğan'ın seçim vaatleri arasında Suriyeli mültecilerin dönüşü yer almakta; bu vaat hem iç politikadaki seçmen davranışı hem de dış politikadaki güvenlik stratejileri açısından ele alınmaktadır. İçerik, vaatlerin uygulanabilirliği ve daha önceki beyanlarla tutarlılığı üzerinden analiz edilmektedir.

2.3 Söylemci Analizi:

Erdoğan'ın söylemleri, milliyetçi-muhafazakâr tabana hitap eden, güvenlik ve ulusal egemenlik temelli bir perspektife dayanmaktadır. Reuters ise eleştirel ve analitik bir dış gözlemci rolüyle bu söylemleri irdelemektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Söylem, seçime yönelik bir strateji olarak mültecilerin geri gönderilmesini meşrulaştırmakta; aynı zamanda Türkiye'nin Suriye politikasıyla ilişkilendirilmektedir. Retorik unsurlar, güvenlik ve sosyal düzen temalarıyla pekiştirilmiştir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde sunulan mülteci sayıları, geri dönüş projeleri ve güvenli bölge açıklamaları hem yarı açık veri hem de kamu verileri ile kısmen doğrulanabilir niteliktedir. Göç İdaresi Başkanlığı, TÜİK ve uluslararası kuruluşların (UNHCR, IOM vb.) raporları bu noktada hem açık veri hem de yarı açık veri kaynakları konumundadır. Ayrıca haberin doğruluğu açık kaynaklardan teyit edilmektedir.

Açık Veri Kaynakları:

<https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-erdogan-faces-struggle-meet-syrian-refugee-promise-2023-05-31> (E.T. 06/11/2024).

3.2 Sonuç:

Haber içeriği, uluslararası bir ajansın Türkiye'nin mülteci politikalarına dair bağımsız bir analizini sunmakta; söylemler ve içerik, metodolojik olarak tarafsızlık ve çok boyutluluk açısından değerlendirilebilmektedir. Açık veri kaynakları kullanılarak haberin önemli unsurları teyit edilebilmektedir.

HABER 101:

Haber Başlığı: “Suriyelilerin işlettiği lokantada iğrenç görüntü”

Yayın: Sözcü

Tarih: 31 Mayıs 2023

Link: <https://www.sozcu.com.tr/suriyelilerin-islettigi-lokantada-igrenc-goruntu-wp7701266> (E.T. 06/11/2024).

1. SEÇİM AŞAMASI

1.1 Tema Seçimi:

Haberde işlenen ana tema, kamu sağlığı ve hijyen üzerinden göçmen karşıtı bir söylemin inşasıdır. Suriyelilerin işlettiği bir lokantada sağlık kurallarına aykırı görüntüler sunularak, göçmenlerin toplumsal düzene zarar verdiği algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

1.2 Söylemci Seçimi:

Haberi kaleme alan Sözcü gazetesi, ulusal çapta yayın yapan bir medya kuruluşudur. Sözcü'nün politik çizgisi çoğunlukla hükümet karşıtı ve seküler milliyetçi bir perspektife

sahiptir. Bu haber de bu çizgiye uygun olarak göçmen karşıtlığı üzerinden bir ajanda yürütmektedir.

1.3 Söylemlerin Sınıflandırılması:

Haberdeki söylemler, “güvenlik odaklı” ve “negatif yargılayıcı” kategorilere girmektedir. Göçmenler, kamusal sağlığı tehdit eden bir grup olarak resmedilmekte ve olumsuz bir sosyal konuma yerleştirilmektedir.

2. ANALİZ AŞAMASI

2.1 Kaynak Analizi:

Haberde kullanılan görsel kaynaklar amatör video kayıtlarına dayanmaktadır. Ancak bu kayıtların doğruluğu, bağlamı veya tarihsel niteliği hakkında herhangi bir teknik ya da resmi açıklama yer almamaktadır.

2.2 İçerik Analizi:

İçerik, hijyen koşullarına aykırı gıda hazırlama sürecine dair rahatsız edici görsellerle desteklenerek, Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz algının pekiştirilmesine hizmet etmektedir. Metinde tarafsız bir dil yerine suçlayıcı ve hedef gösterici bir dil hâkimdir.

2.3 Söylemci Analizi:

Söylemci olan gazete, göçmen karşıtı toplumsal duyguları manipüle edebilecek bir haber dili kullanmaktadır. Göçmenlerin kamusal alanlardaki faaliyetleri kriminalize edilerek, hedef gösterilmektedir.

2.4 Söylem Analizi:

Haberde kullanılan dil, “biz” ve “onlar” ayrımı üzerine inşa edilmiştir. Göçmenler, toplumsal düzenin ve sağlığın tehdit unsuru olarak sunulmaktadır. Bu, klasik dışlayıcı söylem örneğidir ve toplumsal kutuplaşmayı besleyici niteliktedir.

3. AÇIK VERİ ile DOĞRULAMA AŞAMASI

3.1 Açık Veri Kontrolü:

Haberde sunulan iddialar kamuya açık resmi verilerle doğrulanabilir nitelikte değildir. Sağlık Bakanlığı, Zabıta Müdürlüğü veya Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı gibi kurumlardan olayın yaşandığı mekâna dair bir rapor veya yaptırım açıklaması bulunmamaktadır. Ayrıca haber açık kaynak verileriyle de doğrulanamamıştır.

3.2 Sonuç:

Bu haber, doğrulanabilir açık veriye dayanmamakta ve büyük ölçüde spekülatif bir yapı arz etmektedir. Göçmen karşıtı duyguları tetiklemeye yönelik bir medya içeriği olarak

değerlendirilmelidir. İlgili iddiaların doğruluğu kamu kurumlarından alınacak resmi raporlarla desteklenmedikçe, haberin doğruluğu şüpheli kalmaktadır.

3.2. Araştırma Bulgularının Yorumlanması

Yapılan araştırma kapsamında ülkemizde en çok takip edilen geleneksel medya kuruluşlarından Milliyet, Sözcü ve Habertürk ile dijital medya kuruluşlarından T24 ve Haber7 platformlarında 1 Şubat ile 31 Mayıs 2023 tarihleri arasında “mülteci”, “göçmen”, “göç” ve “Suriyeli” anahtar kelimeleri ile yer almış olan toplam 101 haber, köşe yazısı, program ve siyasi açıklama incelenmiştir. Çalışmada Silverman ve Tsubaki (2014) modelinden türetilmiş üç aşamalı doğrulama çerçevesi olan “seçim aşaması, analiz aşaması ve açık veri ile doğrulama” metodolojisi uygulanarak, haberlerdeki içeriklerin tematik yönelimi, söylem üretimi ve açık veri temelli doğruluk dereceleri değerlendirilmiştir.

3.2.1. İçeriklerin Tematik Yöneliminin Yorumlanması

Amaçsal örnekleme tekniğine göre daraltılarak, açık kodlama yöntemiyle beş ana temada sınıflandırılan haber içerikleri; haberin yapısal özellikleri, içerik yoğunluğu ve söylemsel örüntüler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Aşağıda her bir tema, frekans verileri ve içerik örnekleriyle detaylandırılmıştır.

- Göçmenler ile ilgili İstatistikler (%32)

Göçmenlerle ilgili sayısal verilerin sunulduğu haberler, genellikle kamuoyunda kaygı yaratabilecek yüksek rakamlarla çerçevelenmiştir. Resmi veriler çoğu zaman bağlamından koparılmış, belirsiz kaynaklarla sunulmuş ya da varsayımsal ifadelerle desteklenmiştir. Örnek: “1 milyon mülteci geri dönecek” başlıklı haber için Göç İdaresi’nin ilgili yıl kapsayan verisi erişilebilir değildir.

- Göçmenlerin Suça Karışması (%16)

Göçmenlerin suça karıştığı yönündeki haberler hem başlıklarda hem içerikte doğrudan ve genelleyici bir dil ile sunulmuştur. Bu haberlerde sıklıkla 'kavga', 'yaralama', 'kaçakçılık' gibi eylem türleri öne çıkmakta; suçun bireysel niteliğinden çok etnik kökenle ilişkilendirme yapılmaktadır. Örnek: “Uşak’ta Suriyeli şahıs Türk vatandaşını bıçakladı” haberindeki görsel, başka bir olayın bir arşiv fotoğrafıdır ve olayın nedeni belirtilmemektedir.

- Göçmenler ve Deprem (%7)

Deprem sonrası dönemde göçmenlerin yardım alımı, barınma hakkı ve kaynaklara erişimi, sıklıkla yerli halkla karşılaştırmalı biçimde sunulmuştur. Bu temadaki haberler, sosyal medyada yaygınlaşan dezenformatif içeriklerin medyada tekrar üretildiğini göstermektedir. Örnek: “Deprem ve Mülteciler” başlıklı yazıda dezenformasyon içeren bilgilerin toplumda yarattığı kaydı dile getirilmiştir.

- Göçmenler ve Seçim Vaatleri (%9)

Göçmenlerin, seçim süreçlerinde siyasal retorik malzemesi haline geldiği haberler bu kategoride değerlendirilmiştir. İktidar ve muhalefet figürlerinin söylemleri doğrudan alıntılanmış, çerçeveleme çoğu zaman ‘tehdit’ veya ‘yük’ metaforlarıyla kurulmuştur. Örnek: “Kılıçdaroğlu: En geç 2 yıl içinde bütün Suriyeli kardeşlerimizi Suriye’ye uğurlayacağız” başlıklı haberin içeriğinde hiçbir geri gönderme politikası detaylandırılmamış, söylem üzerine kurulmuştur.

- Diğer (Genel Yorum ve Kanaat İçerikleri) (%36)

Bu başlık altında, herhangi bir kurumsal veriye dayanmayan, kişisel görüş, sosyal medya yorumu veya genel kanaat temelli içerikler yer almaktadır. Bu tür içeriklerde genellikle mizahi, kışkırtıcı veya spekülatif bir dil kullanıldığı gözlenmiştir. Örnek: “Doğumhanelerimizi Suriyeli işgalinden kurtarmak için bir oy değişir!” propaganda reklamı içeriği hakkında kaynak veya veri bulunmamaktadır. En yüksek orandaki tematik yönelim genel yorum ve kanaat içeriklerinden oluşmaktadır. Bu da dezenformasyon için uygun bir zemin teşkil etmektedir.

Tematik analiz bulguları, medyada göçmen temsillerinin çoğunlukla negatif, tehdit temelli ve çatışmacı biçimde kurgulandığını göstermektedir. Bu durum, Van Dijk’in (2006) medya söyleminin toplumsal ayrımcılığı yeniden ürettiği yönündeki tezini destekler niteliktedir. Ayrıca Entman’ın (1993) çerçeveleme kuramı bağlamında, haberlerde hangi bilginin dahil edilip hangisinin dışlandığı, çerçevenin ideolojik yönünü de ortaya koymaktadır.

3.2.2. Söylem Üretiminin Yorumlanması

Analiz edilen içeriklerin büyük bir kısmında, göçmenlere yönelik söylemlerin genellikle ulusal güvenlik, toplumsal düzen, kültürel tehdit ve ekonomik yük başlıkları altında inşa edildiği gözlemlenmiştir. "Sınır namustur", "göçmen işgali", "demografik tehdit",

"doğumhaneler işgal edildi", "ellerini kollarını sallayarak geliyorlar" gibi kalıplaşmış ifadeler, göçmenlik meselesini duygusal ve travmatik bir çerçeveye oturtmaktadır. Bu ifadeler genellikle politik aktörler, muhalefet liderleri ya da muhalif medya köşe yazarları tarafından dolaşıma sokulmuştur. Söylem analizi sürecinde, haberlerdeki aktör temsilleri, dilsel stratejiler, çerçeveleme biçimleri ve ideolojik yönelimler incelenmiştir. Analiz, Fairclough'un eleştirel söylem çözümlemesi modeli (1995) ve Van Dijk'in (2006) söylem-iktidar ilişkisi yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür.

Haberlerde yer alan bilgi kaynakları; Resmi kurumlar, siyasal aktörler, uzmanlar ve diğer (istatistiki haberler ve anonim yurttaş görüşleri) olarak dört ana kategoriye ayrılmıştır. Haberlerin %52'sinde resmi kaynaklara dayanıldığı iddia edilmesine rağmen, yalnızca %29'unda bu kaynaklar açıkça belirtilmiştir. %38'lik bir bölümde ise siyasal aktörlerin açıklamaları doğrudan alıntılanmış, yorumlanmadan sunulmuştur. Göçmenlerin doğrudan temsil edildiği içerik oranı oldukça düşüktür (%9). Bu durum, göçmenlerin söylemde edilgen özne konumuna itildiğini ve temsiliyetlerinin çoğunlukla dış aktörler tarafından yapıldığını göstermektedir. Göçmen temalı haberlerde sıklıkla genelleme, abartı, yargılayıcı sıfat kullanımı ve duygusal yüklü metaforlar tercih edilmiştir. Yine benzer biçimde, 'yük', 'istila', 'avantajlı' gibi kavramların tekrar eden biçimde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu söylemler, göçmen karşıtı toplumsal algının yeniden üretimine katkı sunmaktadır.

Entman'ın (1993) çerçeveleme teorisine göre, bir haberin nasıl sunulduğu kadar hangi bilgilerin dışlandığı da önemlidir. Analiz edilen haberlerin büyük bölümünde göçmenlerin ekonomik, kültürel ya da insani yönleri ihmal edilmiş; güvenlik, suç ve siyaset çerçevesi ön plana çıkarılmıştır. Bu durum, Hall'un (1997) kültürel temsil teorisine de uyumludur: medya yalnızca bilgi iletmekle kalmaz, aynı zamanda sosyal grupların kimliklerini şekillendiren anlatılar üretir. Göçmenlerin 'öteki' olarak temsil edildiği bu söylemler, medyanın ideolojik işlevini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, göçmenlerin medyada çoğunlukla edilgen, dışlayıcı ve sorun merkezli biçimde temsil edildiğini göstermektedir. Söylem analizi, bu temsillerin yalnızca içeriksel değil, aynı zamanda yapısal ve ideolojik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktada, söylem analizlerinin önemli bir kısmı, veriye dayanmayan genellemeler, çarpıtılmış istatistikler veya resmi açıklamalarla çelişen rakamsal ifadeler içerdiğini göstermektedir. Bu tür

söylemler, kamuoyunu yönlendirme gücüne sahip olsa da bilgi temelli bir zemine oturmamaktadır.

3.3.3. Doğruluk Derecelerinin Yorumlanması: Açık Verinin Rolü

İncelenen haberlerin çoğu, özellikle sınır geçişleri, geri gönderme merkezleri, yakalanan düzensiz göçmen sayıları, Suriyelilere vatandaşlık verilmesi gibi konularda somut verilerden çok ya resmi olmayan açıklamalara ya da görsel medya iddialarına dayanmaktadır. Özellikle şu sorun alanları dikkat çekmektedir:

- Sayısal verilerin referanssız verilmesi: “250 milyar dolarlık yük”, “13 milyon Suriyeli” gibi ifadeler resmi istatistiklerle tutarsızdır.
- Belirsiz kaynak kullanımı: “Gizli raporlar”, “isimsiz bürokratlar”, “basına sızan belgeler” gibi doğrulanması zor kaynaklar sıklıkla başvurulmuş araçlardır.
- Açık veri kaynaklarına erişimsizlik: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Göç İdaresi Başkanlığı gibi kurumların göçle ilgili bazı verileri ya hiç yok ya güncellenmemiş ya da detaydan yoksundur.
- Açık veri kaynaklarının eksikliği, özellikle vatandaşlık verilen göçmen sayısı, sınırdan giriş yapanlar ile il bazlı göçmen yoğunluğu gibi konularda dezenformasyonun önünü açmaktadır.

Haberlerdeki dezenformasyon veya bilgi eksikliklerinin tespiti, çoğu zaman veri yoksunluğu ve açık veri altyapısının yetersizliği nedeniyle zorlaşmaktadır. Bununla birlikte, bazı olayların doğruluğu aşağıdaki veri kaynakları ile tamamen veya kısmen teyit edilebilmiştir:

- Göç İdaresi Başkanlığı verileri: Düzenli olarak yayımladığı haftalık bültenlerde “yakalanan düzensiz göçmen sayısı” ve “sınır dışı edilen kişi sayısı” verilerini, yarı açık veri olarak sunmaktadır. Bu veriler araştırmamızda kullanılmıştır.
- AFAD ve İçişleri Bakanlığı gibi ilgili devlet kurumlarının açıklamaları/basın bültenleri: Göçmenler ile ilgili araştırmamıza konu edilen tüm temalar için (deprem sonrası göç hareketleri) kamu verisi statüsünde kullanılmıştır.
- UNHCR, IOM, OECD, AB, Dünya Bankası, Eurostat gibi uluslararası kuruluşların açık verileri: Türkiye'deki göç akımlarının Avrupa ile kıyaslamalı analizlerinde açık veri olarak yararlanılmıştır.

- İstatistik Kurumu TÜİK'in ilgili göç ve demografi istatistikleri: 2024 yılına kadar üretilen hem yarı açık hem de açık veri formatındaki veriler, istatistiki doğrulama gerektiren konular için kullanılmıştır.
- Ulusal/yerel gazete haber ve analizleri, sivil toplum örgütleri raporları, TV programları, sosyal medya içerikleri gibi açık kaynak verisi statüsündeki kaynaklara başvurulmuştur.

Tüm bilgiler ışığında, incelenen 101 haberin; 45'i erişilebilen açık veri kaynakları ile tamamen doğrulanmıştır. 27 haber ise erişilebilen açık veri kaynakları ile kısmen ve sınırlı olarak doğrulanabilmektedir. 29 haber ise ilgili açık veri kaynaklarına erişilemediği için doğruluk kontrolü yapılamamıştır. Toplam da 56 haber, veri sınırlılığı veya yoksunluğu sebebiyle doğru bilgiye ulaşmak isteyenler için dezenformasyon riski taşımaya devam edecektir. Bir başka açıdan ise 72 haber tamamen veya kısmen doğrulanmış ve açık veri kaynaklarının dezenformasyon ile mücadelede güçlü bir rol üstlenebileceği ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda belli bir siyasi yol haritasına matuf söylem, yorum, açıklamalarda dahil olmak üzere açık veri kaynakları erişilebilen/ulaşılabilen tüm bilgilerin doğrulamasının mümkün olduğu görülmüştür.

AÇIK VERİ KAYNAKLARINA GÖRE DOĞRULUK KONTROLÜ YAPILABİLEN HABER TASNİFİ (TOPLAM 101 HABER)		
TAMAMEN ULAŞILABİLEN AÇIK VERİ KAYNAKLARI İLE DOĞRULUK KONTOLÜ YAPILABİLEN HABER SAYISI (AÇIK VERİ MEVCUT)	KISMİ/SINIRLI AÇIK VERİ KAYNAKLARI İLE KISMEN/SINIRLI DOĞRULUK KONTOLÜ YAPILABİLEN HABER SAYISI (AÇIK VERİ KISMİ MEVCUT)	AÇIK VERİ KAYNAKLARINA HİÇ ULAŞILAMADIĞI İÇİN DOĞRULUK KONTROLÜ YAPILAMAYAN HABER SAYISI (AÇIK VERİ MEVCUT DEĞİL)
45 HABER	27 HABER	29 HABER

Tablo 8: Doğruluk Kontrolü Yapılabilen Haber Tasnifi Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ayrıca bu çalışma kapsamında uluslararası standartlara uygun açık veri formatının dışında kalan yarı açık veri, kamu verisi ve açık kaynak verisi olarak sınıflandırdığımız verilerin tümünü, açık veri olarak nitelendirdiğimizi belirtmiştik. Ülkemizdeki kültürel, teknik, hukuki ve politik kısıtlar nedeniyle hem nitelik hem de nicelik yönünden başlangıç seviyesindeki açık veri paylaşımı eksikliği, analiz edilen haberlerin doğruluk kontrolleri sırasında da net olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmada analiz edilen toplam 101 haberden 72 tanesi tamamen veya kısmen doğrulanabilen kaynaklara sahiptir. Bunlardan sadece 6 haber açık veri, 23 haber yarı açık veri, 31 haber kamu verisi ve 12 haber ise açık kaynak verisi sınıfındaki veriler ile kontrol edilebilmiştir. Bu sonuç, paylaşılan verilerin düzenli, herkese açık ve makine okunabilir formatlarda yayınlanması gerektiğini bir kez daha göstermektedir.

Veri Kaynağı Kategorisi	Tanım	Kontrol Edilebilen Haber Sayısı (Toplam 72 Haber)
Açık Veri	Herkesin erişimine açık, lisanslı, yapılandırılmış, düzenli ve makine okunabilir formatlardaki veriler.	6
Yarı Açık Veri	Açık olmayan formatlarda sunulan, makine tarafından kısıtlı okunan, kısıtlı erişimli ve lisanssız veriler.	23
Kamu Verisi	Herkesin erişimine açık ancak tekrar kullanımına dair düzenleme olmayan, yapılandırılmamış, makine tarafından okunamayan veriler.	31
Açık Kaynak Verisi	Kamuya açık her türlü kaynaktan toplanan ve analiz edilen veriler.	12

Tablo 9: Kontrol Edilebilen Haberlerin Kaynaklarına Göre Tasnifi Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

SONUÇ

Bu araştırmada, Türkiye’deki medya ortamında göçmenler hakkında üretilen dezenformasyonun tespitinde açık verinin ne ölçüde etkili bir araç olabileceği analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizleri, söylem çözümlemeleri ve açık veri kontrolleri; göçmenlere dair haber ve söylemlerde sistematik dezenformasyon kalıplarının mevcut olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle seçim dönemleri gibi olağanüstü dönemlerde göçmenlik meselesi, siyasi ajandaların merkezine oturtularak çoğu zaman gerçek dışı iddialarla pekiştirilmiştir.

Araştırma kapsamında cevap aranan ilk soru, göçmenlere ilişkin haberlerde öne çıkan temalardır. Yapılan analiz bulgularına göre, göçmenlere ilişkin istatistikler, göçmenlerin suça karışması, deprem, seçim vaatleri ve göçmenlerle ilgili genel yorumların öne çıkan temalar olduğunu göstermiştir.

Bir diğer araştırma sorusu ise haberlerde öne çıkan söylem ve içeriklere ilişkindir. Haber içerikleri incelendiğinde göçmenlere yönelik haberlerin genellikle güvenlik ve toplumsal düzen ekseninde tehdit olarak kurgulandığı görülmektedir. Seçilen tarih aralığında yaşanan iki seçim ve depremin oluşturduğu toplumsal hava, göçmenlerin ekonomik yük ve toplumsal ve kültürel düzene tehdit olarak olumsuz biçimde yansıtıldıklarını göstermektedir. Analiz edilen haberlerin büyük çoğunluğu göçmenleri bir güvenlik riski ya da sosyoekonomik yük olarak çerçevelemekte, bu durum kamuoyunda yabancı düşmanlığına dayalı bir dilin normalleşmesine neden olmaktadır. Söylemler sıklıkla genellemeci, ötekileştirici ve çoğu zaman açık veri desteğinden yoksun şekilde kurulmaktadır. Bunun sonucunda, özellikle Suriyeli göçmenler üzerinden yürütülen politik tartışmalar; bilimsel verilere değil, siyasi kanaatlere dayalı biçimde yürütülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular iletişim bilimi literatürü ile ilişkilendirilerek incelendiğinde, Türkiye’deki hemen hemen tüm ana akım medya kuruluşlarında göçmenlerin bu olumsuz temsil biçimleri, medyada azınlıkların genelleyici, dışlayıcı ve homojenleştirici bir dille sunulduğunu ortaya koyan Van Dijk’in (2006) medya söylemi kuramıyla örtüşmektedir. Söylem analizi, göçmenlerin edilgen bir özne konumuna indirgenerek, haberlerin ideolojik kurgularla biçimlendiğini göstermiştir. Fairclough’un (1995) eleştirel söylem çözümlemesi modeli doğrultusunda haber metinlerinin dilsel ve yapısal düzlemde iktidar ilişkilerini yeniden ürettiği sonucuna ulaşılmıştır. Haberlerde

kullanılan başlıklar, metaforlar ve kelime seçimler ise Entman'ın (1993) tanımladığı çerçeveleme kuramı bağlamında değerlendirildiğinde, göçmenlik meselesinin sistematik biçimde olumsuz bir bağlamda konumlandırıldığı görülmektedir. “İstila”, “yük”, “huzur bozan” gibi tekrar eden ifadeler, toplumsal korku ve öfke duygularını tetikleyen dil pratiklerine işaret etmektedir. Bu durum, medyanın yalnızca bilgi sağlayan değil, aynı zamanda toplumsal anlam üreten ideolojik bir aygıt olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır (Hall, 1997). Araştırma, dezenformasyonun sadece yanlış bilgi sunumu değil, bağlam dışı kullanım, abartılı ifade, seçici aktarımlar ve görsel manipülasyon gibi çok yönlü biçimlerde işlediğini göstermiştir. Bu, Tüfekçi'nin (2017) “aşırı bilgi yüklemesi” ve “dikkat ekonomisi” kavramlarıyla ilişkilendirilebilir. Bazı haberlerde belirli aktörler ön plana çıkarılırken, göçmenlerin sesi bastırılmış; bilgi, siyasi söylemsel ihtiyaçlara göre kurgulanmıştır.

Araştırmanın bir diğer sorusu ise haberlerde öne çıkan söylemcilerin belirlenmesine ilişkindir. Çalışmaya konu olan haberler incelendiğinde Göç İdaresi Başkanlığı, İç İşleri Bakanlığı gibi resmi kurumlar ve siyasal aktörlerin genellikle göçmenlere yönelik haberlerde söylemci kimlikleriyle haberlere konu olduklarını göstermektedir. Sayılan ilk iki grup yanında ayrıca uzmanlar ve diğer olarak kategorize edildiği şekliyle istatistiki haberlerin, köşe yazarlarının analizlerinin ve anonim yurttaşların görüşlerinin de söylemci olarak öne çıktığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında ilk üç sorunun cevaplandırılmasının akabinde dezenformasyonun tespitinde açık veri kaynakları yeterli olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. İncelenen haberlerde sadece göçmenlerin kültürel entegrasyonu, suç eğilimleri, marjinalleşmeleri gibi niteliksel bilgiler yanında; göçmen sayısı, doğum oranları gibi istatistiki bilgi şeklindeki niceliksel bilgiler bağlamında dahi dezenformasyon olduğu görülmüştür. Niteliksel bilgilerin doğrulanmasındaki zorluklar bir kenara bırakılırsa niceliksel bilgilerle ilgili olarak açık verinin kullanımının bir değişim oluşturabileceği öngörülmüştür. Ancak haberlerdeki dezenformasyon veya bilgi eksikliklerinin tespiti, çoğu zaman veri yoksunluğu ve açık veri altyapısının yetersizliği nedeniyle zorlaşmaktadır. Buna rağmen haberlerin bir kısmının doğruluğu veri kaynakları ile tamamen veya kısmen teyit edilebilmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki açık veri kaynaklarının eksikliği, özellikle vatandaşlık verilen göçmen sayısı, sınırdan giriş

yapanlar ile il bazlı göçmen yoğunluğu gibi doğrudan veriye dayalı ve kolayca doğrulanabilir hususlarda dahi dezenformasyonun önünü açmaktadır.

Son olarak açık veri kaynaklarının kullanımı doğrulama kontrolü sürecinde etkili olur mu sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde hali hazırda erişilebilen açık veri kaynakları, medya içeriklerinin doğrulanmasında etkin biçimde kullanılabılmış; özellikle sayısal içerikli haberlerin değerlendirilmesinde güçlü bir referans sunmuştur. Göç İdaresi, TÜİK, UNHCR gibi kurumların yayımladığı veriler, açık veri temelli doğruluk kontrolü yapılabilen dezenformatif içeriklerin büyük kısmının yanlış ya da bağlam dışı olduğunu göstermiştir. Ancak spekülasyon yorumlar, niyet atıfları ve siyasi retorikler söz konusu olduğunda açık veri çoğu zaman yeterli olmamış; bu durum veri temelli doğruluk kontrolünün sınırlılıklarını da ortaya koymuştur. Böylece tüm bu araştırma soruları ışığında, bu çalışmanın temel hipotezi olan dezenformasyonun yoğun olduğu bir bilgi ortamında, açık verinin kullanılmaması veya eksik paylaşılmasının toplumsal güveni ve doğru bilgilendirme süreçlerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bu nedenle kamu kurumlarının sadece veri üreticisi değil aynı zamanda hem bilgi ekosisteminin güvenliğini hem de kamuoyunun doğru bilgiye erişimini sağlayan aktör olarak konumlanmasının gerekliliği günümüz şartlarında yeni bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumun güven merkezli demokratik toplumların sürdürülebilirliği açısından yaşamsal bir öneme sahip olduğu unutulmamalıdır.

Çalışmada açık veri, haber içeriklerinin doğruluğunu test eden bir referans noktası olarak işlevselleştirilmiştir. Özellikle göçmen sayısı, sosyal yardım dağıtımı ve kamu politikalarına ilişkin haberlerde açık veri kullanılarak yapılan doğruluk kontrolleri, bazı içeriklerin ciddi sapmalar içerdiğini ortaya koymuştur. Graves (2016), doğruluk kontrolünü yalnızca bir denetim mekanizması değil, kamusal bilgi alanının yeniden düzenlenmesi süreci olarak tanımlar. Bu bağlamda açık veri, medya etiği açısından yeniden sorumluluk üretme potansiyeli taşımaktadır.

Bu araştırmanın en önemli katkılarından biri, açık veri ile eleştirel medya çözümlemesini bir araya getiren hibrit bir metodolojik yaklaşım önermesidir. İçerik analizi, söylem çözümlemesi ve açık veri karşılaştırması gibi yöntemlerin bütüncül kullanımı, yalnızca medya metinlerini çözümlemekle kalmamış; aynı zamanda bu metinlerin üretildiği sosyo-politik bağlamı da anlamaya olanak tanımıştır.

Bu kapsamda göçmenlerle ilgili kamu söylemi medya aracılığıyla çoğunlukla dezenformasyon riski taşıyan, veriden çok varsayıma dayalı bir içerikle sunulmaktadır. Bu da toplumsal kutuplaşmayı derinleştiren, demokratik kamuoyunu zedeleyen bir risk teşkil etmektedir. Analiz edilen medya içeriklerinin büyük çoğunluğu, göç ve göçmenlik konusuna ilişkin toplumsal algıyı şekillendirmekte etkili olmakla birlikte, bu içeriklerin önemli bir kısmı doğruluk kontrolü açısından açık veriyle desteklenememektedir. Dezenformasyonla mücadelede açık veri temelli doğruluk kontrolü uygulamalarının hem gerekliliğini hem de uygulanabilirliğini analiz sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durum; güncel ve yaygın kamu verisinin paylaşımı yapılmadığı sürece bilginin dezenformasyon karşısında güçlü olamayacağı, söylem denetiminin sadece medya eleştirisi üzerinden değil kamusal veri şeffaflığı üzerinden de yapılması gerektiği, veri temelli olmayan politik söylemlerin, seçim, deprem gibi olağanüstü dönemlerde bilgi kirliliğini sistematik hale getireceği gibi üç temel çıkarıma işaret etmektedir. Ayrıca medya okuryazarlığı, açık veri politikaları ve doğruluk kontrolü mekanizmalarının geliştirilmesi gerekliliği de iletişim bilimleri açısından veriye dayalı bir analiz modeli benimseme zorunluluğu getirmektedir.

Bu bağlamda, araştırma bulguları doğrultusunda akademiye ve uygulamaya yönelik geliştirilen öneriler sunulacaktır. Öneriler hem akademik çalışmalara metodolojik katkı sunmayı, hem de medya, kamu kurumları ve sivil toplum alanlarında açık veri temelli doğruluk kontrolü pratiklerinin geliştirilmesine ilişkin farkındalık kazandırmayı hedeflemektedir. Çalışma kapsamında akademiye yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir;

- Dezenformasyonla mücadelede veri temelli analizler, iletişim bilimleri açısından büyük öneme sahiptir. Açık veri kullanımı, medya analizine nicel dayanaklar sunmakla kalmayıp, kamusal bilgi üretiminin demokratikleşmesine de katkı sağlayacaktır.
- Açık veri temelli analizlerin iletişim araştırmalarında daha sistematik biçimde uygulanması gerekmektedir. Bu tür analizler, haber içeriklerinin sadece dilsel değil, aynı zamanda veri kaynaklı doğruluk temelinde değerlendirilmesini mümkün kılabilir.
- Üniversitelerde veri gazeteciliği, doğruluk kontrolü ve medya etiği dersleri, açık veri kullanımıyla desteklenerek öğrencilerin dezenformasyon okuryazarlığı artırılmalıdır.

- Siyasi aktörlerin kullandığı göçmen söylemleri açık veri ile tutarlılık açısından izlenmeli, medya okuryazarlığı çalışmaları bu bağlamda güçlendirilmelidir.
- Medya organlarına yönelik göçmen haberciliği etik kılavuzu hazırlanmalı ve bu kılavuz basın meslek ilkelerine entegre edilmelidir.
- Üniversiteler ve bağımsız araştırma kuruluşları, göç olgusunun sosyolojik, ekonomik ve politik yönlerini kapsayan veri temelli raporlar yayımlamalıdır.
- Göç, medya ve temsil çalışmaları daha fazla disiplinler arası yaklaşımla desteklenmeli; medya çalışmalarıyla sosyoloji, siyaset bilimi ve veri bilimi arasında köprüler kurulmalıdır.

Çalışma kapsamında uygulamaya yönelik öneriler ise şu şekilde sıralanabilir;

- Tüm kamu kurumları, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri kapsamında mümkün olduğu kadar açık gerektiği kadar kapalı felsefesine uygun olarak veri paylaşımını benimsemelidirler.
- Kamu kurumları (örneğin Göç İdaresi, TÜİK, belediyeler) açık veri setlerini daha güncel, erişilebilir ve makine okunabilir formatlarda sunmalıdır. Bu sayede yalnızca akademisyenler değil, STK'lar, gazeteciler ve yurttaşlar da veri destekli bilgi üretiminde aktif rol alabilir.
- Medya kuruluşları, içerik üretim süreçlerine açık veri entegrasyonunu bir editoryal standart olarak dahil etmelidir. Özellikle göç, ekonomi, sağlık gibi veri temelli alanlarda habercilikte şeffaf veri kullanımı zorunlu hale getirilmelidir.
- Doğruluk kontrolü platformlarının (ör. Teyit, Doğruluk Payı) teknik kapasiteleri artırılmalı, açık veri tabanlarına otomatik bağlantı sağlayacak sistemler geliştirilmelidir.
- Sivil toplum kuruluşları ve gazetecilik örgütleri, medya çalışanlarına yönelik 'açık veri ile doğruluk kontrolü', 'göçmenlik haberlerinde etik' ve 'haber çerçevesi farkındalığı' temalı atölye, rehber ve eğitim modülleri geliştirmelidir.
- Dijital vatandaşlık eğitimleri çerçevesinde açık veri ve dezenformasyon ilişkisi temel kavram olarak öğretilmeli; özellikle genç bireylerin dijital medyada veri kaynaklarını sorgulama becerileri geliştirilmelidir.

Ayrıca başarılı bir kamu yönetimi için hem vatandaş katılımı yani yönetim hem de sorunların çözümünde ortak aklın devreye girebileceği bir zemin, veri paylaşımı ile mümkün olabilecektir. Bu bakımdan sadece kamu kurum ve yöneticilerine değil

vatandaşlara da görevler düşmektedir. Dolayısıyla vatandaşların hem bireysel hem de sivil toplum kuruluşları gibi örgütlü yapılar ile kamu kurumlarına yönelik veri paylaşımını zorlayıcı, gündem oluşturunca bir pozisyonda olmaları elzemdir.

Sonuç olarak, dezenformasyon çağında yalnızca yanlış bilgiyi düzeltmek değil, doğru bilgiye nasıl ulaşılacağını sistemli biçimde göstermek önemlidir. Açık veri bu açıdan yalnızca bir araç değil, kamusal bilgi dolaşımının meşruiyet zeminini güçlendiren yapısal bir dayanak sunmaktadır. İletişim biliminde, doğruluk, temsil ve eleştirel medya okuryazarlığı gibi alanlar; veri temelli yaklaşımlarla desteklendikçe hem bilimsel hem de toplumsal etki potansiyeli güçlenecektir.

KAYNAKÇA

- Açık Veri ve Teknoloji Derneği (2024). Türkiye Açık Veri Endeksi 2024, <https://acikverienindexi.org/> (E.T. 06/02/2025).
- Adıgüzel, Y. (2024). Göç Sosyolojisi, Nobel Akademik Yayıncılık.
- AFAD. (2023). Afet yardım raporları. <https://www.afad.gov.tr/> (E.T. 06/11/2024).
- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *The Journal of Economic Perspectives*, 31(2), 211–235.
- Amazeen, M. A. (2015). Journalistic norms and the fact-checking movement. *Journalism*, 16(6), 651–667.
- Aust, S. ve Ammann, T. (2016) Dijital Diktatörlük- Kitlel Gözetim, Verilerin Kötüye Kullanımı, Siber Savaş. (Çev) Erdinç Yücel, Hasan Yılmaz, Hece yayınları.
- Avcil, C. (2021). Kamusal Alanı Dijitalleşme Çerçevesinde Yeniden Okumak. *Liberal Düşünce Dergisi*, 26 (103), s. 81-100. DOI: 10.36484/liberal.954382
- Bakshy, E., Messing, S., & Adamic, L. A. (2015). Exposure to ideologically diverse news and opinion on Facebook. *Science*, 348(6239), 1130–1132.
- Barfar, A. (2019) Cognitive and affective responses to political disinformation in Facebook, *Computers in Human Behavior*, Volume 101, 173-179.
- Bayer, J., et al. (2019). Disinformation and propaganda – impact on the functioning of the rule of law in the EU and its Member States. European Parliament.
- Benkler, Y., Faris, R., & Roberts, H. (2018). *Network propaganda: Manipulation, disinformation, and radicalization in American politics*. Oxford University Press.
- Bennett, W. L., & Livingston, S. (2018). The disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of Communication*, 33(2), 122-139.
- Bentzen, H. (2015). Understanding propaganda and disinformation. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2015/571332/EPRS_ATAG\(2015\)571332_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2015/571332/EPRS_ATAG(2015)571332_EN.pdf) (E.T. 06/02/2025).
- Berners-Lee, T (2012). 5 Star Open Data, <https://5stardata.info/en/> (E.T. 06/02/2025).
- Biçer Olgun, H. (2017). Jürgen Habermas, Hannah Arendt ve Richard Sennett’in Kamusal Alan Yaklaşımları. *Sosyolojik Düşün*, 2(1), 45-54.
- Binark, M. (2024). Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri. Ayrıntı Yayınları.

- Binark, M. ve Bayraktutan, G. (2013) *Ayın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik*, Kalkedon Yayınları.
- Birchall, C. (2015). ‘Data.gov-in-a-box’: Delimiting transparency. *European Journal of Social Theory*, 18(2), 185-202. <https://doi.org/10.1177/1368431014555259>
- Born, K. (2017) Hewlett Foundation Nell Edgington, *Social Velocity* , Analysis of Philanthropic Opportunities to Mitigate the Disinformation/Propaganda Problem, <https://www.hewlett.org/wp-content/uploads/2017/11/Hewlett-Disinformation-Propaganda-Report.pdf> 2017. (E.T. 06/02/2025).
- Bostancı, M. (2016). “Mülteciler, Medya ve Sosyal Medya”, *Kamuda Sosyal Politika*, S. 35, 46-50.
- Bozkurt, F. (2021). “Covid-19 Pandemi Sürecindeki Sahte ve Yalan Haberlerin Bir Getirisi: İnfodeminin Türkiye Bağlamında İncelenmesi”, *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S.7, 135-151.
- Brady, W. J., Wills, J. A., Jost, J. T., Tucker, J. A., & Van Bavel, J. J. (2017). Emotion shapes the diffusion of moralized content in social networks. *PNAS*, 114(28), 7313–7318.
- Brennen, J. S., Simon, F. M., Howard, P. N., & Nielsen, R. K. (2020). Types, sources, and claims of COVID-19 misinformation. Reuters Institute.
- Commission, European. 2023. The official portal for European data. European Commission. <https://data.europa.eu/en/training/elearning/open-dataformats> (E.T. 06/02/2025).
- Couldry, N. (2012). *Media, society, world: Social theory and digital media practice*. Polity Press.
- Couldry, N., & Hepp, A. (2017). *The mediated construction of reality*. Polity Press.
- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2021). *Türkiye Açık Veri Stratejisi ve Eylem Planı (2021–2023)*.
- Curran, J. (2002). *Media and power*. Routledge.
- Çoban, B., & Uğur, B. (2022). Türkiye’de doğruluk kontrolü platformları ve dijital habercilikte etik sorunlar. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 145–164.
- Çomu, T. (2012). *Video Paylaşım Ağlarında Nefret Söylemi: Youtube Örneği*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Dal, E.P. & Erdoğan, E. (2020). *Dezenformasyonla Mücadele El Kitabı*, <https://emre-erdogan.com/rdmedu/>

- Datareportal (2023). Social Media Use in Turkey. https://datareportal.com/essentialtwitterstats?utm_source=DataReportal&utm_medium=Country Article Hyperlink&utm_campaign=Digital 2022&utm_term=Turkey&utm_content=Facebook Stats Link (E.T. 06/02/2025).
- Dawes, S. S., Vidiiasova, L., & Parkhimovich, O. (2016). Planning and designing open government data programs: An ecosystem approach. *Government Information Quarterly*, 33(1), 15–27.
- Dencik, L., Hintz, A., & Cable, J. (2016). Towards data justice? The ambiguity of anti-surveillance resistance in political activism. *Big Data & Society*, 3(2). <https://doi.org/10.1177/2053951716679678>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58.
- Erdoğan, M.M. (2024). Suriyeliler Barometresi- Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. https://www.unhcr.org/tr/sites/tr/files/2025-04/suriyeliler_barometresi_2023_1.pdf (E.T. 06/02/2025).
- European Commission. (2018). Tackling online disinformation: a European approach. <https://digital-strategy.ec.europa.eu> (E.T. 06/02/2025).
- European Commission. (2021). European Digital Media Observatory (EDMO). <https://edmo.eu>
- European Union (2020). Open Data Impact, <https://data.europa.eu/en/publications/open-data-impact> (E.T. 06/02/2025).
- Eyüboğlu, E. & Kodak, D. (2023). İnfodemi ve Dijital Kamusal Alan: Afet Dönemi Özelinde Bir Araştırma. *TRT Akademi*, 8 (18), 528-551.
- Fallis, D. (2015). What is disinformation? *Library Trends*, 63(3), 401–426.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. Longman.
- Farkas, J., & Schou, J. (2018). Post-truth, fake news and democracy: Mapping the politics of falsehood. *New Media & Society*, 20(11), 3984–4001.
- Ferrara, E. (2020). What types of COVID-19 conspiracies are populated by Twitter bots? *First Monday*, 25(6).
- Floridi, L. (2011). *The philosophy of information*. Oxford University Press.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972–1977*. Pantheon Books.
- Fricker, M. (2007). *Epistemic injustice: Power and the ethics of knowing*. Oxford University Press.

- Fuchs, C. (2014) Sosyal Medya Eleştirel Bir Bakış. Diyar Saraçoğlu ve İlker Kalaycı (Çev.), NotaBene Yayınları.
- Fung, A. Graham, M & Weil, D. (2009) Full Disclosure: The Perils and Promise of Transparency, Cambridge University Press
- G20 Turkey (2015). Introductory Note to the G20 Anti-Corruption Open Data Principles, <http://www.g20.utoronto.ca/2015/G20-Anti-CorruptionOpen-Data-Principles.pdf>. (E.T. 06/02/2025).
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1–37.
- Garrett, R. K., Weeks, B. E., & Neo, R. L. (2016). Driving a wedge between evidence and beliefs: How online ideological news exposure promotes political misperceptions. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 21(5), 331–348.
- Gillespie, T. (2014). The relevance of algorithms. In T. Gillespie, P. Boczkowski, & K. Foot (Eds.), *Media technologies: Essays on communication, materiality, and society* (167–194). MIT Press.
- Gillespie, T. (2018). *Custodians of the Internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. Yale University Press.
- Gisondi MA, Barber R, Faust JS, Raja A, Strehlow MC, Westafer LM, Gottlieb M. (2022). A Deadly Infodemic: Social Media and the Power of COVID-19 Misinformation. *J Med Internet Res.*, Feb 1; 24(2), 1-7.
- Gitelman, L, & Jackson, V. (2013) Introduction in "Raw Data" Is an Oxymoron Edt by Lisa Gitelman, MIT Press.
- Goffman, E. (1981). *Forms of Talk*. University of Pennsylvania Press.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2023). Türkiye'deki Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler <https://www.goc.gov.tr/> (E.T. 06/02/2025).
- Graves, L. (2016). *Deciding what's true: The rise of political fact-checking in American journalism*. Columbia University Press.
- Graves, L. (2018). *Understanding the promise and limits of automated fact-checking*. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Graves, L., & Nyhan, B. (2020). Fact-checking in an age of misinformation. In N. Persily & J. Tucker (Eds.), *Social media and democracy*. Cambridge University Press.
- Graves, L., & Cherubini, F. (2016). *The rise of fact-checking sites in Europe*. Reuters Institute.
- Gray, J., Bounegru, L., & Chambers, L. (2012). *The data journalism handbook: How journalists can use data to improve the news*. O'Reilly Media.

- Guess, A., Nagler, J., & Tucker, J. (2019). Less than you think: Prevalence and predictors of fake news dissemination on Facebook. *Science Advances*, 5(1).
- Gupta, A., Lamba, H., Kumaraguru, P., ve Joshi, A. (2013). Faking sandy: characterizing and identifying fake images on twitter during hurricane sandy. *Proceedings of the 22nd international conference on World Wide Web*, 729-736.
- Güngör, N. (2020) İletişim Kuramlar Yaklaşımlar, 5. Baskı, Siyasal Kitabevi.
- Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry Into a Category of Bourgeois Society*, 5th Edition, The MIT Press.
- Habermas, J. (2015). *Kamusal Yaşamın Yapısal Dönüşümü*. T. Bora, M. Sancar (Çev.). İletişim Yayınları.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage.
- James, W. (1907). *Pragmatism: A new name for some old ways of thinking*. Longmans, Green, and Co.
- Hempel, J. (2017). "The Problem with #MeToo and Viral Outrage." *Wired*, October 18, 2017.
- Herman, E. S., & Chomsky, N. (2017). *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politikası*, 3. Baskı, bgst yayınları.
- Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk, A. (2012). Benefits, adoption barriers and myths of open data and open government. *Information Systems Management*, 29(4), 258–268.
- Kaminska, I. (2017). A module in fake news from the info-wars of ancient Rome. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/aaf2bb08-dca2-11e6-86ac-f253db7791c6> (E.T. 06/02/2025).
- Karaduman, M. (2005). Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya, içinde S. Alankuş (Der.), *İnternet ve Gazetecilik*, 141-153.
- Karakaya Polat, R. (2022). *Veri Temelli Yönetişim ve Demokrasi: Türkiye Örneği. Türkiye’de Dijital Dönüşüm Üzerine Çalışmalar*.
- Kautz, K. and Thaysen, K. (2001). Knowledge, Learning and IT Support in a Small Software Company. *ECIS 2001 Proceedings*. 69.
- Kaya Bengshir, T. (2017). Açık Devlet Verisi: Türkiye’de Bakanlıkların ve Bazı Kurumların Hazır Olma Durumları Üzerine Bir İnceleme. Fahrettin Özdemirci&Zeynep Akdoğan (Eds.), *Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar*, Ankara Üniversitesi, 94-112.
- Kaya, Ş, Okul, T., Şimşek, G. (2020) Açık Veri İdeolojisi ile Turizm X. 0 Stratejilerinin Değerlendirilmesi, *Journal of New Tourism Trends (JOINNTT)*, 1(1), 1-13.

- Keyes, R. (2017). Hakikat Sonrası Çağ. Delidolu yayıncılık.
- Kitchin, R. (2020). Civil liberties or public health, or civil liberties and public health? Using surveillance technologies to tackle the spread of COVID-19. *Space and Polity*, 24(3), 362–381.
- Krippendorff, K. (2019). Content analysis: An introduction to its methodology. 4th ed. Sage.
- Kuş, O., Öztürk, İ. D. (2022). COVID-19 Misinformation and Communication Studies: A systematic Review of the Infodemic. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 62, 67-90.
- Küzeci, E. (2010) Kişisel Verilerin Korunması, Turhan Kitabevi.
- Laughey, D. (2010). Medya çalışmaları teoriler ve yaklaşımlar. A. Toprak (Çev.). Kalkedon.
- Lazer, D. & Baum, M. & Benkler, Y. & Berinsky, A. (2018). The science of fake news. *Science*. 359, 1094-1096.
- Le Bon, G. (2002), *The Crowd: A Study of the Popular Mind*, Dover Publications, New York. [Kitleler Psikolojisi, çev. Elif Konur, Say Yayınları, 1. Baskı, 2018]
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K. H., & Cook, J. (2017). Beyond misinformation: Understanding and coping with the 'post-truth' era. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 6(4), 353–369.
- Lievrouw, L. A. ve Livingstone, S. (Der.) (2006). *Handbook of new media: social shaping and social consequences - fully revised student edition*. Sage.
- Lnenicka, M. (2015). An in-depth analysis of open data portals as an emerging public e-service, *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(2), 589-599.
- Maigret, É. (2016). *Medya ve İletişim Sosyolojisi*, Halime Yücel (Çev.), İletişim Yayınları.
- Malamud, C., O'Reilly, T., Elin, G., Sifry, M., Holovaty, A., O'Neil, D. X., Newman, D. (2007). 8 Principles of Open Government Data, Open Government Working Group, (OpenGovData.org)
- Manyika, J., Chui, M., Groves, P., Farrell, D., Van Kuiken, S., & Almasi Doshi, E. (2013). Open data: Unlocking innovation and performance with liquid information. McKinsey Global Institute.
- Marr B. (2023). How can small businesses use big data? Here Are 6 Practical Examples. Bernard Marr & Co. <https://bernardmarr.com/how-can-small-businesses-use-bigdata-here-are-6-practical-examples/> (E.T. 14/03/2025).

- Marwick, A., & Lewis, R. (2017). Media manipulation and disinformation online. Data & Society Research Institute.
- Marchi, R. (2022). Digital literacy, civic engagement, and fact-checking in secondary education: A comparative analysis. *Journal of Media Literacy Education*, 14(1), 25–42.
- McCombs, M., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187.
- McIntyre, L. (2018). Post-truth. MIT Press.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*, 6th ed. Sage.
- Mitra, A. ve Cohen, E. (1999). *Analysing the Web Directions and Challenges. Doing Internet Research Critical Issues and Methods for Examining the Net*. Steve Jones (Der.). Sage Publications, 179-201.
- Muddiman, A., & Stroud, N. J. (2017). News values, cognitive biases, and partisan incivility in comment sections. *Journal of Communication*, 67(4), 586-609.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The Content Analysis Guidebook*. Sage publications.
- Noelle-Neumann, E. (1998). *Kamuoyu: Suskunluk sarmalının keşfi*, Ankara: Dost Kitabevi.
- Nickerson, R. S. (1998). Confirmation bias: A ubiquitous phenomenon in many guises. *Review of General Psychology*, 2(2), 175–220.
- Nithyanand, R. & Schaffner, B. &Phillipa, G. (2017). *Online Political Discourse in the Trump Era*, Cornell University
- Nyhan, B., & Reifler, J. (2010). When corrections fail: The persistence of political misperceptions. *Political Behavior*, 32(2), 303–330.
- OECD (2002). *Guidelines Governing The Protection Of Privacy And A Transborder Flows Of Personal Data*, https://read.oecd-ilibrary.org/scienceand-technology/oecd-guidelines-on-the-protection-of-privacy-andtransborder-flows-of-personal-data_9789264196391-en#page15. (E.T. 14/03/2025).
- OECD (2017). *Government at a Glance*, https://doi.org/10.1787/gov_glance-2017-en.
- OECD (2019). *OECD Open, Useful and Re-usable data (OURdata) Index: 2019*.
- OECD (2021a). *Open Government Data*, <https://www.oecd.org/gov/digital-government/open-government-data.htm>. (E.T. 14/03/2025).
- OECD (2021b). *Open Data in Action-Initiatives During the Initial Stage of the COVID-19 Pandemic*. *Open Data Barometer (2017). The Leaders Edition 30 Governments That Have Adopted The Open Data Charter*,

- https://opendatabarometer.org/?_year=2017&indicator=ODB. (E.T. 14/03/2025).
- Open Government Partnership, (2021). Open Government Members, <https://www.opengovpartnership.org/members/>.
- Open Knowledge Foundation (2012). Open Data Handbook Documentation, Release 1.0.0, <http://opendatahandbook.kinabalucoders.org/>. (E.T. 14/03/2025).
- Open Knowledge Foundation (2021). Tracking The State of Open Government Data, <https://index.okfn.org/>.
- Open Knowledge Foundation. (2015). The Open Definition. <https://opendefinition.org> (E.T. 14/03/2025).
- Özçetin, B. (2020) Kitle İletişim Kuramları- Kavramlar, Okullar, Modeller, 4. Baskı, İletişim Yayınları.
- Papacharissi, Z. (2015). Affective publics: Sentiment, technology, and politics. Oxford University Press.
- Parasie, S. (2015). Data-driven journalism and the public good: ‘Computer-assisted-reporters’ and ‘programmer-journalists’ in Chicago. *New Media & Society*, 17(6), 859–875.
- Pariser, E. (2011). The filter bubble: What the Internet is hiding from you. Penguin Press.
- Patton, M. Q. (2002). Qualitative research and evaluation methods (3rd ed.). Sage Publications.
- Pennycook, G., Cannon, T. D., & Rand, D. G. (2018). Prior exposure increases perceived accuracy of fake news. *Journal of Experimental Psychology: General*, 147(12), 1865–1880.
- Pfenniger, Stefan ve ark., 2017. The importance of open data and software: Is energy research lagging behind? *Energy Policy*, 101(2016): 211–215.
- Poynter Institute. (2022). International Fact-Checking Network. <https://www.poynter.org/ifcn/> (E.T. 14/03/2025).
- Raj, C. ve Meel, P. (2022). People Lie, Actions Don’t! Modeling Infodemic Proliferation Predictors Among Social Media Users. *Technology in Society*, 68, 1-14.
- Rice, E.R. (1984). Evaluating new media systems, *New Directions for Program Evaluation*, 23, [Special Issue: Evaluating the New Information Technologies] 53-71
- Rid, T. (2020). Active measures: The secret history of disinformation and political warfare. Farrar, Straus and Giroux.

- Roggenkamp, K. (2005). *Narrating the News: New Journalism and Literary Genre in Late Nineteenth-century American Newspapers and Fiction*, Kent State University Press.
- Rothkopf, D.J. (2003). When the Buzz Bites Back. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/2003/05/11/when-the-buzz-bites-back/bc8cd84f-cab6-4648-bf58-0277261af6cd/>. (E.T. 14/03/2025).
- Russell, B. (1912). *The problems of philosophy*. Oxford University Press.
- Sayımer, İ., & Çetinkaya, A. (2015). Alternatif medyanın twitter'da gündem oluşturma süreci: Berkin Elvan olayı üzerine bir inceleme. S. E. Karakulakoğlu, & Ö. Uğurlu (edt.) *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar Twitter içinde* (225-227). Heretik.
- Schafer, M. S. (2015). Digital Public Sphere, *The International Encyclopedia of Political Communication*, Gianpietro Mazzoleni (Edt.), Willey-Blackwell.
- Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2007). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of Communication*, 57(1), 9–20.
- Schreckinger, B. (2016, September 30,2016) Inside Trump's 'cyborg' Twitter army. <http://www.politico.com/story/2016/09/donald-trump-twitter-army-228923> (E.T. 14/03/2025).
- Shadbolt N. 2007. Government data : Lessons from Data.Gov.Uk. *IEEE*, 16–22.
- Sharma, K. Qian, F., Jiang, H., Ruchansky, N., Zhang,M., ve Liu, Y. (2018). Combating Fake News: A Survey on Identification and Mitigation Techniques. *ACM Trans. Intell. Syst. Technol.* (37)4, 1-41.
- Shearer, E. & Gottfried, J. (2017). News Use Across Social Media Platforms 2017, Pew Research Center, September 7, 2017, <https://www.pewresearch.org/journalism/2017/09/07/news-use-across-social-media-platforms-2017/> (E.T. 14/03/2025).
- Sennet, R. (2013). *Kamusal İnsanın Çöküşü*, Serpil Durak & Abdullah Yılmaz (Çev.), Ayrıntı Yayınları.
- Shirky, Clay (2008) *Here comes everybody*. Penguin.
- Silverman, C., & Tsubaki, R. (2014). Creating a Verification Process and Checklist(s). C.
- Silverman içinde, *Verification Handbook* (s. 97-103). Maastricht, Hollanda: European Journalism Centre (EJC).
- Spivak, G. C. (1988). Can the subaltern speak? In C. Nelson & L. Grossberg (Eds.), *Marxism and the interpretation of culture* (271–313). University of Illinois Press.

- Sunstein, C. R. (2017). *#Republic: Divided democracy in the age of social media*. Princeton University Press.
- Suzor, N. (2019). *Lawless: The secret rules that govern our digital lives*. Cambridge University Press.
- Swire, B., Berinsky, A. J., Lewandowsky, S., & Ecker, U. K. H. (2017). Processing political misinformation: comprehending the Trump phenomenon. *Royal Society Open Science*, 4(3), <https://doi.org/10.1098/rsos.160802>
- Şen, A. F. ve Taş, H. (2021). Gençlerin Dijital Kamusal Alan Pratikleri: “Gri Bölge” Gençlik İnisiyatifi Örneği, *Global Media Journal, TR Edition*, 12 (23), 58-88.
- Tandoc, E. C., Lim, Z. W., & Ling, R. (2018). Defining ‘fake news’: A typology of scholarly definitions. *Digital Journalism*, 6(2), 137–153.
- Teyit.org Raporları (<https://teyit.org>) (E.T. 14/03/2025).
- Teyit, (2023). Bilgi Bozukluğunu Anlamak İçin Kavramlar. <https://teyit.org/metodoloji>
- Thompson, John B. (2008), *Medya ve Modernite*, Serdar Öztürk (Çev.), Kırmızı Yayınları.
- Thorne, J., Vlachos, A., Christodoulopoulos, C., & Mittal, A. (2018). FEVER: a large-scale dataset for fact extraction and verification. *Proceedings of the NAACL*.
- Thornton, B. (2000). The Moon Hoax: Debates About Ethics in 1835 New York Newspapers, *Journal of Mass Media Ethics* 15(2), 89-100.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*. Dost Kitapevi.
- Tokgöz, O. (2015). *İletişim Kuramlarına Anlam Vermek*, İmge Yayınları.
- Tucker, J. A. & Guess, A. & Barbera, P. & Vaccari, C. & Siegel, A. & Sanovich, S. & Stukal, D. & Nyhan, B. (2018). Social Media, Political Polarization, and Political Disinformation: A Review of the Scientific Literature.
- TÜBİTAK Açık Bilim: Açık Erişim Politikası (2019), https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/tubitak_acik_bilim_politikasi_1903_16.pdf, (E.T. 14/03/2025).
- Tüfekçi, Z. (2017). *Twitter and tear gas: The power and fragility of networked protest*. Yale University Press.
- TÜİK Veri Tabanı (data.tuik.gov.tr)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). Göç İstatistikleri [Veri tabanı]. <https://data.tuik.gov.tr/> (E.T. 18/03/2025).

- UNESCO. (2020). Journalism, Fake News and Disinformation. <https://en.unesco.org/fightfakenew>
- UNHCR. (2023). Operational Data Portal – Türkiye. <https://data.unhcr.org/en/situations/syria/location/113> (E.T. 18/03/2025).
- Ubaldi, B. (2013). Open government data: Towards empirical analysis of open government data initiatives. OECD Working Papers on Public Governance, No. 22.
- Ünal-Çolak, F. (2022). Suskunluk Sarmalı. Anaakım Medya Kuramları, Ömer Özer (Edt.), Siyasal Kitabevi, 167-184.
- Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(3), 359–383.
- Vicario, M.D., Vivaldo, G., Bessi, A., Zollo, F., Scala, A., Caldarelli, G., ve Quattrociocchi, W. (2016). Echo Chambers: Emotional Contagion and Group Polarization on Facebook. *Scientific Reports*, 6, 1-12.
- Vlachos, A., & Riedel, S. (2014). Fact checking: Task definition and dataset construction. ACL Workshop on Language Technologies and Computational Social Science.
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146–1151.
- Waisbord, S. (2018). Truth is What Happens to News: On journalism, fake news, and post-truth. *Journalism Studies*, 19(13), 1866-1878.
- Walter, N., & Tukachinsky, R. (2020). Fact-checking as risk communication: The multi-layered role of evidence in countering misinformation. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 9(4), 506–517.
- Walter, N., Cohen, J., Holbert, R. L., & Morag, Y. (2020). Fact-checking: A meta-analysis of what works and for whom. *Political Communication*, 37(3), 350–375.
- Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policymaking. Council of Europe.
- Weber, A. (2009) Nefret Söylemi El Kitabı, Avrupa Konseyi Yayınları
- World Bank. (2020). Open Data for Resilience Initiative – Turkey Case Study.
- Yeğen, C. (2015). İletişim Teknolojileriyle Gelişen Crowdsourced Bir Sistem Olarak Crowdfunding ve “Fonlabeni” Örneği, Yeni Medya Çalışmaları III, Taş Mektep Yayın Atölyesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık.

- Yu, H., & Robinson, D. G. (2012). The new ambiguity of 'open government. *UCLA Law Review Discourse*, 59, 178.
- Yumrutaş, M. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Aşı Haberleri ve Haber Doğrulama Platformları: “Doğruluk Payı” ve “Teyit” Örnekleri. *Etkileşim*, 9, 194-222.
- Zuiderwijk, A., & Janssen, M. (2014). Open data policies, their implementation and impact: A framework for comparison. *Government Information Quarterly*, 31(1), 17–29.
- Zuiderwijk, A., Janssen, M., & Dwivedi, Y. K. (2015). Acceptance and use predictors of open data technologies: Drawing upon the unified theory of acceptance and use of technology. *Government Information Quarterly*, 32(4), 429–440.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad-Soyad: Bilal EREN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Doğu Akdeniz Üniversitesi
Fakülte	Mühendislik Fakültesi
Bölümü	Bilgisayar Mühendisliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Enstitü Adı	Enformatik Bölümü
Anabilim Dalı	Enformatik
Programı	Bilgisayar Ortamında Sanat ve Tasarım
Makale ve Bildiriler	
1. Eren, B. (2015). Twitter ve Siyasal İletişim, İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar: Twitter, (Ed. Selva Ersöz Karakulakoğlu ve Özge Uğurlu), Heretik Basın Yayın, 17-31.	
2. Eren, B. (2024). Dezenformasyonla Mücadelede Açık Verinin Önemi, Dijital İletişimi Anlamak 4, (Ed. Yusuf Adıgüzel ve Mustafa Bostancı), Palet Yayınları, 121-131.	